

ZAKONIK Br. 04/L-123 O KRIVIČNOM POSTUPKU

Skupština Republike Kosovo,

Na osnovu člana 65 (1) Ustava Republike Kosova

Usvaja

ZAKONIK O KRIVIČNOM POSTUPKU

**DEO PRVI
OPŠTE ODREDBE**

**GLAVA I
OSNOVNA NAČELA I DEFINICIJE**

**Član 1
Predmet ovog zakonika**

1. Ovaj zakonik utvrđuje pravila krivičnog postupka prema kojima su dužni da postupaju redovni sudovi, državni tužilac i drugi učesnici u krivičnom postupku kako je predviđeno ovim zakonikom.
2. Ovaj zakonik utvrđuje pravila čiji je cilj da niko nevin ne bude osuđen, a da se isključivo učiniocu krivičnog dela izrekne kazna ili bilo koja kaznena mera pod uslovima koje propisuje krivični zakon i drugi zakoni Kosova koji uređuju krivična dela na osnovu zakonito i pravično sprovedenog postupka pred nadležnim sudom.
3. Pre donošenja pravosnažne presude okrivljeno lice može biti ograničeno u svojoj slobodi i drugim pravima samo pod uslovima koje propisuje ovaj zakonik.

**Član 2
Krivične sankcije izriče nezavisni i nepristrasni sud**

Krivičnu sankciju učiniocu krivičnog dela može izreći samo nadležni, nezavisni i nepristrasni sud u postupku koji je pokrenut i sproveden po ovom zakoniku.

**Član 3
Pretpostavka nevinosti okrivljenog i in dubio pro reo**

1. Svako lice osumnjičeno ili optuženo da je izvršilo krivično delo smatraće se nevinim dok se njegova krivica za krivično delo ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda.
2. Sumnje u pogledu postojanja činjenica koje su od značaja za slučaj ili o kojima zavisi primena neke odredbe krivičnog zakona tumači se na način koji je povoljniji za okrivljenog i njegova prava prema ovom zakoniku i u skladu sa Ustavom Republike Kosova.

**Član 4
Ne bis in idem**

1. Niko ne može biti gonjen niti kažnjen za krivično delo za koje je odlukom suda pravosnažno oslobođen ili osuđen ili za koje je optužba pravosnažno odbijena ili je krivični postupak pravosnažno obustavljen.

2. Pravosnažna sudska odluka može biti izmenjena vanrednim pravnim lekovima samo u korist osuđenog lica, osim ako ovim zakonikom nije drugačije propisano.
3. Članovi 1. i 2. Krivičnog zakonika se primenjuju *mutatis mutandis*.

Član 5

Pravo na pravično i nepristrasno suđenje u razumnom roku

1. Svako lice osumnjičeno ili optuženo za krivično delo ima pravo na pravičan krivični postupak sproveden u razumnom roku.
2. Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i da onemogući svaku zloupotrebu prava učesnika u krivičnom postupku.
3. Svako lišavanje slobode, posebno sudski pritvor u toku krivičnog postupka, treba da bude svedeno na najkraće moguće vreme.
4. Svako lice lišeno slobode ima pravo da odmah na jeziku koji razume bude obavešteno o razlogu hapšenja. Lice lišeno slobode bez odluke suda mora biti bez odlaganja, a najkasnije u roku od četrdeset i osam (48) časova izvedeno pred sudiju nadležnog Osnovnog suda u mestu hapšenja. Sudija odlučuje o sudskom pritvoru lica u skladu sa glavom X ovog zakonika.

Član 6

Pokretanje krivičnog postupka

1. Policijsku istragu može da pokrene policijski službenik shodno članovima 69-83.
2. Krivični postupak se pokreće samo na osnovu odluke državnog tužioca ako postoji razumna sumnja da je izvršeno krivično delo.
3. Državni tužilac može pokrenuti krivični postupak u skladu sa stavom 2. ovog člana po prijemu informacija od policije, druge javne institucije, privatne institucije, građana, sredstava javnog informisanja ili na osnovu informacija dobijenih iz drugog krivičnog postupka po prigovoru ili predlogu oštećenog lica.

Član 7

Opšta obaveza utvrđivanja potpunih i istinitih činjenica

1. Sud, državni tužilac i policija koji učestvuju u krivičnom postupku dužni su da istinito i potpuno utvrde činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonite odluke.
2. Saglasno odredbama ovog zakonika, sud, državni tužilac i policija koji učestvuju u krivičnom postupku dužni su da pažljivo ispituju i da sa potpunom profesionalnom predanošću utvrđuju sa jednakom pažnjom činjenice koje terete okrivljenog kao i one koje mu idu u prilog i da sve činjenice i dokaze koji idu u prilog okrivljenom stave na raspolaganje odbrani pre početka i u toku postupka.

Član 8

Načelo nezavisnosti sudstva

1. Sud je nezavisan u svom radu i odlučuje na osnovu zakona.
2. Sud donosi odluku na osnovu dokaza koji se ispitani i utvrđeni na glavnom pretresu.

Član 9

Ravnopravnost strana u postupku

1. Okrivljeno lice i državni tužilac u krivičnom postupku imaju status ravnopravnih strana, osim ako u ovom zakoniku nije drugačije određeno.
2. Okrivljeno lice ima pravo i može da daje izjave o svim činjenicama i dokazima koji ga okrivljuju i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u prilog. Lice ima pravo da zatraži od državnog tužioca da

pozove svedoke u njegovo ime i ima pravo da ispita svedoke optužbe ili da traži da oni budu ispitani, kao i pravo na prisustvo i ispitivanje svedoka odbrane, pod istim uslovima koji važe za svedoke optužbe.

3. Oštećena strana ima pravo i dozvoljeno joj je da daje izjave o svim činjenicama i dokazima koje se tiču njenih prava i da daje izjave o svim činjenicama i dokazima. Oštećeno lice ima pravo da ispita svedoke, unakrsno ispituje svedoka i da zatraži od državnog tužioca da pozove svedoke.

4. Ako državni tužilac odluči da su tokom istrage prikupljeni dovoljno dokaza za glavni pretres, državni tužilac će pripremiti optužnicu i izneti činjenice i dokaze na kojima zasniva optužnicu.

Član 10

Obaveštenje o razlozima optužbe, neprimoravanje na samookrivljenje i zabrana iznuđivanja priznanja krivice

1. Po hapšenju, a tokom prvog ispitivanja, okrivljeno lice mora brzo i detaljno i na jeziku koji razume da bude obavešten o delu koje mu se stavlja na teret i o prirodi i razlozima optužbe.

2. Okrivljeno lice nije dužno da se izjasni o svom slučaju i da odgovara na postavljena pitanja, a ako se izjasni o svom slučaju, nije obavezno da okrivi sebe ili svoju najbližu rodbinu, niti da prizna krivicu. Ovo pravo se ne odnosi kada je okrivljeno lice zaključilo sporazum da sarađuje sa državnim tužiocem.

3. Zabranjena je i kažnjiva svaka primena mučenja, sile, pretnje, opojnih droga i drugih sličnih načina kojima se iznuđuje priznanje ili kakva druga izjava okrivljenog lica ili drugog učesnika u postupku.

Član 11

Adekvatnost odbrane

1. Okrivljeno lice ima pravo da mu se osigura dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane.

2. Okrivljeno lice ima pravo da se brani samo ili uz pravnu pomoć člana Advokatske komore Kosova po svom izboru.

3. Saglasno odredbama ovog zakonika, ako okrivljeno lice ne uzme branioca u cilju obezbeđivanja svoje odbrane u slučaju kada je odbrana obavezna, okrivljenom licu se dodeljuje nezavisan branilac sa odgovarajućim iskustvom i stručnošću shodno prirodi krivičnog dela.

4. Pod uslovima propisanim ovim zakonikom, kada to zahtevaju interesi pravde, ako okrivljeno lice nema dovoljno sredstava da plati pravnu pomoć zbog čega ne može da uzme branioca, na zahtev lica biće mu dodeljen nezavisan branilac sa odgovarajućim iskustvom i stručnošću shodno prirodi krivičnog dela i biće plaćen iz budžetskih sredstava.

5. Sud ili drugi nadležni organ koji sprovodi krivični postupak dužan je da na prvom saslušanju obavesti okrivljeno lice o pravu na branioca kako je propisano ovim zakonikom.

6. U skladu sa odredbama ovog zakonika lice lišeno slobode ima pravo na usluge branioca od trenutka hapšenja nadalje.

Član 12

Zakovitost lišenja slobode i odlučivanje po brzom postupku

1. Niko ne može da bude lišen slobode osim u slučajevima i u skladu sa postupcima propisanim zakonom.

2. Lice koje je lišeno slobode hapšenjem ili pritvorom ima pravo da u skladu sa postupcima koje propisuje ovaj zakonik pokrene postupak kojim se od suda traži da brzo odluči o zakonitosti hapšenja ili pritvaranja i da u slučaju nezakonitog pritvaranja naredi puštanje lica na slobodu.

Član 13

Prava lica lišenog slobode

1. Svakom licu lišenom slobode odmah se saopštava na jeziku koji razume o:
 - 1.1. razlozima hapšenja;
 - 1.2. pravu na pravnu pomoć po svom izboru; i
 - 1.3. pravu da o svom hapšenju obavesti ili da zahteva da o tome budu obavešteni članovi porodice ili bilo koja druga odgovarajuća lica po njegovom odnosno njenom izboru.
2. Lice lišeno slobode pod sumnjom da je izvršilo krivično delo mora bez odlaganja, a najkasnije u roku od četrdeset i osam (48) časova posle hapšenja da ima pravo na glavni pretres u razumnom roku ili se u protivnom pušta na slobodu do glavnog pretresa.
3. Lice lišeno slobode uživa prava propisana ovim članom za vreme dok je lišeno slobode. Ova prava mogu da se odreknu samo ako se odricanje učini dobrovoljno i pisanim putem, nakon što je prethodno obavešten o njegovim pravima. Korišćenje ovih prava ne zavisi od moguće ranije odluke lica o odricanju od nekih prava, niti od vremena kada je ono obavešteno o tim pravima.

Član 14

Jezici i pisma

1. U krivičnom postupku mogu da se koriste albanski i srpski jezik i njihova pisma, ako ovaj zakonik ne propisuje drugačije.
2. Lice koje učestvuje u krivičnom postupku, koje ne govori jezik na kojem se vodi postupak, ima pravo da govori svojim jezikom i pravo da bude besplatno obavešteno preko tumača o dokazima, činjenicama i postupku. Tumačenje obavlja nezavisan tumač.
3. Lice iz stava 2. ovog člana obaveštava se o svom pravu na tumačenje. Ono može da se odrekne ovog prava ako govori jezik na kojem se vodi postupak. Obaveštenje o ovom pravu i izjava učesnika unose se u zapisnik.
4. Izjave, žalbe i ostali podnesci mogu da budu podneti sudu na albanskom ili srpskom jeziku ako nije drugačije određeno zakonom.
5. Uhapšeno lice, okrivljeno lice koje je u sudskom pritvoru i lice koje je na odsluženju kazne dobiće prevod sudskih poziva, odluka i podnesaka na jezik koji ono koristi u postupku.
6. Lice strani državljanin koje je u sudskom pritvoru, može podnositi sudu podneske na svom jeziku pre glavnog pretresa, u toku glavnog pretresa i posle njega, samo pod uslovima uzajamnosti.

Član 15

Pravo na rehabilitaciju i nadoknadu

Lice koje je nezakonito osuđeno, uhapšeno, ili držano u sudskom pritvoru pre glavnog pretresa, ima pravo na punu rehabilitaciju, pravednu naknadu iz budžetskih sredstava i na druga prava propisana zakonom.

Član 16

Dužnost suda da obavesti strane

Sud je dužan da u skladu sa odredbama ovog zakonika pouči okrivljeno lice ili drugo lice koje je učesnik u postupku o pravima koja mu pripadaju i da upozori lice na posledice propuštanja ako bi okrivljeno lice ili drugo lice koje je učesnik u postupku usled neznanja moglo da propusti neku radnju ili ne iskoristi svoja prava.

Član 17

Vreme nastupanja posledica koje ograničavaju prava

Kada je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posledicu ograničenje određenih prava, a krivični postupak se vodi za krivična dela za koje je propisana kazna zatvora veća od tri (3) godine, takve posledice stupaju na snagu ako zakonom nije drugačije propisano stupanjem na snagu optužnice. Za krivična dela za koje se vodi krivični postupak za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do tri (3) godine takve posledice stupaju na snagu od dana kad je doneta pravosnažna osuđujuća presuda, ukoliko nije drugačije propisano zakonom.

Član 18

Sud koji sprovodi krivični postupak može da odluči o sporednim pitanjima

1. Ako primena krivičnog zakona zavisi od prethodnog rešenja suda ili drugog javnog tela u drugoj vrsti postupka, sud koji sudi u krivičnom predmetu može sam da donese rešenje o takvom pitanju u skladu sa odredbama koje se primenjuju za dokaze u krivičnom postupku. Takvo rešenje primenjuje se samo na krivični predmet koji je u postupku pred tim sudom.

2. Ako je sud u nekoj drugoj vrsti postupka, ili drugo javno telo već donelo odluku o prethodnom pitanju ove prirode, takva odluka nije obavezujuća za sud koji presuđuje u krivičnom predmetu pri odlučivanju da li je izvršeno krivično delo.

Član 19

Definicije

1. Izrazi koji se koriste u ovom Zakoniku o krivičnom postupku imaju sledeće značenje:

1.1. **Ovlašćeni policijski službenik** - policijski službenik koji je ovlašćen da izvrši naredbu državnog tužioca ili suda.

1.2. **Složeno krivično delo** - svako krivično delo koje uključuje, ali nije ograničeno na ona dela koja uključuju više od desetoro (10) okrivljenih lica, aktivnost organizovanog kriminala, korupciju, ili istragu koja bi zahtevala veliki broj različitih forenzičkih dokaza, računovodstvene analize ili međunarodnu saradnju. Složen predmet predstavlja krivični postupak koji istražuje ili presuđuje u složenom predmetu.

1.3. **Osumnjičeno lice** - lice za koje policija ili državni tužilac sumnjaju da je počinilo krivično delo, ali protiv kojeg nije pokrenuta istraga.

1.4. **Okrivljeno lice** – lice protiv kojeg je pokrenut krivični postupak. Značenje "okrivljeno lice" se takođe koristi u ovom zakoniku kao opšti termin za "okrivljeno lice," "optuženo lice" i "osuđeno lice."

1.5. **Optuženo lice** –lice protiv kojeg je podnesena optužnica i zakazan je glavni pretres.

1.6. **Osuđeno lice** - lice za koje je pravosnažnom odlukom suda utvrđeno da je izvršilac krivičnog dela.

1.7. **Oštećeno lice ili žrtva** – lice čije je lično ili imovinsko pravo krivičnim delom povređeno ili ugroženo.

1.8. **Razumna sumnja** – saznanje informacije koja bi zadovoljila objektivnog posmatrača da se krivično delo desilo, dešava ili postoji velika verovatnoća da će se ono desiti i da je dotično lice počinilo ili je moglo da poćini to delo. Ono što se može smatrati 'razumnim' zavisiće od svih okolnosti.

1.9. **Osnovana sumnja** – saznanje informacije koja bi zadovoljila objektivnog posmatrača da se krivično delo desilo, dešava se ili postoji velika verovatnoća da će se ono

desiti i da je dotično lice više nego verovatno izvršilo krivično delo. Osnovana sumnja mora da se zasniva na jasno rečima iskazanim i opisanim dokazom.

1.10. **Opravljanje razlog** – saznanje informacije koja bi zadovoljila objektivnog posmatrača da se krivično delo desilo, dešava ili postoji velika verovatnoća da će se delo desiti i da postoji velika verovatnoća da je dotično lice počinilo to delo. Opravljanje razlog mora da se zasniva na jasno rečima iskazanim i opisanim dokazom.

1.11. **Razumna verovatnoća** – osnova za naredbu da se pretrese ili na drugi način opravda vladino uplitanje u privatnost lica. Posedovanje prihvatljivog dokaza koji bi zadovoljio objektivnog posmatrača da se krivično delo desilo, dešava ili da postoji velika verovatnoća da će se dogoditi i da postoji velika verovatnoća da je dotično lice počinilo krivično delo.

1.12. **Dobro osnovana sumnja** – podrazumeva podnošenje optužnice. Posedovanje prihvatljivih dokaza koji bi zadovoljili nepristrasnog posmatrača da se krivično delo desilo i da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo.

1.13. **Restitucija** – Isplata štete od strane osuđenog lica. Na kraju krivičnog postupka, sud naređuje okrivljenom licu koje je proglašeno krivim za krivično delo da isplati oštećenom licu ili oštećenim licima štetu koja je posredno ili neposredno bila prouzrokovana krivičnim delom.

1.14. **Šteta** - šteta koja je neposredno ili indirektno rezultat krivične radnje, uključujući gubitak imovine, gubitak profita, slobode, fizičke povrede, psihološke povrede, gubitak života supružnika ili bliskog člana porodice. Iznos štete dokazuje zastupnik oštećene strane, zastupnik žrtve ili državni tužilac. Sud može da naredi isplatu štete na osnovu razumne procene monetarne vrednosti štete koja je neposredno ili indirektno nastala krivičnim delom.

1.15. **Strana u postupku** – Državni tužilac, okrivljeno lice i oštećena strana. Okrivljeni se ne smatra strankom prema članu 392 Krivičnog zakonika Kosova.

1.16. **Det** - u skladu sa Zakonom o maloletničkoj pravdi, lice mlađe od osamnaest (18) godina.

1.17. **Maloletnik** - U skladu sa Zakonom o maloletničkoj pravdi lice starosti između četrnaest (14) i osamnaest (18) godina.

1.18. **Javni organ** - organ Vlade Republike Kosovo ili organ podjednako ovlašćen da deluje shodno Zakonu o policiji ili Zakonu o nadležnosti, izboru predmeta i dodeljivanju predmeta sudijama i tužiocima EULEX-a ili bilo kom potonjem zakonu.

1.19. **Pregled intimnih delova tela** – pregled koji se sastoji od fizičkog pregleda i telesnih otvora koji nisu usna šupljina.

1.20. **Nadležni sudija** – sudija koji u skladu sa ovim zakonikom ima odgovornost za predmet u pitanju. U većini okolnosti, ovo je sudija koji nadgleda fazu krivičnog postupka.

1.21. **Vanpretresno veće** – veće od troje sudija iz istog odeljenja ili osnovnog suda koji preispituju i presuđuju po prigovoru na naredbu sudije u prethodnom postupku.

1.22. **Pretresno veće** – veće sa predsednikom veća i dvoje sudija koji saslušavaju dokaze i presuđuju tokom glavnog pretresa.

1.23. **Sudija za prethodni postupak** – sudija koji je dodeljen u istražnom postupku.

1.24. **Predsednik pretresnog veća** – sudija u odeljenju za teška krivična dela osnovnog suda koji prima optužnicu, donosi rešenja o svim predistražnim i dokaznim predlozima na prvom i drugom saslušanju i predsedava pretresnim većem koje presuđuje na glavnom pretresu.

1.25. **Sudija pojedinac** – sudija pri opštem odeljenju osnovnog suda koji prima optužnicu, donosi rešenja o predistražnim i dokaznim predlozima na prvom i drugom saslušanju i predsedava i presuđuje na glavnom pretresu.

1.26. **Fond za naknadu štete žrtvama** – fond u koji se u skladu sa zakonom deponuju izgubljena jamstva ili druga ovlašćena sredstva. Isplate iz fonda za naknadu žrtvama koriste se za naknadu štete žrtvama krivičnog dela ovlašćene u skladu sa zakonom.

1.27. **Sažetak zapisnika, prepis, zapis** – Tri (3) vrste zapisnika. Sažetak zapisnika je tačan opis onoga što je lice reklo. Prepis je doslovni zapisnik onoga što je lice reklo. Zapis je zvučni ili optički snimak putem elektronskih sredstava koji je u mogućnosti da ponovi tačne reči onoga što je lice reklo.

1.28. **Glavni branilac** – kada stranu zastupa više od jednog advokata, samo jedan advokat zastupa stranu pred sudom ili tokom krivičnog postupka. Dostavljanje sudskih dokumenata glavnom braniocu uključujući optužnice, zahteve, odgovore, žalbe i pismena koja treba da se dostave okrivljenim licima, takođe se dostavljaju svim advokatima koji zastupaju stranu.

1.29. **Suštinski nepouzdan** – Dokazi ili informacije su suštinski nepouzdan ako poreklo dokaza ili informacija je nepoznato, zasniva se na glasini, ili po svom izgledu dokaz ili informacija je nemoguća ili nepojmljiva odnosno nezamisliva.

1.30 **Jasno rečima iskazan odnosno opisan** – kada informacije ili dokazi moraju da budu jasno rečima iskazani, strana koja daje informacije ili dokaz mora da detaljno navede informacije ili dokaz o kome govori.

1.31. **Obaveštenje o potkrepljujućim dokazima** – Dokumentat koji podnosi strana kao podrška iskazu ili dokazu koji ne može neposredno da se dobije tokom glavnog pretresa. Obaveštenje o potkrepljujućim dokazima navodi ostale prihvatljive dokaze koji potvrđuju iskaz ili dokaze u pitanju. Obaveštenje o potkrepljujućim dokazima ima za nameru da pokaže da dokaz u pitanju neće biti jedini i odlučujući dokaz koji podržava zaključak da je okrivljeno lice krivo.

1.32. **Policija ili policijski službenik** - svaki pripadnik Kosovske policije ili drugog organa odnosno službe ovlašćen da vodi krivičnu istragu.

GLAVA II SUDSKA NADLEŽNOST

1. STVARNA NADLEŽNOST I SASTAV SUDA

Član 20 Sudska nadležnost

1. Stvarna i mesna nadležnost Osnovnog suda za krivični postupak je određena u članu 11. Zakona o sudovima, Zakon br. 03/L-199, ili naknadno usvojenim zakonom.

2. Stvarna nadležnost Apelacionog suda za krivični postupak je određena u članu 18. Zakona o sudovima, Zakon br. 03/L-199.

3. Stvarna nadležnost Vrhovnog suda Kosova za krivični postupak je određena u članu 22. Zakona o sudovima, Zakon br. 03/L-199, ili naknadno usvojenim zakonom.

4. Stvarna nadležnost i postupak Ustavnog suda za krivični postupak shodno članu 113. stavu 7. Ustava je određena članovima 46-50. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo, Zakon br. 03/L-121, ili naknadno usvojenim zakonom.

Član 21

Dodeljivanje predmeta u sudovima

1. Krivični postupak u prvom stepenu se vodi i sudi u opštem odeljenju, odeljenju za teška krivična dela ili bilo kom odseku ili odeljenju uspostavljenom u skladu sa članom 8. Zakona o sudovima koje ima nadležnost nad krivičnim delima.
2. Kada je u krivičnom predmetu okrivljeno lice dete, takav predmet odvaja se od bilo kog drugog predmeta i saslušava ga isključivo Odeljenje za maloletnike pri Osnovnom sudu u skladu sa Zakonom o maloletničkoj pravdi, br. 03/L-193 ili kasnije usvojenim zakonom.
3. Opšte odeljenje Osnovnog suda priprema i sudi u svim krivičnim postupcima koji nisu pod nadležnošću Odeljenja za teška krivična dela, Odeljenja za maloletnike, ili bilo kog odseka ili odeljenja uspostavljenog shodno članu 8. Zakona o sudovima koji ima nadležnost nad krivičnim delima.
4. Odeljenje za teška krivična dela priprema i sudi u svakom krivičnom postupku gde je moguće izvršeno jedno ili više krivičnih dela shodno članu 15. Zakona o sudovima generalno i konkretno za ona krivična dela navedena u članu 22. ovog zakonika koje državni tužilac navodi ili tereti.
5. Na presudu Osnovnog suda se ne može uložiti žalba na osnovu proceduralnih pitanja ako podnosilac žalbe nije pobijao u Osnovnom sudu zakonsku ili činjeničnu odluku na osnovu koje se žalba zasniva, izuzev ako podnosilac žalbe može da pokaže vanredne okolnosti koje opravdavaju žalbu.

Član 22

Krivična dela koja se smatraju teškim zločinom u svrhe zakonika

1. U svrhu ovog zakonika, sledeći članovi Krivičnog zakonika smatraju se teškim krivičnim delom u skladu sa članom 15. Zakona o sudovima, Zakon br. 03/L-199:
 - 1.1. Napad na ustavno uređenje Republike Kosovo u skladu sa članom 121. Krivičnog zakonika,
 - 1.2. Oružana pobuna u skladu sa članom 122. Krivičnog zakonika
 - 1.3. Prihvatanje kapitulacije i okupacije u skladu sa članom 123. Krivičnog zakonika
 - 1.4. Veleizdaja protiv države u skladu sa članom 124. Krivičnog zakonika
 - 1.5. Ugrožavanje teritorijalnog integriteta Republike Kosovo u skladu sa članom 125. Krivičnog zakonika,
 - 1.6. Ubistvo visokih zvaničnika Republike Kosova u skladu sa članom 126. Krivičnog zakonika
 - 1.7. Otmica visokih zvaničnika Republike Kosovo u skladu sa članom 127. Krivičnog zakonika,
 - 1.8. Nasilje nad visokim zvaničnicima Republike Kosovo u skladu sa članom 128. Krivičnog zakonika,
 - 1.9. Ugrožavanje ustavnog poretka uništenjem ili oštećenjem javnih postrojenja i instalacija u skladu sa članom 129. Krivičnog zakonika,
 - 1.10. Sabotaža u skladu sa članom 130. Krivičnog zakonika,
 - 1.11. Špijunaža u skladu sa članom 131. Krivičnog zakonika,

- 1.12. Odavanje poverljivih informacija ili nesprovođenje zaštite poverljivih podataka u skladu sa članom 132. Krivičnog zakonika,
- 1.13. Teži prestupi protiv ustavnog poretka ili bezbednosti Republike Kosovo u skladu sa članom 133. Krivičnog zakonika,
- 1.14. Udruživanje radi vršenja protivustavnih akata u skladu sa članom 134. Krivičnog zakonika,
- 1.15. Izvršenje dela terorizma, u skladu sa članom 136. Krivičnog zakonika,
- 1.16. Saučesništvo u izvršenju terorizma, u skladu sa članom 137. Krivičnog zakonika,
- 1.17. Olakšavanje u izvršenja terorističkog čina, u skladu sa članom 138. Krivičnog zakonika,
- 1.18. Rekrutovanje za terorizam, u skladu sa članom 139. Krivičnog zakonika,
- 1.19. Obučavanje za terorizam, u skladu sa članom 140. Krivičnog zakonika,
- 1.20. Podstrekivanje na vršenje terorističkog napada, u skladu sa članom 141. Krivičnog zakonika,
- 1.21. Skrivanje ili neprijavlivanje terorista i terorističkih grupa u skladu sa članom 142. Krivičnog zakonika,
- 1.22. Organizacija i učešće u terorističkoj grupi u skladu sa članom 143. Krivičnog zakonika,
- 1.23. Pripremanje terorističkih dela ili krivičnih dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo u skladu sa članom 144. Krivičnog zakonika
- 1.24. Genocid, u skladu sa članom 148. Krivičnog zakonika,
- 1.25. Zločini protiv čovečnosti, u skladu sa članom 149. Krivičnog zakonika,
- 1.26. Ratni zločini koji teško krše ženevsku konvenciju, u skladu sa članom 150. Krivičnog zakonika,
- 1.27. Ratni zločini koji ozbiljno krše zakone i običaje u međunarodnom sukobu u skladu sa članom 151. Krivičnog zakonika,
- 1.28. Ratni zločini koji ozbiljno krše član 3. koji se odnosi na ženevske konvencije, u skladu sa članom 152. Krivičnog zakonika,
- 1.29. Ratni zločini koji ozbiljno krše zakone i običaje u oružanim sukobima koji nisu međunarodnog karaktera u skladu sa članom 153. Krivičnog zakonika
- 1.30. Napadi u oružanim sukobima koji nisu međunarodnog karaktera protiv instalacija koje sadrže opasne sile u skladu sa članom 154. Krivičnog zakonika,
- 1.31. Rekrutovanje ili mobilizacija lica starosti između petnaest (15) i osamnaest (18) godina u oružanim sukobima u skladu sa članom 155. Krivičnog zakonika,
- 1.32. Korišćenje zabranjenih sredstava ili načina ratovanja u skladu sa članom 156. Krivičnog zakonika,
- 1.33. Neopravdano kašnjenje u vraćanju ratnih zarobljenika ili civila sa članom 157. Krivičnog zakonika,
- 1.34. Nezakonito pribavljanje stvari od ubijenih ili ranjenih na bojnopolju u skladu sa članom 158. Krivičnog zakonika,

- 1.35. Ugrožavanje pregovarača u skladu sa članom 159. Krivičnog zakonika,
- 1.36. Organizovanje grupe radi izvršenja genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina u skladu sa članom 160. Krivičnog zakonika,
- 1.37. Podstrekivanje na agresiju ili oružani sukob u skladu sa članom 162. Krivičnog zakonika,
- 1.38. Zloupotreba međunarodnih simbola u skladu sa članom 163. Krivičnog zakonika,
- 1.39. Otmica letilica u skladu sa članom 164. Krivičnog zakonika,
- 1.40. Ugrožavanje bezbednosti civilne avijacije u skladu sa članom 165. Krivičnog zakonika,
- 1.41. Ugrožavanje bezbednosti plovidbe, u skladu sa članom 166. Krivičnog zakonika,
- 1.42. Ugrožavanje bezbednosti nepokretnih platformi smeštenih na kontinentalnom grebenu u skladu sa članom 167. Krivičnog zakonika,
- 1.43. Piratstvo u skladu sa članom 168. Krivičnog zakonika,
- 1.44. Ropstvo, uslovi slični ropstvu i prisilan rad u skladu sa članom 169. Krivičnog zakonika,
- 1.45. Krijumčarenje migranata u skladu sa članom 170. Krivičnog zakonika,
- 1.46. Trgovina ljudima u skladu sa članom 171. Krivičnog zakonika,
- 1.47. Seksualne usluge žrtve trgovine ljudima u skladu sa članom 231. Krivičnog zakonika,
- 1.48. Ugrožavanje lica pod međunarodnom zaštitom u skladu sa članom 173. Krivičnog zakonika,
- 1.49. Ugrožavanje osoblja Ujedinjenih nacija i povezanog osoblja u skladu sa članom 174. Krivičnog zakonika,
- 1.50. Uzimanje talaca, u skladu sa članom 175. Krivičnog zakonika,
- 1.51. Nezakonito pribavljanje, korišćenje i odlaganje nuklearnih materijala u skladu sa članom 176. Krivičnog zakonika,
- 1.52. Pretnje upotrebe ili izvršenja krađe ili pljačke nuklearnog materijala u skladu sa članom 177. Krivičnog zakonika,
- 1.53. Teško ubistvo, u skladu sa članom 179. Krivičnog zakonika,
- 1.54. Kidnapovanje u skladu sa članom 194. Krivičnog zakonika,
- 1.55. Mučenje u skladu sa članom 199. Krivičnog zakonika,
- 1.56. Povreda prava na kandidaturu u skladu sa članom 210. Krivičnog zakonika,
- 1.57. Pretnja kandidatu u skladu sa članom 211. Krivičnog zakonika,
- 1.58. Onemogućavanje upotrebe prava glasa, u skladu sa članom 212. Krivičnog zakonika,
- 1.59. Ugrožavanje slobodne volje birača, u skladu sa članom 213. Krivičnog zakonika,
- 1.60. Zloupotreba službene dužnosti za vreme izbora, u skladu sa članom 214. Krivičnog zakonika,

- 1.61. Davanje ili primanje mita u vezi sa glasanjem, u skladu sa članom 215. Krivičnog zakonika,
- 1.62. Zloupotreba glasačkog prava, u skladu sa članom 216. Krivičnog zakonika,
- 1.63. Ometanje procesa glasanja, u skladu sa članom 217. Krivičnog zakonika,
- 1.64. Povreda tajnosti glasanja, u skladu sa članom 218. Krivičnog zakonika,
- 1.65. Krivotvorenje rezultata glasanja, u skladu sa članom 219. Krivičnog zakonika,
- 1.66. Uništavanje izborne dokumentacije u skladu sa članom 220. Krivičnog zakonika,
- 1.67. Silovanje, u skladu sa članom 230. Krivičnog zakonika,
- 1.68. Neovlašćena kupovina, posedovanje, stavljanje u promet i prodaja opojnih droga, psihotropnih supstanci ili sličnog u skladu sa članom 273. Krivičnog zakonika,
- 1.69. Neovlašćena proizvodnja i prerada opojnih droga, psihotropnih supstanci ili sličnog u skladu sa članom 274. Krivičnog zakonika,
- 1.70. Uzgajanje opijumskog maka, koke ili kanabisa u skladu sa članom 278. Krivičnog zakonika
- 1.71. Organizovanje, upravljanje ili finansiranje trgovine opojnim drogama ili psihotropnim supstancama u skladu sa članom 279. Krivičnog zakona,
- 1.72. Falsifikovanje novca u skladu sa članom 302. Krivičnog zakona,
- 1.73. Falsifikovanje sredstava obezbeđenja i instrumenata plaćanja u skladu sa članom 293. Krivičnog zakona,
- 1.74. Učešće u ili organizovanje organizovane kriminalne grupe u skladu sa članom 283. krivičnog zakonika,
- 1.75. Ilegalno nošenje oružja, u skladu sa članom 374 krivičnog zakonika.
- 1.76. Zastrašivanje u krivičnom postupku za organizovani kriminal u skladu sa članom 395. Krivičnog zakonika,
- 1.77. Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja u skladu sa članom 422. Krivičnog zakona,
- 1.78. Zloupotreba službene informacije u skladu sa članom 423. Krivičnog zakona,
- 1.79. Sukob interesa u skladu sa članom 424. Krivičnog zakona,
- 1.80. Pronevera u vršenju službe u skladu sa članom 425. Krivičnog zakona,
- 1.81. Prevara na položaju u skladu sa članom 426. Krivičnog zakona,
- 1.82. Neovlašćena upotreba imovine u skladu sa članom 427. Krivičnog zakona,
- 1.83. Prihvatanje mita u skladu sa članom 428. Krivičnog zakonika,
- 1.84. Davanje mita u skladu sa članom 429. Krivičnog zakonika,
- 1.85. Podmićivanje stranog ovlašćenog lica u skladu sa članom 430. Krivičnog zakonika
- 1.86. Trgovina uticajem, u skladu sa članom 431. Krivičnog zakonika,

- 1.87. Donošenje nezakonitih sudskih presuda u skladu sa članom 432. Krivičnog zakona,
- 1.88. Otkrivanje službenih tajni, u skladu sa članom 433. Krivičnog zakona,
- 1.89. Falsifikovanje službene dokumentacije, u skladu sa članom 434. Krivičnog zakona,
- 1.90. Nezakonita naplata i isplata, u skladu sa članom 435. Krivičnog zakona, i
- 1.91. Nezakonito uzimanje imovine tokom pretresa ili izvršenja sudske odluke u skladu sa članom 436. Krivičnog zakonika.

Član 23 **Sudija za prethodni postupak**

1. Osnovni sud nadgleda krivične istrage dodeljivanjem sudije odgovarajućeg odeljenja na objektivan i transparentan način u svojstvu sudije za prethodni postupak.
2. Sudija za prethodni postupak nadgleda krivični postupak tokom istrage. Po podizanju optužnice, sudija za prethodni postupak nema više nadležnost nad okrivljenim licem navedenim u optužnici.
3. Sudija za prethodni postupak je nadležan da prima zahteve državnog tužioca, okrivljenog lica, zastupnika žrtve i oštećenog lica i da donese odluke i naredbe na osnovu tih zahteva u skladu sa ovim zakonikom.
4. Sudija za prethodni postupak je nadležan da nezavisno odluči o tome da li je određivanje ili produženje lišenja slobode okrivljenog lica proceduralno i ustavno opravdano. Sudija za prethodni postupak ima dužnost da naredi puštanje na slobodu okrivljenog lica čije lišavanje slobode nije proceduralno ili ustavno opravdano.

Član 24 **Naredbe i odluke sudije za prethodni postupak**

1. Sudija za prethodni postupak opšteg odeljenja ili odeljenja za teška krivična dela nadležan je za izdavanje odluka i naredbi predviđenih ovim zakonikom.
2. Naredbe sudije za prethodni postupak u opštem odeljenju ili odeljenju za teška krivična dela može na prigovor strane da preispita vanpretresno veće istog odeljenja suda. Ukoliko nema dovoljno sudija, predsednik suda može dodeliti sudije iz drugog odeljenja u sastav vanpretresnog veća.
3. Odluku sudije za prethodni postupak može na osnovu žalbe da preispita Apelacioni sud.
4. Svaku odluku sudije za prethodni postupak koja utiče na prava oštećenog lica može da preispita vanpretresno veće Osnovnog suda shodno stavu 2. u roku od četrdeset i osam (48) časova od podnošenja prigovora. Državni tužilac, zastupnik žrtve mogu da zatraže preispitivanje naredbe sudije za prethodni postupak u ime, ili od samog oštećenog lica.
5. Rok za prigovore na naredbe sudije za prethodni postupak ili vanpretresnog veća je četrdeset i osam (48) časova od trenutka kada je strana primila naredbu u skladu sa članom 378 ovog zakonika.
6. Rok za podnošenje žalbi na odluke sudije za prethodni postupak ili vanpretresnog veća je pet (5) dana od dana kada je strana primila odluku u skladu sa članom 378 ovog zakonika.

Član 25 **Sudija pojedinac, predsednik veća i pretresno veće**

1. Nakon što državni tužilac podnese optužnicu Osnovnom sudu, sudija pojedinac ili sudsko veće sa predsednikom veća odgovarajućeg odeljenja se određuju na objektivan i transparentan način za suđenje na predmetu.

2. Za krivični postupak koji se vodi pri Opštem odeljenju Osnovnog suda, o predmetu odlučuje sudija koji sudi kao sudija pojedinac.

3. Za krivični postupak pri Odeljenju za teška krivična dela Osnovnog suda, presudu donosi veće od troje (3) sudija od kojih jedan postupa u svojstvu predsednika veća.

Član 26

Odluke pre glavnog pretresa

1. Nakon što državni tužilac podnese optužnicu Osnovnom sudu, sudija pojedinac ili predsednik veća održava prvo i drugo saslušanje, odlučuje o zahtevima za odbacivanje optužnice, zahtevima za isključivanje dokaza i odlučuje o sudskom pritvoru i ostalim merama koje treba da obezbede prisustvo okrivljenog lica.

2. Glavni pretres vodi sudija pojedinac ili pretresno veće u skladu sa ovim zakonikom.

Član 27.

Maloletnički sud

Postupak kada su maloletnici izvršioc, ili deca su žrtve i svedoci, uređuju se Kodeksom pravde za maloletnike ili odgovarajućim zakonom.

Član 28

Sudska veća tokom žalbi

1. Apelacioni sud presuđuje u krivičnim žalbama u veću od troje (3) sudija.

2. Vrhovni sud presuđuje u krivičnim žalbama u veću od troje (3) sudija.

2. MESNA NADLEŽNOST

Član 29

Određivanje mesne nadležnosti

1. Mesna nadležnost se po pravilu dodeljuje osnovnom sudu na čijem je području izvršeno ili pokušano krivično delo, ili u teritoriji gde je nastupila posledica.

2. Ako je krivično delo izvršeno ili pokušano ili su posledice tog dela nastale na području koje pokriva više sudova ili na granici ovih područja, sud koji prvi pokrene postupak kao odgovor na zahtev ovlašćenog tužioca biće nadležan. Ali ako postupak nije pokrenut, prvi sud kojem je podnet zahtev za pokretanje postupka biće nadležan za vođenje slučaja.

3. Ako je osnovano odeljenje osnovnog suda u skladu sa zakonom koje ima državnu nadležnost za istragu i suđenje specifičnih krivičnih dela, nadležnost za sve krivične postupke koji se vode protiv takvih krivičnih dela dodeljuju se tom odeljenju.

Član 30

Nadležnost za krivično delo izvršeno na Vazduhoplovu

Ako je krivično delo izvršeno na vazduhoplovu, nadležan je Osnovni sud u Prištini.

Član 31

Nadležnost za krivično delo izvršeno putem sredstava javnog informisanja

1. Ako je krivično delo izvršeno putem štampe, nadležan je sud na čijem je području štampan list. Ako to mesto nije poznato ili je list štampan u inostranstvu, nadležan je sud na čijem je području distribuiran list.

2. Ako po zakonu odgovora autor objavljenog materijala, nadležan je sud u kome autor ima prebivalište, ili sud mesta gde se desio događaj na koji se odnosi objavljeni materijal.

3. Stavovi 1. i 2. ovog člana primenjuju su *mutatis mutandis* i u slučajevima kad je materijal objavljen putem radija, televizije ili putem drugog štampanog materijala.

Član 32 **Sekundarni kriterijumi nadležnosti**

1. Ako područje opisano u članu 29. stava 1. ovog zakonika nije poznato ili ako se to mesto nalazi izvan teritorije Kosova, nadležan je sud na čijem području okrivljeno lice ima prebivalište ili boravište.

2. Ako sud na čijem području okrivljeno lice ima prebivalište ili boravište započne postupak, on ostaje nadležan čak i posle otkrivanja mesta na kome je izvršeno krivično delo.

3. Ako nije poznato niti mesto izvršenja krivičnog dela niti prebivalište ili boravište okrivljenog, ili ako su oba izvan teritorije Kosova, nadležan je sud na čijem je području okrivljeni uhapšen ili se sam predao vlastima.

Član 33 **Nadležnost prilikom izvršenja prekograničnih krivičnih dela**

Ako lice izvrši krivična dela i na Kosovu i izvan Kosova, nadležan je sud koji je nadležan za krivično delo izvršeno na Kosovu.

Član 34 **Mesna nadležnost naložena od Vrhovnog suda**

Ako se prema odredbama ovog zakonika ne može ustanoviti koji je sud mesno nadležan, Vrhovni sud Kosova određuje jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se voditi postupak.

3. SPAJANJE PROCEDURE

Član 35 **Mesna nadležnost u vezi sa spajanjem procedure**

1. Kada se ista osoba okrivljuje za više krivična dela iste težine, nadležan je sud od koga je prvobitno pokrenuta optužnica, međutim, kada nije pokrenuta optužnica, nadležan je sud, kome je prvobitno uručeno zapečaćeno rešenje o istrazi.

2. Kada je oštećeni počinio istovremeno krivično delo prema okrivljenom, vodi se takođe zajednička procedura.

3. U načelu se okrivljeni podležu nadležnosti suda, koji je nadležan za jednog od njih i u kome je prvo pokrenuta optužnica.

4. U načelu sud koji je nadležan za počinioca krivičnog dela nadležan je i za počinioce i pomagače, nakon počinjanja krivičnog dela i za lica koja nisu informisala o pripremanju dela, njeno počinjanje ili počinioca.

5. Sva pitanja iz stava 1-4, ovog člana se, u načelu, razmatraju u spojenoj proceduri i o njima se donosi presuda.

6. Kada se nekoliko lica okrivljuje za nekoliko krivična dela, sud može odlučiti da sprovodi po spojenoj proceduri i da donosi presudu, pod uslovom da su dela međusobno povezana i da dokazi budu zajednički.

7. Sud može odlučiti da sprovodi spajanu proceduru i donosi presudu, ukoliko se, pred istim sudom, sprovode procedure odvojeno, protiv istog lica, za nekoliko dela ili protiv više lica, za isto krivično delo.

8. O spajanju procedure odlučuje sud, koji je nadležan za sprovođenje spajanje procedure, na osnovu predloga državnog tužioca ili po službenoj dužnosti. Protiv rešenja kojim se određuje spajanje procedure ili odbijanje predloga o spajanju, nije dozvoljena žalba.

Član 36 **Razdvajanje postupka**

1. Sud koji je shodno ovom zakoniku nadležan može, zbog važnih razloga ili zbog celishodnosti da naloži razdvajanje postupka koji se vodi za više krivičnih dela ili protiv više okrivljenih lica, a zatim da nastavi sa odvojenim postupcima ili uputi odvojene predmete drugom nadležnom sudu do završetka glavnog pretresa.

2. Rešenje kojim je određeno razdvajanje postupka nadležni sud donosi nakon saslušanja stranaka i branioca.

3. Protiv rešenja kojim je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen predlog za razdvajanje postupka žalba nije dozvoljena.

4. PRENOŠENJE MESNE NADLEŽNOSTI

Član 37 **Delegirana nadležnost i konflikt nadležnosti**

1. Osnovni sud je dužan da pazi na svoju nadležnost i da se, čim primeti da nije nadležan, oglasi nenadležnim i da po pravosnažnosti tog rešenja, predmet uputi nadležnom sudu.

2. Kad je nadležan osnovni sud iz pravnih ili stvarnih razloga sprečen da vodi postupak nakon saslušanja strana, predsednik Osnovnog suda može da ustupi postupak drugom ogranku nadležnog Osnovnog suda.

3. Ako ustupanje u skladu sa stavom 2. ovog člana nije moguće, predsednik nadležnog Osnovnog suda savetuje se sa drugim Osnovnim sudom oko nadležnosti u predmetnoj stvari i slaže se da ustupi postupak.

4. Ako dva (2) osnovna suda ne ispunjavaju uslove iz stava 3. ovog člana bilo koji od dva (2) osnovna suda u roku od deset (10) dana obaveštava Apelacioni sud o tome, koji će odrediti jedan od sudova da sprovede postupak.

5. Pre nego donese rešenje povodom sukoba nadležnosti, sud će zatražiti mišljenje od državnog tužioca koji je nadležan da postupa pred tim sudom, oštećene strane ili zastupnika žrtve i ili od okrivljenog lica ili branioca.

6. Na naredbu u skladu sa ovim članom nije dozvoljena žalba.

5. POSLEDICE NENADLEŽNOSTI

Član 38 **Implicitna nadležnost sudova**

1. Sud koji nije nadležan preuzima proceduralne radnje čije bi odlaganje bilo opasno.

2. Pošto optužnica postane pravosnažna, sud ne može da se proglasi mesno nenadležnim, niti stranke mogu da ulože prigovor na mesnu nenadležnost.

GLAVA III IZUZEĆE

1. IZUZEĆE SUDIJA

Član 39 Razlozi za izuzeće sudija

1. Sudija biće izuzet od sudijske dužnosti u određenom predmetu:

1.1. ako je oštećen krivičnim delom;

1.2. ako je on ili ona bračni ili vanbračni drug, rođak po vertikalnoj liniji bilo kog stepena srodstva, po pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva, ili rođak po bračnoj liniji do drugog stepena srodstva okrivljenog lica, njegovog ili njenog branioca, tužioca, oštećenog lica, njihovog zakonskog zastupnika ili punomoćnika;

1.3. ako je on ili ona pravni staratelj, tutor, usvojeno dete ili usvojitelj, hranilac ili hranjenik okrivljenog lica, njegovog odnosno njenog branioca, tužioca ili oštećenog lica;

1.4. ako je u istom krivičnom predmetu učestvovao u postupku kao tužilac, branilac, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog odnosno tužioca, ili je saslušavan kao svedok ili veštak;

1.5. ako postoji sukob interesa propisan članom 6. Zakona o sprečavanju sukoba interesa prilikom vršenja javnih funkcija.

2. Sudija ne može da obavlja dužnost sudije pojedinca, predsednika pretresnog veća, člana pretresnog veća, žalbenog veća ili veća Vrhovnog suda ako je on odnosno ona učestvovao u prethodnim postupcima u istom krivičnom predmetu, izuzev u slučaju sudije koji je postupao u Veću za posebnu dokaznu mogućnost. Sudija ne može se isključiti ako je bio uključen na prethodnom postupku o istom krivičnom predmetu kao član vanpretresnog veća.

3. Sudija će takođe biti izuzet u obavljanju dužnosti sudije u određenom slučaju ako se osim slučajeva iz stavova 1. i 2. ovog člana, utvrde i dokažu okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost ili su stvorile utisak lošeg ponašanja.

Član 40 Procedura o izuzeću

1. Sudija čim sazna da postoji razlog za izuzeće iz člana 39. stava 1. ili 2. ovog zakonika, dužan je da prekine svaki rad na tom predmetu i da o tom razlogu obavesti predsednika suda, koji će prema postupcima koji regulišu interna pravila suda odrediti drugog sudiju. Ako je reč o izuzeću predsednika suda, on ili ona će zahtevati od predsednika Apelacionog suda da odredi zamenu.

2. Ako sudija smatra da postoje okolnosti koje opravdavaju njegovu izuzeće shodno članu 39. stava 3. ovog zakonika, o tim okolnostima obavestiće predsednika suda. Dok se ne donese odluka o izuzeću, sudija može da obavlja samo radnje koje su apsolutno neophodne da bi se sprečilo odlaganje ili nedopustivo odugovlačenje predmeta.

Član 41 Zahtevi za izuzeće

1. Izuzeće sudije mogu da zahtevaju i stranke.

2. Stranka može da podnese zahtev za izuzeće sudije čim sazna da postoji razlog za izuzeće, najkasnije pre kraja glavnog pretresa, a u slučaju izuzeća iz člana 39. stava 3. ovog zakonika, pre početka glavnog pretresa.

3. Zahtev za izuzeće sudije Apelacionog suda ili Vrhovnog suda stranka može podneti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.

4. Stranka može tražiti izuzeće samo sudije koji u predmetu postupa.

5. Stranka je dužna da u zahtevu navede okolnosti zbog kojih smatra da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće. U novom zahtevu ne mogu se navoditi razlozi koji su isticani u ranijem zahtevu za izuzeće koji je odbijen.

Član 42 **Odlučivanje o zahtevima za izuzeće**

1. O zahtevu za izuzeće iz člana 41. ovog zakonika odlučuju sledeće sudije:

1.1. predsednik Osnovnog suda odlučuje o zahtevu za izuzeće sudija Osnovnog suda.

1.2. predsednik Apelacionog suda odlučuje o zahtevu za izuzeće ili samo predsednika Osnovnog suda ili o zahtevu za izuzeće predsednika Osnovnog suda i drugog sudije istog suda.

1.3. predsednik Apelacionog suda odlučuje o zahtevu za izuzeće sudije Apelacionog suda.

1.4. predsednik Vrhovnog suda Kosova odlučuje o zahtevu za izuzeće predsednika Apelacionog suda, zahtevu za izuzeće predsednika Apelacionog suda i drugog sudije istog suda ili o zahtevu za izuzeće sudije Vrhovnog suda Kosova. Veće predsedavano od zamenika predsednika Vrhovnog suda Kosova odlučuje o bilo kom zahtevu za izuzeće predsednika Vrhovnog suda Kosova ili o zahtevu za izuzeće predsednika Vrhovnog suda i ostalih sudija istog suda.

2. Pre donošenja rešenja o izuzeću, sudija ili predsednik suda biće saslušani, a prema potrebi biće sprovedena i dodatna ispitivanja.

3. Protiv rešenja kojim se usvaja zahtev za izuzeće žalba nije dozvoljena. Rešenje kojim se zahtev za izuzeće odbija može da bude osporeno posebnom žalbom, ali ako je ovo rešenje doneto posle podizanja optužnice, onda samo žalbom na presudu.

4. Ako je zahtev za izuzeće u suprotnosti sa odredbama člana 41. stava 4. i 5. ovog zakonika, ili ako je zahtev za izuzeće iz člana 39. stava 3. ovog zakonika podnet posle početka glavnog pretresa, zahtev se odbacuje u celini ili delimično. Protiv rešenja kojim se zahtev odbacuje žalba nije dozvoljena. Rešenje kojim se zahtev odbacuje donosi predsednik suda ili sudsko veće na glavnom pretresu. Sudija čije se izuzeće traži može da prisustvuje kada pretresno veće donosi takvo rešenje.

Član 43 **Obustava obavljanja postupaka nakon zahteva o izuzeću sudije**

Kad sudija sazna da je podnet zahtev za njegovo odnosno njeno izuzeće, dužan je da odmah obustavi svaki rad na predmetu, a ako je reč o izuzeću shodno članu 39. stava 3. ovog zakonika, može do donošenja rešenja o zahtevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost odlaganja.

2. IZUZEĆE DRŽAVNIH TUŽILACA

Član 44 **Osnovi za izuzeće državnih tužilaca**

1. Državni tužilac biće izuzet ako je:

1.1. on ili ona oštećena strana krivičnim delom;

1.2. on ili ona bračni ili vanbračni drug, rođak po vertikalnoj liniji bilo kog stepena srodstva, po pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva, ili rođak po bračnoj liniji do drugog stepena srodstva okrivljenog lica, njegovog ili njenog branioca, tužioca, oštećenog lica, njihovog zakonskog zastupnika ili punomoćnika;

1.3. on ili ona pravni staratelj, tutor, usvojeno dete ili usvojitelj, hranilac ili hranjenik okrivljenog lica, njegovog ili njenog branioca, tužioca ili oštećenog lica;

1.4. u istom krivičnom predmetu učestvovao u postupku kao tužilac, branilac, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog lica odnosno tužioca, ili je saslušavan/a kao svedok ili veštak; ili

1.5. postoji sukob interesa u skladu sa članom 6. Zakona o sprečavanju sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija.

2. Državni tužilac ima obavezu da učini svoje izuzeće po otkrivanju osnova za svoje izuzeće.

3. Ako državni tužilac prigovara svom izuzeću, on ili ona će zatražiti da nadređeni državni tužilac donese odluku. Glavni tužilac tužilaštva odlučuje o izuzeću državnog tužioca u skladu sa ovim stavom. Glavni državni tužilac odlučuje o izuzeću glavnog tužioca tužilaštva u skladu sa ovim stavom. Svaka odluka u skladu sa ovim stavom mora biti u pisanom obliku i dostavljena dotičnom državnom tužiocu i Tužilačkom savetu Kosova. Tužilački savet Kosova odlučuje o izuzeću glavnog državnog tužioca na plenarnom zasedanju.

3. IZUZEĆE OSTALIH UČESNIKA

Član 45

Osnove za izuzeće ostalih učesnika u krivičnom postupku

1. O izuzeću sudskog zapisničara, tumača, stručnog lica i veštaka i branioca žrtava odlučuje predsednik sudskog veća, sudija pojedinac, sudija za prethodni postupak ili predsedavajući vanpretnosnog ili žalbenog veća.

2. Kada ovlašćeni policijski službenik preuzima istražne radnje na osnovu ovog zakonika, o njegovom odnosno njenom izuzeću odlučuje nadležni državni tužilac. Ako u izvršenju ovih radnji prisustvuje sudski zapisničar, službenik koji preuzima radnju odlučuje o njegovom odnosno njenom izuzeću.

3. Zastupnik žrtve biće izuzet ako je:

3.1. on ili ona oštećen krivičnim delom;

3.2. on ili ona bračni ili vanbračni drug, u direktnom krvnom srodstvu bilo kog stepena srodstva, po pobočnoj liniji do četvrtog stepena srodstva ili rođak po bračnoj liniji do drugog stepena srodstva okrivljenog lica, branioca, tužioca, oštećenog lica, ili njegovog ili njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika;

3.3. on ili ona pravni staratelj, tutor, usvojeno dete ili usvojitelj, hranilac ili hranjenik okrivljenog lica, njegovog ili njenog branioca, tužioca ili oštećenog

3.4. u istom krivičnom predmetu, postupao kao sudija, tužilac, branilac ili je ispitan/a kao svedok ili veštak; ili

3.5. postoje okolnosti koje mogu da dovedu do pojavljivanja sukoba interesa.

GLAVA IV DRŽAVNI TUŽILAC

Član 46

Nadležnost i struktura državnih tužilaca

Nadležna struktura osnovnih tužilaštava, specijalnih tužilaštava, žalbenih tužilaštava i glavnog državnog tužilaštva u istrazi i krivičnom gonjenju krivičnih predmeta je određena u glavi IV Zakona o državnom tužiocu, ili naknadno usvojenom zakonu.

Član 47

Samostalnost državnih tužilaca

Javni subjekti ne smeju zvanično ili nezvanično da utiču na radnje državnih tužilaca prilikom njihovog rada na pojedinačnim krivičnim predmetima ili istragama.

Član 48

Dužnost državnih tužilaca prema okrivljenom licu

Državni tužilac dužan je da tokom istrage krivičnih dela uzme u obzir kako dokaze i činjenice koje terete okrivljeno lice, tako i one koje mu idu u prilog i da osigura da se istraga sprovodi sa punim poštovanjem prava okrivljenog lica i da dokazi nisu prikupljeni čineći povredu glave XVI ovog zakonika.

Član 49

Dužnosti i nadležnosti državnih tužilaca

1. Osnovne dužnosti i nadležnosti državnog tužioca su opisane u članu 7. Zakona o državnom tužiocu. Pored osnovnih dužnosti i nadležnosti državni tužilac ima sledeće dužnosti i nadležnosti:

1.1. Državni tužioci su ovlašćeni da pred sudovima Republike Kosova zastupaju javni interes i da zahtevaju od sudova da naredbe mere u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku.

1.2. U pogledu krivičnih dela koja se krivično gone po službenoj dužnosti ili na predlog oštećenog lica, državni tužilac ima ovlašćenje da pregovora i prihvati dobrovoljni sporazum sa okrivljenim licem koje želi da sarađuje ili se izjasni krivim.

Član 50

Nadležnost državnih tužilaca

Državni tužilac je nadležan da postupa pred odgovarajućim sudom u skladu sa Zakonom o državnom tužiocu.

Član 51

Nadležnost državnih tužioca kod hitnih pitanja

Kada postoji opasnost od odugovlačenja, proceduralne radnje može da preduzme i državni tužilac koji nije nadležan o čemu ga odmah obaveštava nadležni državni tužilac.

Član 52

Odustajanje od krivičnog gonjenja

Državni tužilac može da odustane od krivičnog gonjenja do završetka glavnog pretresa pred Osnovnim sudom, a u postupku pred sudom više instance može da odustane od krivičnog gonjenja samo u slučajevima predviđenim ovim zakonikom.

GLAVA V BRANILAC

Član 53 Pravo okrivljenog lica na branioca

1. Osumnjičeno i okrivljeno lice imaju pravo na branioca u svim fazama krivičnog postupka.
2. Pre svakog ispitivanja osumnjičenog ili okrivljenog lica, policija ili drugi nadležni organ, državni tužilac, sudija za prethodni postupak ili predsednik veća poučiće osumnjičeno ili okrivljeno lice da ima pravo da angažuje branioca i da branilac može da bude prisutan tokom ispitivanja.
3. Okrivljeno lice može da se odrekne prava na angažovanje branioca, izuzev u slučajevima kada je odbrana obavezna, ako je odricanje izjavljeno nakon jasnog i potpunog obaveštavanja na njegovo pravo na odbranu. Svako odricanje mora da bude u pisanom obliku i potpisano od strane osumnjičenog ili okrivljenog lica i posvedočeno od nadležnog organa koji vodi postupak, ili dato usmeno na video ili audio traci, čiju autentičnost utvrđuje sud.
4. Lice može da se odrekne prava na pomoć branioca u slučajevima obavezne odbrane u skladu sa stavom 3, ovog člana ako je branilac zadržan da postupa kao "advokat u pripravnosti" sa zadatkom da savetuje okrivljeno lice tokom postupka ukoliko okrivljeno lice povuče svoje odricanje, advokat u pripravnosti postaje branilac.
5. Lica mlađa od osamnaest (18) godina mogu da se odreknu prava na pomoć branioca uz saglasnost roditelja, staratelja ili predstavnika centra za socijalni rad, osim u slučaju nasilja u porodici u kojem učestvuje roditelj ili staratelj, kada takav roditelj ili staratelj ne može da da saglasnost na odricanje od tog prava.
6. Lica koja pokazuju znake duševnog oboljenja ili nesposobnosti ne mogu da se odreknu svog prava na pomoć branioca.
7. Ako osumnjičeno ili okrivljeno lice koje se odreklo pomoći posle toga zatraži pravo na pomoć branioca, on ili ona može odmah da ostvari to pravo.
8. Ako osumnjičeno ili okrivljeno lice ne angažuje samo branioca, njemu odnosno njoj može da angažuju branioca zakonski zastupnik, bračni ili vanbračni drug, rođak po vertikalnoj krvnoj liniji, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra, ili hranitelj, ali ne protiv njegove odnosno njene volje.

Član 54 Sposobnost da se bude branilac

1. Kao branilac može da bude angažovano samo lice koje je član Advokatske komore Kosova, ali člana Advokatske komore Kosova može da zameni advokatski pripravnik. Kada se postupak vodi za krivično delo za koje može da bude izrečena kazna zatvora u trajanju od najmanje pet (5) godina, advokatski pripravnik može da zameni člana advokatske komore samo ako je položio sudski ispit. Samo član advokatske komore može da zastupa okrivljeno lice pred Apelacionim sudom ili Vrhovnim sudom Kosova.
2. Branilac je dužan da podnese svoje punomoćje policiji, državnom tužiocu ili sudu pred kojim se vodi postupak. Osumnjičeno ili okrivljeno lice može da branioca opunomoći i usmeno na zapisnik pred policijom, državnim tužiocem ili sudom pred kojim se vodi postupak.

Član 55 Ograničenja u zastupanju branioca

1. U krivičnom postupku branilac ne može da zastupa dvoje ili više okrivljenih lica u istom predmetu. Branilac ne može da zastupa pravno lice i fizičko lice u istom predmetu, izuzev kada je fizičko lice jedino lice koje poseduje i rukovodi tim pravnim licem i zaposlen je u tom pravnom licu.

2. Okrivljeno lice može da ima do tri (3) branioca, a smatra se da je pravo na odbranu ostvareno kada u postupku učestvuje jedan od njih.

3. Ako okrivljeno lice ima više od jednog branioca, jedan branilac se određuje kao glavni branilac okrivljenog lica, a ako okrivljeno lice to ne učini, nadležni sudija određuje glavnog branioca.

Član 56 **Izuzeće branioca**

1. Branilac ne može da bude oštećeno lice, bračni ili vanbračni partner oštećenog lica niti lice koje je srodnik u direktnom krvnom srodstvu do bilo kog stepena, ili po pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po bračnoj liniji do drugog stepena.

2. Lice koje je pozvano na glavni pretres kao svedok ne može da bude branilac, osim ako prema ovom zakoniku on ili ona bude oslobođen dužnosti da svedoči u svojstvu svedoka i izjavi da neće da svedoči u svojstvu svedoka ili ako je branilac ispitivan kao svedok u predmetu iz člana 126. stav 1. podstav 2 ovog zakonika.

3. Lice koje je postupalo kao sudija ili državni tužilac u istom predmetu ne može da bude branilac.

Član 57 **Branilac u slučajevima obavezne odbrane**

1. Okrivljeno lice mora imati branioca u sledećim slučajevima obavezne odbrane:

1.1. od prvog saslušanja ako je nemo, gluvo ili pokazuje znake duševnog oboljenja ili duševne poremećenosti zbog čega nije u stanju da se samo uspešno brani;

1.2. na saslušanju za sudski pritvor i sve vreme dok se nalazi u sudskom pritvoru;

1.3. od podizanja optužnice, ako je optužnica podignuta protiv tog lica za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina; i

1.4. za postupak po vanrednim pravnim lekovima ako je okrivljeno lice nemo, gluvo ili pokazuje znake duševnog oboljenja ili druge duševne poremećenosti ili kada mu je izrečena doživotna kazna zatvora.

1.5. Okrivljeno lice mora imati branioca u svim slučajevima kada okrivljeno lice pregovara o sporazumu za priznanje krivičnog dela za koje je predviđena kazna zatvora od godinu dana ili duža zatvorska kazna ili doživotna kazna zatvora.

2. Ako u slučaju obavezne odbrane okrivljeno lice ne angažuje samo branioca, a niko drugi ne angažuje branioca u njegovo ili njeno ime u skladu sa članom 53 stav 8, ovog zakonika, sudija za prethodni postupak ili drugi nadležni sudija postavlja po službenoj dužnosti branioca o javnom trošku. Ako je branilac postavljen po službenoj dužnosti posle podizanja optužnice, okrivljeno lice se o tome obaveštava u isto vreme kada mu se uručuje optužnica.

3. Ako okrivljeno lice u slučaju obavezne odbrane ostane bez branioca u toku postupka, a samo ne angažuje drugog branioca, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća ili nadležni organ koji vodi prethodni postupak postavlja po službenoj dužnosti novog branioca o javnom trošku.

4. Pravno lice nema prava da mu se dodeli branilac o javnom trošku.

Član 58 **Branilac o javnom trošku, kada odbrana nije obavezna**

1. Ako nisu ispunjeni uslovi za obaveznu odbranu, okrivljenom licu se na zahtev postavlja branilac o javnom trošku ako:

1.1. postoje uslovi za obaveznu odbranu i krivični postupak se vodi za krivično delo za koje je propisan zatvor u trajanju od osam (8) ili više godina; ili

1.2. je u interesu pravde, nezavisno od predviđene kazne, branilac dodeljen osumnjičenom ili okrivljenom licu na zahtev lica ako ono nije finansijski sposobno da plati troškove svoje odbrane.

2. Okrivljeno lice mora pre prvog ispitivanja da bude poučeno o svom pravu na branioca o javnom trošku iz prethodnog stava.

3. Zahtev za postavljanje branioca o javnom trošku prema stavu 1. ovog člana može da bude podnet tokom celog toka krivičnog postupka. Predsednik suda ili nadležni organ koji postupa u prethodnom postupku odlučuje o zahtevu i imenuje branioca. Ako policija ili državni tužilac odbije zahtev okrivljenog lica da mu se imenuje branilac o javnom trošku, okrivljeno lice može da se žali sudiji za prethodan postupak.

4. Pre imenovanja branioca o javnom trošku u skladu sa ovim članom, okrivljeno lice popunjava izjavu u kojoj navodi svoje imovinsko stanje i izjavljuje da ne može da priušti branioca.

Član 59 **Razrešenje branioca**

1. Okrivljeno lice može samostalno da uzme drugog umesto postavljenog branioca. U tom slučaju, postavljeni branilac se razrešava.

2. Postavljeni branilac može da zatraži da bude razrešen samo iz opravdanih razloga.

3. Rešenje o razrešenju branioca u slučaju iz stavova 1. i 2. ovog člana donosi pre glavnog pretresa sudija za prethodni postupak ili predsednik pretresnog veća, a u žalbenom postupku predsednik žalbenog veća Apelacionog suda ili Vrhovnog suda. Na ovo rešenje nije dozvoljena žalba.

4. Predsednik suda može, na zahtev i uz saglasnost okrivljenog lica da razreši lice postavljeno kao branioca koje ne obavlja na odgovarajući način svoju dužnost. Umesto razrešenog branioca predsednik suda imenuje nezavisnog branioca čije je iskustvo i nadležnost u skladu sa prirodom krivičnog dela. O razrešenju bilo kog branioca obaveštava se Advokatska komora Kosova.

Član 60 **Povlačenje branioca**

1. Branilac koji ne prihvati zadatak koji mu je poveren ili zatraži da bude razrešen odmah obaveštava organ koji vodi postupak i onoga ko ga je postavio o takvom neprihvatanju ili povlačenju.

2. Neprihvatanje stupa na snagu od onog trenutka kada je saopšteno organu koji vodi postupak.

3. Povlačenje stupa na snagu tek kada okrivljenom licu bude obezbeđen novi branilac po njegovom ili njenom izboru, ili ostavljen po službenoj dužnosti, i do isteka roka koji može da bude dat novom braniocu da bi se upoznao sa spisima i dokazima.

4. Odredbe stava 3. ovog člana primenjuju se i u slučajevima iz člana 59. stav 2. ovog zakonika.

Član 61 **Prava branioca kao zastupnika okrivljenog lica**

1. Branilac ima ista prava koja po zakonu ima i okrivljeno lice, osim onih koja su izričito rezervisana lično za okrivljeno lice.

2. Branilac ima pravo da slobodno razgovara i vodi prepisku sa okrivljenim licem pod uslovima koja garantuju poverljivost.

3. Branilac ima pravo da unapred bude obavešten o mestu i vremenu preduzimanja bilo kakvih istražnih radnji, da u njima učestvuje i da pregleda zapisnike i dokaze koji se odnose na predmet u skladu sa odredbama ovog zakonika.

GLAVA VI OŠTEĆENO LICE

Član 62 Prava oštećene strane

1. Oštećeno lice ima sledeća prava:

1.1. da se policija, državni tužioci, sudije ili drugi organ koji vodi krivični postupak prema licu oštećenom krivičnim delom ophode sa poštovanjem.

1.2. ako je poznat identitet lica koje je oštećeno krivičnim delom, policija, državni tužilac ili drugi organ koji vodi krivični postupak stupaju u kontakt sa oštećenim licem na razuman način i obaveštavaju lice da je oštećeno lice.

1.3. Oštećeno lice ima položaj strane u krivičnom postupku.

1.4. Oštećeno lice ima pravo na razumnu sudsku naloženu restituciju od okrivljenog lica ili okrivljenih lica koji su priznali krivicu ili im je presuđeno da su krivi za finansijsku, fizičku ili emotivnu povredu prouzrokovanu izvršenjem krivičnog dela za šta je okrivljenom odnosno okrivljenim licima presuđeno da su kriva.

1.5. Ako sud ne može da naloži restituciju okrivljenom ili okrivljenim licima zbog njihove nemogućnosti da plate, nenadležnosti suda ili smrti, oštećeno lice ima pravo da sud uputi naredbu za restituciju koordinatoru Fonda za naknadu štete žrtvama.

Član 63 Zastupnici oštećene strane

1. Oštećenu stranu može da zastupa zastupnik koji je član Advokatske komore Kosova.

2. Oštećenu stranu može da zastupa zastupnik žrtve.

3. Oštećena strana može sama sebe da zastupa.

GLAVA VII NADZOR KRIVIČNOG POSTUPKA

Član 64 Ovlašćenje suda da novčano kazni strane zbog odugovlačenja krivičnog postupka

1. Sud može u toku postupka kazniti novčanom kaznom do dve sto (250) evra branioca, ovlašćenog zastupnika ili zakonskog zastupnika, oštećeno lice, zastupnika žrtve ako su takvi postupci usmereni na odugovlačenje krivičnog postupka. Novčana kazna može da bude određena za svaki postupak u skladu sa ovim stavom koji ima za cilj odugovlačenje krivičnog postupka.

2. O kažnjavanju člana Advokatske komore Kosova, odnosno advokatskog pripravnika obaveštava se Advokatska komora Kosova.

3. Glavni tužilac se obaveštava ako državni tužilac ne podnese sudu predloge na vreme ili preduzima sa velikim zakašnjenjem druge radnje u postupku, čime prouzrokuje odugovlačenje postupka.

Član 65
Dostavljanje lažnih izjava državnom tužiocu

1. Ukoliko sudija dođe do saznanja da je došlo do povrede članova 391-401. Krivičnog zakonika, u krivičnom postupku kojim predsedava, sudija može uputiti lice odgovarajućem državnom tužiocu na istragu.

2. Sudija koji predsedava postupkom tokom nastajanja povrede članova 391-401. Krivičnog zakonika, u skladu sa stavom 1 ovog člana, je izuzet iz bilo kog krivičnog postupka zbog povrede, ali može da nastavi da predsedava prvobitnim krivičnim postupkom.

GLAVA VIII
DUŽNOSTI SUBJEKATA KOJE NISU STRANE

Član 66
Obaveza javnih organa da pomognu državnom tužiocu

Svi javni subjekti su obavezni da državnom tužiocu, sudu i drugim nadležnim organima koji učestvuju u krivičnom postupku pruže potrebnu pomoć, posebno ako je reč o istrazi krivičnih dela ili pronalaženju izvršilaca.

Član 67
Obelodanjivanje poverljivih podataka

1. Na zahtev suda, institucije i lica odgovorna za vođenje baza podataka će, čak i bez saglasnosti lica o kome se radi, pružiti sudu podatke iz baze podataka koju oni vode, ako su ti podaci neophodni za vođenje krivičnog postupka.

2. Sud je obavezan da štiti poverljivost podataka dobijenih na takav način.

DEO DRUGI
KRIVIČNI POSTUPAK

GLAVA IX
POKRETANJE ISTRAGA I KRIVIČNOG POSTUPKA

1. FAZE KRIVIČNOG POSTUPKA

Član 68
Faze krivičnog postupka

Krivični postupak shodno Zakoniku o krivičnom postupku ima četiri (4) različite faze: istražna faza, optužnica i izjašnjavanje o krivici, glavni pretres i fazu pravnog leka. Krivičnom postupku mogu prethoditi inicijalne radnje koje je preduzela policija ili prikupljanje informacija u skladu sa članom 84 ovog zakonika.

2. INICIJALNE RADNJE KOJE PREDUZIMA POLICIJA

Član 69
Policajska istraga

1. Policija istražuje krivična dela u skladu sa članom 70. ovog zakonika i prijavljuje takva krivična dela što je pre moguće državnom tužiocu.

2. Državni tužilac i policija rade zajedno tokom inicijalnih radnji iz člana 70. ovog zakonika.
3. Kada je mera ovlašćena u skladu sa članom 84. ovog zakonika ili je pokrenut postupak u skladu sa članom 102, ovog zakonika državni tužilac usmerava i nadgleda rad policije i drugog organa koji sprovodi krivičnu istragu.
4. Državni tužilac ima pristup svim relevantnim informacijama koje poseduje policija tokom inicijalnih radnji.

Član 70 **Policijske istražne radnje**

1. Policija po prijemu informacije da postoji sumnja da je izvršeno krivično delo istražuje po službenoj dužnosti da li postoji razumna sumnja da je izvršeno krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti.
2. Policija istražuje krivična dela i preduzima sve neophodne korake da pronađe izvršioca, spreči izvršioca ili njegovog odnosno njenog saučesnika od skrivanja ili bežanja, otkrije i sačuva tragove i ostale dokaze krivičnog dela i predmete koji mogu da posluže kao dokaz i prikupi sve informacije koje mogu da budu od koristi u krivičnom postupku.
3. U cilju izvršavanja zadataka shodno ovom članu policija je ovlašćena da:
 - 3.1. prikuplja informacije od lica;
 - 3.2. izvrši pregled vozila, putnika i njihovog prtljaga;
 - 3.3. ograniči kretanje u određenom području u vremenskom periodu kada je ova radnja hitno neophodna;
 - 3.4. preduzme neophodne korake da utvrdi identitet lica i predmeta;
 - 3.5. organizuje pretres kako bi pronašla pojedinca ili predmet slanjem cirkularnog dopisa za potragu;
 - 3.6. pretrese određene zgrade i prostorije javnih subjekata u prisustvu odgovornog lica i ispita određenu dokumentaciju koja im pripada;
 - 3.7. oduzme krijumčarenu robu ili predmete koji mogu da posluže kao dokaz u krivičnom postupku, izuzev ako takva mera zahteva naredbu shodno članu 105 ovog zakonika;
 - 3.8. obezbedi fizički pregled oštećene strane u skladu sa članom 144 ovog zakonika;
 - 3.9. otkrije, prikupi i sačuva tragove i dokaze sa lica mesta događaja gde se sumnja da je izvršeno krivično delo i naredi forenzičko ispitivanje dokaza u forenzičkoj laboratoriji u skladu sa članom 71 ovog zakonika;
 - 3.10. ispita svedoke ili moguća osumnjičena lica shodno članu 73 ovog zakonika;
 - 3.11. preduzme neophodne korake da spreči rastuću opasnost po javnost;
 - 3.12. preduzme sve neophodne korake da pronađe izvršioca i da spreči izvršioca ili saučesnika od skrivanja ili bežanja; i
 - 3.13. preduzme druge neophodne korake i radnje pod uslovima propisanim ovim zakonikom.
3. Policija sačinjava zapisnik, fotografije ili službenu belešku radnji koje preduzima i o činjenicama i okolnostima koje su tokom istrage utvrđene.

4. Čim policija dođe do razumne sumnje da je izvršeno krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, policija ima dužnost da podnese policijsku prijavu u roku od dvadeset i četiri (24) časa nadležnom državnom tužiocu koji odlučuje da li da pokrene krivični postupak.

Član 71

Prikupljanje dokaza na licu mesta izvršenja krivičnog dela

1. Dokazi koji postoje na licu mesta događaja gde se sumnja da je izvršeno krivično delo policija pažljivo prikuplja i čuva ih na odgovarajući način koji omogućuju da dokazi budu provereni u osposobljenoj laboratoriji.

2. Za potencijalni dokaz koji je predmet forenzičkog ispitivanja koji bi trebalo da bude uzet sa tela pojedinca, isključujući otiske prstiju, policija mora imati ili pismenu saglasnost lica za dokaze koji treba da se uzme ili suda u skladu sa članom 143. 144. ili 145. ovog zakonika koji ovlašćuju uzimanje dokaza.

Član 72

Pravo policije da zadrži lice

Policija ima pravo da zadrži i prikuplja informacije od lica koja su zatečena na mestu krivičnog dela, a koja mogu da pruže informacije od značaja za krivični postupak ako je verovatno da bi kasnije prikupljanje informacija od ovih lica bilo nemoguće ili bi značajno odložilo postupak ili prouzrokovalo druge poteškoće. Zadržavanje takvih lica ne može da traje duže nego što je potrebno da se dobiju imena, adrese i druge informacije od značaja, a ni u kom slučaju ne može da bude duže od šest (6) časova. Takvo zadržavanje može da se koristi samo onda kada nema drugih načina za dobijanje informacija. Policija se prema licu koje je zadržano ophodi sa dostojanstvom i ne zadržava ih u pritvornom centru ili upotrebom lisica.

Član 73

Informativni razgovor

1. Samo tokom ovlašćene tajne istrage, policija ima pravo da vodi razgovore sa licima koja mogu biti svedoci ili osumnjičeni u izvršenju krivičnog dela. Policija može tokom takvih razgovora da postavlja pitanja koja se odnose na krivično delo, a ako je moguće takvi razgovori se snimaju. Ako ovi razgovori ne mogu da se snime, policijski službenik će što je pre moguće u svom policijskom izveštaju tačno sumirati razgovore i objasniti zašto ti razgovori nisu snimljeni.

2. Policija ima pravo da razgovara sa licima koja mogu biti svedoci krivičnog dela i da sačine policijski izveštaj razgovora. Izveštaj sadrži tačna pitanja i odgovore tokom razgovora kao i policijske službenike koji su razgovarali sa svedokom, vreme i mesto razgovora i ime svedoka.

3. Policija ima pravo intervjuisanja lica koja mogu biti sumnjiva za počinjanje jednog krivičnog dela, ali prvo treba da obavesti osumnjičenog o krivičnim delima, za koja se sumnja da ih je on počinio i o njegovim pravima, shodno člana 125, stav 3. Policija treba da sačini policijski izveštaj iz intervjua. Izveštaj treba da sadrži na tačan način pitanja i odgovore tokom intervjua, treba da daje identitet policijskog službenika koji intervjuiše osumnjičenog, vreme, datum i mesto vođenja intervjua.

4. Tokom intervjua, shodno stavu 3. ovog člana, osumnjičeni treba da ima pravo na usmenog prevodioca ili na prevođenje relevantnih dokumenata bez platno.

Član 74

Zabrane u policijskom ispitivanju

Član 257. ovog zakonika primenjuje se na prikupljanje informacija od lica shodno članovima 72-73. ovog zakonika.

Član 75

Privremeni bezbednosni pregled lica

1. Ako postoji opasnost da lice nosi oružje ili opasni predmet koji može da se upotrebi za napad ili samopovređivanje, policija može da izvrši privremeni bezbednosni pregled tog lica u potrazi za oružjem ili drugim opasnim predmetima.
2. Privremeni bezbednosni pregled ne predstavlja pretresanje lica i ograničen je na pretresanje spoljne odeće lica, a izuzetno na privremenu proveru prtljaga ili vozila lica kojim to lice upravlja.
3. Kada se sprovodi privremeni bezbednosni pregled, policijski službenik mora biti istog pola kao i lice koje se pretresa, osim ako to apsolutno nije moguće zbog posebnih okolnosti.
4. Ako pri sprovođenju privremenog bezbednosnog pregleda, policija pronađe predmete koji mogu da budu upotrebljeni kao dokaz u krivičnom postupku, policija postupa u skladu sa odredbama koje uređuju pregled lica prema ovom zakoniku.

Član 76

Mere za utvrđivanje identiteta osumnjičenog lica

1. Policija može da fotografiše lice i uzme otiske prstiju ako postoji razumna sumnja da je to lice izvršilo krivično delo.
2. Državni tužilac može da ovlasti policiju da objavi fotografiju kada je neophodno da se utvrdi identitet osumnjičenog lica ili u drugim slučajevima od značaja za efikasno vođenje postupka.
3. Ako je potrebno da se utvrdi čiji su otisci prstiju pronađeni na nekim predmetima, policija može da uzme otiske prstiju od osoba za koje postoji verovatnoća da su bile u kontaktu sa tim predmetima.
4. Policija može, uz pomoć kvalifikovanog lekara ili bolničara, a u vanrednim okolnostima i sama, da uzme uzorke iz člana 143. 144. ili 145. ovog zakonika od osumnjičenog lica, ako je to hitno neophodno. Državni tužilac se odmah obaveštava o uzimanju tih uzoraka.
5. Policija može zahtevati od osumnjičenog lica da uradi test na alkohol davanjem urina ili duvanjem, a odbijanje osumnjičenog u davanju takvih uzoraka predstavlja prihvatljiv dokaz. Osumnjičeno lice mora unapred da bude obavešteno o tome. Nijedan uzorak ne može da se uzme prinudno bez sudske naredbe.

Član 77

Policijsko prikupljanje informacija od oštećenog lica

1. Pri prikupljanju informacija od oštećenog lica, policija obaveštava oštećeno lice o svojim pravima iz člana 62. ovog zakonika, a na zahtev oštećenog lica i kada oštećeno lice spada u jednu od kategorija iz člana 62. stav 1. ovog zakonika, obaveštava Službu za zastupanje žrtava.
2. Lice protiv kojeg je preduzeta bilo koja od mera iz članova 69- 83. ovog zakonika ima pravo da podnese prigovor nadležnom državnom tužiocu u roku od tri (3) dana od trenutka preduzimanja mera.
3. Državni tužilac bez odlaganja proverava osnovanost žalbe iz stava 2. ovog člana i ako utvrdi da preduzete radnje ili mere krše krivični zakonik ili kodeks ponašanja za pripadnike policije ili radne obaveze, postupa u skladu sa zakonom i o tome obaveštava lice koje je podnelo prigovor.

Član 78

Krivična prijava javnih subjekata

1. Svi javni subjekti su obavezni da prijave krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti o kojima su obavešteni ili o kojima su na neki drugi način došli do saznanja.

2. Pri podnošenju krivične prijave, javni subjekti iz stava 1. ovog člana iznose dokaze koji su im poznati i preduzimaju korake da sačuvaju tragove krivičnog dela, predmeta na kojima je ili kojima je izvršeno krivično delo kao i druge dokaze.

Član 79

Krivična prijava od strane pojedinaca

1. Svako lice ima pravo da prijavi krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti i dužno je da to učini kada neprijavljuje takvog krivičnog dela predstavlja krivično delo.

2. Socijalni i zdravstveni radnik, nastavnik, vaspitač i ostala lica koja obavljaju slične poslove, a koja znaju ili otkriju da postoji razumna sumnja da je dete žrtva krivičnog dela, posebno u slučaju krivičnog dela protiv seksualnog integriteta, dužni su da to odmah prijave.

3. Kada gonjenje pojedinih krivičnih dela zavisi od podnošenja predloga oštećenog za gonjenje, odnosno kada je potrebno prethodno odobrenje nadležnog organa, državni tužilac ne može da sprovodi istragu niti da podigne optužnicu ako ne podnese dokaz da je predlog ili odobrenje dato. U hitnim slučajevima, državni tužilac može da postupi na osnovu usmenog predloga za gonjenje koji mora da bude potvrđen u pisanom obliku u roku od četrdeset osam (48) časova. Krivična prijava koju je potpisao oštećeni biće dovoljna shodno ovom stavu.

Član 80

Krivična prijava podnesena državnom tužiocu

1. Krivična prijava se podnosi nadležnom državnom tužiocu u pisanom obliku, putem tehničkih komunikacionih sredstava ili usmeno.

2. Ako je krivično delo prijavljeno usmeno, lice koje je podnelo prijavu biće upozoreno na posledice podnošenja lažne krivične prijave. Usmena prijava unosi se u zapisnik, a kada je prijava podneta telefonom ili putem drugih tehničkih komunikacionih sredstava, sastavlja se službena zabeleška.

3. Krivična prijava podneta sudu, policiji, ili nenadležnom državnom tužiocu biće prihvaćena i odmah prosleđena nadležnom državnom tužiocu.

Član 81

Policajska krivična prijava

1. Na osnovu prikupljenih informacija i dokaza, policija sačinjava krivičnu prijavu u kojoj su izneti otkriveni dokazi u postupku prikupljanja informacija.

2. Policajska krivična prijava podnosi se državnom tužiocu zajedno sa predmetima, skicama, fotografijama, dobijenim izveštajima, zapisnicima o preduzetim merama i radnjama, službenim beleškama, izjavama i drugim materijalima koji bi mogli da doprinesu efikasnom vođenju postupka.

3. Ako posle podnošenja krivične prijave policija sazna za nove činjenice, dokaze ili za tragove krivičnog dela, dužna je da neprekidno prikuplja potrebne informacije i da odmah dostavi državnom tužiocu izveštaj u vezi sa tim kao dopunu krivične prijave.

4. Ako je policija preduzela mere i radnje, a prikupljene informacije i dokazi ne pružaju osnov za podnošenje krivične prijave i ne postoji razumna sumnja da je izvršeno krivično delo, policija u svakom slučaju dostavlja poseban izveštaj o tome državnom tužiocu.

Član 82

Odbacivanje policijske krivične prijave

1. Državni tužilac donosi odluku kojom odbacuje policijsku krivičnu prijavu ili krivičnu prijavu drugih lica u roku od trideset (30) dana ako je iz prijave očigledno da:

1.1. ne postoji razumna sumnja da je izvršeno krivično delo;

- 1.2. period zastarevanja za to krivično delo je istekao;
- 1.3. krivično delo je obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem;
- 1.4. osumnjičeno lice štiti imunitet, a odricanje nije moguće ili ga odgovarajući organ nije izvršio; ili
- 1.5. postoje druge okolnosti koje isključuju gonjenje.

2. Državni tužilac će odmah poslati policiji kopiju presude, prema stavu 1 ovog člana.

3. Državni tužilac u roku od osam (8) dana od odbijanja prijave obaveštava oštećeno lice o odbacivanju krivične prijave i o razlozima za to.

Član 83 Dopuna policijske krivične prijave

1. Ako državni tužilac na osnovu krivične prijave nije u stanju da zaključi da li su navodi iz prijave osnovani, ili ako informacije u prijavi ne pružaju dovoljno osnova za pokretanje istrage, ili ako je državni tužilac samo čuo glasine da je izvršeno krivično delo a nije u stanju da postupa sam, zatražiće da policija prikupi potrebne informacije. Policija je dužna da postupa po zakonskim zahtevima državnog tužioca.

2. Državni tužilac može sam ili preko drugih javnih organa da prikuplja takođe takve informacije, uključujući razgovor sa svedocima i oštećenim licima i njihovim pravnim savetnikom. Državni tužilac može da učestvuje sa policijom u bilo kom ispitivanju okrivljenog lica poštujući prava osumnjičenih lica u skladu sa odredbama ovog zakonika

3. Policija je dužna da odmah obavesti državnog tužioca o merama preduzetim prema njegovim odnosno njenim uputstvima, ili, ako nije bila u stanju da ih preduzme, odmah obavesti državnog tužioca o razlozima koji su je sprečili u preduzimanju tih mera.

4. Državni tužilac može da zatraži potrebne podatke od javnih organa i u tu svrhu može da pozove lice koje je podnelo krivičnu prijavu.

5. Ako i nakon izvršenja radnji iz stavova 2., 3. i 4. ovog člana, postoje okolnosti iz stava 1. ovog zakonika, državni tužilac odbacuje krivičnu prijavu u roku od trideset (30) dana kako je predviđeno članom 79. ovog zakonika.

6. Policija, državni tužilac i ostali javni organi dužni su da postupaju pažljivo pri prikupljanju ili obezbeđivanju informacija vodeći računa da ne vređaju dostojanstvo i ugled lica na koje se te informacije odnose.

3. PRIKUPLJANJE INFORMACIJA

Član 84 Radnje preduzete pre krivičnog postupka

1. Državni tužilac može da ovlasti ili zatraži od sudije za prethodni postupak da ovlasti tajne ili tehničke istražne radnje u skladu sa članovima 86-100. ovog zakonika ako državni tužilac osnovano sumnja da je krivično delo iz člana 90. ovog zakonika izvršeno, da se izvršava ili može da se izvrši.

2. Državni tužilac ili sudija za prethodni postupak ne moraju da imaju razumnu sumnju o identitetu osumnjičenog ili osumnjičenih lica koji su izvršili, izvršavaju ili će uskoro izvršiti krivično delo da bi naložili tajne ili tehničke istražne radnje u skladu sa stavom 1. ovog člana.

3. Ako je ovlašćenje za tajne i tehničke istražne radnje zasnovano u celini ili delom na osnovanoj sumnji koju je pružio dostavljač informacija, svedok ili svedok saradnik, državni tužilac može da ispita dostavljača informacija, svedoka ili svedoka saradnika.

4. Krivični postupak ne mora da bude pokrenut da bi državni tužilac ili sudija za prethodni postupak ovlastili tajne ili tehničke istražne radnje u skladu sa stavom 1. ovog člana, međutim krivični postupak će se pokrenuti čim državni tužilac ima razumnu sumnju u identitet osumnjičenog ili osumnjičenih lica koja su počinila krivično delo.

5. Ako su tajne ili tehničke istražne radnje ovlašćene u skladu sa stavom 1 ovog člana, državni tužilac preduzima razumne mere opreza da sačuva privatnost lica koja nisu umešana u krivično delo.

6. Državni tužilac će uključiti naredbe za tajne ili tehničke istražne radnje i dobijene dokaze u spise za krivični postupak ako je krivični postupak ovlašćen po preduzimanju tajnih i tehničkih istražnih radnji u skladu sa stavom 1 ovog člana.

7. Državni tužilac izveštava o preduzetim radnjama sudiji za prethodni postupak, ako državni tužilac nije ovlastio krivični postupak nakon sprovedenih tajnih ili tehničkih istražnih radnji u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Član 85

Poverljivost prikupljanja informacija

1. Ako državni tužilac ovlasti tajne ili tehničke istražne radnje u skladu sa članom 84. stav 1. ovog zakonika spisi će se zapečatiti i čuvati tajnim ako državni tužilac zatraži da budu zapečaćeni i pokaže značajnu verovatnoću da će javno saznanje o prethodnoj istrazi uplitati se u tok istrage ili predstavljati opasnost po svedoke ili istražitelje.

2. Ako državni tužilac zatraži od sudije za prethodni postupak da naredi tajne ili tehničke istražne radnje, sud će zapečatiti i čuvati tajnim spise ako državni tužilac zatraži da budu zapečaćeni i pokaže značajnu verovatnoću da će se javno saznanje o prethodnoj istrazi uplitati u tok istrage ili predstavljati opasnost po svedoke ili istražitelje.

3. Spisi ostaju zapečaćeni najviše dvanaest (12) meseci ili do pokretanja istrage kada će sekretar suda otpečatiti spise.

4. Sudija za prethodni postupak može narediti da spisi ostanu zapečaćeni dodatnih šest (6) meseci samo ako državni tužilac pokaže značajnu verovatnoću da će se javno saznanje o prethodnoj istrazi uplitati u tok istrage ili predstavljati opasnost po svedoke ili istražitelje.

4. TAJNE I TEHNIČKE ISTRAŽNE RADNJE

Član 86

Uslovi o sprovođenju skrivenih i tehničkih mera posmatranja i istrage

1. Tajne i tehničke istražne mere se mogu ovlastiti shodno članu 84, i

2. Nakon pokretanja istražne faze ili u suglasnosti sa rešenjem državnog tužioca da se pokrene predistraga, državni tužilac može da zatraži od sudije za prethodni postupak da ovlasti tajne ili istražne radnje u skladu sa članovima 86-100 ovog zakonika.

Član 87

Značenje skrivenih i tehničkih mera praćenja i istrage tokom predistražnog postupka

Za potrebe ove glave:

1. Skrivena ili tehnička mera praćenja ili istrage ("mera u skladu sa ovo glavom") označava bilo koju od sledećih mera:

1.1. Skriveni fotografski ili video nadzor;

1.2. Tajno praćenje razgovora;

1.3. Pretres poštanskih pošiljaka;

1.4. Prisluškivanje telekomunikacija, treba koristiti IMSI - Čitaoca –Međunarodna identifikacija mobilnog korisnika;

1.5. Prisluškivanje komunikacija preko kompjuterske mreže;

1.6. Kontrolisana isporuka poštanskih pošiljaka;

1.7. Korišćenje uređaja za traganje ili lociranje;

1.8. Simulirana kupovina;

1.9. Simuliranje krivičnog dela podmićivanja;

1.10. Istraga pomoću prikrivenog islednika;

1.11. Pribavljanje liste poziva dolaznih i odlaznih poziva datog telefonskog broja; i

1.12. Obelodanjivanje finansijskih podataka.

2. Izraz "skriveno fotografsko ili video praćenje" označava praćenje, posmatranje ili snimanje pojedinaca, njihovog kretanja ili ostalih aktivnosti od strane propisno ovlašćenog policijskog službenika uz korišćenje fotografskog ili video uređaja, bez znanja ili saglasnosti najmanje jednog od lica nad kojima se primenjuje ova mera;

3. Izraz "tajno praćenje razgovora" označava praćenje, snimanje ili zapisivanje razgovora od strane propisno ovlašćenog policijskog službenika uz korišćenje tehničkih sredstava bez znanja ili saglasnosti najmanje jednog od lica nad kojima se primenjuje ova mera;

4. Izraz "pretres poštanskih pošiljaka" označava pretres pisama i ostalih poštanskih pošiljaka od strane propisno ovlašćenog policijskog službenika, koje može da uključuje korišćenje opreme za rentgensko snimanje;

5. Izraz "prisluškivanja telekomunikacija" označava prisluškivanje govorne komunikacije, tekstovnih komunikacija ili drugih vidova telekomunikacija preko fiksnih ili mobilnih telefonskih mreža. Ovo uključuje bilo koji sličan tehnološki uređaj ili sistem koji je nosač informacija koje se normalno smatraju privatnim;

6. Izraz "kontrolisana isporuka poštanskih pošiljaka" označava isporuku pisama i drugog poštanskog materijala od strane propisno ovlašćenog policijskog službenika

7. Izraz "korišćenje uređaja za praćenje i lociranje" označava da propisno ovlašćeni policijski službenik koristi uređaje koji utvrđuju lokaciju osobe ili predmeta za koje su prikačeni;

8. Izraz "simulirana kupovina" označava radnju kupovine od lica osumnjičenog da je počinilo krivično delo nečega što može da posluži kao dokaz u krivičnom postupku ili od lica za koje se sumnja da je žrtva krivičnog dela trgovine ljudima, kao što je definisano u članu 170. Krivičnog zakonika;

9. Izraz "simuliranje krivičnog dela podmićivanja" označava radnju koja je ista kao i krivično delo povezano sa podmićivanjem, osim što se izvodi u cilju prikupljanja informacija i dokaza u krivičnoj istrazi;

10. Izraz "istraga pomoću prikrivenog islednika" označava planiranu interakciju propisno ovlašćenog policijskog službenika ili službenika saradnika organa gonjenja koji ne može da bude identifikovan kao propisno ovlašćen pripadnik policije ili lica koje se nalazi pod nadzorom propisno ovlašćenog policijskog službenika sa licima osumnjičenim da su izvršili krivično delo;

11. Izraz "pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva sa datog telefonskog broja" označava dobijanje podataka o telefonskim pozivima obavljenim sa datog telefonskog broja;

12. Izraz "obelodanjivanje finansijskih podataka" označava dobijanje informacija od banke ili neke druge finansijske institucije o depozitima, računima ili transakcijama;

13. Izraz "službenik pravosuđa koji daje ovlašćenje" označava sudiju za prethodni postupak ili državnog tužioca u okviru čijeg ovlašćenja je izdata naredba na osnovu ove glave; i

14. Izraz "predmet naredbe" označava lice protiv kojeg su naložene mere predviđene ovom glavom.

Član 88

Intruzivne skrivene i tehničke mere praćenja i istrage

1. Skriveni fotografski ili video nadzor, tajno praćenje razgovora na javnim mestima, pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva sa datog telefonskog broja ili obelodanjivanje finansijskih podataka može da bude naloženo protiv pojedinih osoba ili mesta ako:

1.1. postoji osnovana sumnja da se mesto koristi za ili da je to lice izvršilo krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti ili, u slučajevima u kojima je pokušaj kažnjiv, pokušalo da izvrši krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti; i

1.2. postoji verovatnoća da će informacije koje mogu da budu dobijene merama koje treba da budu naložene pomoći u istrazi krivičnog dela, a nije verovatno da mogu da budu dobijene bilo kojim drugim istražnim radnjama bez velikih poteškoća ili potencijalne opasnosti za ostale.

2. Pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva sa nekog telefonskog broja ili obelodanjivanje finansijskih podataka može da bude naloženo i protiv lica koje nije osumnjičeno kad na osumnjičeno lice mogu da budu primenjeni kriterijumi iz stava 1, podstav 1.1, ovog člana i kad su ispunjeni uslovi iz stava 1, podstav 1.2 ovog člana, i ako postoji osnovana sumnja da:

2.1. to lice prima ili prenosi poruke koje potiču od osumnjičenog lica ili su namenjene osumnjičenom licu ili učestvuje u finansijskim transakcijama osumnjičenog lica; ili

2.2. osumnjičeno lice koristi telefon tog lica.

3. Tajno praćenje razgovora na privatnim mestima, pretres poštanskih pošiljki, prisluškivanje telekomunikacija, prisluškivanje komunikacije preko kompjuterske mreže, kontrolisana isporuka poštanskih pošiljaka, korišćenje uređaja za praćenje i lociranje, simulirana kupovina, simulirano krivično delo podmičivanja ili tajna istraga pomoću prikriivenog islednika mogu da budu naloženi protiv određenog lica ako:

3.1. postoji osnovana sumnja da se to mesto ili predmet koristi ili je to lice izvršilo ili u slučajevima u kojima je pokušaj kažnjiv, pokušalo da izvrši krivično delo navedeno u članu 90 ovog zakonika; ili

3.2. informacije koje mogu da se dobiju naredbom za pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva će verovatno pomoći u istrazi krivičnog dela i verovatno ne mogu da se dobiju nijednom drugom istražnom radnjom bez nerazumne poteškoće ili moguće opasnosti po druge.

4. Pretres poštanskih pošiljki, prisluškivanje telekomunikacija ili komunikacija kompjuterskom mrežom se takođe može narediti prema licu koje nije osumnjičeno lice kada se primenjuju kriterijumi is stava 3. podstav 3.1 ovog člana na osumnjičenog, a ispunjeni su uslovi is stava 3 podstav 3.2 ovog člana i ako postoji osnovana sumnja da:

4.1. takvo lice prima ili šalje komunikaciju koja potiče ili je namenjena osumnjičenom licu ili učesnicima u finansijskim transakcijama osumnjičenog lica; ili

4.2. osumnjičeno lice koristi telefon tog lica ili tačku pristupa za kompjuterski sistem.

Član 89
Standardi za naredbe shodno članu 88

1. Mere iz člana 88. stava 2. ili stava 4. mogu biti naložene ako:

1.1. postoji osnovana sumnja da je telefonski broj ili elektronska pošta ili finansijski račun upotrebljen za izvršenje ili u slučajevima u kojima je pokušaj kažnjiv, upotrebljen za pokušaj izvršenja krivičnog dela navedenog u članu 90. ovog zakonika i,

1.2. vlasnik ili korisnik telefonskog broja ili elektronske pošte ili finansijskog računa je nepoznato lice, pravno je lice i postoji osnovana sumnja da je telefonski broj, elektronsku poštu ili finansijski račun upotrebilo drugo lice koje nije vlasnik.

Član 90
Krivična dela koja opravdavaju naredbe shodno članu 88

1. Naredba shodno članu 88. ovog zakonika koristi se samo za istragu najmanje jednog od sledećih osumnjičenih krivičnih dela:

1.1. krivično delo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od pet (5) ili više godina; ili

1.2. jedno ili više od sledećih krivičnih dela:

1.2.1. Nasilje protiv visokih zvaničnika Republike Kosovo, član 127. Krivičnog zakonika;

1.2.2. Ugrožavanje ustavnog poretka uništenjem ili oštećenjem javnih postrojenja i instalacija, član 128. Krivičnog zakonika;

1.2.3. Sabotaža, član 129. Krivičnog zakonika;

1.2.4. Špijunaža, član 130. Krivičnog zakonika;

1.2.5. Skrivanje ili neprijavljivanje terorista i terorističkih grupa, član 141. Krivičnog zakonika;

1.2.6. Pripremanje terorističkih dela ili krivičnih dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo, član 143. Krivičnog zakonika

1.2.7. Ugrožavanje pregovarača, član 158. Krivičnog zakonika

1.2.8. Organizovanje grupe radi izvršenja genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina član 159. Krivičnog zakonika;

1.2.9. Otmica letilice, član 163. Krivičnog zakonika;

1.2.10. Ugrožavanje bezbednosti civilne avijacije, član 164. Krivičnog zakonika;

1.2.11. Ropstvo, uslovi slični ropstvu i prinudni rad u skladu sa članom 168. Krivičnog zakonika;

1.2.12. Krijumčarenje migranata, član 169. Krivičnog zakonika;

1.2.13. Trgovina ljudima, član 170. Krivičnog zakonika;

1.2.14. Oduzimanje ličnih dokumenata žrtava ropskog odnosa ili trgovine ljudima, član 171. Krivičnog zakonika;

1.2.15. Ugrožavanje međunarodno zaštićenih lica u skladu sa članom 172. Krivičnog zakonika.

- 1.2.16. Ugrožavanje Ujedinjenih nacija i povezanog osoblja u skladu sa članom 173. Krivičnog zakonika
- 1.2.17. Uzimanje talaca, član 174. Krivičnog zakonika;
- 1.2.18. Pretnje upotrebe ili krađe nuklearnog materijala, član 176. Krivičnog zakonika;
- 1.2.19. Kidnapovanje, član 193. Krivičnog zakonika;
- 1.2.20. Mučenje, definisano u skladu sa članom 198. Krivičnog zakonika;
- 1.2.21. Povreda prava na kandidaturu u skladu sa članom 209. Krivičnog zakonika;
- 1.2.22. Pretnja kandidatu, shodno članu 210. Krivičnog zakonika;
- 1.2.23. Zloupotreba službene dužnosti tokom izbora, shodno članu 213. Krivičnog zakonika;
- 1.2.24. Davanja i uzimanje mita u vezi sa glasanjem, shodno članu 214. Krivičnog zakonika;
- 1.2.25. Falsifikovanje izbornih rezultata, shodno članu 218. Krivičnog zakonika;
- 1.2.26. Uništavanje glasačke dokumentacije, shodno članu 219. Krivičnog zakonika;
- 1.2.27. Silovanje, shodno članu 229. Krivičnog zakonika;
- 1.2.28. Seksualne usluge žrtve trgovine ljudima, član 230. Krivičnog zakonika;
- 1.2.29. Olakšavanje ili primoravanje na prostituciju, shodno članu 240. Krivičnog zakonika;
- 1.2.30. Nezakonita transplantacija, trgovina ljudskim organima i tkivom, član 264. Krivičnog zakonika;
- 1.2.31. Zagađenje pijaće vode, član 269. Krivičnog zakonika;
- 1.2.32. Zagađenje prehrambenih proizvoda namenjenih ljudima i životinjama, član 270. Krivičnog zakonika;
- 1.2.33. Neovlašćena kupovina, posedovanje, distribucija i prodaja narkotika, psihotropnih supstanci ili sličnog shodno članu 272. Krivičnog zakonika;
- 1.2.34. Neovlašćena proizvodnja i prerada opojnih droga, psihotropnih supstanci ili sličnog, ili pribora, opreme ili materijala za opojnu drogu, član 273. Krivičnog zakonika;
- 1.2.35. Organizovanje, upravljanje ili finansiranje trgovine opojnim drogama ili psihotropnim supstancama, član 278. Krivičnog zakonika;
- 1.2.36. Povreda prava ravnopravnosti u vršenju privredne aktivnosti shodno članu 283. Krivičnog zakonika;
- 1.2.37. Zloupotreba privrednih ovlašćenja shodno članu 289. Krivičnog zakonika;
- 1.2.38. Falsifikovanje sredstava obezbeđenja i instrumenata plaćanja, član 292. Krivičnog zakonika;
- 1.2.39. Organizovanje piramidalnih šema i nezakonitog kockanja, član 299. Krivičnog zakonika;

- 1.2.40. Falsifikovanje novca, član 301. Krivičnog zakonika;
- 1.2.41. Proizvodnja, snabdevanje, prodaja, posedovanje ili obezbeđivanje falsifikovanih sredstava shodno članu 303. Krivičnog zakonika;
- 1.2.42. Pranje novca, član 307. Krivičnog zakonika;
- 1.2.43. Sporazumi u ograničavanju konkurentnosti po pozivanju na tendera u skladu sa 308. Krivičnog zakonika;
- 1.2.44. Prevara u trgovini sredstava obezbeđenja, član 309. Krivičnog zakonika;
- 1.2.45. Dogovor i prevara u vezi sa vladinim sredstvima obezbeđenja, član 311. Krivičnog zakonika;
- 1.2.46. Izbegavanje poreza, član 312. Krivičnog zakonika;
- 1.2.47. Neopravdano prihvatanje poklona, član 314. Krivičnog zakonika;
- 1.2.48. Neopravdano davanje poklona, član 315. Krivičnog zakonika;
- 1.2.49. Krijumčarenje robe, član 316. Krivičnog zakonika;
- 1.2.50. Izbegavanje plaćanja obaveznih carinskih naknada, član 317. Krivičnog zakonika;
- 1.2.51. Podmetanje požara, definisano članom 333 krivičnog zakonika;
- 1.2.52. Prevara, član 334. Krivičnog zakonika;
- 1.2.53. Prevara u vezi subvencije, član 335. Krivičnog zakonika;
- 1.2.54. Prevara u vezi sa primanjem sredstava iz evropske zajednice, član 336. Krivičnog zakonika;
- 1.2.55. Zloupotreba osiguranja, kao što je definisano u članu 337. Krivičnog zakonika
- 1.2.56. Upad u računarske sisteme, član 338. Krivičnog zakonika;
- 1.2.57. Nezakonito rukovanje opasnim supstancama i otpadom, član 347. Krivičnog zakonika; ili
- 1.2.58. Nezakonit uvoz, izvoz, nabavka, transport, proizvodnja, razmena, posredovanje ili prodaja oružja ili eksplozivnih materijala, član 371. Krivičnog zakonika.

1.3 Jedno ili više sledećih krivičnih dela ako su izvršena zbog terorizma, korupcije ili organizovanog kriminala:

- 1.3.1. Pretnja, član 184. Krivičnog zakonika;
- 1.3.2. Uznemiravanje, član 185. Krivičnog zakonika;
- 1.3.3. Fizički napad, član 186. Krivičnog zakonika;
- 1.3.4. Teška telesna povreda, član 188. Krivičnog zakonika;
- 1.3.5. Prinuda, član 194. Krivičnog zakonika;
- 1.3.6. Iznuda, član 339. Krivičnog zakonika;

- 1.3.7. Uцена, član 340. Krivičnog zakonika;
- 1.3.8. Izazivanje opšte opasnosti, član 364. Krivičnog zakonika;
- 1.3.9. Uništenje, oštećenje ili uklanjanje javnih instalacija, član 365. Krivičnog zakonika;
- 1.3.10. Uništenje, oštećenje ili uklanjanje sigurnosne opreme i ugrožavanje bezbednosti na radnom mestu, član 366. Krivičnog zakonika;
- 1.3.11. Nezakonita isporuka ili prevoz eksploziva ili zapaljivih materijala, član 368. Krivičnog zakonika;
- 1.3.12. Korišćenje oružja ili opasnog oruđa, član 374. Krivičnog zakonika;
- 1.3.13. Ometanje dokazivanja ili zvaničnog postupka, član 393. Krivičnog zakonika;
- 1.3.14. Zastrašivanje za vreme krivičnog postupka za organizovani kriminal, član 394. Krivičnog zakonika;
- 1.3.15. Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja definisano članom 421. Krivičnog zakonika;
- 1.3.16. Zloupotreba službene informacije, član 422. Krivičnog zakonika;
- 1.3.17. Sukob interesa, član 423. Krivičnog zakonika;
- 1.3.18. Pronevera u vršenju službe, član 424. Krivičnog zakonika;
- 1.3.19. Prevara na položaju, član 425. Krivičnog zakonika;
- 1.3.20. Prihvatanje mita, član 427. Krivičnog zakonika;
- 1.3.21. Davanje mita, član 428. Krivičnog zakonika;
- 1.3.22. Davanje mita stranim zvaničnicima, član 429. Krivičnog zakonika;
- 1.3.23. Trgovina uticajem, član 430. Krivičnog zakonika; ili
- 1.3.24. Otkrivanje službenih tajni, članom 431. Krivičnog zakonika.

2. Dokazi pribavljeni u skladu sa zakonski naloženoj meri shodno članu 88. ovog zakonika su prihvatljivi na glavnom pretresu bez obzira da li tačke optužbe u optužnici navode bilo koje krivično delo navedeno u ovom članu.

Član 91

Lica nadležna da podnesu zahtev i nalože skrivene i tehničke mere praćenja i istrage

1. Državni tužilac može privremeno naložiti jednu od utvrđenih mera u stavu 2 ovog člana jedino u hitnom krivičnom postupku, ili u krivičnom postupku, koji je u toku istrage pod poglavljem XXIV ili u poglavlju XXXIV Krivičnog zakonika, ili u slučaju pranja novca u potrebnim slučajevima, ukoliko bi očekivanje rezultirao od izdanja naloga od strane sudija pred pretresnog postupka prema stavu 2 ovog člana ugrožavao bezbednost istrage ili život i bezbednost oštećene stranke, svedoka, informatora ili članova njihovih porodica. Takav privremen nalog prestaje da ima efekat ukoliko se u pisanoj formi potvrđuje od strane sudije pred pretresnog postupka u roku od tri (3) dana od njegovog izdanja. U slučaju potvrđivanja privremenog naloga državnog tužioca, sudija pred pretresnog postupka, prema službenoj dužnosti će izvršiti procenu u pisanoj formi njegove zakonitosti.

2. Sudija pred pretresnog postupka, na zahtev državnog tužioca može naložiti pojedinačno sledeće mere:

- 2.1. Tajno fotografisanje ili video osmatranje u javnim mestima;
- 2.2. Tajno monitorisanje razgovora u javnim mestima;
- 2.3. Tajna istraga;
- 2.4. Registracija telefonskih razgovora;
- 2.5. Tajno fotografisanje ili osmatranje sa videom na privatnim mestima;
- 2.6. Tajno monitorisanje razgovora u privatnim mestima;
- 2.7. Kontrolisanje pošiljki;
- 2.8. Prisluškivanje telekomunikacija, uključujući tekstove poruka ili drugih elektronskih poruka;
- 2.9. Prisluškivanje komunikacija putem računarske mreže;
- 2.10. Kontrolisana dostava poštanskih pošiljki;
- 2.11. Korišćenje sredstava za praćenje mesta boravka;
- 2.12. Simulirana kupovina nekih stvari;
- 2.13. Simuliranje nekog dela korupcije; ili
- 2.14. Otkrivanje finansijskih podataka.

3. Zahtev za donošenje naloga za neku od utvrđenih mera u stavovima 1, 2, ili 3 ovog člana vrši se u pisanoj formi i obuhvata sledeće podatke:

- 3.1. Identitet ovlašćenog policijskog zvaničnika, zvaničnika ovlašćenog organa za sprovođenje krivičnog zakona ili državnog tužioca koji podnosi zahtev;
- 3.2. Razlozi i činjenice koje podržavaju zahtev ispunjavaju uslove iz člana 88; i
- 3.3. Podatke u vezi bilo kojeg prethodnog zahteva poznatog za podnosioca zahteva koji se odnosi sa istom osobom i preduzetim merama od strane ovlašćenog sudskog zvaničnika u vezi sa takvim zahtevom.

Član 92

Naredbe za skrivene i tehničke mere praćenja i istrage

1. Naredba za sprovođenje mere predviđene ovom glavom, koja neće prekoračiti period od šezdeset (60) dana od dana izdavanja ovog naloga, mora da bude u pisanom obliku i da navodi:

- 1.1. Ime i adresu jednog ili više lica koja su predmet naredbe, ako je poznat broj pogođenih osoba iz podataka i mesta događaja;
- 1.2. Zvanično imenovanje mere i njena tačna zakonska osnova
- 1.3. Osnov za izdavanje naredbe, a posebno sadašnji nalazi i realni izgledi prema članu 19 podstav 1.11 ovog zakonika.
- 1.4. Mere i tačno vreme početka i njenog završetka ukoliko se sprovodi, i
- 1.5. Lice ovlašćeno da sprovede meru i službenika odgovornog za nadgledanje njenog sprovođenja.

2. Naredba za sprovođenje mere propisane ovom glavom zahteva da propisno ovlašćeni policijski službenici dostavljaju izveštaj o izvršavanju naredbe službeniku pravosuđa koji je dao ovlašćenje, na svakih petnaest (15) dana od dana izdavanja naredbe.

3. Naredba za skriveni fotografski ili video nadzor na privatnim mestima, praćenje razgovora na privatnim mestima, prisluškivanje telekomunikacija, prisluškivanje komunikacija putem kompjuterske mreže ili korišćenje uređaja za praćenje i lociranje može da ovlasti propisno ovlašćene policijske službenike da uđu u privatne prostorije ukoliko sudija za prethodni postupak smatra da je takav ulazak neophodan da bi se aktivirala ili onеспособila tehnička sredstva za primenu takvih mera. Ako propisno ovlašćeni policijski službenici uđu u privatne prostorije na osnovu naredbe propisane ovim stavom, njihove aktivnosti u privatnim prostorijama moraju da budu ograničene na one koje su potrebne za aktiviranje ili deaktiviranje tehničke opreme.

4. Naredba za pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva sa telefonskih brojeva ili za prisluškivanje komunikacija preko kompjuterske mreže mora da sadrži sve elemente za identifikaciju svih telefona ili mesta pristupa kompjuterskoj mreži koji treba da budu presretnuti. Osim u slučaju propisanom stavom 5. ovog člana, naredba za prisluškivanje telekomunikacija mora da sadrži sve elemente za identifikovanje svakog telefona koji treba da bude presretnut.

5. Nakon što državni tužilac podnese zahtev, naredba za prisluškivanje telekomunikacija može da sadrži samo opšti opis telefona koji mogu da budu presretani, ako sudija za prethodni postupak nadležnog osnovnog suda odluči da postoji osnovana sumnja da:

5.1. osumnjičeno lice koristi različite telefone da bi izbegao praćenje od strane propisno ovlašćenih policijskih službenika; i

5.2. osumnjičeno lice koristi ili će da koristi telefon ili telefone koji su opisani u naredbi.

6. Ako je naredbu za prisluškivanje telekomunikacija izdao sudija za prethodni postupak osnovnog suda shodno stavu 5. ovog člana,

6.1. Propisno ovlašćeni policijski službenici moraju odmah nakon izvršenja naredbe u vezi sa određenim telefonom, dopisom da obaveste sudiju za prethodni postupak u pismenoj formi o činjenicama od značaja, uključujući i broj telefona;

6.2. Naredba ne sme da bude korišćena za prisluškivanje telekomunikacija lica koje nije osumnjičeno lice; i;

6.3. Trajanje naredbe je ograničeno na petnaest (15) dana i može da bude obnavljano do ukupnog trajanja od devedeset (90) dana od izdavanja naredbe.

7. Nalog za pretres poštanskih pošiljaka ili za kontrolisanu isporuku poštanskih pošiljki mora da naznači adresu na poštanskim pošiljkama koje treba da budu pretresane ili isporučene. Ta adresa mora da bude adresa jednog ili više lica koja su predmet naredbe.

8. Naredba za prisluškivanje telekomunikacija, prisluškivanje komunikacija preko kompjuterske mreže, pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva sa telefonskog broja, pretres poštanskih pošiljaka, kontrolisana isporuka poštanskih pošiljaka ili otkrivanje finansijskih podataka mora kao dodatak da sadrži zasebno pisano uputstvo licima koja nisu propisno ovlašćeni policijski službenici, a čija pomoć može da bude potrebna za sprovođenje naredbe. Takvo pisano uputstvo mora da bude naslovljeno na direktora ili nadležnog rukovodioca telekomunikacionog sistema, kompjuterske mreže, poštanske službe, banke ili ostalih finansijskih institucija i mora da navede samo informacije koje su potrebne kao pomoć u izvršenju naredbe.

Član 93

Izvršenje naredbe za skrivene i tehničke mere praćenja i istrage

1. Propisno ovlašćeni policijski službenik mora da započne izvršenje naredbe za sprovođenje mere predviđene ovom glavom najkasnije u roku od petnaest (15) dana od dana njenog izdavanja.

2. Izvršenje naredbe treba da bude obavljeno na način koji će da umanjí prisluškivanje komunikacija koje inače nisu predmet prisluškivanja na osnovu ove glave.

3. Ako bilo koji od uslova za određivanje mera prestane da postoji, propisno ovlašćeni policijski službenici prekidaju izvršavanje naredbe i dopisom obaveštavaju službenika pravosuđa koji je ovlastio primenu mere. Ako je naredbu izdao sudija za prethodni postupak, ovlašćeni policijski službenici obaveštavaju i državnog tužioca. Po prijemu pisanog obaveštenja, državni tužilac ili nadležni sudija odlučuje u pisanom obliku da li će naredba da bude povučena.

4. Propisno ovlašćeni policijski službenici sačinjavaju zabelešku o datumu i vremenu početka i kraja svakog postupka učinjenog pri izvršavanju naredbe. Zabeleška mora da sadrži imena propisno ovlašćenih policijskih službenika koji su izvršili svaku od operacija i funkcije koje su imali. Takva zabeleška prilože se uz izveštaj koji se dostavlja državnom tužiocu ili nadležnom sudiji, saglasno članu 92. stava 2. ovog zakonika.

5. U odnosu na izvršenje naredbe za prisluškivanje telekomunikacija, prisluškivanje komunikacija preko kompjuterske mreže, pretres poštanskih pošiljki, kontrolisanu isporuku poštanskih pošiljki i pribavljanje liste poziva sa datih telefonskih brojeva, lice odgovorno za rad telekomunikacija, kompjuterskih mreža ili poštanskih usluga dužno je da pomogne izvršenje naredbe pod nadzorom direktora ili nadležnog službenika telekomunikacionog sistema, kompjuterske mreže ili poštanske službe.

6. U pogledu izvršenja naredbe za otkrivanje finansijskih podataka, zaposleni u finansijskoj instituciji su dužni da pomognu u izvršenju takve naredbe pod nadzorom direktora ili nadležnog službenika finansijske institucije.

7. Propisno ovlašćeni policijski službenik ili lice koje deluje pod nadzorom propisno ovlašćenog policijskog službenika može da obavlja simuliranu kupovinu nekog predmeta ili simulaciju dela korupcije.

8. U pogledu izvršenja naredbe za tajnu istragu, simuliranu kupovinu ili simuliranje krivičnog dela korupcije:

8.1. Lice koje izvršava naredbu ne sme da podstiče neko drugo lice na izvršenje krivičnog dela koje to lice inače ne bi izvršilo da nije bilo intervencije lica koje izvršava naredbu; i

8.2. Lice koje u skladu sa odredbama ove glave izvršava takvu naredbu, ne čini krivično delo.

9. Krivični postupak se ne pokreće u slučaju krivičnog dela do koga je došlo kršenjem stava 8. ovog člana.

10. U pogledu izvršenja naredbe za prisluškivanje telekomunikacija, prisluškivanje komunikacija preko kompjuterske mreže ili pretresanja poštanskih pošiljki, takva naredba ne sme da bude izvršena u pogledu komunikacija između osumnjičenog i njegovog odnosno njenog advokata, osim ukoliko postoji osnovana sumnja da su se osumnjičeni i advokat udružili u krivičnoj radnji koja predstavlja osnov za izdavanje naredbe.

Član 94

Produženje naredbe za skrivene i tehničke mere praćenja i istrage

1. Državni tužilac ili nadležni sudija može da ne izda dodatnu pisanu naredbu za produženje naredbe propisane ovom glavom, osim ako se uslovi za izricanje mere predviđene ovom glavom kako je utvrđeno u članu 88. ovog zakonika i dalje primenjuju i ako postoji racionalno objašnjenje zbog čega nije uspelo pribavljanje nekih ili svih informacija traženih prethodnom naredbom.

2. Naredba za skriveni fotografski ili video nadzor na javnim mestima, tajno praćenje razgovora, pretres poštanskih pošiljaka, prisluškivanje komunikacija putem kompjuterske mreže, kontrolisana isporuka poštanskih pošiljaka, korišćenje uređaja za praćenje i lociranje, prikriveni islednik, pribavljanje liste dolaznih i odlaznih poziva sa datog telefonskog broja ili otkrivanje finansijskih

podataka može da bude produžena za period od najviše šezdeset (60) dana, koji može da bude obnovljen do najviše do tristo šezdeset (360) dana od izdavanja naredbe.

3. Naredba za skriveni fotografski ili video nadzor na privatnim mestima, ili prisluškivanje telekomunikacija može da bude produžena za period od najviše šezdeset (60) dana, koji može da bude obnovljen za naredni period od najviše šezdeset (60) dana.

4. Naredba za simuliranu kupovinu nekog predmeta ili simulaciju dela korupcije ovlašćuje samo za jednu kupovinu predmeta ili jednu simulaciju dela korupcije. Službenik pravosuđa koji daje ovlašćenje može da izda takvu dodatnu naredbu ukoliko se preduslovi za određivanje mere iz ove glave kako je utvrđeno u članu 88. ovog zakonika i dalje važe i postoji razumno objašnjenje zbog čega nisu dobijene neke ili sve informacije koje su tražene prethodnom naredbom.

5. Službenik pravosuđa koji daje ovlašćenje može da izmeni naredbu u bilo kom trenutku ako smatra da je takva izmena potrebna da bi se obezbedilo da se uslovi za izricanje mere predviđene ovom glavom kako je utvrđeno u članu 88. ovog zakonika i dalje primenjuju.

6. Službenik pravosuđa koji daje ovlašćenje može da prekine naredbu u bilo kom trenutku ukoliko smatra da su uslovi za izricanje mere, kako je utvrđeno u članu 88. ovog zakonika prestali da važe.

7. Produženje naredbe za primenu mere koju je doneo sudija za prethodni postupak može se narediti samo na predlog državnog tužioca.

Član 95

Materijali dobijeni tajnim i tehničkim merama praćenja i istrage

1. Po završetku primene mere propisane ovom glavom, propisno ovlašćeni policijski službenici dužni su da pošalju državnom tužiocu sve dokumentovane podatke, trake i ostale predmete koji su u vezi sa naredbom i njenim izvršenjem "prikupljeni materijal".

2. Materijali mogu da budu zatvoreni i da se drže u tajnosti ako državni tužilac smatra da bi njihovo činjenje javnim ugrozilo naredne istrage ili stvorilo rizik po žrtvu, svedoke, istražitelje ili druga lica.

3. Poštanske pošiljke koje ne sadrže informacije koje su od pomoći pri istrazi krivičnog dela moraju odmah da budu prosleđene primaocu.

Član 96

Prava subjekata na koje se odnose naredbe shodno članu 88

1. Dok se ne utvrđuje drugačije, osnovne mere člana 86 do 100 će podlegati sledećim uslovima:

2. Odluke i druga dokumentacija u vezi sa merama, shodno članova 86 do 100 će se deponirati u kancelariji državnog tužioca. One će se dodati jedino dosijeima ukoliko se ispunjavaju uslovi za obaveštenje u smislu podstava 5 ovog člana.

3. Lične podatke koje su dobijene putem mera u smislu članova 86 – 100 treba da budu etiketirani na potreban način. Nakon prenošenja podataka kod druge agencije, etiketiranja se vrše od strane pomenute agencije.

4. Sledeće osobe treba informisati o osnovnim merama članova 86 – 100 ovog zakonika:

4.1. U slučaju člana 87, podstav 1.1 i 1.7, ovog zakonika ciljana osoba i druge osobe koje su osetljivo dodirnete ovim slučajem:

4.2. U slučaju člana 87, podstav 1.2, ovog zakonika ukoliko je bilo tajno monitorisanje razgovora u privatnim mestima, ciljana osoba i druge osobe koje su osetljivo dirnute na ovakav način.

4.3. U slučaju člana 87 podstav 1.2 ovog zakonika ukoliko je bilo tajno monitorisanje razgovora u privatnim mestima:

4.3.1. Optužena osoba, protiv kojeg je upućena mera;

4.3.2. Druge osobe pod osmatranjem;

4.3.3. Osobe koje su posedovale ili živele u privatnim prostorijama pod osmatranjem u vremenu kada je mera stupila na snagu;

4.4. U slučaju člana 87, podstav 1.3 ovog zakonika pošiljaoc i adresirana osoba poštanskih dostavnica;

4.5 U slučaju člana 87 podstav 1.4 ovog zakonika učesnici u telekomunikacijama pod osmatranjem, ili, ukoliko je korišćen neko od čitaoca IMSI, ciljana osoba.

4.6. U slučaju člana 87 podstav 1.11 ovog zakonika odgovarajući učesnici u telekomunikaciji;

4.7. U slučaju člana 87 podstav 1.10 ovog zakonika:

4.7.1. ciljana osoba;

4.7.2. Osobe koje su osetljivo pogođene na ovakav način;

4.7.3. osobe, čije privatne prostorije uopšte nemaju pristup javnosti registruju se od tajnog istražitelja. U obaveštenju treba spomenuti opciju naknadnog sudskog razrešenja suda, u skladu sa stavom 7, ovog člana i vremenski sprovedljivi rok. Obaveštenje se isključuje kada suštinski interesi jedne pogođene osobe, koja zaslužuje zaštitu, čine prepreku ovom radnjom. Istrage za utvrđivanje identiteta neke osobe izvršene u prvoj rečenici treba sprovesti jedino ukoliko je to potrebno imajući u vidu stepen izdavanja mere u vezi sa odgovarajućom osobom, pokušaj praćen sa utvrđivanjem njihovog identiteta kao i proizašlo oštećenje prema takvim ili drugim osobama.

5. Obaveštenje se vrši što moguće pre da se osnažuje bez ugrožavanje cilja istrage, života, fizičkog integriteta i ličnu slobodu drugom, ili značajnu imovinu, u slučaju člana 87, stav 1 i 10 ovog zakonika uključujući i mogućnosti neprestanog korišćenja tajnog istražitelja. Ukoliko se obaveštenje kasni u slučaju prve rečenice, razlozi moraju dokumentirati u dosije.

6. Ukoliko se kasni obaveštenje u smislu stava 5 ovog člana i ukoliko se ne vrši u roku od dvanaest (12) meseci nakon ispunjavanja mere, svako drugo zakašnjenje obaveštenja mora podleći usvajanjem od suda. Sud odlučuje o vremenskom trajanju drugih zakašnjenja. Sud može usvojiti stalno odobrenje sa obaveštenjem ukoliko postoje mogućnosti da ograničavaju sigurnost da će se uslovi za obaveštenje neće ispuniti, čak i u buduće. Ukoliko su sprovedene pojedine mere tokom kraćeg vremenskog roka, pomenuti vremenski rok u prvoj rečenici počinje nakon završetka poslednje mere. U slučaju člana 87, stav 1 i 2, pomenuti vremenski rok u prvoj rečenici će biti šest (6) meseci.

7. Sudske odluke, u smislu stava 6 ovog člana, donose se od nadležnog suda za naloženje mera. U svim drugim slučajevima će biti nadležan sud koji se prostire na mestu gde se nalazi i kancelarija Državnog tužioca. Čak i nakon završetka mere, i do dve nedelje nakon njihovog obaveštenja, imenovane osobe u stavu 4 ovog člana, prva rečenica, mogu podneti zahtev nadležnom sudu, u skladu sa prvom rečenicom za preispitivanje zakonitosti mere, kao i za način i sredstva njegovog sprovođenja. Trenutni žalbeni postupak protiv odluke je prihvatljiv. Ukoliko su javne optužbe podnošene i optužena osoba obaveštena, sud koji vodi ovaj slučaj odlučuje o zahtevu svojom završnom odlukom.

8. Lične podatke donošene putem ovih mera koje nisu više potrebne u cilju krivičnog gonjenja ili preispitivanja sa strane suda brišu se bez zakašnjenja. Činjenice odlaganja treba dokumentirati. Dok brisanje podataka je obično brisana u cilju preispitivanja mere od strane suda, podatke neće se koristiti za druge svrhe bez saglasnosti pomenute osobe; pristup na podatke treba ograničavati na potreban način.

9. Državni tužilac treba tačno obavestiti u pisanoj formi putem pošte sa preporukama svaku osobu u vezi nekog naloga, u skladu sa stavom 4 ovog člana da on ili ona bio subjekat takvog naloga i da ima pravo da podnosi tužbu u nadležnom sudu u roku od šest (6) meseci od dana obaveštavanja“.

Član 97 **Prihvatljivost dokaza dobijenih naredbom za prikrivene** **i tehničke mere praćenja i istrage**

1. Dokazi dobijeni merama predviđenim ovom glavom su neprihvatljivi ako su naredba za mere i njeno sprovođenje nezakoniti.

2. Dokazi koji su dobijeni skrivenim praćenjem razgovora na privatnim mestima, pretresom poštanskih pošiljki, prisluškivanjem telekomunikacija, prisluškivanjem komunikacija preko kompjuterske mreže, kontrolisanom isporukom poštanskih pošiljki, korišćenjem uređaja za praćenje i lociranje, simuliranom kupovinom, simuliranje krivičnog dela korupcije ili lažnim predstavljanjem biće prihvatljivi u krivičnom postupku samo u odnosu na krivično delo navedeno u članu 88. stava 3. ovog zakonika.

3. Nakon podizanja optužnice, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća razmatra osporavanje okrivljenog lica na prihvatljivost prikupljenog materijala, ako je prigovor podnesen pre drugog saslušanja. Na odluku o prigovoru pod ovim stavom može da se uloži žalba.

4. U bilo kom trenutku pre pravosnažne presude, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može da preispita prihvatljivost materija prikupljenih shodno članu 88. ovog zakonika po službeno dužnosti za povredu ustavnih prava okrivljenog lica ako postoji naznaka da su materijali nezakonito prikupljeni.

5. Kad rešenje o tome da su naredba ili njene sprovođenje nezakoniti postane pravosnažno, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća koji vodi postupak uklanja sav prikupljeni materijal iz zapisnika i podnosi taj materijal preko predsednika osnovnog suda Veću za preispitivanje praćenja i istrage radi donošenja odluke o naknadi.

Član 98 **Veće za preispitivanje praćenja i istrage**

1. Veće za preispitivanje praćenja i istrage:

1.1. donesi odluku po žalbi izjavljenoj prema stavu 5. ovog člana u odnosu na meru ili naredbu za meru predviđenu ovom glavom i odlučuje o naknadi kada je to potrebno; ili

1.2. odlučuje o naknadi licu ili licima koja su predmet naredbe iz ove glave, ako je sudija saglasno članu 97. stava 3. ovog zakonika doneo konačno rešenje da su naredba ili njeno sprovođenje nezakoniti.

2. Veće za preispitivanje praćenja i istrage je sastavljeno od troje sudija koje imenuje predsednik osnovnog suda da presuđuju o pojedinačnim prigovorima ili da odlučuju o naknadi nakon donošenja pojedinačnih rešenja saglasno članu 97. stava 3. ovog zakonika. Nijedan od troje članova Veća za preispitivanje praćenja i istrage ne sme da bude profesionalno povezan sa prigovornim licem niti sa prikupljenim materijalom, koji su predmet rešenja iz člana 97. stav 3 ovog Zakonika.

3. Ovlašćeni policijski službenici i državni tužioci moraju da dostave Veću za preispitivanje praćenja i istrage dokumentaciju koju Veće za preispitivanje praćenja i istrage traži da bi obavilo svoju funkciju, a na zahtev su dužni da usmeno svedoče pred Većem za preispitivanje praćenja i istrage.

4. Kad rešenje sudije da je naložena mera predviđena ovom glavom ili njena primena nezakonita postane pravosnažno, ono je obavezujuće za Veće za preispitivanje praćenja i istrage.

5. Ako neko lice smatra da je bilo predmet mere predviđene ovom glavom, a mera je nezakonita, ili je bilo predmet naredbe za primenu mere predviđene ovom glavom, a naredba je nezakonita, lice ima pravo da podnese prigovor o navodnoj povredi zakona na rešavanje Veću za preispitivanje praćenja i istrage preko predsednika osnovnog suda.

6. Ako prilikom odlučivanja o prigovoru Veće za preispitivanje praćenja i istrage utvrdi da je mera predviđena ovom glavom nezakonita ili da je naredba za primenu takve mere nezakonita, ono može da odluči da:

- 6.1. Povuče naredbu, ako je još uvek važeća;
- 6.2. Naredi uništenje prikupljenog materijala; i/ili
- 6.3. Dodeli naknadu licu ili licima koja su predmet naredbe.

Član 99 **Pomoć ostalih organa vlasti u primeni mera**

Policija može, prema potrebi, da zatraži pomoć ostalih organa vlasti odgovornih za održavanje reda i zakona i obezbeđivanje okruženja na Kosovu, u vezi sa primenom mera predviđenih ovom glavom.

Član 100 **Prismotra i istraga za službe carine i ostale srodne službe**

Odredbе ove glave ne prejudiciraju ovlašćenja data važećim zakonom službenim licima da vrše nadzor i istragu prilikom vršenja carinskih i ostalih srodnih poslova.

4. POKRETANJE KRIVIČNOG POSTUPKA

A. Pokretanje istrage

Član 101 **Pokretanje krivičnog postupka istragom ili optužnicom**

1. Ako policija ili druga vladina služba prijavi državnom tužiocu razumnu sumnju krivičnog odnosno krivičnih dela, državni tužilac može da pokrene istragu krivičnog dela shodno članu 102. ovog zakonika.

2. Ako policija ili drugo lice prijavi državnom tužiocu razumnu sumnju krivičnog odnosno krivičnih dela od kojih nijedno nije kažnjivo novčanom kaznom i/ ili kaznom zatvora u trajanju više od tri (3) godine, a državni tužilac utvrdi da postoji dobro osnovana sumnja koja podržava optužnicu, državni tužilac može da podigne optužnicu shodno članu 241. ovog zakonika.

3. Osumnjičeno lice u bilo kom trenutku shodno ovom članu može da se izjasni krivim na optužnicu shodno članu 233. ovog zakonika.

Član 102 **Pokretanje istrage**

1. Državni tužilac može da pokrene istragu na osnovu krivične prijave policije ili drugih izvora ako postoji razumna sumnja da je izvršeno krivično delo, da je izvršenje dela u toku ili postoji verovatnoća da će se krivično delo izvršiti u bliskoj budućnosti koje se goni po službenoj dužnosti.

2. Istraga se pokreće odlukom državnog tužioca shodno članu 104. ovog zakonika.

Član 103 **Opšta načela istrage**

1. Tokom istrage, državni tužilac utvrđuje kako okolnosti i dokaze koji terete tako i one koje idu u prilog i garantuje da se pribave dokazi koji možda neće biti na raspolaganju tokom glavnog pretresa.

2. Zadatak istrage je da prikupi dokaze i podatke neophodne da se donose odluka o tome da li treba podignuti optužnicu ili obustaviti postupak i da se prikupe dokazi koje je možda nemoguće ili teško dostaviti na glavnom pretresu.

3. Svako lice protiv koga državni tužilac ima razumnu sumnju da je izvršilo krivično delo imenuje se kao optuženo lice u odluci za pokretanje istrage. Svako optuženo lice navedeno u odluci ima prava optuženog lica predviđena ovim zakonikom.

4. Ako državni tužilac postane svestan dokaza za izvršenje drugog krivičnog dela ili drugog osumnjičenog lica tokom istrage, državni tužilac može da pokrene istragu novog krivičnog dela ili osumnjičenih lica ili može da dopuni odluku ili proširi postojeću fazu istrage. Državni tužilac obaveštava sudiju za prethodni postupak o novim ili dopunjenim odlukama.

Član 104 **Rešenje o pokretanju istrage**

1. Istraga se pokreće rešenjem državnog tužioca. U rešenju se navodi lice ili lica protiv kojih se sprovodi istraga, datum i vreme pokretanja istrage, opis dela koji navodi elemente krivičnog dela, pravni naziv krivičnog dela, okolnosti i činjenice koje dovode do razumne sumnje krivičnog dela, da li su ovlašćene bilo koje tehničke ili tajne mere istrage ili prismotra i dokaze i informacije koje su već prikupljene. Overen primerak rešenja o istrazi se šalje bez odlaganja sudiji za prethodni postupak.

2. Ishod inicijalnih radnji koje je preduzela policija ili prikupljene informacije čini sastavni deo dosijea o istrazi.

3. Istragu sprovodi i nadzire državni tužilac po donošenju rešenja shodno ovom članu.

4. Državni tužilac može da preduzme istražne radnje ili da ovlasti policiju da preduzme istražne radnje koje se odnose na prikupljanje dokaza.

5. Istraga se sprovodi samo u vezi sa krivičnim delom i okrivljenim licem koje je navedeno u rešenju za pokretanje istrage ili u dopunjenom rešenju.

6. Rešenje shodno ovom članu može bude praćeno zahtevom za sudsku naredbu shodno članu 105. ovog zakonika.

7. Rešenje shodno ovom članu može da bude praćeno zahtevom za sudsku naredbu shodno glavi XVIII ovog zakonika.

8. Rešenje shodno ovom članu može da bude praćeno naredbom za privremeno zamrzavanje imovine shodno glavi XVII ovog zakonika.

B. Pretresanje i oduzimanje

Član 105 **Kontrola i privremena sekvestracija**

1. Optuženo lice može u pisanoj formi dobrovoljno da se složi sa pretresanjem imovine shodno ovoj glavi. Predmeti pronađeni tokom pretresanja shodno ovoj glavi i ovom stavu mogu da budu privremeno oduzeti i kao takvi su prihvatljivi na glavnom pretresu i ostalim postupcima.

2. Predmeti pronađeni tokom pretresanja na koji okrivljeno lice nije pristalo ne mogu biti privremeno oduzeti i neprihvatljivi su kao dokaz ukoliko nije drugačije naređeno u skladu sa ovim članom.

3. Sudija za prethodni postupak može na zahtev državnog tužioca u bilo kom trenutku tokom istražne faze da naredi pretresanje kuće i drugih prostorija i imovine okrivljenog lica ako postoji osnovana sumnja da je to lice izvršilo krivično delo i da postoji osnovani razlog da rezultat pretresanja bude hapšenje tog lica ili otkrivanje i zaplena dokaza od važnosti za krivični postupak.

4. Sudija za prethodni postupak može da naloži pretres kuće i drugih prostorija i imovine lica koje nije osumnjičeno da je izvršilo krivično delo samo u slučajevima:

4.1. kada postoji realna verovatnoća da rezultat pretresa bude hapšenje okrivljenog; ili

4.2. kada je neophodno da bude sačuvan dokaz krivičnog dela ili da budu oduzeti određeni predmeti koji ne mogu da budu sačuvani ili dobijeni bez pretresa i kada postoji realna verovatnoća da se takvi dokazi ili predmeti nalaze u prostorijama ili imovini koja bi trebalo da bude pretražena.

5. Sudija za prethodni postupak može da naloži lični pretres određenog lica ako postoji realna mogućnost da rezultat pretresa dovede do otkrivanja tragova ili oduzimanje dokaza krivičnog dela.

6. Nalog za pretres izdaje se u pisanom obliku na osnovu pisanog zahteva državnog tužioca, ili u hitnim slučajevima, ovlašćenog policijskog službenika.

7. Naredba za pretres sadrži: identitet lica ili navedeno mesto protiv koga se izdaje naredba, naznaku krivičnog dela u pogledu kojeg se izdaje naredba, obrazloženje osnova za sumnju i realnu verovatnoću u skladu sa ovim članom, opis predmeta koji se traže pretresom, poseban opis lica, prostorija ili imovine koji će da budu pretresane i druge informacije važne za obavljanje pretresa.

8. Ako postoji osnovani razlog da se pretraži elektronski uređaj, uključujući ali ne ograničavajući se na kompjutere, kamere, mobilne telefone, mobilne elektronske uređaje ili mobilne elektronske uređaje za pothranjivanje podataka, nalog za pretres mora da ovlasti privremena sekvestracija takvog ili takvih uređaja i opisuje vrstu elektronske datoteke koju ovlašćeni policijski službenik može da pretraži i presnima.

9. Odredbe ovog člana i ostalih članova koji se odnose na pretres kuće i drugih prostorija i imovine se takođe shodno primenjuju prilikom pretresa skrivenih prostora u vozilima i drugim prevoznim odnosno transportnim sredstvima.

Član 106

Ograničenja u izvršenju naredbe za pretresanje

1. Naredbu za pretresanje izvršavaju ovlašćeni policijski službenici uz neophodnu pomoć drugih policijskih službenika u roku od četrdeset i osam (48) časova od izdavanja naredbe.

2. Ovlašćeni policijski službenici, po pravilu, izvršavaju naredbu za pretres u vremenu između 6:00 i 22:00 časova. Izuzetno, pretresanje može da bude izvršeno van ovog vremena ako je pretresanje počelo u toku ovog vremenskog perioda, a nije završeno do 22:00 časova, ili ako postoje razlozi iz člana 110. ovog zakonika, ili ako sudija za prethodni postupak odluči da odlaganje može da dovede do bekstva traženog lica ili do uništavanja tragova ili dokaza krivičnog dela i posebno odobri pretresanje van vremenskog perioda predviđenog ovim stavom.

Član 107

Procedura pre početka kontrole i prava okrivljenog

1. Pre početka pretresanja, ovlašćeni policijski službenici predaju naredbu licu protiv koga je doneta i to lice poučiće se da ima pravo da stupi u kontakt sa advokatom koji ima pravo da prisustvuje pretresanju.

2. Ako lice zahteva prisustvo advokata tokom pretresanja, ovlašćeni policijski službenici odložiće početak pretresanja do dolaska advokata, a najduže za dva (2) časa od trenutka kada je advokat obavešten o pretresanju. U međuvremenu, ovlašćeni policijski službenici mogu da ograniče kretanje lica i drugih lica u prostorijama u kojima se obavlja pretresanje. U hitnim okolnostima ovlašćeni policijski službenici mogu da započnu pretresanje i pre isteka roka za dolazak advokata.

3. Pre početka pretresanja, ovlašćeni policijski službenici pozivaju lice da dobrovoljno preda lice, odnosno predmete koji se traže.

4. Pretresanju se može pristupiti i bez prethodne predaje naredbe, kao i bez prethodnog poziva za predaju lica ili predmeta ako se pretpostavlja oružani otpor ili ako je verovatno da bi rezultat pretresanja bio narušen ukoliko se pretresanju ne pristupi trenutno i bez prethodne najave, ili kada se pristupa pretresanje javnih prostorija.

Član 108 **Ograničenja u pretresanju**

1. U toku pretresanja kuće ili drugih prostorija lica čija kuća ili druge prostorije i imovina bivaju pretresane, ili predstavnik tog lica, imaju pravo da budu prisutni.
2. U toku pretresanja lica, kuće ili drugih prostorija, moraju da budu prisutna dva (2) odrasla lica kao svedoci. Pre početka pretresanja, svedoci će se upozoriti da pažljivo posmatraju kako se obavlja pretresanje i poučiće se da imaju pravo da stave primedbe, ako ih imaju, na sadržaj zapisnika pre njegovog potpisivanja.
3. Pretresanje ženskog lica obavlja samo žena i samo ženska lica mogu da budu svedoci.
4. Pretresanje stambenih prostorija obavlja se pažljivo da bi se izbeglo remećenje mira. Zaključane prostorije, nameštaj ili drugi predmeti mogu da budu nasilno otvoreni samo ako vlasnik nije prisutan ili odbije da ih dobrovoljno otvori. Pri otvaranju ovih predmeta treba da se vodi računa da se izbegne nepotrebna šteta.
5. Pretresanje lica može da uključi i pregled intimnih delova tela koji obavlja stručni lekar ili bolničar u skladu sa pravilima medicinske nauke i uz puno poštovanje dostojanstva lica.
6. Ako se obavlja pretresanje prostorija javnog organa, upravnik tog organa poziva se da prisustvuje pretresanju.
7. Za svako pretresanje lica, kuće ili prostorija sačinjava se zapisnik. Takav zapisnik potpisuje lice koje je pretresano ili čije su prostorije ili imovina pretresane, njegov advokat, ako je bio prisutan u toku pretresanja i lica čije je prisustvo obavezno. U toku obavljanja pretresanja, mogu da budu oduzeti samo predmeti i dokumenta koja su povezana sa ciljem određenog pretresa. Oduzeti predmeti i dokumenti unose se u zapisnik i precizno se opisuju, a to isto se naznačava i na potvrdi koja se odmah daje licu čiji su predmeti ili dokumenti oduzeti.
8. Predmeti i dokumenti oduzeti u pretresanju čuvaju se u odgovarajućim spremnicima ili prozirnim plastičnim kesama, a ovlašćena policija i državni tužilac vode evidenciju o toku čuvanja svakog predmeta ili dokumenta.

Član 109 **Krijumčarena roba ili dokazi nepovezani sa osnovama pretresa**

Ako se tokom pretresanja lica, kuće ili prostorija otkriju predmeti koji nisu povezani sa krivičnim delom zbog kojeg je pretresanje opravdano, ali ukazuju na drugo krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, ti predmeti se takođe unose u zapisnik i oduzimaju i odmah se izdaje potvrda o oduzimanju. Obaveštenje o tome odmah se šalje državnom tužiocu tako da može da pokrene krivični postupak. Oduzete stvari biće odmah vraćene ako državni tužilac nađe da nema osnova za krivični postupak niti bilo kog drugog zakonskog osnova za oduzimanje predmeta.

Član 110 **Osnovi za pretresanje bez sudske naredbe**

1. Policijski službenici mogu, ako je neophodno i u potrebnoj meri bez naredbe nadležnog sudije ući u kuću i druge prostorije lica i preduzmu pretresanje ako:
 - 1.1. dotično lice svesno i dobrovoljno pristane na pretresanje;
 - 1.2. lice poziva u pomoć;
 - 1.3. izvršilac zatečen pri izvršenju krivičnog dela mora da bude uhapšen posle gonjenja;
 - 1.4. razlozi po bezbednost ljudi i imovine to zahtevaju i za otklanjanje direktnog i ozbiljnog rizika za ljude i imovinu

- 1.5. lice za koga je sud izdao naredbu za hapšenje nalazi se u kući ili u drugim prostorijama.
2. U slučajevima iz stava. 1 ovog člana ne sastavlja se zapisnik ako nije preduzeto pretresanje, ali se licu uručuje službena zabeleška u kojoj će se naznačiti razlog ulaženja u kuću ili u druge prostorije.
3. Izuzetno, u hitnim okolnostima, ako ne može da se dobije na vreme pisana naredba za pretresanje i ako postoji stvaran rizik od odlaganja koje može da dovede do gubitka dokaza ili do opasnosti po život i zdravlje ljudi, ovlašćeni policijski službenici mogu preduzeti pretresanje na osnovu usmenog odobrenja nadležnog sudije.
4. Izuzetno, pretresanje se može preduzeti bez prisustva svedoka ako njihovo prisustvo ne može odmah da se obezbedi i ako bi bilo opasno da se pretresanje odloži. Razlozi zbog kojih je pretresanje preduzeto bez prisustva svedoka unose se u zapisnik.
5. Policija može da preduzme pretresanje lica bez naredbe ili bez prisustva svedoka, kada izvršava rešenje o prinudnom dovođenju lica ili kada obavlja hapšenje ako postoji osnovana sumnja da to lice poseduje oružje ili oruđe za napad ili namerava da baci, sakrije ili uništi predmete koji bi od njega trebalo da budu oduzeti i budu dokaz u krivičnom postupku.
6. Ako je policija preduzela pretresanje bez pisane naredbe suda, ona najkasnije dvanaest (12) časova nakon pretresanja mora da podnese izveštaj državnom tužiocu i nadležnom sudiji, ako je sudija određen kako bi se dobilo retroaktivno sudsko usvajanje kontrole, u skladu sa odredbama Ustava.

Član 111 **Dokazi dobijeni pretresom koji se mogu koristiti**

1. Dokaz dobijen pretresanjem se ne može koristiti ako je:
 - 1.1 Dobijeni dokazi u toku kontrole, bez dozvole suda, su neprihvatljivi, ako kontrolisanje ne dobije retroaktivno sudsko usvajanje, u skladu sa odredbama Ustava.
 - 1.2 Pretresanje preduzeto bez naloga nadležnog sudije kršenjem odredbi ovog zakonika;
 - 1.3. Naredba nadležnog sudije izdata kršenjem postupka koji predviđa ovaj zakonik;
 - 1.4. Suština naredbe nadležnog sudije predstavlja kršenje zahteva ovog zakonika;
 - 1.5. Pretresanje nije obavljeno u skladu sa naredbom nadležnog sudije;
 - 1.6. Lica čije je prisustvo obavezno nisu bila prisutna tokom pretresanja; ili
 - 1.7. Pretresanje je preduzeto čineći povredu člana 108 ovog zakonika.

Član 112 **Privremena sekvencija**

1. Predmeti koji se mogu privremeno oduzeti su predmeti koji mogu da budu dokaz u krivičnom postupku, predmeti ili imovina koja je olakšala izvršenje krivičnog dela ili predmeti ili imovina koja čini materijalnu dobit stečenu izvršenjem krivičnog dela i koji prema zakonu mogu da budu oduzeti.
2. Predmeti, imovina, dokazi ili novac mogu biti privremeno zadržani uz naredbu državnog tužioca najviše pet (5) dana ako ovlašćeni policijski službenici dođu do saznanja o tim predmetima, imovini, dokazu ili novcu tokom zakonitog pretresanja ili hapšenja. Državni tužilac će zatražiti od sudije za prethodni postupak sudsku naredbu u skladu sa stavom 3 ovog člana.
3. Državni tužilac može da zatraži od sudije za prethodni postupak da izda naredbu za privremenu sekvenciju predmeta, imovine, dokaza ili novca. Takav zahtev mora da sadrži opis predmeta, imovine, dokaza ili novca sa specifikacijom i opisom kako predmeti mogu biti dokaz krivičnog dela,

kako predmet, imovina ili novac mogu da olakšaju krivično delo ili kako predmeti, imovina ili novac čine materijalnu dobit stečenu izvršenjem krivičnog dela. Predmeti, imovina, dokaz ili novac mogu biti privremeno oduzeti samo uz sudsku naredbu.

4. Predmeti koji su privremeno oduzeti se fotografišu i čuvaju u odgovarajućim spremnicima ili prozirnim plastičnim kesama, a ovlašćena policija ili državni tužilac vode evidenciju fotografija i evidenciju o načinu čuvanja svakog predmeta ili skupu dokumenata.

5. Oružje, automobili, avioni i ostali veliki predmeti koji su privremeno oduzeti fotografišu se i čuvaju se na odgovarajućim obezbeđenim mestima, a ovlašćena policija i državni tužilac vode fotografsku evidenciju i evidenciju o načinu čuvanja svakog predmeta ili skupu dokumenata.

6. Na objektima ili nepokretnoj imovini koja je privremeno oduzeta postavlja se obaveštenje koje obaveštava javnost da je imovina predmet privremenog oduzimanja, da prolaz nije dozvoljen i da lica koja prolaze tuda mogu biti uhapšena.

7. Monetarne novčanice ili metalni novac privremeno oduzeti se fotografiše i čuva na sigurnom, a ovlašćena policija i državni tužilac čuvaju fotografisanu evidenciju kao i evidenciju toka čuvanja monetarnih novčanica ili kovanog novca.

8. Novac koji je privremeno oduzet a koji se nalazi na bankovnom računu u banci čuva se na bankovnom računu pod nadležnošću suda.

9. Privremeno oduzeti predmeti stavljaju se pod nadzor i kontrolu državnog tužioca. Državni tužilac može da dodeli čuvanje i kontrolu ovlašćenom policijskom službeniku nad privremeno oduzetim predmetima u imovinom shodno stavova 5. 6 i 8 ovog člana.

10. Kada su predmeti oduzeti, navodi se gde su pronađeni i daje se njihov opis. Ako je neophodno, utvrđivanje njihovog identiteta biće obezbeđeno na neki drugi način. Za oduzete predmete izdaje se potvrda o oduzimanju.

11. Ako lice ili organ koje je zaduženo da čuva predmete, imovinu, dokaze ili novac koji je predmet naredbe sudije za prethodni postupak shodno ovom članu odbije da preda predmet, imovinu, dokaz ili novac ovlašćenom policijskom službeniku odgovornom za izvršenje naredbe, sudija za prethodni postupak može da novčano kazni to lice ili organ u iznosu od pedeset odsto (50%) vrednosti spornog predmeta, imovine, dokaza ili novca. Lice ili organ kome je određena novčana kazna može da podnese žalbu na određenu novčanu kazni ili može da poništi novčanu kaznu ukoliko se saglasi sa naredbom sudije za prethodni postupak.

Član 113

Stvari koje se privremeno ne mogu sekvestrirati

1. Sledeće stvari se ne mogu privremeno oduzeti:

1.1. Prepiska između okrivljenog lica i lica koja prema ovom zakoniku mogu da ne svedoče shodno članu 126. ovog zakonika ili nisu obavezna da svedoče i odbila su da svedoče shodno članu 127 ovog zakonika;

1.2. Beleške lica iz člana 126. ovog zakonika koje se odnose na poverljive informacije koje im je poverio okrivljeni; i

1.3. Ostali predmeti obuhvaćeni pravom lica iz članova 126. i 127. ovog zakonika.

2. Ova ograničenja primenjuju se samo ako su ovi predmeti pod nadzorom lica koje ne može da svedoči shodno članu 126. ovog zakonika ili nije obavezno da svedoči i odbilo je da svedoči shodno članu 127. ovog zakonika. Predmeti obuhvaćeni pravima lica iz člana 127. stav 1. podstav 1.5 ovog zakonika takođe ne podležu oduzimanju ako su pod nadzorom bolnice ili druge medicinske institucije. Ograničenja se ne primenjuju na lica koja mogu da ne svedoče shodno članu 126. ovog zakonika ili nisu obavezna da svedoče i odbila su da svedoče shodno članu 127. ovog zakonika, ako su ta lica osumnjičena za podstrekivanje, saučesništvo ili ometanje pravde ili za uzimanje ukradene

robe ili kada su dotični predmeti stečeni krivičnim delom, ili su korišćeni ili je trebalo da budu iskorišćeni za izvršenje krivičnog dela, ili kada proističu iz krivičnog dela.

Član 114

Ograničenja u pogledu obelodanjivanja dokumenata

1. Javni organi mogu da zatraže od sudije za prethodni postupak da odloži ili ponovo razmotri naredbu za obelodanjivanje spisa ili dokumenata ukoliko smatraju da otkrivanje njihovog sadržaja može da šteti opštem interesu. Sudija za prethodni postupak mora da odmeri štetu po opšti interes sa javnim interesom blagovremenim presuđivanjem u krivičnom postupku, ljudska prava okrivljenog ili prava oštećene strane. Treba da postoji pretpostavka u korist obelodanjivanja spisa ili dokumenata javnih organa. Javni organ može da uloži prigovor vanpretresnom veću zbog odbijanja sudije za prethodni postupak da odloži ili ponovno razmotri svoju naredbu. Vanpretresno veće donosi konačnu odluku.

2. Poslovne organizacije i pravna lica mogu zahtevati da informacije koje se odnose na njihovo poslovanje ne budu objavljene ako su osetljive ili sadrže privatne informacije trećih strana.

Član 115

Trajno oduzimanje privremeno oduzetih stvari

1. Predmeti, imovina, dokazi ili novac koji su privremeno oduzeti shodno članu 112. ovog zakonika na kraju krivičnog postupka vraćaju se vlasniku ili držaocu shodno članu 116. ovog zakonika izuzev u slučaju preduzimanja radnji shodno stavu 2. ovog člana ili druge radnje dozvoljene zakonom koje čini osnovu da predmeti, imovina, dokazi ili novac ne budu vraćeni.

2. Sudija pojedinac ili pretresno veće narediće da se stvari trajno oduzmu u skladu sa zakonom ako državni tužilac:

2.1. opiše u optužnici da ti predmeti, imovina, dokazi ili novac treba da budu trajno oduzeti, i

2.2. ako se tokom glavnog pretresa dokaže da su predmeti, imovina, dokazi ili novac korišćeni za olakšavanje izvršenja krivičnog dela ili čine materijalnu korist stečenu izvršenjem krivičnog dela; i

2.3. da shodno zakonu mogu da budu oduzeti

3. Predmeti, imovina ili dokazi koji su trajno oduzeti biće prodati, a dobijeni novac upotrebljen za naknadu štete oštećenih strana, a svaki preostali iznos prebačen u budžet.

4. Novac koji je trajno oduzet koristi se za naknadu štete oštećenih, a prestali deo se prebacuje u budžet.

5. Oružje ili zaplenjena roba, izuzev stvari koje se mogu koristiti od strane društva, se uništava nakon prestanka njihove dokazne vrednosti za glavni pretres ili žalbeni postupak u skladu sa članom 282 stav 3 ovog zakonika.

6. Vozila ili letilice koje su trajno oduzete mogu da budu prenesene da ih koristi Vlada Kosova na zahtev državnog tužioca ako prenos tih dobara ne smanjuje mogućnost oštećenim da dobiju nadoknadu štete.

Član 116

Vraćanje privremeno sekvetstriranih stvari

1. Predmeti privremeno oduzeti u toku krivičnog postupka vraćaju se vlasniku ili držaocu ako je postupak prekinut ili obustavljen, a nema osnova da budu oduzeti.

2. Ako do prekida postupka dođe zbog nedolaska okrivljenog lica ili zbog duševne smetnje okrivljenog lica, ili kada postoji opravdana verovatnoća da će prekinuta istraga da bude obnovljena, državni

tužilac može da zahteva a sudija za prethodni postupak ili predsednik veća može da odobri dodatni rok za vraćanja oduzetih predmeta ako postoji dobar razlog.

Član 117 **Predmeti čije vlasništvo nije zatraženo**

1. Ako predmet nađen kod okrivljenog pripada drugom licu koje je nepoznato, organ koji vodi krivični postupak opisuje taj predmet i objavljuje opis na oglasnoj tabli opštinske skupštine na teritoriji na kojoj okrivljeno lice živi i na teritoriji gde je izvršeno krivično delo. U obaveštenju se poziva vlasnik da se javi u roku od godinu dana od dana objavljivanja obaveštenja, jer će u suprotnom predmet da bude prodat. Novac dobijen prodajom prebacuje se u budžet.
2. Ako je reč o predmetima veće vrednosti, obaveštenje može da bude oglašeno i u dnevnoj štampi.
3. Ako je stvar podložna kvaru ili je njeno čuvanje vezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, a novac prebačen na čuvanje na bankovni račun koji nadgleda sud.
4. Stav 3. ovog člana takođe se primenjuje na predmete koji pripadaju okrivljenom licu koje je pobešlo ili nepoznatom izvršiocu krivičnog dela.

Član 118 **Nepotraživane stvari**

1. Ako u roku od godinu dana nijedno lice ne potražuje predmet ili novac dobijen njegovom prodajom, sud donosi rešenje da predmet postaje vlasništvo nadležnog javnog organa ili da novac od prodaje bude prebačen u budžet.
2. Vlasnik ima pravo da traži povraćaj predmeta ili novca dobijenog od njihove prodaje u građanskoj parnici. Period zastarevanja ovog prava počinje da teče od dana objavljivanja obaveštenja.

C. Prikupljanje dokaza pre podizanja optužnice

Član 119 **Prikupljanje prihvatljivih dokaza tokom istrage**

1. Po pokretanju istrage, državni tužilac ispituje i uzima iskaze pre pretresa od svedoka, ovlašćuje uzimanje iskaza i izveštaja veštaka i prikuplja druge zakonite dokaze.
2. Ako tokom istrage, osumnjičeni ili optuženi sarađuje sa državnim tužiocem, državni tužilac može da pokrene novu istragu na osnovu takve saradnje.
3. Tokom zvanične istrage, državni tužilac može da naredi ili zatraži mere shodno članu 88, ovog zakonika koje se takođe primenjuju uz određeno prilagođavanje.
4. Tokom istrage, optuženi ili branilac mogu zahtevati od državnog tužioca da prikupi ili sačuva dokaze koji mogu ili za koje se razumno očekuje da im idu u korist.
5. Tokom istrage, oštećeni može zahtevati od državnog tužioca da prikupi ili sačuva dokaze koji mogu ili za koje se razumno očekuje da mogu da pokažu štetu prouzrokovanu izvršenjem krivičnog dela, bol i patnju žrtve i ostale troškove povezane sa krivičnim delom.

Član 120 **Prepoznavanje lica i predmeta**

1. Ako je potrebno da se utvrdi da li svedok može da prepozna lice ili predmet, od svedoka se najpre traži da ga opiše i navede karakteristična obeležja tog lica ili predmeta.

2. Nakon toga svedoku se pokazuje lice zajedno sa drugim njemu nepoznatim licima ili njihove fotografije, ili predmet sa drugim predmetima iste vrste, ili njihove fotografije.

3. Svedok će se poučiti da nema obavezu da izabere bilo koje lice ili predmet ili fotografiju i da je isto tako važno da izjavi da ne prepozna lice, predmet ili fotografiju odnosno da izjavi da ih prepoznaje.

4. Za dobijeni opis shodno stavu 1. Ovog člana čuva se zapisnik, vreme, datum opisa i lica prisutnih tokom davanja opisa. Takođe se čuva zapisnik izvršenog prepoznavanja shodno stavu 2. ovog člana, uključujući vreme i datum prepoznavanja i fotografije tih lica ili predmeta.

5. Prepoznavanje lica ili predmeta shodno ovom članu može da nadgleda policija ili državni tužilac. Zapisnik sačinjen shodno stavu 3 ovog člana, unosi se u spise predmeta.

Član 121

Prikupljanje dokaza pre davanja iskaza u prethodnom postupku

1. Državni tužilac dobija sve dokumentovane dokaze od značaja u skladu sa zakonom ako je moguće pre svedočenja u prethodnom postupku. Takvi dokumentovani dokazi uključuje ali nisu ograničeni na:

- 1.1. pasoš, identifikacione kartice ili podatke o graničnom ulasku,
- 1.2. finansijske podatke,
- 1.3. podatke i fotografije praćenja,
- 1.4. podatke o vlasništvu nad zemljištem,
- 1.5. podatke o vlasništvu automobila,
- 1.6. podatke korporacija ili poslovnih subjekata,
- 1.7. elektronska dokumenta, kao što su elektronska pošta, tekstualne poruke ili fotografije,
- 1.8. medicinsku dokumentaciju,
- 1.9. beleške, dnevnike ili kalendare, ili
- 1.10. bilo koji drugi dokumenat koji je zakonito dobijen shodno Zakoniku o krivičnom postupku.

2. Državni tužilac će zakonito da pribavi sve materijalne dokaze ako je moguće pre uzimanja iskaza od značaja u prethodnom postupku. Takvi materijalni dokazi uključuju, ali nisu ograničeni na:

- 2.1. materijalne dokaze dobijene sa lica mesta,
- 2.2. materijalne dokaze koji su zaplenjeni pretresanjem okrivljenog,
- 2.3. materijalni dokaz zaplenjeni pretresanjem okrivljenog pre ili tokom hapšenja,
- 2.4. fotografije ili forenzički izveštaji o materijalnim dokazima, ili
- 2.5. bilo koji drugi materijalni dokazi koji su zakonito pribavljeni shodno Zakoniku o krivičnom postupku čije postojanje i oblik pružaju dokaze od značaja za istragu.

Član 122

Uzimanje i čuvanje podataka ili dokaza od svedoka

1. Državni tužilac može da sasluša svedoka shodno članu 131. ovog zakonika, pre uzimanja svedočenja u prethodnom postupku ili može da naredi i policiji da obavi ispitivanje.

2. Državni tužilac može da zakaže svedočenje u prethodnom postupku za svedoka ili okrivljenog shodno članovima 132-133. ovog zakonika.

3. Ako državni tužilac sumnja da svedok možda neće biti dostupan u budućnosti zbog bolesti, očekivane smrti ili mogućnosti da napusti Kosovo, on ili ona može da zatraži od sudije za prethodni postupak da sprovede posebnu istražnu mogućnost u skladu sa članom 149. ovog zakonika.

4. Dokaz analize veštaka može da bude izveden u izveštaju shodno članu 138. ovog zakonika, ili razjašnjen svedočenjem veštaka u prethodnom postupku.

5. Tokom istrage, okrivljeno lice ili branilac mogu zahtevati da državni tužilac uzme ili sačuva svedočenje u prethodnom postupku za koje se opravdano očekuje da može ili bi moglo da im ide u korist.

6. Tokom istrage, žrtva, predstavnik žrtve ili zastupnik žrtve mogu zahtevati od državnog tužioca da uzme ili sačuva svedočenje u prethodnom postupku koje bi moglo ili za koje se može razumno očekivati da pokaže štetu prouzrokovano krivičnim delom, bol i patnju žrtve ili ostale troškove povezane sa krivičnim delom.

Član 123

Ispitivanje u prethodnom postupku, svedočenje u prethodnom postupku i posebne dokazne mogućnosti

1. U toku faze istrage mogu se prikupiti dokazi od svedoka i eksperata u jednoj od sledećih tri (3) mogućnosti: ispitivanje u prethodnoj proceduri, izjava u prethodnoj proceduri ili posebna istražna mogućnost.

2. Ispitivanje u prethodnom postupku vodi državni tužilac. Sastavlja se zapisnik sa ispitivanja i isti se stavlja u spise. Dokazi pribavljeni tokom ispitivanja u prethodnom postupku mogu se koristiti kao osnova da se potkrepe nalozi za prethodnu istragu, nalozi za sudski pritvor i optužnice. Dokazi pribavljeni tokom ispitivanja u prethodnom postupku ne mogu se koristiti kao posredni dokazi tokom glavnog pretresa, ali se mogu koristiti tokom unakrsnog ispitivanja za opoziv svedoka, ako je svedok dao iskaz materijalno drugačiji od iskaza koji je dao tokom ispitivanja u prethodnom postupku.

3. Svedočenje u prethodnom postupku vodi državni tužilac u skladu sa članovima 132-133. ovog zakonika. Dokazi iz svedočenja u prethodnom postupku zvučno se snimaju odnosno vrši se zvučno i video snimanje ili se doslovno prepisuju. Dokazi dobijeni tokom svedočenja u prethodnom postupku mogu se koristiti kao osnova da se potkrepe nalozi za prethodnu istragu, nalozi za sudski pritvor i optužnice. Svedočenje u prethodnom postupku prihvata se tokom glavnog pretresa za unakrsno ispitivanje svedoka, i može se koristiti kao neposredni dokaz tokom glavnog pretresa ako svedok ne može da dođe zbog smrti, bolesti, zato što je oslobođen dužnosti svedočenja ili zato što nije na Kosovu, ali se ne može koristiti kao jedini ili odlučujući okrivljujući dokaz za osudu.

4. Pogodna prilika za istragu vodi se pred većem od trojice sudija na čijem čelu se nalazi sudija za prethodni postupak u skladu sa članom 149. ovog zakonika. Dokazi pribavljeni tokom posebne dokazne mogućnosti zvučno se snimaju, odnosno vrši se zvučno i video snimanje ili se doslovno prepisuju. Dokazi pribavljeni tokom posebne dokazne mogućnosti mogu se koristiti kao osnova da se potkrepe nalozi za prethodnu istragu, nalozi za sudski pritvor i optužnice. Dokazi iz posebne dokazne mogućnosti u potpunosti su prihvatljivi tokom glavnog pretresa, ako je barem jedan od sudija sudskog veća koje je saslušavalo svedoka sudija pretresnog veća, i ako svedok ne može da dođe zbog smrti, bolesti, zato što je oslobođen dužnosti svedočenja ili zato što nije na Kosovu. Ako pretresno veće ne uključuje najmanje jednog od sudija iz veća za posebnu dokaznu mogućnost dokazi se tretiraju kao dokazi iz svedočenja u prethodnom postupku iz stava 3 ovog člana.

5. Izjave okrivljenog u bilo kom kontekstu, ako su date dobrovoljno i bez prinude, prihvataju se tokom glavnog pretresa protiv tog okrivljenog, ali ne i protiv suoptuženika. Takve izjave ne mogu da služe kao jedini ili odlučujući okrivljujući dokaza za osudu.

6. Nakon dobijanja izveštaja veštaka, veštak se može ispitati, može svedočiti u prethodnom postupku ili u posebnoj dokaznoj mogućnosti.

Član 124 Pozivanje svedoka

1. Lice se poziva kao svedok kada postoji verovatnoća da će moći da pruži informacije o krivičnom delu, izvršiocu i o važnim okolnostima koja su od značaja za krivični postupak.
2. Žrtva može da budu saslušana kao svedok.
3. Lice koje je pozvano kao svedok dužno je da se odazove na poziv i da ako ovim zakonikom nije drugačije propisano, svedoči.

Član 125 Upozorenja koja se čitaju svedoku, veštaku, okrivljenom i svedok saradnika

1. Na početku ispitivanja u prethodnom postupku, svedočenja u prethodnom postupku ili posebne dokazne mogućnosti, državni tužilac čita svedoku sledeće upozorenje: „Ovo je krivična istraga. Dužni ste da svedočite. Dužni ste da govorite istinu. Ako ne budete govorili istinu možete biti krivično gonjeni shodno članu 390. ili 391. Krivičnog zakonika. Ukoliko smatrate da biste odgovorom na neko pitanje okrivili sebe, možete odbiti da odgovorite. Ukoliko smatrate da vam je potrebna pomoć advokata zbog odgovora na neko pitanje, možete angažovati i konsultovati advokata. Ova krivična istraga nastoji da utvrdi istinu i na najprecizniji način prikupi činjenice koje nam možete dati. Ako ne razumete pitanje, tražite da se pitanje postavi na drugi način. Ako smatrate da postoji dokument ili drugi dokazi koji vam mogu pomoći da preciznije odgovorite na pitanje ili se jasnije priselite činjenica, dužni ste da nam to kažete. Ako vam je potrebna pomoć, prevod ili opravdan i kratak odmor od zasedanja, tražite ih. Da li ste razumeli ova prava?“
2. Na početku ispitivanja u prethodnom postupku, svedočenja u prethodnom postupku ili posebne dokazne mogućnosti, državni tužilac čita veštaku sledeće upozorenje: „Ovo je krivična istraga u vezi sa radnjama o kojima vi imate stručno znanje. Dužni ste da svedočite. Ako ne kažete istinu možete da bude krivično gonjeni shodno članu 390 ili 391. Krivičnog zakonika. Dužni ste da govorite istinu. Dužni ste da objasnite korake koje ste preduzeli da biste došli do stručnih saznanja o ovom slučaju. Ova krivična istraga nastoji da utvrdi istinu i na najprecizniji način prikupi činjenica koje nam možete dati. Ako ne razumete pitanje, tražite da se pitanje postavi na drugi način. Ako smatrate da postoji dokument ili drugi dokazi koji vam mogu pomoći da preciznije odgovorite na pitanje ili se jasnije priselite činjenica, dužni ste da nam to kažete. Ako vam je potrebna pomoć, prevod ili opravdan i kratak odmor od zasedanja, tražite ih. Da li ste razumeli ova prava?“
3. Na početku ispitivanja u prethodnom postupku, zasedanja radi svedočenja u prethodnom postupku ili posebne dokazne mogućnosti, državni tužilac čita okrivljenom sledeće upozorenje: „Ovo je krivična istraga u vezi sa radnjama koje ste možda izvršili. Imate pravo da date izjavu, ali takođe imate pravo da ne izjavite ništa i da ne odgovorite na nijedno pitanje osim da date podatke o svom identitetu. Imate pravo da na okrivite sebe. Nećete biti pod zakletvom ako odlučite da date izjavu ili odgovorite na pitanja. Informacije koje da mogu se upotrebiti kao dokazi pred sudom. Besplatan tumač će vam biti omogućen ukoliko vam je potreban. Ukoliko smatrate da biste odgovorom na neko pitanje okrivili sebe ili bliskog srodnika možete odbiti da odgovorite. Imate pravo da se konsultujete sa advokatom. Ako ne razumete pitanje, tražite da se pitanje postavi na drugi način. Ako vam je potrebna pomoć, prevod ili obrazloženje i kratak odmor od zasedanja, tražite ih. Ako ne razumete ova prava, trebalo bi da se konsultujete sa advokatom.
4. Na početku ispitivanja u prethodnom postupku, zasedanja radi svedočenja u prethodnom postupku ili posebne dokazne mogućnosti, državni tužilac čita svakome ko je proglašen kao svedok saradnik sledeće upozorenje: „Ovo je krivična istraga u vezi sa radnjama sa kojima ste vi direktno upoznati. Vi ste se složili da sarađujete u ovoj istrazi. Ukoliko ponovo želite da se branite ćutanjem, više nećete imati status svedoka saradnika. Ako ne budete govorili istinu, to može biti upotrebljeno protiv vas prilikom izricanja kazne i možete da budete krivično gonjenu u skladu sa članom 392. Krivičnog zakonika. Vaš advokat je prisutan. Možete da se konsultujete sa svojim advokatom, ako mislite da je to potrebno. Ova krivična istraga nastoji da utvrdi istinu i na najprecizniji način prikupi činjenice koje nam možete dati. Ako ne razumete pitanje, tražite da se pitanje postavi na drugi način. Ako smatrate da postoji dokument ili drugi dokazi koji vam mogu pomoći da preciznije odgovorite na pitanje ili se

jasnije prisjetite činjenica, trebalo bi da nam to kažete. Ako vam je potrebna pomoć, prevod ili opravdan i kratak odmor od zasedanja, tražite ih. Da li ste razumeli ova prava?“

5. Upozorenja data na osnovu ovog člana unose se u zapisnik o zasedanju radi svedočenje u prethodnom postupku.

6. Date najave na osnovu ovog člana trebaju se dostaviti okrivljenom pre ispitivanja i pismeno, na jeziku koji on razume, zajedno sa pozivom.

7. Date najave na osnovu ovog člana trebaju se uvrstiti u registru preliminarnih sednica dokaza.

Član 126 **Lica koja mogu odbiti svedočenje**

1. Sledeća lica ne mogu da budu ispitani u svojstvu svedoka:

1.1. Lice koje bi svojim svedočenjem prekršilo obavezu čuvanja službene ili vojne tajne, dok ga nadležni organ ne oslobodi te obaveze;

1.2. Branilac okrivljenog lica o stvarima koje mu je okrivljeno lice kao svom braniocu poverio, osim ako samo okrivljeno lice to zahteva; i

1.3. Saoptuženo lice dok se vodi zajednički postupak.

Član 127 **Svedoci oslobođeni dužnosti da svedoče**

1. Sledeća lica su oslobođena dužnosti svedočenja:

1.1. Bračni ili vanbračni drug okrivljenog lica, osim kada se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet (5) godina, a on odnosno ona je oštećen tim krivičnim delom;

1.2. Lice koje je krvni rođak okrivljenog u direktnoj ili indirektnoj liniji: vanbračni partner, prethodnici ili potomci, sestre, braća, ujaci, stričevi, teče, ujne, tetke, strine, deca braće ili sestara; ili blizak rođak: tašta, svekrva, svekar, tast, zet, snaja, kum, kuma, maćeha ili očuh, osim kada se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora od najmanje deset (10) godina, ili je on odnosno ona bio svedok krivičnog dela protiv deteta koji živi ili je blizak s njim odnosno njom ili sa okrivljenim licem;

1.3. Usvojitelj ili usvojeno dete okrivljenog lica, osim kada se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od najmanje deset (10) godina, ili je bio svedok krivičnog dela protiv deteta koji živi ili je blizak s njim odnosno njom ili sa okrivljenim licem;

1.4. Verski službenik odnosno ispovednik o stvarima koje mu je poverio okrivljenom licu ili drugo lice;

1.5. Advokat, savetnik žrtava, lekar, socijalni radnik, psiholog ili drugo lice o onome što je saznao tokom obavljanja svoje profesije, ako je obavezan da čuva kao tajnu ono što je saznao prilikom obavljanja svoje profesije; i

1.6. Novinar ili izdavač, koji radi u medijima ili jedan ili više njegovih saradnika u skladu sa sprovedljivim zakonom.

2. Lica iz stava 1. podstavovi 1.4, 1.5, ili 1.6 ovog člana ne mogu da odbiju da svedoče ako postoji zakonski osnov po kom mogu da budu oslobođeni obaveze čuvanja tajne.

3. Nadležni organ koji vodi postupak obavezan je da pouči lica iz stava 1. ovog člana, pre njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos sa okrivljenim licem o njihovom pravu da ne svedoče. Pouka i odgovor na nju unose se u zapisnik.

4. Dete koje s obzirom na uzrast i stepen intelektualnog razvoja ne može da razume značenje prava na odbijanje svedočenja ne može da budu saslušavano kao svedok osim kada sud smatra da je sposobno da razume da će da bude ispitano da bi kazalo istinu.

5. Svedok koji ima pravo da odbije da svedoči protiv jednog od okrivljenih lica biće oslobođeno dužnosti da svedoči protiv ostalih okrivljenih, ako njegovo odnosno njeno svedočenje, prema prirodi slučaja, ne može da bude ograničeno isključivo na ostala okrivljena lica.

Član 128

Okolnosti pod kojima se iskazi ne mogu koristiti

1. Iskaz lica koje je ispitivano kao svedok ne može da se koristi ako:

1.1. lice ne može da bude saslušavano kao svedok;

1.2. lice je oslobođeno dužnosti da svedoči, ali nije bilo poučeno o tom pravu, ili se nije izričito odreklo tog prava, ili ako pouka i odricanje nisu uneti u zapisnik;

1.3. lice je dete koje ne može da razume značenje prava na odbijanje svedočenja; ili

1.4. je svedočenje iznuđeno silom, pretnjom ili drugim zabranjenim načinom.

Član 129

Svedok nije dužan da tereti sebe ili bliskog rođaka

Svedok nije dužan da odgovara na pojedina pitanja ako je verovatno da bi tim odgovorima naneo sramotu, znatnu materijalnu štetu ili izložio krivičnom gonjenju sebe ili svog bliskog rođaka. Sud ili državni tužilac obavestavaju svedoka o ovom pravu.

Član 130

Opšti uslovi za svedočenje i ispitivanje u prethodnom postupku ili posebna dokazna mogućnost

1. Svedok se saslušava odvojeno, bez prisustva ostalih svedoka. Svedok usmeno odgovara na pitanja.

2. Posle toga od svedoka se traži da kaže svoje ime i prezime, ime oca i majke, lični identifikacioni broj, zanimanje, boravište, mesto rođenja, godine starosti i njegov odnos sa okrivljenim licem i oštećenom stranom. Svedok će se upozoriti da je dužan da o bilo kojoj promeni adrese ili boravišta obavesti sud.

3. Odredba stava 2. ovog člana ne primenjuju se kada je u suprotnosti sa merama za zaštitu oštećene strane i svedoka shodno ovom zakoniku.

4. Policijski službenici su dužni da pruže lične informacije shodno stavu 3 ovog člana, ali bivaju poučeni o svom pravu da umesto adrese boravišta daju adresu svoje policijske stanice.

5. Lice mlađe od osamnaest (18) godina, posebno ako je to lice oštećeno krivičnim delom, biće saslušano obazrivo da bi se izbeglo izazivanje štetnih dejstava na njegovo psihičko stanje. Ako je potrebno, biće pozvan dečji psiholog ili dečji savetnik ili drugo stručno lice da pomogne pri saslušanju takvog lica.

Član 131

Ispitivanje u prethodnom postupku

1. Državni tužilac može tokom istrage da pozove svedoke, žrtve, svedoke saradnike, zaštićene svedoke i veštake da pruže informacije u saslušanju u prethodnom postupku od značaja za krivični postupak.

2. Državni tužilac može da dozvoli braniocu, žrtvi i zastupniku žrtve da učestvuju u saslušanju u prethodnom postupku.
3. Državni tužilac može da upita lice koje se saslušava o dokumentovanim ili materijalnim dokazima tokom saslušanja. Dokumentovani ili materijalni dokazi jasno će biti navedeni u svakom zapisniku, prepisu ili izveštaju o saslušanju.
4. Saslušanje u prethodnom postupku može da bude snimano putem tonskog ili optičkog zapisa, doslovno prepisano ili sumirano u izveštaj Snimak, prepis ili izveštaj mora da ispunjava uslove propisane glavom XI i prilaže se u spise predmeta.
5. Lice koja se ispituje u skladu sa ovim članom može kasnije da svedoči u prethodnom postupku ili u posebnoj istražnoj prilici.

Član 132

Davanje iskaza u prethodnom postupku

1. Tokom istrage, državni tužilac poziva svedoke, žrtve, veštake i okrivljenog ili okrivljene da daju iskaze u prethodnom postupku koji su od značaja za krivični postupak.
2. Tokom istrage, državni tužilac ispituje zaštićene svedoke i svedoke saradnike osiguravajući odgovarajuću bezbednost i sigurnost za zaštićene svedoke ili svedoke saradnike.
3. Pozivanje svedoka vrši se uručivanjem pisanog poziva u kome je navedeno: ime i prezime i zanimanje svedoka, vreme i mesto gde treba da dođe, krivični predmet u vezi sa kojim je pozvan, naznaka da je on ili ona pozvan u svojstvu svedoka i upozorenje o posledicama nepostupanja po pozivu.
4. Lice mlađe od šesnaest (16) godina poziva se u svojstvu svedoka preko svojih roditelja, ili zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog hitnosti ili drugih okolnosti.
5. Svedok koji zbog starosti, bolesti ili teškog invaliditeta ne može da se odazove pozivu, može da bude ispitan van suda.
6. Državni tužilac daje okrivljenom, braniocu, oštećenom ili zastupniku žrtve pet (5) dana unapred pismeno obaveštenje o vremenu, datumu i mestu davanja iskaza u prethodnom postupku. Primerak obaveštenja se stavlja u spise.
7. nedolazak okrivljenog, branioca, oštećenog ili zastupnika žrtve na davanje iskaza u prethodnom postupku nakon dobijanja obaveštenja shodno stavu 6. bez opravdanja, će onemogućiti istom okrivljenom, braniocu, oštećenom ili zastupniku žrtve prigovor na prihvatljivost iskaza u kasnijoj fazi krivičnog postupka. Ove posledice biće navedene u obaveštenju iz stava 6 ovog člana.

Član 133

Uslovi za održavanje ročišta za davanje iskaza u prethodnom postupku

1. Zapisnik prethodnog ročišta za davanje iskaza čuva se u skladu sa glavom XI. ovog zakonika. Ako krivični postupak istražuje krivično delo kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od najmanje tri (3) godine i više, davanje iskaza u prethodnom postupku se snima tonskim zapisom, video zapisom ili se vrši prepis. Ako krivični postupak istražuje krivično delo koje se kažnjava zatvorom manje o tri (3) godine davanje iskaza u prethodnom postupku može da se snimi tonskim zapisom, video zapisom, da bude prepisano ili sačinjen rezime u zapisniku u prethodnom postupku.
2. Državni tužilac prvo saslušava svedoke koje je pozvao državni tužilac
3. Ako je odbrana zatražila svedočenje svedoka u prethodnom postupku, odbrana prvo ispituje te svedoke odbrane.
4. Ako je žrtva ili zastupnik žrtve zatražio svedočenje u prethodnom postupku svedoka, zastupnik žrtve prvo ispituje te svedoke.

5. Svaka strana će dobiti mogućnost da ispita svedoka kojeg je ispitala druga strana.
6. Član 154. ovog zakonika primenjuje se uz odgovarajuće prilagođavanje na saslušavanje svedoka.
7. Svedoci se ispituju o relevantnim dokumentovanim i fizičkim dokazima.
8. Svedok se može suočavati u skladu sa članom 334. ovog zakonika.
9. Oštećenom koji se ispituje kao svedok postavlja se pitanje da li želi da u krivičnom postupku pokrene imovinskopravni zahtev.

Član 134 **Svedoci sa posebnim potrebama**

Ako se ispitivanje svedoka obavlja uz pomoć tumača ili ako je svedok gluv ili nem, njegovo saslušavanje obavlja se na način propisan članom 153. ovog zakonika.

Član 135 **Izostanak svedoka**

1. Ako svedok koji je uredno pozvan ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, ili ako bez odobrenja ili opravdanog razloga napusti mesto gde je lice trebalo da bude saslušano, takav svedok može da bude prisiljen da dođe i može da bude kažnjen odnosno kažnjena novčanom kaznom do dvesto (250) evra.
2. Ako lice koje je svedok dođe kada je pozvano, ali ako, pošto je upozoreno na posledice, odbije da svedoči bez zakonskog opravdanja, može da bude kažnjeno novčanom kaznom do dvesto (250) evra. Ako i posle toga lice koje je svedok odbije da svedoči, može da bude zatvoreno. Zatvor traje sve dok lice koje je svedok odbija da svedoči, ili dok njegovo odnosno njeno svedočenje ne postane nepotrebno, ili dok se krivični postupak ne obustavi, ali ne može da traje duže od mesec dana.
3. O žalbi na rešenje kojim je izrečena novčana kazna ili kazna zatvora odlučuje uvek vanpretresno veće. Žalba na rešenje o kazni zatvora ne zadržava izvršenje rešenja. Kaznu iz stavova 1. i 2. ovog člana izriče sudija.
4. Pripadnici oružanih snaga i policije ne mogu da budu zatvoreni, ali o njihovom odbijanju da svedoče izveštavaju se njihove nadležne komande.

Član 136 **Veštačenje**

1. Da bi državni tužilac iskoristio veštačenje:
 - 1.1. mora da postoji pitanje koje je važno ili za krivicu ili nevinosti okrivljenog ili obim štete prouzrokovan krivičnim delom,
 - 1.2. odgovor na pitanje iz podstava 1.1 ovog stava može dati samo specializovano stručno ili tehničko veštačenje,
 - 1.3. veštak treba da ima stručnu obuku ili iskustvo koje je relevantno i sadašnje,
 - 1.4. veštak treba da na zakonit način pruži nalaz i mišljenje dobijenih dokaza,
 - 1.5. nalaz i mišljenje veštaka mora da sadrži opšte prihvaćene prakse u toj oblasti, ili imaju naučnu i tehničku osnovu, i
 - 1.6. veštak mora da sačini izveštaj koji sadrži kratak pregled načina za davanje nalaza i mišljenja.
2. Veštak ne sme da izrazi mišljenje krivice ili nevinosti okrivljenog lica.

3. Okrivljeno lice ili branilac mogu zahtevati od državnog tužioca da zatraži svedočenje veštaka.
4. Žrtva ili zastupnik žrtve mogu zahtevati od državnog tužioca da zatraži svedočenje veštaka.

Član 137 **Odluka o veštačenju**

1. Pre angažovanja veštaka, državni tužilac izdaje odluku u kojoj:
 - 1.1. pruža konkretno pismeno pitanje ili niz pitanja veštaku koja su relevantna za krivicu ili nevinost okrivljenog ili obim štete nastale izvršenjem krivičnog dela,
 - 1.2. Ime veštaka i osnove za stručno veštačenje uključujući obrazovanje, iskustvo i prethodno služenje kao veštak na sudu, i
 - 1.3. obezbeđuje veštaku pristup dokazima koji su potrebni za stručni ili tehnički nalaz i mišljenje.
2. Okrivljeno lice, branilac, žrtva ili zastupnik žrtve mogu da ospore izbor veštaka na osnovu stručnih kvalifikacija ili mogućeg sukoba interesa podnošenjem prigovora za osporavanje sudiji za prethodni postupak. Sudija za prethodni postupak donosi rešenje o izboru veštaka u roku od deset (10) dana od trenutka određivanja eksperta.
3. Ako za određenu vrstu veštačenja postoji stručna ustanova, ili se veštačenje može obaviti u okviru državnog organa, takva veštačenja, a naročito složenija, poveravaće se, po pravilu takvoj ustanovi, odnosno organu. Ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka koji će izvršiti veštačenje.
4. Ako je moguće i bez stvaranja sukoba interesa, veštak se poziva iz stručne ustanove ili državnog organa da na poziv pruži veštačenje.
5. Ako je veštak koji je u pitanju zaposlen u vladi Kosova u svojstvu stručnjaka forenzike ili forenzičkog veštaka on ili ona sprovodi stručnu analizu ovlašćenu zakonom, sudskom naredbom ili naredbom državnog tužioca.
6. Ukoliko u stručnoj ustanovi ili javnim organima ne postoji relevantna stručnost, veštak sa relevantnom ekspertizom se angažuje i plaćen iz javnih fondova. Troškovi veštačenja dodaju se troškovima postupka.
7. veštak bez odlaganja sprovodi veštačenje i podnosi državnom tužiocu pismeni izveštaj veštačenja u skladu sa članom 138. ovog zakonika.

Član 138 **Izveštaj veštaka**

1. Izveštaj veštaka sadrži:
 - 1.1. identitet veštaka i karakter istrage.
 - 1.2. pitanje koje je relevantno za nevinost ili krivicu okrivljenog, obim štete koja ja nastala izvršenjem krivičnog dela,
 - 1.3. stručne kvalifikacije ili iskustvo veštaka, zašto je ono relevantno i stručnost ili iskustvo,
 - 1.4. opis dokaza za koje su dati nalaz i mišljenje,
 - 1.5. opis nalaza i mišljenja, uključujući relevantne fotografije, crteže, dijagrame, rentgenske slike, slike, laboratorijske analize i ostale od značaja naučne ili tehničke informacije,

1.6. objašnjenje da su analitičke prakse u toj oblasti opšte prihvaćene ili imaju naučne ili tehničke osnove, i

1.7. zaključak sa mišljenjem veštaka koje odgovaraju na pitanje iz stava 2. Ovog člana ili objašnjavaju zašto na pitanje nije moglo da se odgovori.

2. Veštak u svom izveštaju ne mora da pruži svoje mišljenje o krivici ili nevinosti okrivljenog.
3. Izveštaj veštaka koji ne ispunjava uslove propisane ovim članom smatraće se neprihvatljivim.
4. Izveštaj veštaka unosi se u spise.
5. Izveštaj veštaka se obelodanjuje okrivljenom ili braniocu i oštećenom ne ranije do pet (5) dana od održavanja ročišta za svedočenja veštaka u prethodnom postupku, ali ne kasnije od deset (10) dana nakon što je državni tužilac dobio izveštaj od veštaka.

Član 139

Naredbe neophodne da dokaze ispita veštak

1. Pregled i obdukciju leša obavlja specijalista sudske medicine po naredbi državnog tužioca. Obdukcija ne može da bude poverena lekaru koji je lečio preminulog. Ministarstvo pravde će izdati smernice i standarde za pregled leša.
2. Državni tužilac može da naredi sve toksikološke laboratorijske analize uzetih uzoraka od žrtve.
3. Ako okrivljeno lice nije spremno da se pismeno saglasi za davanje uzorka krvi, telesnog tkiva, DNK ili drugog sličnog materijala ili nije spremno da se pismenim putem saglasi da prođe kroz fizički pregled povreda potrebnih istragom, državni tužilac će zatražiti od sudije za prethodni postupak neophodni uzorak ili pregled u skladu sa članom 144. ovog zakonika.
4. Uzorci uzeti shodno naredbi iz stava 3. mogu se molekularno- genetski ispitati, sve dokle su takve mere potrebne da se utvrdi poreklo ili da se utvrde da li tragovi pronađeni potiču od okrivljenog ili oštećenog. Takvo molekularno-genetsko ispitivanje može da se sprovede samo na osnovu naredbe sudije za prethodni postupak.
5. Ako postojeća medicinska evidencija verovatno sadrži podatke od značaja za krivični postupak, državni tužilac će zatražiti naredbu od sudije za prethodni postupak da takvi podaci budu dostavljeni na uvid državnom tužiocu.

Član 140

Svedočenje veštaka u prethodnom postupku

1. Veštak može biti pozvan sa svedoči u prethodnom postupku ako:
 - 1.1. mišljenje u izveštaju veštaka podržava zaključak krivice okrivljenog,
 - 1.2. mišljenje u izveštaju veštaka podržava zaključak nevinosti okrivljenog,
 - 1.3. mišljenje u izveštaju veštaka podržava zaključak koji utvrđuje okrivljenog, žrtvu, ili drugo lice od važnosti za istragu, ili
 - 1.4. mišljenje u izveštaju veštaka podržava druge zaključke od važnosti za istragu.
2. Okrivljeno lice ili žrtva mogu da prihvate zaključke iz izveštaja veštaka. Ako sve strane prihvate zaključak u izveštaju veštaka, stavlja se beleška na spis i svedočenje nije potrebno.
3. Svedočenje u prethodnom postupku veštaka odvija se shodno propisima za svedočenje svedoka u prethodnom postupku.
4. Veštaka će ispitati državni tužilac, branilac, žrtva ili zastupnik žrtve.

5. Rezime zapisnika, prepis ili snimanje iskaza unosi se u zapisnik.

Član 141 Angažovanje eksperta od okrivljenog

1. Okrivljeno lice može zatražiti od državnog tužioca veštačenje koje je od značaja za njegovu odnosno njenu odbranu. Ako državni tužilac odbije takav zahtev, okrivljeno lice može da uloži prigovor na odluku sudiji za prethodni postupak.

2. Okrivljeno lice može da dobije i plati veštačenje o svom vlastitom trošku. Veštak mora da ispunjava uslove shodno članu 138. ovog zakonika, a državni tužilac dobija primerak izveštaja veštaka odbrane u roku od četrnaest (14) dana od njegovog sačinjavanja.

Član 142 Protivrečnosti između eksperata

Ako se nalazi dvoje ili više veštaka bitno razlikuju ili ako su njihovi nalazi dvosmisleni, nepotpuni ili protivrečni međusobno ili u odnosu na ispitane okolnosti, a ti nedostaci ne mogu da budu otklonjeni ponovnim saslušavanjem veštaka, veštačenje se ponavlja.

Član 143 Toksikološke analize

1. Svako ispitivanje ili analiza shodno ovom članu predmet je pravilnika o analizama i svedočenju veštaka shodno članovima 136-142. ovog zakonika.

2. Ako postoji sumnja na trovanje, državni tužilac naređuje da se sumnjive materije nađene u lešu ili na drugom mestu pošalju na veštačenje ustanovi u kojoj se vrše toksikološka ispitivanja.

3. Pri analizi sumnjivih materija, veštak obraća posebnu pažnju na utvrđivanje vrste, količine i dejstva nađenog otrova. Ako je sumnjiva materija nađena u lešu, takođe bi trebalo da bude utvrđena količina upotrebljenog otrova kad god je to moguće.

Član 144 Pregled telesnih povreda i fizički pregled

1. Svaki pregled ili analiza shodno ovom članu obavljaju se u skladu sa propisima veštačenja ili svedočenja shodno članovima 136-142. ovog zakonika.

2. Ako je telesne povrede koje su od značaja za krivični postupka već lečio lekar, taj lekar se poziva da iskaz u prethodnom postupku na osnovu evidencije tokom normalnog toka lečenja koji se dobija ili putem saglasnosti ili putem sudske naredbe. Ako je policija fotografisala povrede, lekaru koji je lečio povrede mogu da se postave pitanje na osnovu fotografija i da se dobije mišljenje na osnovu obrazovanja i iskustva lekara. U zamenu za davanje iskaza, lekar ili lekari mogu da sačine stručni izveštaj sa svojim nalazima i mišljenjem u skladu sa članom 138. ovog zakonika ali nisu obavezni da to učine.

3. Ako telesne povrede ili fizičko stanje lica nije lečeno ili je medicinska dokumentacija nepotpuna, državni tužilac može zatražiti od sudije za prethodni postupak da naredi fizički pregled. Sudija za prethodni postupak može da naredi fizički pregled ako postoji opravdani razlog da se veruje da fizički pregled može da dovede do dokaza od značaja za krivični postupak. Lice koje treba da se pregleda može da se složi sa fizičkim pregled bez sudske naredbe. Stručna ustanova, lekar ili lekari izdaju stručni izveštaj sa svojim nalazima i mišljenjem u skladu sa članom 138 ovog zakonika.

4. Sudija za prethodni postupak može da naredi uzimanje uzorka krvi ili tkiva ili drugih dubinskih forenzičkih ili medicinskih uzorka od okrivljenog samo ako postoji razumna verovatnoća da je okrivljeno lice počinilo krivično delo i da postoji opravdani razlog da se veruje da će uzorci pružiti dokaz krivičnog dela ili identiteta počinioca ili da postoje ostali forenzički dokazi koji mogu da odgovaraju uzorcima za koje postoji naredba da budu uzeti. Lični integritet okrivljenog se poštuje

tokom izvršenja naredbe shodno ovom stavu nad okrivljenim licem. Stručna ustanova, lekar ili lekari izdaju stručni izveštaj sa svojim nalazima i mišljenjima u skladu sa članom 138 ovog zakonika.

5. U toku pregleda bez posebne sudske naredbe mogu se uzeti uzorak vlasi, folikule, pljuvačke, urina, brisa iz nosa, brisa površine kože uključujući oblast prepona, uzorci noktiju i materijala ispod noktiju, i drugi slični uzorci koji ne zahtevaju telesni zahvat.

6. Lekarski pregled koji uključuje telesni zahvat, kao što je uzimanje uzoraka krvi u toku lekarskog pregleda, može da bude obavljen samo uz sudsku naredbu ili uz dobrovoljni pristanak lica o kome je reč.

7. Lekarski pregled iz ovog člana obavlja stručni lekar ili bolničar u skladu sa pravilima medicinske nauke i uz puno poštovanje dostojanstva lica i uz dužno uvažavanje fizičkog i psihološkog uticaja povrede.

8. Odredbe shodno članu 139. stava 2. ovog zakonika ovog zakonika primenjuju se uz određeno prilagođavanje na slučajeve gde lice koje nije okrivljeno odbija da obavi kroz pregled koji je naredio sud. Lice može da se primora samo na osnovu posebne sudske naredbe.

9. Ministarstvo pravosuđa čuva sve uzorke koji su uzeti kako putem sudskih naredbi tako i putem dobrovoljne saglasnosti na period od godinu dana nakon pravosnažne odluke u krivičnom postupku nakon čega se uzorci uništavaju. Uzorci stoje na raspolaganju i za korišćenje samo za ponovno testiranje koje je naredio sud.

10. Ministarstvo pravosuđa vodi evidenciju svih forenzičkih rezultata dobijenih sudskim naredbama ili dobrovoljnom saglasnošću samo kada je lice koje je bilo podvrgnuto forenzičkom ispitivanju osuđeno.

Član 145 **Molekularno- genetička ispitivanja i analiza DNK**

1. Svako ispitivanje ili analiza iz ovog člana podleže pravilima stručne analize i svedočenja iz članova 136-142. ovog zakonika.

2. Sud može narediti da se materijal dobijen merama iz člana 144. ovog zakonika podvrgne molekularnom i genetskom ispitivanju u meri koja je potrebna za utvrđivanje porekla ili da bi se utvrdilo da li pronađeni tragovi potiču od okrivljenog ili oštećenog.

3. U cilju utvrđivanja identiteta u krivičnom postupku, može se uzeti uzorak tkiva okrivljenog radi identifikacije DNK u skladu sa članom 144 ovog zakonika.

4. Uzeti uzorak tkiva može da se koristi samo za identifikaciju DNK propisanu stavom 1. ili 2. ovog člana; on se uništava bez odlaganja kada više nije potreban u tu svrhu. Prilikom ispitivanja ne mogu da se utvrđuju i neprihvatljive su sve informacije osim onih potrebnih za utvrđivanje koda DNK.

5. Dokazi koji su nađeni, obezbeđeni ili zaplenjeni na mestu zločina ili u vezi sa krivičnim postupkom mogu se ispitati i njihovi uzorci podvrgnuti molekularnom i genetskom ispitivanju na nalog državnog tužioca.

6. Ministarstvo pravde može zadržati rezultate molekularnog i genetskog ispitivanja uzoraka dobijenih shodno stavu 5. ovog člana koji se ne podudaraju sa osumnjičenim ili okrivljenim do momenta dok se ne podudare sa osumnjičenim ili okrivljenim i dok se osumnjičeni ili okrivljeni ne osude ili oslobode. Ministarstvo pravde donosi propise o zadržavanju rezultata molekularnog i genetskog ispitivanja iz ovog stava.

Član 146 **Psihološka analiza**

1. Svako ispitivanje ili analiza iz ovog člana podleže pravilima stručne analize i svedočenja prema članovima 136-142. ovog zakonika.

2 Ako je psiholog ili lekar već ocenio ili lečio psihološko stanje koje je relevantno za krivični postupak, državni tužilac poziva tog psihologa ili lekara da svedoči u prethodnom postupku na osnovu podataka dobijenih tokom uobičajenog lečenja po sudskoj naredbi ili uz pristanak. Psiholog ili lekar može dati mišljenje na osnovu svog obrazovanja i iskustva. Umesto svedočenja, psiholog ili lekar može da pripremi stručni izveštaj sa nalazima u skladu sa članom 138, ovog zakonika, ali nije obavezan da to učini.

3. Lice za koje se daje procena može da uloži prigovor na poziv kod sudije u prethodnom postupku ako postoje privatni razlozi koji imaju prevagu nad relevantnošću krivičnog postupka.

4. Ako relevantno psihološko stanje lica nije lečeno, državni tužilac može zahtevati da sudija za prethodni postupak naredi obavljanje psihološke procene. Sudija za prethodni postupak može naložiti psihološku procenu ako postoji opravdani razlog da veruje da će psihološka procena dovesti do dokaza važnih za krivični postupak. Lice za koje se daje procena može da pristane na psihološku procenu bez sudske naredbe. Stručna institucija, psiholog ili lekar priprema stručni izveštaj sa svojim nalazima u skladu sa članom 138. ovog zakonika.

5. Sudija za prethodni postupak može da naloži psihološku procenu okrivljenog samo ako postoji razumna verovatnoća da je okrivljeni počinio krivično delo, postoji opravdan razlog da se veruje da je psihološko stanje okrivljenog poremećeno ili je bilo poremećeno u vreme izvršenja krivičnog dela, kao i da je ta poremećenost relevantna za krivični postupak ili za pravo okrivljenog na pravično suđenje. Psiholog ili lekar priprema stručni izveštaj sa nalazima u skladu sa članom 138. ovog zakonika.

6. Psihološko ispitivanje vrše profesionalni psiholozi ili lekari obučeni za psihologiju ili psihijatriju. Ispitivanje se obavlja uz poštovanje prava na privatnost.

Član 147 **Računarska analiza**

1 Svako ispitivanje ili analiza iz ovog člana podleže pravilima stručne analize i svedočenja iz članova 136-142. ovog zakonika.

2. Za računarsku opremu, elektronske medije za pohranjivanje ili slične uređaje koji su legalno pribavljeni na osnovu sudske naredbe ili uz pristanak, državni tužilac može ovlastiti policijskog službenika ili veštaka da ispita, analizira i pretraži informacije ili podatke sadržane u računarskoj opremi, elektronskim medijima za pohranjivanje ili sličnim uređajima.

3. Ovlašćeni policijski službenik ili drugi stručnjak ima obrazovanje, obuku ili iskustvo u forenzičkoj računarskoj analizi i pretraživanju.

4. Ovlašćeni policijski službenik ili drugi stručnjak sastavlja stručni izveštaj sa nalazima, u skladu sa članom 138 ovog zakonika, koji sadrži i sledeće informacije:

4.1. opis računarske opreme, opreme za pohranjivanje podataka ili posebne računarske datoteke koje je pregledao, uključujući i sva imena lica, brojeve ili oznake na dokaznim predmetima koji služe za identifikaciju.

4.2. opisu mesta i načina na koji je policija pribavila računarsku opremu, opremu za pohranjivanje podataka ili posebnu računarsku datoteku.

4.3. opis toka čuvanja računarske opreme, opreme za skladištenje podataka ili posebne računarske datoteke.

4.4. opis određene činjenične informacije za koju je bio ovlašćen da je pretraži u računarskoj opremi, opremi za skladištenje podataka ili posebnim računarskim datotekama.

4.5. opis koraka preduzetih u praćenju najnovijih praksi u oblasti računarske forenzike kako bi se pouzdano i precizno obavilo pretraživanje, uključujući ali ne ograničavajući se na

korake preduzete za zaštitu datoteka od gubitka, dešifrovanje datoteka, vraćanje izbrisanih datoteka ili dobijanje metapodataka o računarskim datotekama ili elektronskoj pošti.

4.6. opis rezultata svog pretraživanja i dužan je da priloži elektronski primerak računarskih datoteka relevantnih za pretraživanje.

Član 148 **Finansijska analiza**

1. Svako ispitivanje ili analiza iz ovog člana podleže pravilima stručne analize i svedočenja iz članova 136-142. ovog zakonika.

2. Za finansijske podatke koji su legalno dobijeni putem sudske naredbe ili uz pristanak, državni tužilac može ovlastiti policajca ili stručno lice da ispita, analizira i sumira finansijske informacije. Državni tužilac navodi da ovlašćeni policijski službenik ili stručno lice utvrđuje:

2.1. da li finansijska sredstva predstavljaju materijalnu korist stečenu navodnim krivičnim delima ili su korišćena u izvršenju navodnih krivičnih dela;

2.2. kretanje finansijskih sredstava koja mogu biti materijalna korist stečena navodnim krivičnim delima ili su se možda koristila u izvršenju navodnih krivičnih dela;

2.3. da li finansijska sredstva nedostaju zbog navodnih krivičnih dela i, ako je moguće, korišćena sredstva i metode;

2.4. finansijsku štetu prouzrokovanu navodnim krivičnim delima;

2.5. finansijsku dobit stečenu navodnim krivičnim delima;

2.6. iznos poreza ili carinskih dažbina koje okrivljeni može da duguje; ili

2.7. bilo koje drugo pitanje relevantno za krivični postupak.

3. Ovlašćeni policijski službenik ili drugo stručno lice ima obrazovanje, obuku ili iskustvo u finansijskoj analizi ili računovodstvu.

4. Ovlašćeni policijski službenik ili drugo stručno lice priprema stručni izveštaj sa nalazima u skladu sa članom 138. ovog zakonika.

5. Ako je stručna revizija finansijske evidencije potrebna zbog velikog obima finansijskih krivičnih dela, velike ili složene prirode finansijske evidencije ili se finansijska evidencija mora rekonstruisati ili regulisati, državni tužilac traži od suda da odobri obavljanje revizije i tom prilikom:

5.1. Sud daje uputstva stručnom licu u pogledu svrhe i obima revizije i činjenica i okolnosti koje treba utvrditi. Troškove tog zadatka snosi poslovna organizacije ili pravno lice.

5.2. Rešenje o regulisanju računa donosi sud na osnovu pismenog i potkrepljenog izveštaja stručnog lica koje je određeno da pregleda poslovne knjige. U rešenju se navodi i iznos koji je poslovna organizacija ili drugo pravno lice dužno da deponuje kod suda kao akontaciju za troškove nastale regulisanjem računa. Na ovo rešenje nije dozvoljena žalba.

5.3. Posle regulisanja računa, sud na osnovu izveštaja veštaka donosi rešenje kojim utvrđuje iznos troškova koji su time nastali i naređuje da troškove snosi poslovna organizacija ili pravno lice. Poslovna organizacija ili pravno lice može da se žali na osnovanost odluke o naknadi troškova i iznos troškova. O žalbi odlučuje veće od trojice sudija.

5.4. Naplata troškova, ukoliko njihov iznos nije bio plaćen kao akontacija, vrši se u korist organa koji je već unapred platio troškove i naknadu stručnom licu.

Član 149

Posebna dokazna mogućnost

1. Državni tužilac, žrtva, zastupnik žrtve, okrivljeno lice ili branilac mogu izuzetno, da zatraže od sudije za prethodni postupak da sasluša svedoka ili da zatraži mišljenje veštaka u cilju očuvanja dokaza kada postoji jedinstvena mogućnost da se obezbedi važan dokaz ili kada postoji značajan rizik da taj dokaz neće posle toga moći da bude na raspolaganju u toku glavnog pretresa.
2. Sudija za prethodni postupak usvaja zahtev iz stava 1. ovog člana samo gde krivični postupci istražuju krivično delo koje je propisano članom 90 ovog zakonika.
3. Sudija za prethodni postupak dodeljuje dvoje (2) drugih sudija u veću za posebne dokazne mogućnosti.
4. Ako je u krivičnom postupku podnesena optužnica, najmanje jedan od sudija u veću shodno stavu 3. ovog člana dodeljuje se kao predsednik veća ili pretresenom veću.
5. Žalba može da se podnese vanpretresnom veću protiv odbijanja sudije za prethodni postupak da uzme takav iskaz.
6. Prilikom posebne dokazne mogućnosti shodno ovom članu, sudija za prethodni postupak preduzima takve mere koje su neophodne da se osigura delotvornost i integritet postupka, posebno, da se zaštite prava okrivljenog. Okrivljeni i branilac i državni tužilac bivaju prisutni tokom saslušanja za uzimanje iskaza. Žrtva i zastupnik žrtve se takođe obaveštavaju o saslušanju i imaju pravo da prisustvuju. Davanje iskaza pred sudijom za prethodni postupak se sprovodi na isti način kao i davanje iskaza na glavnom pretresu.
7. Bilo koji iskaz koje je uzelo Veće za posebnu dokaznu mogućnost beleži se tonskim ili optičkim zapisom koji se prilaže spisima.
8. Iskaz može da bude uzet i putem video-konferencijske tehnologije ako svedok nije na Kosovu i verovatno neće da se vrati na Kosovo ili u skladu sa merama zaštite svedoka.

Član 150

Uviđaj mesta i rekonstrukcija događaja

1. Državni tužilac može da naredi uviđaj mesta ili rekonstrukciju događaja da bi se ispitali prikupljeni dokazi ili razjasnile činjenice koje su od važnosti za krivični postupak.
2. Uviđaj mesta ili rekonstrukciju događaja vodi državni tužilac ili policija. Državni tužilac i policija mogu da izvrše uviđaj mesta ili rekonstrukciju događaja zbog svojih sopstvenih saznanja koja bi im pomogla u određivanju verodostojnosti ili otkrivanju činjenica, ali u takvom slučaju moraju da se poštuju odredbe stavova 3. ili 4. ovog člana jer u suprotnom rezultati neće biti prihvatljivi na sudu. Državni tužilac može da ponovi takav uviđaj mesta ili rekonstrukciju događaja uz obaveštenje kako to zahteva ovaj član. U tom slučaju rezultati će biti prihvatljivi.
3. Državni tužilac obaveštava o uviđaju mesta ili rekonstrukciji događaja osumnjičenog, okrivljenog i njegovog branioca, ako su poznati. Branilac ima pravo da prisustvuje uviđaju mesta ili rekonstrukciji događaja.
4. Sudija za prethodni postupak prisustvuje i posmatra uviđaj mesta ili rekonstrukciju događaja ako osumnjičeni, okrivljeni ili branilac nisu poznati državnom tužiocu.
5. Rekonstrukcija događaja se obavlja ponovnim postavljanjem činjenica ili situacija pod okolnostima u kojima se na osnovu prikupljenih dokaza događaj dogodio. Ako su činjenice ili situacije predstavljene različito u iskazima pojedinih svedoka, rekonstrukcija događaja se po pravilu izvodi odvojeno sa svakim svedokom.

6. U toku rekonstrukcije događaja postupaće se obazrivo da se ne prekrši zakon i red, ne povredi javni moral ili da ne dođe do ugrožavanja života i zdravlja ljudi.

7. Prilikom obavljanja uviđaja mesta ili rekonstrukcije događaja može da se koristi pomoć forenzičkog stručnjaka, saobraćajnog stručnjaka i drugih stručnih oblasti u cilju zaštite ili opisa dokaza, obavljanja neophodnih merenja i snimanja, skiciranja ili prikupljanja drugih informacija.

Odredbe ovog člana ne idu na štetu ovlašćenja policije da preduzme korake u prikupljanja informacija, obavljanju merenja, snimanja, skiciranja ili forenzičkih dokaza shodno članu 70-77. ovog zakonika.

8. Informacije koje se prikupe shodno članovima 70-77. ovog zakonika, u izveštaju koji se shodno primenjuje sa stavova 1. i 2. člana 138. ovog zakonika, mogu biti prihvatljivi nakon ocene sudije za prethodni postupak. Sudija za prethodni postupak može da naredi minimalni uviđaj mesta ili rekonstrukciju događaja da potvrdi nalaze u izveštaju shodno ovom stavu. Sudija za prethodni postupak mora to da naredi da je izveštaj prihvatljiv.

9. Veštak takođe može da bude pozvan da učestvuje u uviđaju mesta ili rekonstrukciji događaja ako državni tužilac ili sud smatra da je njegovo prisustvo korisno.

10. Nakon podizanja optužnice, sudija za prethodni postupak može da naredi rekonstrukciju događaja shodno ovom članu samo ako krivica ili nevinost okrivljenog zahteva od pretresnog veća da ima neposredno znanje od rekonstrukcije događaja ili uviđaja mesta izvršenog krivičnog dela.

D. Ispitivanje okrivljenog u prethodnom postupku

Član 151

Ispitivanje okrivljenog u prethodnom postupku

1. Pre podizanja optužnice, okrivljeni mora da bude ispitan na zasedanju za davanje iskaza u prethodnom postupku. Ako se protiv okrivljenog vodi istraga za krivično delo ili dela kažnjiva sa najvećom kaznom zatvora do tri (3) godine, dovoljno je da se okrivljenom da mogućnost da odgovori pismenim putem.

2. Okrivljeni je dužan da se pojavi kod državnog tužioca nakon što je pozvan. Član 174. stavovi 2 do 5. ovog zakonika se primenjuje uz određeno prilagođavanje. Okrivljeni može da podnese žalbu sudiji za prethodni postupak na odlučivanje o zakonitosti njegove obaveze da sa pojavi pred državnim tužiocem.

Član 152

Vođenje saslušanja okrivljenog u prethodnom postupku

1. Ispitivanje okrivljenog obavlja državni tužilac. Državni tužilac može da poveri ispitivanje policiji.

2. Pre svakog ispitivanja okrivljenog, bez obzira da li je okrivljeni pritvoren ili se nalazi na slobodi, on ili ona se informiše u skladu sa članom 125. stava 3. ovog zakonika.

3. Pre svakog ispitivanja okrivljeno lice se informiše o:

3.1. krivičnom delu koje mu se stavlja na teret; i

3.2. činjenici da može da zahteva da bude uzet dokaz u njegovu odnosno njenu odbranu. Ako je okrivljeno lice u sudskom pritvoru, takođe se obaveštava pre saslušanja o svom pravu da mu bude obezbeđen advokat ako ne može sebi da plati za pravnu pomoć.

3.3. pravo da ne izjavi ništa i da ne odgovori na nijedno pitanje, osim da daje podatke o svom identitetu.

4. Okrivljeno lice ima pravo da se konsultuje sa svojim braniocem pre i u toku ispitivanja.

5. Bilo koje ispitivanje okrivljenog od strane policije ili državnog tužioca kada se postupa prema ovom članu može da bude snimljeno na audio ili video traku u skladu sa članom 208. ili članom 209. ovog zakonika. U slučajevima kad to praktično nije moguće sastavlja se pisani zapisnik sa ispitivanja u skladu sa glavom XI ovog zakonika, a u zapisniku se navode razlozi zbog kojih ispitivanje nije moglo da bude snimljeno na audio ili video traku.

Član 153 Pravo okrivljenog na tumačenje

1. Okrivljeni se ispituje preko tumača u slučajevima predviđenim ovim zakonikom.
2. Ako je okrivljeni gluv ili nem ispitivanje se sprovodi preko stručnog tumača za jezik znakova ili u pisanom obliku. Ako ispitivanje ne može da se obavlja na ovaj način, lice koje zna da komunicira sa okrivljenim poziva se da bude tumač, osim ako ne postoji sukob interesa.
3. Ako tumač nije unapred položio zakletvu, on odnosno ona polaže zakletvu da će verno da prenosi pitanja koja se postavljaju okrivljenom i izjave koje on daje.
4. Tumačenje se primenjuje u skladu sa članom 215. ovog zakonika.

Član 154 Ispitivanje okrivljenog lica tokom svedočenja u prethodnom postupku

1. U toku prvog ispitivanja od okrivljenog lica se traži da kaže svoje ime i prezime, nadimak ako ga ima, ime i prezime roditelja, devojачko prezime majke, mesto rođenja, mesto stanovanja, dan, mesec i godinu rođenja, lični broj, nacionalnost i državljanstvo, zanimanje i porodične prilike, da li je pismeno, stepen obrazovanja, da li ima lična primanja i kakvo mu je finansijsko stanje, da li se protiv njega odnosno nje vodi neki krivični postupak za neko drugo krivično delo, i ako je maloletno lice, identitet njegovog odnosno njenog zakonskog zastupnika. Lice će se poučiti da je obavezno da prijavi svaku promenu adrese ili nameru da promeni boravište.
2. Okrivljeno lice se ispituje usmeno. U toku ispitivanja može da mu se dozvoli da koristi svoje beleške.
3. Ispitivanje se sprovodi uz puno poštovanje dostojanstva okrivljenog lica.
4. Okrivljenom licu se pitanja postavljaju jasno, razumljivo i precizno. Pitanja okrivljenom licu ne mogu da budu postavljena na osnovu pretpostavke da je okrivljeno lice priznalo nešto što u stvari nije priznalo. Od okrivljenog lica se može zatražiti da potvrdi ili opovrgne činjenice.
5. Zabrane iz stava 4. ovog člana primenjuju se bez obzira na pristanak okrivljenog lica.
6. Okrivljenom licu se postavljaju pitanja na osnovu dokaza i dokumenata koja su od značaja za krivični postupak. Bilo koji dokazi ili dokumenti od značaja pokazuju se okrivljenom licu tokom ispitivanja a koji se odnose na dokaze ili dokumenta. Dokazi ili dokumenti se jasno prepoznaju za zapisnik.
7. Predmeti koji se odnose na krivično delo ili koji služe kao dokaz pokazuju se okrivljenom licu da ih prepozna, pošto ih ono prvo opiše. Ako ovi predmeti ne mogu da budu doneseni, okrivljeno lice može da bude odvedeno na mesto gde se oni nalaze.
8. Ispitivanje bi trebalo da pruži okrivljenom licu mogućnost da odbaci osnove za sumnju protiv njega odnosno nje i da dokaže činjenice koje mu idu u korist.

Član 155 Prihvataljivost izjava okrivljenog lica

Ako su u postupku ispitivanja okrivljenog lica povređene odredbe člana 257. stava 4, ili člana 152. ovog zakonika, izjave okrivljenog lica su neprihvataljive.

E. Preispitivanje, prekid, obustava i rok istraga

Član 156 Obavezno preispitivanje spisa

Svakih tri (3) meseca državni tužilac ili šef njegovog tužilaštva preispituju spise kao bi ocenili da li istraga treba da ostane otvorena, prekinuta, obustavljena ili treba da se podigne optužnica.

Član 157 Prekid istrage

1. Državni tužilac može da donese rešenje za prekid istrage ako kod okrivljenog lica posle učinjenog krivičnog dela nastupi duševno oboljenje ili duševna poremećenost ili kakva druga teška bolest ako je on ili ona pobjegao ili ako se pojave druge okolnosti koje privremeno sprečavaju uspešno krivično gonjenje okrivljenog lica.
2. Pre nego što se istraga prekine, prikupljaju se svi dokazi o krivičnom delu i krivičnoj odgovornosti.
3. Kad prestanu smetnje koje su prouzrokovale prekid, državni tužilac će nastaviti istragu.
4. Državni tužilac stavlja službenu belešku na zapisnik istrage o vremenu i razlozima za prekid istrage i vreme kada je ona nastavljena. Državni tužilac obaveštava sudiju za prethodni postupak o prekidu istrage.
5. Vreme kada je istraga prekinuta neće biti uzeto u obzir prilikom računanja perioda za završetak istrage ili roka zastarevanja krivičnog dela.

Član 158 Obustava istrage

1. Državni tužilac obustavlja istragu u bilo koje vreme ako je na osnovu prikupljenih dokaza očigledno da:
 - 1.1. ne postoji osnovana sumnja da je određeno lice izvršilo naznačeno krivično delo;
 - 1.2. izvršeno delo nije krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti;
 - 1.3. period zastarevanja za to krivično delo je istekao;
 - 1.4. krivično delo je obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem koje je dato pre usvajanja Ustava Republike Kosovo; ili
 - 1.5. Krivično delo je obuhvaćeno u amnestiji izdatoj pre usvajanja Ustava Republike Kosova.
 - 1.6. postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.
2. Državni tužilac u roku od osam (8) dana nakon prekida istrage obaveštava oštećeno lice o ovoj činjenici i o razlozima za to. Državni tužilac odmah obaveštava sudiju za prethodni postupak o obustavi istrage.
3. Istraga se odmah obustavlja nakon isteka shodno članu 159. ovog zakonika.

Član 159 Rokovi istrage

1. Ako je pokrenuta istraga, istraga mora da budu završena u roku od dve (2) godine. Ako optužnica nije podignuta ili nije došlo do prekida shodno članu 157 ovog zakonika, u roku od dve (2) godine nakon pokretanja istražnih radnji, istraga se odmah obustavlja.
2. Sudija za prethodni postupak može da ovlasti produženje istrage za šest (6) meseci u skladu sa stavom 1 ovog člana, gde je krivična istraga složena, uključujući ali ne ograničavajući se na ako ima

čtvoro ili više okrivljenih lica, utvrđeno je više oštećenih lica, podnet je zahtev za međunarodnu pomoć ili postoje neke druge vanredne okolnosti.

3. Ako je okrivljeno lice uhapšeno i nalazi se u sudskom pritvoru, sudija za prethodni postupak neće narediti produženje shodno stavu 2. ovog člana ili bilo koje drugo produženje sudskog pritvora ukoliko državni tužilac pokaže da se istraga aktivno sprovodi i da je odlaganje van kontrole državnog tužioca.

Član 160 **Smrt okrivljenog lica**

Ako se u toku krivičnog postupka pred sudom ustanovi da je okrivljeno lice preminulo, sud donosi rešenje kojim se obustavlja krivični postupak.

GLAVA X **LIŠENJE SLOBODE PRE OPTUŽNICE I MERE OBEZBEĐENJA PRISUSTVA** **OKRIVLJENOG LICA**

1. OPŠTA NAČELA

Član 161 **Načelo tumačenja**

1. Policija, državni tužilac i sudovi tumače članove u ovoj glavi u skladu sa sledećim načelima:

1.1. Pravo okrivljenog lica na slobodu i bezbednost utvrđuje pretpostavku u korist ostanka na slobodi.

1.2. Lišavanje slobode u skladu sa ovom glavom sud će narediti samo ako državni tužilac predoči dokaze u skladu sa ovom glavom koji se zasnivaju van pretpostavke iz podstava 1.1 ovog stava.

1.3. Ako je naređeno lišavanje slobode u skladu sa ovom glavom, policija, državni tužilac ili sud koriste najmanji mogući vid ograničavanja slobode.

1.4. Ovaj član se odnosi na mere lišenja slobode ili na mere osiguravanja prisustva okrivljenog lica tokom krivičnog postupka.

2. LIŠAVANJE SLOBODE LICA PRE PODIZANJA OPTUŽNICE

Član 162 **Privremeno hapšenje i policijski pritvor**

Ako je neko lice uhvaćeno pri izvršavanju krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti ili je za njim u toku potraga, policija ili bilo koji drugo lice ovlašćeno je da ga uhapsi čak i bez sudske naredbe. Lice koje je lišeno slobode od strane drugih lica koja ne pripadaju policiji biće odmah predato policiji ili kada to nije moguće policija ili državni tužilac moraju odmah da budu obavješteni. Policija postupa u skladu sa članom 163. i 164. ovog zakonika.

Član 163 **Ograničenja u pogledu privremenog hapšenja i policijskog pritvora**

1. Policija ne može da liši lice slobode ukoliko:

1.1. hapšenje nije ovlašćeno u skladu sa članom 162 ovog zakonika.

1.2. nema sudske naredbe za hapšenje lica

1.3. nalog za hapšenje i poternica su opravdani jer su dobijeni preko INTERPOL-a ili preko diplomatskih kanala,

1.4. hapšenje je ovlašćeno u skladu sa članom 164. ovog zakonika.

1.5. lišavanje slobode je kratko i u skladu sa članom 72. ovog zakonika.

2. Svako lice koje je lišeno slobode hapšenjem shodno ovom članu izvodi se bez odlaganja pred sudiju za prethodni postupak da donose odluku o sudskom pritvoru. Odlaganje ne sme da bude duže od četrdeset i osam (48) časova.

Član 164 **Hapšenje tokom istrage**

1. Kada je državni tužilac ovlastio istragu, policija može da uhapsi i pritvori lice samo ako:

1.1. Postoji osnovana sumnja da je to lice izvršilo krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti; i

1.2. Postoji jasno opisiva odnosno izreciva osnova da se veruje:

1.2.1. da postoji rizik od bekstva,

1.2.2. da će on ili ona uništiti, sakriti, promeniti ili falsifikovati dokaze krivičnog dela ili specifične okolnosti ukazuju da će lice ometati napredovanje krivičnog postupka vršeći uticaj na svedoke, oštećene ili saučesnike; ili

1.2.3. ozbiljnost krivičnog dela, ili način ili okolnost u kojima je izvršeno, lično držanje, prošlo vladanje, sredina i uslovi u kojima lice živi i ostale lične okolnosti ukazuju na rizik da će lice ponoviti krivično delo, završiti započeto krivično delo ili izvršiti krivično delo koje je pretilo da će da počini.

2. Hapšenje i zadržavanje shodno ovom članu ovlašćuje državni tužilac koji je pokrenuo istragu ili kada usled teških okolnosti takvo ovlašćenje ne može da se dobije pre hapšenja kada policija mora da obavesti državnog tužioca odmah po hapšenju.

3. Lice koje je uhapšeno shodno ovom članu ima prava okrivljenog.

4. Nakon hapšenja, uhapšeno lice se obaveštava:

4.1. usmeno o pravima navedenim u članu 167. ovog zakonika; i

4.2. pismenim putem o ostalim pravima na koje ima pravo shodno ovom zakoniku.

5. Pritvor shodno ovom članu ne može da traje više od četrdeset i osam (48) časova od trenutka hapšenja. Po isteku tog perioda policija pušta na slobodu zadržano lice ukoliko sudija za prethodni postupak nije odredio sudski pritvor.

6. Čim je to moguće posle hapšenja, a najkasnije šest (6) časova od trenutka hapšenja, državni tužilac izdaje uhapšenom licu pisanu odluku o pritvoru koja sadrži ime i prezime uhapšenog lica, mesto, datum i tačno vreme hapšenja, krivično delo za koje je to lice osumnjičeno, zakonski osnov za hapšenje.

7. U roku od dvadeset i četiri (24) časova nakon hapšenja, državni tužilac podnosi sudiji za prethodni postupak zahtev za sudski pritvor.

8. Zahtev za sudski pritvor mora da bude u saglasnosti sa članom 165. ovog zakonika.

9. Okrivljenog na saslušanju za određivanje pritvora zastupa branilac. Branilac ima uvid spisima okrivljenog radi pripremanja za saslušanje.

10. Sudija za prethodni postupak, što je pre moguće ali ne kasnije od četrdeset i osam (48) časova od hapšenja održava saslušanje kako bi utvrdio da li okrivljenom treba da se odredi sudski pritvor.

11. Što je pre moguće, ali ne kasnije od četrdeset i osam (48) časova nakon saslušanja shodno stavu 10 ovog člana sudija za prethodni postupak donosi rešenje da li bi okrivljeni trebalo da bude zadržan u sudskom pritvoru.

12. Sudija za prethodni postupak mora da razmotri da li mogu da se naredi druge blaže mere koje mogu da obezbede prisustvo okrivljenog shodno članu 173. ovog zakonika.

13. Na odluku sudije za prethodni postupak da naredi sudski pritvor može da se uloži žalba u skladu sa odredbe člana 189, stav 3. ovog zakonika.

Član 165

Zahtev za mere za obezbeđenja prisustva okrivljenog lica

1. Ako državni tužilac veruje da su blaže mere iz člana 173. ovog zakonika, koje mogu obezbede prisustvo okrivljenog lica opravdane podneće zahtev za blaže mere za obezbeđenje prisustva okrivljenog lica.

2. Ako državni tužilac veruje da je sudski pritvor opravdan, shodno tome podneće zahtev za pritvor sudiji za prethodni postupak koji sadrži:

2.1. ime prezime uhapšenog lica,

2.2. mesto, datum i tačno vreme hapšenja,

2.3. krivično delo za koje je lice osumnjičeno,

2.4. opis dokaza koji podržava osnovanu sumnju da je uhapšeno lice izvršilo krivično delo za koje se sumnja da je izvršeno,

2.5. opis dokaza koji podržavaju da postoje okolnosti koje ukazuju da:

2.5.1. postoji opasnost od bekstva,

2.5.2. da će uhapšeno lice uništiti, sakriti, izmeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog dela ili ako osobite okolnosti ukazuju da će ometati napredovanje krivičnog postupka uticanjem na svedoke, oštećene ili saučesnike; ili

2.5.3. Ozbiljnost krivičnog dela ili način ili okolnosti pod kojima je izvršeno ili lične okolnosti, prošlo vladanje, sredina i uslovi u kojima živi ili druge lične okolnosti ukazuju da postoji opasnost da će ponoviti krivično delo, dovršiti pokušano krivično delo ili izvršiti krivično delo koje je pretio da će da izvrši, i

2.6. opis da postoje okolnosti da se veruje da su blaže mere nedovoljne da se obezbedi prisustvo okrivljenog.

3. Ako zahtev državnog tužioca za određivanje sudskog pritvora ne uspe da utvrdi osnovanu sumnju kojoj se sumnja da je uhapšeno lice počinilo krivično delo, sudija za prethodni postupak pušta na slobodu okrivljenog.

4. Ako zahtev državnog tužioca za određivanje sudskog pritvora ne utvrdi jasno opisivu osnovu da se veruje da je ispunjen bilo koji od elementa iz stava 2. podstav 2.5 ovog člana sudija za prethodni postupak će razmotriti i narediti blaže mere da se obezbedi prisustvo okrivljenog navedene u članu 173. ovog zakonika pustiti na slobodu okrivljenog ili zahtevati dalje razjašnjenje od državnog tužioca.

5. Ako zahtev državnog tužioca za određivanje sudskog pritvora ne utvrdi jasno opisivu osnovu da su blaže mere nedovoljne da obezbede prisustvo okrivljenog, sudija za prethodni postupak razmotriće i

narediti blaže mere da se obezbedi prisustvo okrivljenog navedene u članu 173. ovog zakonika, ili pustiti na slobodu okrivljenog.

Član 166 **Prava uhapšenog lica**

1. Uhapšeno lice ima odmah pravo na prisustvo branioca koga sam izabere nakon hapšenja.
2. Ako uhapšeno lice ne angažuje branioca i niko drugi mu ne angažuje branioca biće mu obezbeđen branilac o javnom trošku.
3. Uhapšeno lice ima pravo da poverljivo komunicira sa braniocem, usmeno i pisanim putem. Razgovor između uhapšenog lica i branioca može da posmatra službenik policije, ali ne i da ga sluša.
4. Pravo na pomoć branioca može da bude određeno u skladu sa članom 53. stavovi 3. 4. i 5. ovog zakonika.
5. Ako je uhapšeno lice osumnjičeno za terorizam ili organizovan kriminal i ako postoji osnov za verovanje da je branilac koga je uhapšeno lice izabralo uključen u izvršenje krivičnog dela ili da će da ometa vođenje istrage, sudija za prethodni postupak može, na zahtev državnog tužioca, da naredi da bude imenovan drugi branilac da zastupa uhapšeno lice za period od najviše sedamdeset i dva (72) časova od trenutka hapšenja.

Član 167 **Informisanje uhapšenog lica o njegovim pravima**

1. Uhapšeno lice ima sledeća prava:
 - 1.1. Da bude obavešteno o razlozima hapšenja na jeziku koji razume;
 - 1.2. Da čuti i da ne odgovara na bilo koje pitanje osim davanja podataka o svom identitetu;
 - 1.3. Da mu bude pružena besplatna pomoć tumača ako ne razume ili ne govori jezik koji se govori u policiji;
 - 1.4. Da dobije pomoć branioca i da mu bude obezbeđen branilac ako on nije u stanju da plati za pravnu pomoć;
 - 1.5. Da obavesti članove porodice ili drugo odgovarajuće lice po svom izboru o svom hapšenju; i
 - 1.6. Da dobije lekarski pregled i lečenje, uključujući i psihijatrijsko lečenje.
2. Ako je uhapšeno lice strani državljanin, ono ima pravo da obavesti odnosno da o tome bude obaveštena, kao i da komunicira usmeno ili u pisanom obliku sa ambasadom, kancelarijom za vezu ili diplomatskom misijom države čiji je državljanin ili sa predstavnikom nadležne međunarodne organizacije ako je izbeglica ili je na drugi način pod zaštitom međunarodne organizacije.

Član 168 **Obaveštenje o hapšenju**

1. Uhapšeno lice ima pravo da neposredno posle hapšenja obavesti ili da zahteva od policije da obavesti člana porodice ili drugo odgovarajuće lice prema svom izboru o hapšenju i o mestu gde je pritvoreno odmah nakon hapšenja, kao i o bilo kojoj sledećoj promeni mesta gde je pritvoreno, neposredno posle takve promene.
2. Ako uhapšeno lice nije navršilo osamnaest (18) godina, policija obaveštava roditelja ili zakonskog zastupnika uhapšenog lica o hapšenju i mestu pritvaranja, neposredno posle hapšenja, kao i o bilo kojoj sledećoj promeni mesta gde je lice pritvoreno odnosno neposredno posle promene mesta gde je

lice pritvoreno. Ako je takvo obaveštenje nemoguće ili bi bilo štetno po interes uhapšenog lica ili uhapšeno lice to izričito odbije, policija obaveštava centar za socijalni rad.

3. Ako uhapšeno lice ispoljava znakove duševnog oboljenja ili druge duševne smetnje, policija obaveštava lice koje imenuje uhapšeno lice i centar za socijalni rad o hapšenju i mestu pritvaranja neposredno nakon hapšenja, kao i o bilo kojoj promeni mesta pritvaranja, neposredno posle takve promene.

4. Obaveštavanje člana porodice ili drugih odgovarajućih lica, u skladu sa stavom 1. ovog člana može da bude odloženo, ali ne duže od dvadeset i četiri (24) časova, ako državni tužilac oceni da je odlaganje potrebno zbog izuzetnih potreba u vezi sa ispitivanjem slučaja. Ako je uhapšeno lice mlađe od osamnaest (18) godina ili pokazuje znake duševnog oboljenja ili duševne nesposobnosti, obaveštavanje ne može da bude odloženo.

Član 169

Pravo uhapšenog lica na lekarski pregled

1. Uhapšeno lice ima pravo, da ga na svoj zahtev pregleda lekar ili stomatolog prema svom izboru čim to bude moguće nakon hapšenja i u bilo koje vreme dok traje pritvor. Ako na raspolaganju nema takvog lekara ili stomatologa, policija određuje lekara ili stomatologa.

2. Uhapšeno lice ima pravo na medicinsko lečenje, uključujući psihijatrijsko lečenje, kad god je to potrebno, na zahtev uhapšenog lica ili članova porodice.

3. Policija može takođe da odredi lekara da obavi lekarski pregled i/ili pruži medicinsko lečenje u bilo koje vreme u slučaju fizičke povrede ili u drugom očiglednom slučaju kada je lekar neophodan. U slučaju kada uhapšeno lice odbije da se podvrgne lekarskom pregledu ili da uzima lekove, lekar donosi konačnu odluku o neophodnosti pregleda ili lečenja posle propisnog razmatranja prava uhapšenog lica.

4. Ako uhapšeno lice pokazuje znakove duševne bolesti, policija može odmah da naredi psihijatrijski pregled.

5. Rezultati bilo kog lekarskog pregleda ili bilo kog medicinskog lečenja koji su sprovedeni shodno ovom članu biće propisno evidentirani, a takva dokumentacija biće na raspolaganju uhapšenom licu i njegovom braniocu.

Član 170

Pravo uhapšenog lica tokom pritvora

1. Uhapšeno lice biće pritvoreno odvojeno od osuđenih lica ili od lica u sudskom pritvoru.

2. Lica različitog pola ne mogu da budu smeštena u istoj prostoriji.

3. Lice koje je pritvoreno duže od dvanaest (12) časova dobija tri (3) obroka dnevno.

4. Uhapšeno lice u bilo kom period od dvadeset i četiri (24) časova ima pravo na najmanje osam (8) časova neprekinutog odmora tokom kojeg policija neće ispitivati i uznemiravati lice u vezi sa istragom.

Član 171

Pravo uhapšenog lica tokom policijskog ispitivanja

1. U toku svih ispitivanja od strane policije, uhapšeno lice ima pravo na prisustvo branioca. Ako se branilac ne pojavi u roku od dva (2) časa od trenutka kada je obavešten o hapšenju, policija obezbeđuje alternativnog branioca. Posle toga, ako se alternativni branilac ne pojavi u roku od jednog časa od trenutka kada je policija stupila u kontakt s njim, uhapšeno lice može da bude saslušavano samo ako državni tužilac ili policija odluče da bi dalje odlaganje ozbiljno pogoršalo vođenje istrage.

2. Članovi 152. do 155. ovog zakonika primenjuju se uz određeno prilagođavanje na ispitivanje uhapšenog lica.

3. U toku ispitivanja uhapšenog lica prave se kratke pauze u intervalima od oko dva (2) časa. Pauza može da bude odložena ako postoji opravdan razlog za verovanje da bi odlaganje:

- 3.1. Dovelu do rizika od povređivanja lica ili ozbiljnog gubitka ili oštećenja imovine;
- 3.2. Nepotrebno odužilo pritvor lica ili završetak saslušanja; ili
- 3.3. Na neki drugi način bilo štetno po ishod istrage.

4. U toku ispitivanja od uhapšenog lica se ne traži da stoji i ne može da mu bude uskraćena hrana, voda ili neophodna lekarska pažnja.

Član 172 **Zapisnik o hapšenju i radnjama policije**

1. Policija vodi jedinstveni zapisnik o svim preduzetim merama u vezi sa uhapšenim licem, uključujući:

- 1.1. Lične podatke uhapšenog lica;
- 1.2. Razloge hapšenja;
- 1.3. Krivično delo za koje je osumnjičeno;
- 1.4. Ovlašćenje ili obaveštenje javnog tužioca;
- 1.5. Mesto, datum i tačno vreme hapšenja;
- 1.6. Okolnosti hapšenja;
- 1.7. Bilo koju odluku javnog tužioca ili ovlašćenog višeg policijskog službenika u vezi sa pritvaranjem;
- 1.8. Mesto pritvaranja;
- 1.9. Identitet policijskih službenika i javnog tužioca o kome je reč;
- 1.10. Usmeno i pisano obaveštenje uhapšenom licu o njegovim pravima predviđenim članom 164. stava 4. i člana 167. ovog zakonika;
- 1.11. Poučavanje o pravima uhapšenog lica predviđenih podstavom 1.10. ovog stava, posebno prava na branioca i prava na obaveštavanje članova porodice ili drugih odgovarajućih lica;
- 1.12. Vidljive povrede i druge znake koji ukazuju na potrebu pružanja lekarske pomoći;
- 1.13. Vršenje lekarskog pregleda ili pružanje medicinskog lečenja; i
- 1.14. Informaciju o privremenom bezbednosnom pretresanju lica i opis stvari oduzetih od lica prilikom hapšenja ili u toku zadržavanja.
- 1.15. Za izlazak uhapšenog lica iz objekta, uključujući vreme i tačan datum, ako je lice oslobođeno ili poslato pred sudijom, ili je transferisano u pritvor.

2. Policija vodi zapisnik o bilo kom ispitivanju uhapšenog lica uključujući vreme početka i završetka ispitivanja i identitet policijskog službenika koji je vodio ispitivanje i bilo koje druge osobe koja je bila prisutna. Ukoliko branilac nije prisustvovao ispitivanju to se propisno unosi u zapisnik.

3. Zapisnik iz stava 1. ovog člana potpisuju odgovarajući policijski službenik i uhapšeno lice. Ako uhapšeno lice odbije da potpiše zapisnik, policijski organ unosi u zapisnik takvo odbijanje zajedno sa

objašnjenjem ma kakvo ono bilo i dodaje bilo kakav komentar koji ponudi uhapšeno lice usmenim ili pisanim putem.

4. Zapisnici iz stava 1. i 2. ovog člana stavljaju se raspolaganje uhapšenom licu i njegovom braniocu na njihov zahtev na jeziku koji uhapšeno lice razume.

5. Ove zapisnike policija čuva za period od deset (10) godina od trenutka službenog okončanja krivičnog postupka ili od trenutka puštanja lica iz pritvora u zavisnosti od toga koji se od ovih događaja desio kasnije.

3. MERE ZA OBEZBEĐENJE PRISUSTVA OKRIVLJENOG

A. Opšte razmatranje

Član 173

Ovlašćene mere za obezbeđenje prisustva okrivljenog lica

1. Mere koje mogu da budu preduzete da bi se obezbedilo prisustvo okrivljenog lica, sprečilo ponavljanje krivičnog dela i obezbedilo uspešno vođenje krivičnog postupka su:

- 1.1. Poziv;
- 1.2. Naredba za hapšenje;
- 1.3. Obećanje okrivljenog da neće da napušta mesto boravišta;
- 1.4. Zabrana približavanja određenom mestu ili određenom licu;
- 1.5. Javljanje u policijsku stanicu;
- 1.6. Jamstvo;
- 1.7. Kućni pritvor;
- 1.8. Posebne obaveze, usled odlaganja krivičnog postupka; i
- 1.9. Sudski pritvor.

2. Pri odlučivanju o tome koja će od navedenih mera da bude primenjena, sud je obavezan da uzme u obzir uslove predviđene za konkretne mere i da obezbedi da se ne primene oštrije mere, ako bi primena blažih mera dovela do istog rezultata.

3. Ove mere se ukidaju kada prestanu razlozi koji su doveli do njihove primene ili se zamenjuju blažim merama ako su se za to stekli uslovi.

4. Odluke o ovim merama donosi sudija za prethodni postupak pre nego što je podignuta optužnica, a nakon podizanja optužnice predsednik veća, osim ako je ovim zakonikom drugačije određeno.

5. Značenje "blaže mere za obezbeđenje prisustva okrivljenog" ili "blaže mere" kao što je korišćeno u ovom zakoniku označava pozivanje; obećanje okrivljenog da neće napustiti svoje mesto boravišta; zabrana prilaženja određenoj osobi ili mestu; javljanje u policijsku stanicu; jamstvo, kućni pritvor ili posebne obaveze.

B. Pozivi

Član 174 Pozivi

1. Prisustvo okrivljenog lica u krivičnom postupku obezbeđuje se njegovim pozivanjem. Poziv okrivljenom licu upućuje sud u skladu sa glavom XXVII.
2. Okrivljeno lice se poziva dostavljanjem zatvorenog pismenog poziva koji sadrži: naziv i adresu suda koji poziva, ime i prezime okrivljenog, zakonski naziv krivičnog dela koje mu se stavlja na teret, mesto gde okrivljeni ima da dođe, dan i čas kad treba da dođe, naznačenje da se poziva u svojstvu okrivljenog i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti izdat nalog za hapšenje ili prinudno dovođenje, službeni pečat i ime i prezime sudije koji poziva.
3. Kad se okrivljeno lice prvi put poziva, poučiće se u pozivu o pravu da uzme branioca i da branilac može prisustvovati njegovom odnosno njenom saslušanju.
4. Okrivljeno lice je dužno da odmah obavesti sud o svakoj promeni svoje adrese kao i o nameri da promeni boravište. O toj obavezi se okrivljeno lice obaveštava prilikom prvog ispitivanja, ili uručivanja optužnice, a u isto vreme biva upozoreno na posledice nepridržavanja predviđene ovim zakonikom.
5. Ako okrivljeno lice nije u stanju da se odazove pozivu usled bolesti ili druge neotklonjive smetnje, saslušaće se u mestu gde se nalazi ili će se obezbediti njegov odnosno njen prevoz do zgrade suda ili drugog mesta gde se radnja preuzima ili će ispitivanje biti odloženo.

C. Naredba za hapšenje

Član 175 Naredba za hapšenje

1. Sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća može po službenoj dužnosti, na zahtev državnog tužioca, ili u hitnim okolnostima na zahtev policije, da izda naredbu za hapšenje kada postoje uslovi iz člana 187. stava 1. ovog zakonika, ili ako okrivljeno lice, koje se, pošto je uredno pozvano, ne pojavi, a svoj nedolazak ne opravda, ili ako poziv ne može propisno da bude dostavljen, a iz okolnosti je evidentno da okrivljeni izbegava da primi poziv.
2. Naredba za hapšenje izdaje se u pisanom obliku i sadrži: ime i prezime okrivljenog lica i druge lične podatke koji su poznati sudiji, naziv krivičnog dela koje mu se stavlja na teret uz navođenje važnih odredbi krivičnog zakonika i razloga zbog kojeg je izdata naredba, kao i službeni pečat i potpis sudije koji je dao nalog za hapšenje. Ako naredba za hapšenje ne određuje drugačiji datum isteka, nalog za hapšenje važi do ponoći tristo-šezdesetog (365). dana od svog izdavanja.
3. Naredbu za hapšenje izvršava policija.
4. Policijski službenik zadužen za izvršenje naredbe uručuje naredbu okrivljenom i od njega zahteva da pođe sa njim. Ako okrivljeni odbije da to učini, policijski službenik ga prinudno dovodi.
5. Naredba za obavezno pojavljivanje policijskih službenika ili stražara u ustanovi u kojoj su smeštena lica lišena slobode, izvršava se posredovanjem njihove komande ili upravnika.
6. Za vreme hapšenja, lice mora da bude obavješteno o razlozima hapšenja na jeziku koji razume, kao i o pravima iz člana 167. ovog zakonika.
7. Uhapšeno lice odmah po izvršenom hapšenju biva izvedeno pred sudiju koji je izdao naredbu.

D. Obećanje okrivljenog lica da neće napustiti mesto boravišta

Član 176

Obećanje okrivljenog lica da neće napustiti boravište

1. Sud može da traži obećanje od okrivljenog lica da neće da se krije, niti da napusti boravište bez odobrenja suda ako postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično delo i postoje razlozi da se sumnja da bi okrivljeno lice moglo da se sakrije ili da ode na nepoznato mesto ili napusti Kosovo u toku krivičnog postupka. Obećanje okrivljenog lica unosi se u zapisnik.
2. Okrivljenom licu koje je dalo obećanje iz stava 1. ovog člana, može privremeno da bude oduzeta putna isprava. Žalba protiv rešenja o privremenom oduzimanju putne isprave ne zadržava izvršenje rešenja.
3. Pri davanju takvog obećanja, okrivljeno lice će se poučiti da sud može da naloži sudski pritvor ako prekrši ovo obećanje.

E. Zabrana prilaženja određenom mestu ili licu

Član 177

Zabrana prilaženja određenom mestu ili licu

1. Sud može da zabrani okrivljenom licu prilaženje određenom mestu ili licu ako:
 - 1.1. postoji osnovana sumnja da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo;
 - 1.2. Postoje okolnosti iz člana 187. stava I. podstav 2, tačka 1.2.2 ili 1.2.3 ovog zakonika; i
 - 1.3. takva zabrana može da umanja rizik da će okrivljeno lice da uništi dokaz krivičnog dela, da utiče na svedoke, saučesnike ili pomagače posle čina, ili da će okrivljeno lice da ponovi krivično delo, dovrši pokušano krivično delo ili počinu krivično delo kojim je pretilo.
2. Sud odlučuje o meri iz ovog člana donošenjem obrazloženog rešenja. Rešenje mora da sadrži opravdanje za odluku da su uslovi iz stava 1. ovog člana ispunjeni i da postoji potreba izricanja ove mere.
3. Sud rešenjem utvrđuje odgovarajuću udaljenost od određenog mesta ili lica koju okrivljeni mora da poštuje i koju ne sme namerno da pređe.
4. Rešenje se uručuje okrivljenom licu, a kada je to moguće, primerak se uručuje licu koje je šticeo ovom merom.
5. Sud određuje sudski pritvor ako se okrivljeno lice ne pridržava rešenja. Okrivljeno lice uvek mora unapred da bude poučeno o posledicama nepridržavanja.
6. Ako udaljenost koju okrivljeno lice mora da poštuje, namerno prekrši lice koje se štiti ovom merom, sud može da kazni šticeo lice novčanom kaznom u skladu sa članom 444. ovog zakonika.
7. Osim ako je drugačije utvrđeno ovim članom, odredbe ovog zakonika koje se odnose na sudski pritvor primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje na izricanje, trajanje, produženje i ukidanje mera iz ovog člana.
8. O produženju mera iz ovog člana pre podizanja optužnice odlučuje sudija za prethodni postupak po službenoj dužnosti ili na zahtev državnog tužioca.

F. Javljanje u stanicu policijsku

Član 178 Javljanje u policijsku stanicu

1. Sud može da naredi da se okrivljeno lice periodično pojavljuje u određeno vreme u policijskoj stanici, u oblasti gde okrivljeno lice ima prebivalište ili boravište ili gde se okrivljeno lice zateklo kada je doneto rešenje ako:

1.1. postoji osnovana sumnja da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo; i

1.2. postoje osnovi sumnje da će okrivljeno lice da se sakrije ili da ode na nepoznato mesto ili da napusti Kosovo.

2. Sud odlučuje o izricanju mera iz ovog člana obrazloženim rešenjem. Rešenje mora da sadrži obrazloženje odluke kojom se konstatuje da su ispunjene okolnosti iz stava 1. ovog člana i da postoji potreba za izricanjem ove mere.

3. Rešenje se uručuje okrivljenom licu, a primerak se šalje odgovarajućoj policijskoj stanici na području na kojoj se mera primenjuje.

4. Sud može da naredi sudski pritvor ako se okrivljeno lice ne pridržava rešenja. Okrivljeno lice uvek mora unapred da bude poučeno o posledicama nepridržavanja.

5. Ako ovim članom nije drugačije predviđeno, odredbe ovog zakonika koje se odnose na sudski pritvor primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje na izricanje, trajanje, produženje i ukidanje mera iz ovog člana.

6. O produženju mera iz ovog člana pre podizanja optužnice odlučuje sudija za prethodni postupak po službenoj dužnosti ili na predlog državnog tužioca.

7. Putna isprava lica koja je predmet rešenja iz ovog člana može da bude privremeno oduzeta. Žalba protiv rešenja o privremenom oduzimanju putne isprave ne zadržava izvršenje rešenja.

G. Jamstvo

Član 179 Jamstvo

1. Sud može da naredi da okrivljeno lice ostane na slobodi uz jamstvo ili da uz jamstvo bude oslobođeno iz sudskog pritvora ako:

1.1. postoji osnovana sumnja da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo;

1.2. jedini razlog za sudski pritvor je strah da okrivljeno lice može da pobegne; i

1.3. okrivljeno lice je obećalo da neće da se krije ili da napusti svoje boravište bez dozvole.

2. Sud takođe može da naloži rešenjem da okrivljeno lice ostane na slobodi uz jamstvo ili da uz jamstvo bude oslobođen iz sudskog pritvora ako:

2.1. postoji osnovana sumnja da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo;

2.2. okrivljeno lice nije osumnjičeno za krivično delo kažnjivo zatvorom u trajanju od najmanje pet (5) godina prema glavi XIV, XV, XVI, XVII, XX, XXI, XXIX, XXX, i XXXIII Krivičnog zakonika;

2.3. jedini osnov za sudski pritvor je rizik da će okrivljeno lice da ponovi krivično delo, dovrši pokušano krivično delo ili izvrši krivično delo kojim je preti da će da ga izvrši; i

2.4. okrivljeno lice je obećalo da neće da ponovi krivično delo, dovrši pokušano krivično delo ili izvrši krivično delo kojim je pretilo da će da ga izvrši.

3. Jamstvo koju je odredio sud polaže okrivljeno lice ili drugo lice u njegovu korist.

Član 180 **Rešenje o jamstvu**

1. Sud odlučuje o meri iz člana 179. ovog zakonika obrazloženim rešenjem. Rešenje mora da sadrži obrazloženje odluke kojom se konstatuje da su ispunjene okolnosti iz člana 179. ovog zakonika i da postoji potreba za ovom merom.

2. Pre optužnice, rešenje o jamstvu donosi sudija za prethodni postupak, a posle podizanja optužnice, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća.

3. Rešenje kojim se odobrava jamstvo i rešenje kojim se ono ukida donosi se pošto svoje mišljenje da državni tužilac, ako se krivično delo goni po službenoj dužnosti, kao i okrivljeni ili branilac.

4. Rešenje se uručuje okrivljenom licu.

5. Putna isprava lica koja je predmet rešenja o jamstvu može privremeno da bude oduzeta. Žalba na rešenje o privremenom oduzimanju putne isprave lica ne zadržava izvršenje.

Član 181 **Sadržaj jamstva**

1. Jamstvo uvek glasi na novčani iznos koji se određuje s obzirom na težinu krivičnog dela, lične i porodične prilike okrivljenog lica i imovno stanje lica koje daje jamstvo.

2. Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, hartija od vrednosti, dragocenosti ili druge pokretne imovine veće vrednosti koje se lako mogu unovčiti i čuvati ili u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nepokretna dobra lica koje daje jamstvo ili u ličnoj obavezi jednog ili više lica da će u slučaju bekstva okrivljenog lica platiti utvrđeni da plate iznos jamstva.

3. Ako okrivljeno lice pobjegne, iznos položen kao jamstvo se sudskim rešenjem doznachava Fondu za naknadu žrtvama.

Član 182 **Nepoštovanje i ukidanje jamstva**

1. Kada je jamstvo određeno prema članu 179. stava 1. ovog zakonika, okrivljenom licu odrediće se sudski pritvor, a jamstvo ukinuto, ako na uredan poziv ne dođe, a izostanak ne opravda, ako se sprema da pobjegne ili ako se pojavi drugi zakonski razlog za određivanje sudskog pritvora dok je na slobodi.

2. Kada je jamstvo određeno prema članu 179. stava 2. ovog zakonika, okrivljenom licu odrediće se sudski pritvor, a iznos položen kao jamstvo dodeljuje se rešenjem budžetu, ako je okrivljeni ponovio krivično delo, dovršio pokušano krivično delo ili izvršio krivično delo koje je pretio da će da izvrši.

3. Okrivljeno lice uvek mora unapred da bude informisano o posledicama nepridržavanja.

4. Jamstvo se ukida kada se krivični postupak pravosnažno okonča rešenjem o obustavi postupka ili pravosnažnom presudom. Ako je okrivljeno lice kažnjeno zatvorskom kaznom, jamstvo se ukida tek kada osuđeno lice počne da izdržava krivičnu sankciju.

5. Po ukidanju jamstva, položeni novčani iznos, hartije od vrednosti, dragocenosti ili druga pokretna imovina veće vrednosti vraćaju se, a hipoteka se skida.

H. Kućni pritvor

Član 183 Kućni pritvor

1. Sud može da naloži da okrivljeno lice bude stavljeno u kućni pritvor ako:

1.1. postoji osnovana sumnja da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo; i

1.2. postoje okolnosti iz člana 187. stava 1. podstav 1.2 ovog zakonika.

2. Sud odlučuje o izricanju mera iz ovog člana obrazloženim rešenjem. Rešenje mora da sadrži obrazloženje odluke kojom se konstatuje da su ispunjene okolnosti iz stava 1. ovog člana i da postoji potreba za izricanjem ove mere.

3. Sud odlučuje u rešenju da okrivljen lice ne sme da napušta prostorije u kojoj stalno ili privremeno boravi, odnosno javnu ustanovu za lečenje ili staranje. Sud može da ograniči ili zabrani kontakt okrivljenog lica za koje je određen kućni pritvor sa licima koja ne žive sa njim odnosno njom, odnosno sa licima koja okrivljeno lice ne izdržava. Izuzetno, sud može da dozvoli okrivljenom licu da na određeno vreme napusti prostorije u kojima izdržava kućni pritvor, kad god je to preko potrebno da bi se obezbedile neophodne životne potrebe ili da bi se obavio posao.

4. Rešenje se uručuje okrivljenom licu, a primerak rešenja se šalje odgovarajućoj policijskoj stanici na području na kojoj se mera izvršava.

5. Sud može da naloži sudski pritvor ako okrivljeno lice prekrši rešenje. Okrivljeno lice mora uvek unapred da bude poučen o posledicama nepridržavanja.

6. Sud vrši nadzor nad sprovođenjem mere kućnog pritvora neposredno ili preko policije. Policija ima pravo da u svako doba proveri sprovođenje mere kućnog pritvora i nasumično proverava prisustvo okrivljenog lica u mestu kućnog pritvora. Policija bez odlaganja obaveštava sud o bilo kojoj mogućoj povredi mere.

7. Ako ovim članom nije drugačije određeno, odredbe ovog zakonika koje se odnose na sudski pritvor primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje na određivanje, trajanje, produžavanje i ukidanje mere iz ovog člana. Odredbe Krivičnog zakonika o uračunavanju pritvora u izrečenu kaznu takođe se primenjuju uz odgovarajuće izmene na meru iz ovog člana.

8. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća u svim slučajevima odlučuje o produžavanju kućnog pritvora nakon podnošenja optužnice na osnovu obrazloženog predloga državnog tužioca. Okrivljeno lice i njegov odnosno njen branilac, ako ga okrivljeno lice ima, moraju da budu upoznati sa predlogom u roku od tri (3) dana od isteka važećeg rešenja o kućnom pritvoru.

9. Licu koje je u kućnom pritvoru, može privremeno da bude oduzeta putna isprava. Žalba protiv rešenja o oduzimanju putne isprave lica ne zadržava izvršenje odluke.

I. Preduzimanje obaveza

Član 184 Preduzimanje obaveza

1. Okrivljenom licu koje je uhapšeno za krivično delo za koje je najveća predviđena kazna u trajanju do jedne godine, a koje ranije nije krivično osuđivano ili mu nije izrečena mera prihvatanja obaveza, može da mu se izrekne preduzimanje obaveza na osnovu naredbe sudije za prethodni postupak. Okrivljeno lice ili državni tužilac može takođe da predloži meru preuzimanja obaveza. Ako se državni tužilac složi ili predloži takve mere sudu, sudija za prethodni postupak može odložiti krivični postupak na godinu dana, osloboditi okrivljeno lice pod sledećim uslovima:

1.1. da okrivljeno lice nadoknadi razumno štetu žrtvama krivičnog dela, ako ona postoji, kako odluči sudija za prethodni postupak,

1.2. okrivljeno lice se kako je odredio sudija za prethodni postupak redovno javlja u policijsku stanicu najbližu njegovom mestu boravka, i

1.3. okrivljeno lice mora da prisustvuje i završi savetovanje, psihološki tretman, da se podvrgne lečenju odvikavanja od alkohola i opojnih droga, obrazovnim mogućnosti ili drugim alternativnim merama koje sudija za prethodni postupak smatra odgovarajućim.

2. Ako je okrivljeno lice ispoštovalo obaveze sudije za prethodni postupak, sudija za prethodni postupak odbacuje krivični postupak protiv okrivljenog lica tokom dvanaestog (12) meseca od primene posebne obaveze kao vaspitne mere.

3. Ako okrivljeno lice prekrši obaveze sudije za prethodni postupak, krivični postupak se ponovo nastavlja. Sudija za prethodni postupak može, ako smatra shodnim, da iza naredbu za hapšenje shodno članu 175. ovog zakonika.

J. Sudski pritvor

Član 185 Sudski pritvor

1. Sudski pritvor može da bude određen samo pod uslovima i u skladu sa postupcima predviđenim ovim zakonikom.

2. Trajanje sudskog pritvora mora da bude svedeno na najkraće moguće vreme. Svi organi koji učestvuju u krivičnom postupku i organi koji im pružaju pravnu pomoć, dužni su da postupaju sa posebnom hitnošću ako se okrivljeno lice nalazi u sudskom pritvoru.

3. Sudski pritvor će, u bilo kojoj fazi postupka, da bude ukinut, a pritvoreno lice oslobođeno čim razlozi za pritvor prestanu da postoje.

4. Član 166. Stavovi 2. i 3. član 167. stav 2. član 168. član 169. član 170. stav 3. i član 171. stavovi 3. i 4. ovog zakonika primenjuju se tokom trajanja sudskog pritvora.

5. Posle hapšenja, lice koje podleže sudskom pritvoru biće poučeno:

5.1. usmeno o pravima iznetim u članu 167. ovog zakonika; i

5.2. u pisanom obliku o drugim pravima koje on li ona ima po ovom zakoniku.

Član 186 Informacija nadležnog organa za socijalnu zaštitu za hapšenje, kada je to potrebno

O hapšenju se obaveštava nadležni organ za socijalno staranje ako je to neophodno u cilju preduzimanja mera za bezbednost dece i drugih članova porodice uhapšenog lica o kojima ono vodi brigu.

Član 187 Nalazi potrebni za sudski pritvor

1. Sud može da naloži sudski pritvor protiv lica samo ako isključivo nađe da :

1.1. Postoji osnovana sumnja da je to lice počinilo krivično delo;

1.2. Ispunjen je jedan od sledećih uslova:

1.2.1. Lice se krije, njegov odnosno njen identitet ne može da bude utvrđen, ili ako druge okolnosti ukazuju da postoji opasnost da ono pobjegne;

1.2.2. Postoje razlozi za verovanje da će ono da uništi, sakrije, promeni ili falsifikuje dokaze krivičnog dela ili ako posebne okolnosti ukazuju da će da ometa tok krivičnog postupka uticanjem na svedoke, na oštećene ili na saučesnike; ili

1.2.3. Ozbiljnost krivičnog dela, ili način ili okolnosti pod kojima je ono izvršeno, njegove odnosno njene lične prilike, ponašanje u prošlosti, okruženje i uslovi u kojima živi, ili neke druge lične okolnosti ukazuju na opasnost da ono ponovi krivično delo, dovrši pokušano krivično delo ili učini krivično delo kojim je pretio da će da ga izvrši; i

1.3. Druge mere nabrojane u članu 173. ovog zakonika su nedovoljne da obezbede prisustvo tog lica, da spreče ponavljanje krivičnog dela i obezbede uspešno vođenje krivičnog postupka.

2. Kada je sudski pritvor naložen shodno stavu 1. podstav 1.2 ovog člana samo zato što identitet lica ne može da bude utvrđen, on se ukida čim se utvrdi identitet. Kad je sudski pritvor naložen shodno stavu 1. podstav 1.2 ovog člana, biva ukinut čim su obezbeđeni ili uzeti dokazi zbog kojih je određen sudski pritvor.

3. Ako je okrivljeni prekršio jednu od mera iz člana 173. ovog zakonika, sud to posebno razmatra kada utvrđuje postojanje okolnosti iz stava 1. podstavovi. 1.2 i 1.3 ovog člana.

Član 188

Postupak za određivanje sudskog pritvora

1. Sudski pritvor određuje sudija za prethodni postupak nadležnog suda na osnovu pisanog zahteva državnog tužioca, a nakon održanog saslušanja.

2. Posle izvođenja uhapšenog lica pred sudiju za prethodni postupak, sudija će odmah poučiti to lice o pravima iz člana 167. ovog zakonika. Ovo se unosi u zapisnik uz naznačavanje tačnog vremena hapšenja i vremena kad je lice dovedeno pred sudiju za prethodni postupak.

3. Sudija za prethodni postupak zatim vodi saslušanje o sudskom pritvoru. Državni tužilac i branilac prisustvuju saslušanju.

4. Ako uhapšeno lice ne angažuje branioca u roku od dvadeset i četiri (24) časova od trenutka kada je poučeno o tom pravu ili izjavi da neće da angažuje branioca, sud mu po službenoj dužnosti postavlja branioca.

5. Na saslušanju o sudskom pritvoru državni tužilac iznosi svoje razloge za traženje sudskog pritvora. Okrivljeni i njegov branilac mogu da reaguju na njegove argumente.

6. Sudija za prethodni postupak odlučuje o predlozima stranaka kada su se strane izjasnile o svim pitanjima koja mogu da budu relevantna za primenu mera prema ovoj glavi.

Član 189

Sadržaj odluke za određivanje pritvora i žalba protiv njega

1. Sudski pritvor određuje se pisanim rešenjem koje sadrži: ime i prezime lica koje treba da bude sudski pritvoreno i njegove odnosno njene ostale lične podatke koji su poznati sudiji za prethodni postupak, tačno vreme hapšenja, vreme kada je lice izvedeno pred sudiju za prethodni postupak i vreme održavanja saslušanja za sudski pritvor, krivično delo zbog koga je optuženo, zakonske razloge za sudski pritvor, poučavanje sa pravom na žalbu i obrazloženje svih odlučujućih materijalnih činjenica koje su prouzrokovale pritvor, uključujući razloge za osnovanu sumnju da je lice izvršilo krivično delo i materijalne činjenice iz člana 187. stava 1. podstav 1.2 ovog zakonika.

2. Rešenje o sudskom pritvoru uručuje se licu na koga se odnosi, njegovom braniocu i državnom tužiocu. Vreme uručivanja rešenja licu na koje se rešenje odnosi naznačava se u spisu predmeta.

3. Svaka stranka može da podnese žalbu u roku od dvadeset i četiri (24) časova od uručivanja rešenja. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja. Ako se žali samo jedna stranka, sud uručuje žalbu drugoj stranki koja može da podnese argumente sudu u roku od dvadeset i četiri (24) časa od uručivanja žalbe. O žalbi se rešava u roku do četrdeset i osam (48) časova od uručivanja žalbe.

4. Ako sudija za prethodni postupak odbije zahtev državnog tužioca za sudski pritvor, sudija za prethodni postupak može da naloži bilo koju drugu meru iz ove glave.

Član 190 **Vremensko ograničenje sudskog pritvora**

1. Pritvoreno lice može prema prvom rešenju shodno članu 188. ovog zakonika, da bude držano u sudskom pritvoru najviše mesec dana od kada je uhapšeno. Posle isteka tog roka, lice može da bude držano u sudskom pritvoru samo na osnovu odluke sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća o produženju sudskog pritvora.

2. Pre podizanja optužnice, sudski pritvor ne može da bude duži od:

2.1. četiri (4) meseca, ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora manjom od pet (5) godina;

2.2. osam (8) meseci ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora od najmanje pet (5) godina.

3. Pored propisanih rokova predviđenih u stavu 2. ovog člana sudski pritvor pre podizanja optužnice može da bude produžavan do četiri (4) meseca, a izuzetnim okolnostima najviše do dvanaest (12) meseci ukupno ako se postupak vodi za krivično delo kažnjivo zatvorom najmanje pet (5) godina i zbog složenosti slučaja shodno članu 19. ovog zakonika, usled odugovlačenja koje se ne može pripisati u krivicu državnog tužioca.

4. Nakon ubedljivog i osnovanog razloga da se veruje da postoji javna opasnost ili pretnja nasilja zbog puštanja okrivljenog pre glavnog pretresa, produženje sudskog pritvora u skladu sa stavom 3. ovog člana može da bude produženo još šest (6) meseci, ali najviše u trajanju do osamnaest (18) meseci.

5. Ako optužnica nije podignuta pre isteka propisanih rokova predviđenih u stav. 2. 3. i 4. ovog člana, pritvoreno lice će biti oslobođeno.

Član 191 **Produžavanje sudskog pritvora**

1. Sudski pritvor može da produži sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća na zahtev državnog tužioca koji treba da pokaže da postoje razlozi za sudski pritvor prema članu 187. ovog zakonika, da je istraga pokrenuta i da su preduzeti svi razumni koraci za ubrzano vođenje istrage. Oštećeno lice ili zastupnik žrtve mogu zvanično ili nezvanično da zatraže od državnog tužioca da zatraži produženje sudskog pritvora.

2. Okrivljeno lice i njegov odnosno njen branilac obaveštavaju se o predlogu najmanje tri (3) dana pre isteka važećeg rešenja za sudski pritvor.

3. Na svako rešenje o produženju sudskog pritvora dozvoljena je žalba. Član 189, stavovi 3 i 4, ovog zakonika primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje.

Član 192 **Sudsko praćenje sudskog pritvora**

1. Sudija za prethodni postupak može u bilo kom trenutku po službenoj dužnosti da ukine sudski pritvor dok je istraga u toku nakon davanja državnom tužiocu obaveštenje tri (3) dana unapred koji može da uloži žalbu vanpretresnom veću na odluku sudije za prethodni postupak da ukine sudski

pritvor. Vanpretresno veće o tome donosi rešenje u roku od četrdeset i osam (48) časova od prijema žalbe državnog tužioca.

2. Pritvoreno lice ili njegov branilac može u bilo kom trenutku da podnesu sudiji za prethodni postupak, sudiju pojedincu ili predsedniku veća zahtev za utvrđivanje zakonitosti pritvora.

3. Ako pritvoreno lice zasniva svoj zahtev na osnovu zakonitosti pritvora, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac, predsednik veća ili predsednik osnovnog suda može da sprovede saslušanje u skladu sa članom 188. stavovi 3. 4. 5. i 6. ovog zakonika ukoliko zahtev očigledno utvrđuje da je slučaj:

3.1. razlozi za sudski pritvor u članu 187. ovog zakonika više ne postoje zbog izmenjenih okolnosti ili otkrivanja novih činjenica od poslednje sudske naredbe za sudski pritvor; ili

3.2. pritvor je nezakonit iz nekog drugog razloga.

4. Ako pritvoreni dovodi u pitanje zakonitost pritvora, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac, predsednik veća ili predsednik suda na saslušanju nalaže trenutno oslobađanje pritvorenog lica ako:

4.1. Razlozi za sudski pritvor shodno članu 187. ovog zakonika više ne postoje;

4.2. Trajanje sudskog pritvora koji je odredio sud je istekao;

4.3. Trajanje sudskog pritvora koji je odredio sud prevazilazi vremenska ograničenja propisana u članu 190 ovog zakonika; ili

4.4. Pritvor je nezakonit iz nekog drugog razloga.

5. Ako pritvoreno lice podnosi zahtev na osnovu zakonitosti uslova pritvora, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac, predsednik veća ili predsednik osnovnog suda može da održi saslušanje ili da poseti pritvornu jedinicu ako zahtev potvrđuje da uslovi u pritvoru ne ispunjavaju uslove ovog zakonika ili da postoje uslovi koje ne ispunjavaju one sadržane u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kao što je protumačeno u odlukama Evropskog suda za ljudska prava.

6. Ako pritvoreno lice podnosi zahtev na osnovu zakonitost uslova pritvora, na saslušanju ili poseti pritvornoj jedinici, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac, predsednik veća ili predsednik osnovnog suda naređuje promene uslova pritvora ukoliko oni ne ispunjavaju uslove sa razumnim tumačenjem uslova ovog zakonika ili postoje uslovi koji razumno ne ispunjavaju one propisane Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama kao što je protumačeno u odlukama Evropskog suda za ljudska prava.

7. Saslušanja ili posete shodno ovom članu održavaju se u roku od sedam (7) dana od dana kad je sud dobio zahtev.

8. Zahtev koji je suštinski sličan sa prethodnim zahtevima se odmah odbacuje po službenoj dužnosti.

Član 193

Sudski pritvor nakon podizanja optužnice

1. Nakon što je podignuta optužnica, sve do zaključenja glavnog pretresa, sudski pritvor može da bude naređen ili ukinut samo rešenjem sudije pojedinca, predsednika veća ili kada pretresno veće zaseda. Sudija pojedinac ili predsednik veća prvo saslušava mišljenje državnog tužioca, ako je postupak pokrenut na njegov odnosno njen zahtev i mišljenje okrivljenog lica ili branioca. Stranke mogu da ulože žalbu na rešenje. Član 189. stavovi 3. i 4. ovog zakonika primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje.

2. Po isteku od dva (2) meseca od poslednjeg rešenja o sudskom pritvoru, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća će ispitati, i kada nema predloga stranaka, da li još uvek postoje razlozi za

sudski pritvor i donosi rešenje kojim se sudski pritvor produžava ili ukida. Stranke mogu da ulože žalbu na rešenje. Član 189. stavovi 3. i 4. ovog zakonika primenjuju se shodno.

4. SPROVOĐENJE SUDSKOG PRITVORA

Član 194

Ophođenje i uslovi za lica u sudskom pritvoru

1. Za vreme sudskog pritvora, ličnost i dostojanstvo lica ne smeju da budu povređeni. Sa licem u sudskom pritvoru treba da se postupa na human način, a njegovo odnosno njeno fizičko i psihičko zdravlje mora da bude zaštićeno.

2. Prema licu koje se nalazi u sudskom pritvoru mogu da se primenjuju samo ograničenja koja služe za sprečavanje njegovog odnosno njenog bekstva ili komuniciranja koje bi moglo da ugrozi delotvorno odvijanje postupka.

Član 195

Pritvorske ustanove

1. Prijem u pritvorske ustanove za sudski pritvor (u daljem tekstu: pritvorska ustanova), zasniva se na rešenju sudije u pisanom obliku.

2. Pritvorska ustanova je dužna da vodi evidenciju o vremenu dolaska lica u sudski pritvor u pritvorsku ustanovu i kada pritvorenom licu ističe sudski pritvor određen u rešenju, kao i da obavesti lice u sudskom pritvoru i njegovog odnosno njenog branioca o datumu isticanja roka. Ako pritvorska ustanova ne dobije sudsko rešenje o produženju sudskog pritvora, po isticanju roka određenog u rešenju, odmah pušta na slobodu lice u sudskom pritvoru i o tome obaveštava nadležni sud.

Član 196

Tretiranje i uslovi za pritvorena lica

1. Da bi se obezbedilo zakonito i pravilno sprovođenje sudskog pritvora, pritvorska ustanova prikuplja, obrađuje, čuva i vodi podatke o licima u sudskom pritvoru.

2. Baza podataka iz stava 1. ovog člana obuhvata podatke o:

2.1. Identitetu i ličnom statusu lica u sudskom pritvoru;

2.2. Rešenju o sudskom pritvoru;

2.3. Poslu obavljenom za vreme sudskog pritvora;

2.4. Prijemu u pritvorsku ustanovu, vremenu trajanja, produženju i ukidanju sudskog pritvora; i

2.5. Ponašanju lica u sudskom pritvoru i o bilo kojim disciplinskim merama.

3. Podaci iz baze podataka čuvaju se i koriste sve dok traje sudski pritvor, a po ukidanju sudskog pritvora podaci se arhiviraju i trajno čuvaju.

4. Podatke iz stava 2. ovog člana pritvorska ustanova dostavlja centralnoj evidenciji lica u sudskom pritvoru, a mogu da ih koriste i druga lica samo ako su zakonom ovlašćena da koriste te podatke, ili na osnovu pisane saglasnosti ili zahteva lica na koje se ti podaci odnose.

5. Ministarstvo pravosuđa donosi podzakonske propise gde se podaci iz stava 2. ovog člana i postupci u skladu sa ovim članom bliže uređuju.

Član 197 **Odvajanje pritvorenih lica**

1. Sudski pritvor izdržava se u posebnim ustanovama namenjenim za izdržavanje pritvora, ili u posebnom delu ustanove za izdržavanje kazni zatvora.

2. Lica različitih polova koja se nalaze u sudskom pritvoru ne mogu da budu smeštena u istoj prostoriji. Po pravilu, lica koja su učestvovala u izvršenju istog krivičnog dela ne mogu da budu smeštena u istoj prostoriji, a ni lica koja su na odsluženju kazne ne mogu da budu smeštena u istoj prostoriji sa licima koja se nalaze u sudskom pritvoru. Ako je moguće, lica koja su optužena za krivična dela u povratu ne smeju da budu držana u istoj prostoriji sa drugim pritvorenim licima na koja mogu da utiču negativno.

3. Nadležni sud može da prebaci lice koje se nalazi u sudskom pritvoru iz jedne pritvorske ustanove u drugu iz razloga bezbednosti, reda i discipline ili radi uspešnog i razumnog vođenja krivičnog postupka, na predlog direktora pritvorske ustanove u kojoj se nalazi lice u sudskom pritvoru.

Član 198 **Stvari koje pritvorena lica smeju da zadrže i koriste**

Dok su u sudskom pritvoru, lica mogu da imaju i da koriste predmete za ličnu upotrebu, predmete za održavanje lične higijene, opremu za praćenje javnih sredstava informisanja, štampane publikacije, stručnu i drugu literaturu, novac i druge stvari, koje obzirom na veličinu i količinu olakšavaju normalne aktivnosti u životnom prostoru i ne smetaju ostalim licima koja se nalaze u sudskom pritvoru. Druge stvari se oduzimaju pri proveri lica u sudskom pritvoru i pohranjuju se.

Član 199 **Pritvorena lica imaju pravo na odmor, vežbe i novčanu naknadu za obavljeni rad**

1. Lica koja se nalaze u sudskom pritvoru imaju pravo na osmo- (8) časovni neprekidni odmor u toku svaka dvadeset i četiri (24) časa. Pored toga, licu koje se nalazi u sudskom pritvoru mora da bude garantovano najmanje dva (2) sata boravka dnevno na otvorenom prostoru.

2. Lica koja se nalaze u sudskom pritvoru mogu da obavljaju rad koji je neophodan za održavanje reda i čistoće u njihovim prostorijama. U skladu sa mogućnostima institucije i pod uslovom da to ne šteti vođenju krivičnog postupka, licima u sudskom pritvoru se omogućava rad na aktivnostima koje odgovaraju njihovim fizičkim i psihičkim mogućnostima. Sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća odlučuje o tome u saglasnosti sa upravom pritvorske ustanove.

3. Lica koja se nalaze u sudskom pritvoru imaju pravo na naknadu za obavljeni rad. Ministarstvo pravosuđa donosi podzakonske propise gde se način plaćanja i iznos naknade bliže uređuju.

Član 200 **Posete i pravo na prepisku**

1. Uz odobrenje sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća i pod njegovim odnosno njenim nadzorom ili pod nadzorom lica koje taj sudija imenuje, lice u sudskom pritvoru mogu da posećuju bliski rođaci, a na njegov ili njen zahtev i lekar i druga lica u skladu sa okvirima kućnog reda pritvorske ustanove. Neke posete mogu da budu zabranjene ako štetno utiču na vođenje krivičnog postupka.

2. Uz znanje sudije za prethodni postupak, sudija pojedinac, predsednik veća, predstavnici ambasada, kancelarija za vezu ili diplomatskih misija imaju pravo da posete i da bez nadzora razgovaraju sa licima koja se nalaze u sudskom pritvoru, a koji su državljanima njihove države. Predstavnici nadležnih međunarodnih organizacija imaju ista prava da posećuju i razgovaraju sa licima u sudskom pritvoru koja su izbeglice ili se na neki drugi način nalaze pod zaštitom te međunarodne organizacije.

3. Ombudsman na Kosovu ili njegov odnosno njen zamenik može da posećuje lica koja se nalaze u sudskom pritvoru i da se sa njima dopisuje bez prethodne najave i bez nadzora sudije za prethodni

postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća ili bilo koga drugog lica koje je imenovao taj sudija. Pisma koja lica u sudskom pritvoru šalju kancelariji Ombudsmana na Kosovu ne mogu da budu kontrolisana. Ombudsman i njegov zamenik mogu poverljivo da komuniciraju sa licima u sudskom pritvoru u usmenom i u pisanom obliku. Komunikaciju između lica koje se nalazi u sudskom pritvoru i ombudsmana i njegovog odnosno njenog zamenika može da posmatra, ali ne i da sluša policijski službenik.

4. Lica koja se nalaze u sudskom pritvoru mogu da se dopisuju ili da imaju druge kontakte sa licima koja nisu u pritvorskoj ustanovi uz znanje i pod nadzorom sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća. Sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća može posle konsultacije sa državnim tužiocem, da zabrani slanje i prijem pisama i drugih pošiljki ili uspostavljanje kontakata ako je to štetno za postupak, ali ne može da zabrani slanje zahteva i žalbi ili komunikaciju sa braniocem.

5. Kada sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsedavajući veća ne odobri posetu prema stavu 1. ovog člana ili zabrani komunikaciju prema stavu 4. ovog člana, lice koje se nalazi u sudskom pritvoru može da zahteva od vanpretresnog veća da odobri takvo odobrenje.

6. Nakon iniciranja žalbe do konačne presude, sudija pojedinac ili predsednik sudskog tela odlučuje o pitanjima iz stavova 1-4 ovog člana, dok stav 5 ovog člana sprovodi se prikladno.

Član 201 **Disciplina pritvorenih lica**

1. Sudija za prethodni postupak, sudija pojedinca ili predsednik veća može da izrekne disciplinsku kaznu zabrane ili ograničenja poseta i dopisivanja licu u sudskom pritvoru koje je počinilo disciplinski prekršaj.

2. Disciplinski prekršaji su:

2.1. Fizički napad na druga lica koja se nalaze u sudskom pritvoru, zaposlene u pritvorskoj ustanovi ili na druga službena lica;

2.2. Proizvodnja, prijem ili unošenje stvari za napad ili bekstvo;

2.3. Proizvodnja ili unošenje alkoholnih pića i narkotika i njihova distribucija;

2.4. Kršenje pravila o zaštiti na radu, zaštiti od požara i sprečavanju posledica prirodnih nesreća;

2.5. Ponavljanje povrede kućnog reda pritvorske ustanove;

2.6. Nanošenje ozbiljne materijalne štete namerno ili ozbiljnim nehatom; ili

2.7. Uvredljivo i nedostojno ponašanje.

3. Ograničenje ili zabrana poseta ili dopisivanja ne primenjuje se na posete ili dopisivanje sa braniocem, lekarom, ombudsmanom Kosova i predstavnicima kancelarija za vezu ili diplomatskih misija država čiji je državljanin lice koje se nalazi u sudskom pritvoru, ili u slučaju izbeglice ili lica koje je na neki drugi način pod zaštitom međunarodne organizacije, predstavnicima nadležne organizacije.

4. Na rešenje o kazni koja je izrečena prema stavu 1. ovog člana, dozvoljena je žalba vanpretresnom veću u roku od dvadeset i četiri (24) časova od njegovog prijema. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

5. Sudsko veće odlučuje o žalbi u roku od četrdeset i osam (48) sati.

Član 202
Primena zakona o izvršenju krivičnih sankcija licima u sudskom pritvoru

Osim ako je ovim zakonikom i drugim propisima donetim na osnovu njega drugačije određeno, odredbe Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, Zakon primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje na praćenje, gonjenje, nadzor, održavanje reda i discipline, korišćenje sile, pretresanje lica i pretresanje prostorija lica koja se nalaze u sudskom pritvoru.

Član 203
Nadzor postupanja prema pritvorenim licima

1. Postupanje prema licima koja se nalaze u sudskom pritvoru nadzire predsednik nadležnog osnovnog suda.
2. Nadležni predsednik osnovnog suda i sudija koji je naredio sudski pritvor mogu u svako doba da posete lica koja se nalaze u sudskom pritvoru, da sa njima razgovaraju i da primaju njihove žalbe.
3. Dužnosti u skladu sa ovim članom ne umanjuju dužnosti nadležnog sudije shodno članu 192. ovog zakonika da ocene zahteve pritvorenih lica sa opravdanim pritužbama na stanje pritvora i isprave nezakonite uslove.

GLAVA XI
ZAPISINICI

A. Sačinjavanje i vođenje zapisnika

Član 204
Zapisnik o preduzetoj radnji u krivičnom postupku

1. O svakoj radnji koja je preduzeta u toku krivičnog postupka vodi se zapisnik istovremeno sa obavljanjem radnje, a ako to nije moguće, onda neposredno posle toga.
2. Zapisnik vodi sudski zapisničar suda ili kad radnju preduzima državni tužilac, zapisničar državnog tužilaštva. Zapisnik može da sastavlja lice koje preduzima radnju samo kad se vrši pretresanje stana ili lica, ili kada se radnja preduzima van prostorija službenog lica ili nadležnog organa, a zapisničar ne može da bude obezbeđen.
3. Kad zapisnik vodi zapisničar, lice koje preduzima radnju usmeno govori zapisničaru šta da unese u zapisnik.
4. Izjave lica koje se ispituje unose se u zapisnik onako kako ih je ono izreklo. U slučaju zloupotrebe ovo pravo može da mu bude uskraćeno.
5. Kada zasedanje za ispitivanje u prethodnom postupku, davanje iskaza u prethodnom postupku ili posebne dokazne mogućnosti zahteva da taj deo bude zabeležen tonskim ili optičkim snimanjem, primerak snimka se priključuje zapisniku.

Član 205
Sadržaj zapisnika

1. U zapisnik se unosi naziv zvaničnog tela ili nadležnog organa pred kojim se preduzima radnja, mesto gde se preduzima radnja, dan i čas kada je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih lica i u kom svojstvu prisustvuju, kao i identifikacioni broj krivičnog predmeta u kojem se preduzima radnja.
2. Prilikom obavljanja proceduralne radnje u skladu sa zakonom, stranka treba da bude poučena o pravima koja joj pripadaju po zakonu. Činjenica da je stranka poučena mora da bude uneta u zapisnik kao i podatak da li je stranka koristila to pravo.

3. Stranka svojim potpisom potvrđuje da joj je bilo omogućeno da koristi pravo koje joj pripada po zakonu.

4. Zapisnik sadrži bitne podatke o toku i sadržini preduzete radnje. Ako su prilikom preduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to je naznačeno u zapisniku, a oduzete stvari se priključuju zapisniku, ili je naznačeno mesto gde se nalaze na čuvanju.

5. Prilikom preduzimanja proceduralnih radnji kao što je uviđaj, pretresanje prostorija, vozila ili lica, ili identifikacija lica ili predmeta, podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje identiteta pojedinih predmeta (opis, mere i veličina predmeta ili ostavljenih tragova, stavljanje oznaka na predmetima i dr.), takođe se unose u zapisnik, a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski snimci ili drugi tehnički zapisi, to se unosi u zapisnik i prilaže zapisniku.

6. Dokumenta ili predmeti na koje se upućivalo tokom ispitivanja u prethodnom postupku, davanju iskaza u prethodnom postupku ili tokom posebne dokazne mogućnosti biće identifikovani kao dokazni predmeti dodeljenim brojevima. Tokom ispitivanja u prethodnom postupku, davanja iskaza u prethodnom postupku i tokom posebne dokazne mogućnosti na dokumenta i fizičke stvari se upućuje kao dokazni predmet sa brojem i kao takvi se unose u zapisnik.

Član 206 Verodostojnost zapisnika

1. Zapisnik mora da bude vođen uredno, u njemu ništa ne sme da bude izbrisano, dodavano ili menjano. Precrtana mesta moraju da ostanu čitka.

2. Sve promene, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju da ih overe lica koja potpisuju zapisnik.

Član 207 Uvid u zapisnik

1. Lice protiv koga se preduzima istražna radnja, lica koja obavezno prisustvuju istražnoj radnji, kao i stranke, branilac i oštećeno lice, ako su prisutni, imaju pravo da pročitaju zapisnik ili da zahtevaju da im on bude pročitao. Lice koje preduzima istražnu radnju mora da ih pouči o tom pravu, a u zapisniku se naznačava da li su oni obavešteni o tome i da li im je zapisnik pročitao. Zapisnik mora uvek da bude pročitao ako zapisničar nije prisutan i to se naznačava u zapisniku.

2. Zapisnik sa ispitivanja mora da potpiše ispitivano lice. Ako zapisnik sadrži više od jedne strane, ispitivano lice potpisuje svaku stranu.

3. Na kraju zapisnika potpisuje se tumač, ako ga je bilo, svedoci čije je prisustvo bilo obavezno pri preduzimanju istražne radnje, a ako je reč o pretresanju, i lica koje je pretresano ili lica čije su prostorije pretresane. Ako zapisnik ne potpiše zapisničar zapisnik potpisuju lica koja prisustvuju postupku. Ako takvih lica nema ili nisu u stanju da shvate sadržinu zapisnika, zapisnik potpisuju dva (2) svedoka, osim u slučaju da nije bilo moguće da se obezbedi njihovo prisustvo.

4. Lice koje ne zna da piše umesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar ispod otiska prsta upisuje njegovo ime i prezime. Ako nije moguće da se stavi otisak kažiprsta desne ruke, tada se stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta sa leve ruke, a u zapisniku se naznačava sa kog je prsta i sa koje ruke uzet otisak.

5. Ako ispitivano lice nema nijednu ruku, pročitaoće zapisnik, a ako ne zna da čita, biće mu pročitao zapisnik, a to se takođe naznačava u zapisniku.

6. Ako istražna radnja nije mogla da bude obavljena bez prekida, u zapisniku se naznačava dan i čas kada je nastao prekid, kao i dan i čas kada je proceduralna radnja nastavljena.

7. Ako je bilo prigovora u pogledu sadržine zapisnika, ti prigovori se takođe navode u zapisniku.

8. Zapisnik na kraju potpisuju lica koje je preduzelo istražnu radnju i zapisničar.

9. Ako lice koje je prema ovom zakoniku dužno da potpiše zapisnik odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, to se unosi u zapisnik zajedno sa razlogom odbijanja.

Član 208

Tonsko i optičko snimanje sednica

1. Sednice svedočenja u prethodnom postupku ili sednicama posebnih dokaznih mogućnosti ili bilo koje drugo neophodno ispitivanje ili saslušanje se snima tonskim ili optičkim zapisom u skladu sa sledećom procedurom:

1.1. Ispitivano lice biće informisano na jeziku koji u potpunosti razume i govori da će ispitivanje biti zabeleženo na audio ili video traku.

1.2. Snimanje mora da sadrži podatke iz člana 205. stav 1 ovog zakonika i odgovarajuće obaveštenje iz člana 125 ovog zakonika kao i podatke potrebne za utvrđivanje identiteta lica čija se izjava snima. Ako se snimaju izjave više lica, potrebno je da se obezbedi da se iz snimka jasno vidi ko je dao koji iskaz.

1.3. U slučaju prekida u toku ispitivanja, ta činjenica i vreme prekida biće pribeleženi pre završetka audio ili video snimanja, kao i nastavak ispitivanja.

1.4. Na kraju ispitivanja ispitivanom licu biće pružena mogućnost da razjasni bilo šta od onoga što je izjavio, ili da doda ono što želi. Na zahtev ispitivanog lica, snimak će mu odmah biti pušten, a ispravke i objašnjenja koje to lice da biće zabeležene. Vreme završetka ispitivanja uvek mora da bude naznačeno.

2. Na osnovu diskrecionog prava državnog tužioca ili naredbe sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsedavajućeg sudije, sadržaj trake može biti prepisan. Ako je prepisan, prepis se završava što je pre moguće nakon završetka ispitivanja, a na zahtev ispitivanog lica primerak prepisa se uručuje licu.

3. Najmanje četiri (4) primerka tonskog ili optičkog snimanja shodno ovom članu sačinjavaju se na CD ili DVD diskovima ili njihovom funkcionalnom ekvivalentu i priključen u pismeni zapisnik ispitivanja u spise. Jedan glavni primerak mora biti u spisima stalno, jedan primerak se daje svakom braniocu u vreme optužnice, jedan primerak ostavlja se na raspolaganju zastupniku žrtve ili zastupniku žrtve, jedan primerak zadržava državni tužilac.

4. Pisani zapisnik sa ispitivanja naznačava ili sadrži:

4.1. Činjenicu da je ispitivanje zabeleženo pomoću uređaja za tonsko ili optičko snimanje;

4.2. Ime lica koje je vršilo snimanje;

4.3. imena lica koja su bila prisutna tokom snimanja

4.4. Činjenicu da je ispitivano lice unapred obavešteno o nameri da ispitivanje bude snimano;

4.5. Podatak da li je snimak pušten;

4.6. Kratak pregled svedočenja; i

4.7. Primerka svakog dokaznog predmeta koji je pokazan licu koje se ispitivalo

5. Nakon sačinjavanja potrebnih primeraka, zapisničar će zapečatiti glavni primerak snimanja i potpisuje i popunjava izjavu da snimak nije izmenjen ili da nije izvršena redakcija i da je to verodostojno snimanje sednice.

6. Ako se tokom sačinjavanja tonskog ili optičkog snimka desi greška, lice čije svedočenje ili ispitivanje se snima biće poučeno o tehničkoj grešci dok se snima i biće ponovo upitano o pitanjima ili

odgovorima na čije snimanje je imala uticaja tehnička greška ili će mu biti dozvoljeno da načini ispravke o pitanjima ili odgovorima na čije snimanje je imala uticaja tehnička greška.

7. Tonsko i optičko snimanje sednica odnosno zasedanja ne sme da bude ispravljeno ili izmenjeno. Ako je podignuta optužnica za krivično delo za koje se zasedanje snima, predsedavajući sudija može da donese odluku da ne može da se snima zasedanje tonskim ili optičkim snimanjem ako postoji osnovani razlog da se veruje da je snimanje ispravljeno ili izmenjeno. Osnovni razlog shodno ovom stavu ne može da bude dozvoljen isključivo na razlikama u svedočenju svedoka.

8. Lični podaci o okrivljenom, oštećenom ili svedoku koji su snimljeni su poverljivi i mogu samo da se koriste u toku krivičnog postupka. Povreda ovog stava smatra se povredom etičkih dužnosti uključenog lica i može sud da ih sankcioniše.

Član 209

Beleženje radnji tonskim i optičkim snimanjem

Državi tužilac, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća može narediti da se istražne radnje i druge radnje snime pomoću uređaja za tonsko ili optičko snimanje. Član 208. ovog zakonika se shodno primenjuje.

Član 210

Ručna ili pismena stenografija i transkriptovanje

Državni tužilac, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća može da naloži da se istražna radnja u postupku ili njeni delovi zabeleže stenografski ili na stenografskoj mašini. Stenografski zapisnik mora u roku od četrdeset i osam (48) časova da bude prepisan, pregledan i priložen zapisniku.

Član 211

Snimanje od strane drugih lica

1. Sudija za prethodni postupak može da dozvoli drugim licima koja imaju opravdan interes da tonskim ili optičkim zapisom zabeleže pojedine istražne radnje, imajući u vidu da bi to imalo beznačajan uticaj na prava, posebno na pravo na privatnost okrivljenog, oštećenog, svedoka i drugih učesnika u postupku. Lični podaci o okrivljenom, oštećenom ili svedocima su poverljivi i mogu da budu korišćeni samo u toku krivičnog postupka.

2. Na predlog stranke ili ab initio odnosno zakonske inicijative predsednika suda izuzetno može da dozvoli snimanje iz stava 1. ovog člana na glavnom pretresu.

3. Stranke i branilac mogu da vrše tonsko snimanje sednice glavnog pretresa koja je otvorena za javnost. Snimljeni lični podaci o okrivljenom licu, oštećenom licu ili svedocima su poverljivi i mogu da budu korišćeni samo u toku krivičnog postupka. Tonski snimak iz ovog stava ne sme da bude pušten svedoku.

4. Kada je snimanje glavnog pretresa dozvoljeno, sudija pojedinac ili predsednik veća može iz opravdanih razloga da zabrani snimanje određenih delova zasedanja

Član 212

Spis predmeta

1. Svi spisi, izveštaji, zapisi, prepisi, dokazi, naredbe, odluke, zahtevi, žalbe, presude i ostala dokumenta koja su od važnosti za krivični postupak nalaze se u spisu predmetu.

2. Spis predmeta propisno vodi odgovoran službenik.

3. Tužilačko veće Kosova i Sudski savet Kosova imaju ovlašćenja da propišu propise o internom rukovanju spisa predmeta u svojim tužilaštvima odnosno sudovima.

B. Uvid u zapisnike i u spis predmeta

Član 213 Uvid osumnjičenih i okrivljenih lica u spis predmeta

1. U toku početnih koraka policije, osumnjičeni treba imati pristup dokazima koji se prikupljaju njegovim zahtevom, osim u slučajevima kada se mogu aplicirati, mutatis mutandi, stav 6 ili 7 ovog člana.
2. Tokom pokretanja istrage, državni tužilac je dužan da obezbedi pristup spisima svakom navedenom okrivljenom ili braniocu izuzev u slučajevima shodno ovom članu.
3. U nijednoj fazi tokom istrage, odbrani ne može da bude uskraćeno pregledanje dokumentacije koja se tiče ispitivanja okrivljenog, ili materijala koji je dobijen od ili pripada okrivljenom, materijala u vezi sa istražnim radnjama kojima je branilac prisustvovao ili je trebalo da prisustvuje, ili mišljenja veštaka.
4. Po završetku istrage, branilac ima pravo da pregleda, napravi primerke ili fotografiše sve podatke i fizičke dokaze koji stoje na raspolaganju sudu.
5. Po podizanju optužnice, okrivljeno lice odnosno svako od okrivljenih lica navedenih u optužnici mogu da dobiju primerak ili primerke spisa.
6. Državni tužilac dozvoliće odbrani da, pored prava iz stavova 2. 3. i 4. ovog člana koja odbrana uživa, pregleda, kopira ili fotografiše bilo koji spis, knjigu, dokument, fotografiju i druge materijalne predmete koje državni tužilac poseduje, čuva ili kontroliše, a koji služe za pripremanje odbrane, ili koje državni tužilac namerava da upotrebi kao dokaz na glavnom pretresu, u zavisnosti od slučaja, ili koji su dobijeni od okrivljenog ili su pripadali njemu. Državni tužilac može da uskrati odbrani pregledanje, kopiranje ili fotografisanje određenog spisa, knjige dokumenta, fotografije i materijalnog predmeta koji poseduje, čuva ili kontroliše ako postoji osnovana mogućnost da bi pregled, kopiranje ili fotografisanje mogli da ugroze ciljeve istrage ili živote i zdravlje ljudi. U takvom slučaju, odbrana može da zahteva od sudije u prethodnom postupku, sudije pojedinca ili predsednika veća da joj odobri pregled, kopiranje ili fotografisanje dokumentacije. Odluka sudije je konačna.
7. Državni tužilac može da izvrši redakciju ili obeleži debelom crnom linijom informacije koje se teško razumeju ili primerke dokumenata koji sadrže osetljive informacije. Okrivljeni može da uloži prigovor odnosno ospori redakciju sudiji za prethodnom postupku, sudiji pojedincu ili predsedniku veća u roku od tri (3) dana od primanja primerka na kome je izvršena redakcija. Državnom tužiocu će biti dozvoljeno da dobije priliku da objasni zakonske osnove za redakciju bez obelodanjivanja osetljivih informacija. Sudija će preispitati informacije gde je izvršena redakcija teksta i donosi odluku o tome u roku od tri (3) dana da li je redakcija zakonski opravdana.
8. Odredbe ovog člana primenjuju se u zavisnosti od mera koje štite oštećene i svedoke i njihovu privatnost, kao i poverljive informacije, kako je propisano zakonom.

Član 214 Uvid oštećenog ili zastupnika žrtve u spis predmeta

1. Oštećeno lice i njegov odnosno njen zakonski zastupnik ili punomoćnik, žrtva ili zastupnik žrtve imaju pravo da pregledaju, kopiraju ili fotografišu spise i materijalne dokaze kojima raspolaže sud ili državni tužilac, ako imaju opravdani interes.
2. Sud ili državni tužilac može da uskrati pregled, kopiranje ili fotografisanje spisa ili materijalnog dokaza ako je legitimni interes okrivljenog ili drugog lica važniji od interesa oštećenog, ili ako postoji osnovana mogućnost da bi pregled, kopiranje ili fotografisanje mogli da ugroze ciljeve istrage ili živote ili zdravlje ljudi, ili da bi značajno odugovlačilo postupak, ili ako oštećena strana još nije ispitana kao svedok.
3. Ako državni tužilac uskrati pregled dokumentacije, oštećeno lice može da podnese žalbu sudiji za prethodni postupak. Odluka sudije za prethodni postupak je konačna.

4. Žalba može da se podnese vanpretresnom veću ako sudija za prethodni postupak odbije pregledanje spisa sa kojima sud raspolaže.

5. Državni tužilac može da izvrši redakciju na informacijama ili da ih obeleži debelom crnom linijom informacije koje se teško razumeju na primercima dokumenata koji sadrže osetljive informacije.

6. Odredbe ovog člana primenjuju se u zavisnosti od mera koje štite oštećene i svedoke i njihovu privatnost, kao i poverljive informacije, kako je propisano zakonom, uključujući glavu XIII ovog zakonika.

Član 215 **Sposobnost da se bude tumač ili prevodilac**

1. Lice koje radi kao tumač ili prevodilac shodno ovom zakoniku mora da bude sposobno da tumači ili prevodi kao što sledi:

1.1. Ako je na raspolaganju, tumač ili prevodilac mora da bude akreditovan kao tumač ili prevodilac na relevantnim jezicima u skladu sa uredbama koje su usvojene shodno stavu 2.

1.2. Ako tumač ili prevodilac shodno stavu 1. podstav 1, ovog člana nije na raspolaganju, tumač ili prevodilac mora da ima diplomu iz jezika ili jezicima u pitanju i najmanje dve (2) godine iskustva kao tumač ili prevodilac,

1.3. Ako tumač ili prevodilac shodno stavu 1. podstav 1 i 2, ovog člana nije na raspolaganju, tumač ili prevodilac mora da ima najmanje četiri (4) godine iskustva kao tumač ili prevodilac na jeziku ili jezicima u pitanju, ili

1.4. Ako tumač ili prevodilac shodno stavu 1. podstavovi 1, 2, i 3, ovog člana nije na raspolaganju, tumač ili prevodilac mora da pokaže dovoljnu veštinu odnosno iskustvo da tumači ili prevodi tačno i bez pristrasnosti na relevantnim jezicima

2. Ministarstvo pravosuđa je ovlašćeno da donose uredbе o akreditaciji prevodioca i tumača kao osposobljenih da stručno tumače i prevode u krivičnim postupcima na jezicima koji se obično koriste u krivičnom postupku.

GLAVA XII **DOKAZI U TOKU ISTRAGE**

A. Zahtev okrivljenog ili oštećenog lica da prikupi ili sačuva dokaze

Član 216 **Zahtev okrivljenog lica za prikupi ili sačuva dokaze**

1. U toku istrage okrivljeni može da podnese zahtev državnom tužiocu da obezbedi određeni dokaz.

2. Državni tužilac prikuplja dokaze ili iskaze ako su ona od značaja za postupak i:

2.1. ako postoji opasnost da će dokazi ili iskazi biti izgubljeni ili da postoji mala verovatnoća da će biti na raspolaganju tokom suđenja,

2.2. takav dokaz može da opravda puštanje okrivljenog lica iz sudskog pritvora

2.3. ako dokaz ili iskaz koji se traži ima razumnu verovatnoću da oslobađa optužbe, ili

2.4. ako postoji neki drugi opravdani razlog za uzimanje takvog dokaza ili iskaza.

3. ako okrivljeno lice ili branilac podnese zahtev državnom tužiocu da prikupi takav dokaz koji se nalazi van Kosova, državni tužilac prikuplja takav dokaz u skladu sa članom 219 ovog zakonika.

4. Ako državni tužilac odbije zahtev za uzimanje dokaza, donosi obrazloženu odluku i obaveštava okrivljenog. Okrivljeni može da podnese žalbu na takvu odluku sudiji za prethodni postupak.

Član 217

Zahtev oštećene strane za prikupljanje i čuvanje dokaza

1. U toku istrage oštećena strana može da podnese zahtev državnom tužiocu da prikupi određeni dokaz.

2. Državni tužilac prikuplja dokaze ili iskaze ako su oni od značaja za postupak i:

2.1. ako postoji opasnost da će dokazi ili svedočenja biti izgubljena ili malo verovatno na raspolaganju tokom suđenja

2.2. ako takav dokaz može biti delotvorno uzet sa drugim dokazom koji traži državni tužilac, ili

2.3. neposredno je vezan za zahtev koji je podnela oštećena strana u krivičnom postupku.

3. ako oštećena strana podnese zahtev državnom tužiocu da prikupi takav dokaz koji se nalazi van Kosova, državni tužilac prikuplja takav dokaz u skladu sa članom 219. ovog zakonika.

4. Ako državni tužilac odbije zahtev za prikupljanje dokaza, donosi obrazloženu odluku i obaveštava oštećenu stranu, zastupnika oštećene strane ili zastupnika žrtve. Oštećena strana, ovlašćeni zastupnik oštećene strane ili zastupnik žrtve može da podnese žalbu protiv takve odluke sudiji za prethodni postupak.

Član 218

Izjavljivanje štete od oštećenog

1. Tokom istrage ili u roku od šezdeset (60) dana od podizanja optužnice, oštećena strana može da podnese jednostavnu izjavu o šteti nastaloj krivičnim delom koje se tereti. Zastupnik žrtve može da pomogne oštećenoj strani da podnese izjavu o šteti. Kancelarija zastupnika žrtve može da izda standardni obrazac o izjavljivanju štete koja treba da ispunjava uslove shodno ovom članu.

2. Izjava može da se popuni anonimno ako to dozvoli sud i ako je identitet žrtve obelodanjen sudu.

3. Izjava o šteti opisuje:

3.1. Lice koje je nanelo odnosno prouzrokovalo štetu,

3.2. Kako je došlo do štete,

3.3. kako je došlo do štete, da li je ona bila očekivani ishod krivičnog dela, i

3.4. Ako su nastali troškovi zbog štete ili gubitka nastalih krivičnim delom, izjava mora da proceni razumnu procenu troškova ili gubitka.

4. Sud može da naredi restituciju oštećenoj strani koja nije propisno podnela izjavu o šteti

5. Sud može oštećenu stranu koja odbije da podnese izjavu o šteti smatrati da nije strana u krivičnom postupku.

6. Ako izjava o šteti predviđa procenu troška ili gubitka, takođe će služiti kao imovinskopravni zahtev.

Član 219

Međunarodni zahtevi

1. Državni tužilac ili nadležni sudija u najkraćem mogućem roku, upućuju međunarodne pravne zahteve, zahteve za izručenje, zahteve za prenos zatvorenika ili zahteve za izvršenje presuda.

2. Svi međunarodni zahtevi upućuju se u skladu sa Zakonom o međunarodnoj pravnoj saradnji u krivičnim stvarima, br. 04/L-31 ili kasnije usvojenim zakonom ili naknadnim zakonima.

3. Državni tužilac ili nadležni sudija upućuje sve međunarodne zahteve u konsultaciji i saglasnosti sa kancelarijom za međunarodnu pravnu saradnju pri Ministarstvu pravosuđa ili sledbenikom.

4. Ministar pravosuđa odlučuje o svim međunarodnim zahtevima koji su upućeni inostranim vladama.

5. Državni tužilac ili nadležni sudija ne obraća se sredstvima javnog informisanja o trenutnim ili nameravanim međunarodnim zahtevima nego će uputiti medije Ministarstvu pravosuđa.

6. Dokazi koji su dobijeni nezvanično od inostranih vlada, organa unutrašnjih poslova, tužioca ili sudova biće prihvatljivi ako su praćeni izjavom te inostrane vlade, organa unutrašnjih poslova, tužioca ili suda koja pokazuje da je dokaz pouzdan i da je dobijen u skladu sa zakonom te inostrane države. Takav dokaz ne mora da čini isključivu ili presudnu osnovu za krivicu. Takva informacija biće praćena obaveštenjem o potkrepljujućim dokazima shodno članu 263.ooog Zakonika.

7. Ako kancelarija za međunarodnu saradnju primi i usvoji zahtev za saradnju inostrane vlade, kancelarija za međunarodnu pravnu saradnju će dodeliti zahtev odgovarajućem državnom tužiocu koji će započeti krivični postupak sa ograničenom svrhom dobijanja traženih informacija ili preduzimanja tražene mere. Ako zatražena informacija ili mera nije dozvoljena zakonom ili je nije moguće dobiti ili preduzeti, državni tužilac obaveštava kancelariju za međunarodnu saradnju i obustavlja krivični postupak.

GLAVA XIII ZAŠTITA OŠTEĆENIH STRANA I SVEDOKA

Član 220 Definicije

1. Za potrebe ove glave, koriste se sledeće definicije:

1.1. Značenje “**ozbiljan rizik**” predstavlja opravdan strah zbog opasnosti po život, fizičko ili duševno zdravlje ili imovinu oštećenog lica, svedoka saradnika, svedoka ili člana porodice oštećenog ili svedoka kao očekivana posledica predočavanja dokaza od strane oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka u toku saslušavanja ili svedočenja na sudu;

1.2. Značenje “član porodice” je bračni ili vanbračni drug, srodnik po vertikalnoj krvnoj liniji, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra ili hranilac;

1.3. Značenje “anonimnost” znači da nema otkrivanja informacija u vezi sa identitetom ili kretanjem oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka ili identitetom ili kretanjem člana porodice oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka ili identitetom bilo kog lica koje je povezano sa oštećenom stranom, svedokom saradnikom ili svedokom.

Član 221 Molba za meru zaštite ili anonimnosti

1. U bilo kojoj fazi postupka, državni tužilac, okrivljeno lice, branilac, oštećena strana, svedok saradnik ili svedok mogu da podnesu pisanu molbu nadležnom sudiji za određivanje zaštitne mere ili naredba za anonimnost ako postoji ozbiljan rizik po oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka člana njegove ili njene porodice.

2. Molba sadrži izjavu o činjeničnim navodima. Nadležni sudija stavlja molbu i izjavu u zapečaćeni koverat i samo nadležni sudija u toj fazi postupka i državni tužilac mogu da imaju uvid u zapečaćeni sadržaj.

3. Posle prijema molbe, nadležni sudija može da naredi odgovarajuće zaštitne mere za oštećenog,

svedoka saradnika ili svedoka, ili ako smatra da je to neophodno pre nego što donese odluku o molbi, da sazove zatvoreno saslušanje da bi dobio dodatne informacije od državnog tužioca, okrivljenog lica, branioca, oštećenih lica, svedoka saradnika ili svedoka. U slučaju da je po molbi doneta naredba shodno članovima 223. i 224. ovog zakonika, nadležni sudija saziva saslušanje na zatvorenom zasedanju.

4. Nadležni sudija može da donese naredbu za zaštitnu meru ili naredbu za anonimnost oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka kada on ili ona zaključi da:

4.1. Postoji ozbiljan rizik po oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka ili člana njegove ili njene porodice; i

4.2. Zaštitna mera je neophodna da bi se sprečio ozbiljan rizik po oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka ili člana njegove ili njene porodice.

5. Državnog tužioca o bilo kojoj molbi koju je podnelo okrivljeno lice, branilac, oštećena strana, svedok saradnik ili svedok obaveštava nadležni sudija i ima pravo da daje preporuke i izjave u vezi sa činjenicama nadležnom sudiji na saslušanju ili pisanim putem ako nadležni sudija nije naredio saslušanje.

Član 222 **Naredba za mere zaštite**

1. Sudija može da naredi mere zaštite koje smatra neophodnim, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

1.1. Izostavljanje ili brisanje imena, adresa, radnog mesta, zanimanja ili bilo kog drugog podatka ili informacije koja bi mogla da bude iskorišćena za utvrđivanje identiteta oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka;

1.2. Neobjavljivanje bilo kog dokumenta koji identifikuje oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka;

1.3. Nastojanja da se prikriju crte lica ili fizički opis oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka koji daje iskaz, uključujući svedočenje iza neprozirnog paravana, ili pomoću uređaja za izmenu slike ili glasa, ili istovremeno saslušavanje na drugom mestu koje je sa sudnicom povezano internom televizijom, ili saslušanje snimljeno na video traci pre ročišta uz prisustvo branioca;

1.4. Dodeljivanje pseudonima;

1.5. Sednicu zatvorenu za javnost;

1.6. Naredbe braniocu da ne otkriva identitet oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka ili ne objavljuje bilo koji materijal koji bi mogao da dovede do otkrivanja identiteta;

1.7. Privremeno udaljavanje okrivljenog iz sudnice ako svedok saradnik ili svedok odbija da svedoči u prisustvu okrivljenog ili ako okolnosti ukazuju sudu da svedok neće da govori istinu u prisustvu okrivljenog; ili

1.8. Bilo koju kombinaciju pomenutih metoda da bi se sprečilo otkrivanje identiteta oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka.

2. Druge odredbe ovog zakonika ne primenjuju se kada protivreče zaštitnim merama iz stava 1. ovog člana.

3. Naredba da budu primenjene mere zaštite je u pisanom obliku i ne sme da sadrži nikakvu informaciju koja bi mogla da vodi otkrivanju identiteta oštećenog, svedoka saradnik, svedoka ili člana porodice, ili koja bi mogla da otkrije postojanje, ili da izloži ozbiljnom riziku operativnu bezbednost, tekuće i poverljive policijske istrage.

4. Kada je naređena zaštitna mera u odnosu na oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka, stranka koja je podnela molbu može posle toga da zahteva izmenu zaštitne mere. Samo nadležni sudija koji je doneo takvu meru može da izmeni ili ukine naredbu, ili da odobri prepuštanje zaštićenog materijala drugom sudiji za korišćenje u drugim postupcima. Ako u vreme kada je podnet zahtev za izmenu ili prepuštanje, sud koji je doneo meru nije više nadležan za taj slučaj, nadležni sudija na nadležnom sudu može da odobri takvu izmenu ili prepuštanje, posle davanja pisanog obaveštenja državnom tužiocu i pošto čuje njegove argumente.

Član 223 **Naredba za anonimnost od javnosti**

1. Ako su mere zaštite iz člana 222. stava 1. ovog zakonika nedovoljne da garantuju zaštitu svedoka koga je sudiji predložila odbrana, nadležni sudija može u izuzetnim okolnostima da donese naredbu za anonimnost kojom svedok koga je sudiji predložila odbrana ostaje anoniman za javnost, oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca i njihovih zakonskih zastupnika ili punomoćnika.

2. Pre nego što donese naredbu za anonimnost, nadležni sudija sprovodi saslušanje na zatvorenoj sednici na kojoj se saslušavaju svedok o kome je reč i druga lica za koja se smatra da je to neophodno, kao što je policijsko i vojno osoblje koje osigurava bezbednost. Osim ovih lica mogu da budu prisutni samo državni tužilac, neophodno osoblje suda i tužilaštva i branilac.

3. Nadležni sudija može da donese naredbu za anonimnost samo ako prethodno oceni da:

3.1. Postoji ozbiljan rizik za svedoka ili člana njegove ili njene porodice, pa je potpuna anonimnost svedoka neophodna da se spreči takav ozbiljan rizik;

3.2. Izjava svedoka je od materijalne važnosti za slučaj i bilo bi nepravedno da odbrana bude prisiljena da nastavi bez nje;

3.3. Kredibilitet svedoka je potpuno ispitan i otkriven sudiji na zatvorenoj sednici; i

3.4. Potreba za anonimnošću svedoka u cilju obezbeđivanja pravde je važnija od interesa javnosti ili oštećenog da saznaju identitet svedoka pri sprovođenju postupka.

Član 224 **Naredba za anonimnost od strane okrivljenog lica**

1. Ako su mere zaštite predviđene čl. 222. stava 1. ovog zakonika nedovoljne da garantuju zaštitu oštećene strane, svedoka saradnika ili svedoka koga nije predložila odbrana, nadležni sudija može u izuzetnim slučajevima, da donese naredbu za očuvanje anonimnosti kojom oštećeno lice ili svedok ostaju anonimni za okrivljeno lice i branioca.

2. Državni tužilac će zatražiti naredbu za anonimnost okrivljenog pismenim predlogom koji je podnesen zapečaćen i koji opisuje činjenice koje pokazuju da:

2.1. Postoji ozbiljan rizik za oštećenog, svedoka saradnika ili svedok koji treba da bude predmet naredbe za anonimnost; i

2.2. anonimnost će sprečiti ozbiljan rizik oštećenoj strani, svedoku saradniku ili svedoku.

3. Sud ne izdaje naredbu shodno članu na osnovu zahteva shodno stavu 2. ovog člana koji se zasniva na opštem opisu opasnog za svedoke u sličnim slučajevima.

4. Pre nego što donese naredbu za anonimnost, nadležni sudija sprovodi saslušanje na zatvorenoj sednici na kojoj se saslušavaju oštećena strana, sposobni svedok ili svedok o kome je reč i druga lica za koja se smatra da je to neophodno, kao što je policijsko i vojno osoblje koje osigurava bezbednost. Osim ovih lica mogu da budu prisutni samo državni tužilac i neophodno osoblje suda i tužilaštva.

5. Nadležni sudija može da izda takvu naredbu za anonimnost ako on ili onda utvrdi:

5.1. Postoji ozbiljan rizik za oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka, ili člana njegove porodice, te je potpuna anonimnost oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka neophodna da bude sprečen takav ozbiljan rizik;

5.2. Svedočenje oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka je od materijalne važnosti za slučaj i bilo bi nepravedno da optužba bude prisiljena da nastavi bez njega;

5.3. Kredibilitet oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka je potpuno ispitano i otkriven sudiji na zatvorenoj sednici; i

5.4. Potreba za anonimnošću oštećenog, svedoka saradnika ili svedoka u cilju obezbeđivanja pravde je važnija od interesa okrivljenog da sazna identitet oštećenog ili svedoka pri vođenju odbrane.

Član 225 Oblik naredbe za anonimnost

1. Naredba za anonimnost je u pisanom obliku i ne sadrži nikakve podatke koji bi mogli da dovedu do otkrivanja identiteta oštećene strane, svedoka saradnika, svedoka ili člana njegove ili njene porodice, ili koja bi mogla da otkrije postojanje, ili da izloži ozbiljnom riziku operativnu bezbednost tekuće poverljive policijske istrage.

2. Informacije u zapisniku sa zatvorene sednice brišu se iz zapisnika, zapečaćuju i odlažu kao službena tajna odmah posle identifikacije, a pre saslušavanja oštećenog, svedoka sposobnog da svedoči ili svedoka.

3. Podatke kojima je pristup ograničen, državni tužilac i sudija mogu da pregledaju i koriste samo u žalbi na odluku iz čl. 223. ili 224. ovog zakonika. Žalbu na naredbu za anonimnost i korišćenje metoda za sprečavanje otkrivanja identiteta javnosti, oštećenih strana, svedoci, branilac i okrivljeni mogu da podnesu vanpretresnom veću ako je naredbu izdao sudija za prethodni postupak. U suprotnom, žalba je moguća samo putem žalbe na presudu.

Član 226 Zabrana postavljanja pitanja koja mogu da otkriju identitet

Sud će da zabrani sva pitanja čiji odgovori mogu da otkriju identitet oštećene strane, svedoka saradnika ili svedoka zaštićenog merama zaštite ili ograničene informacije.

Član 227 Zaštita svedoka

Posebne i vanredne mere, načini i postupci za zaštitu svedoka i svedoka saradnika su uređeni Zakonom o zaštiti svedoka, Zakon br. 04/L-015.

Član 228 Dodatne mere zaštite u slučajevima nasilja u porodici

Mere zaštite u slučajevima nasilja u porodici pred osnovnim sudom su primenjuju u skladu sa Zakonom o zaštiti protiv nasilja u porodici, Zakon br. 03/L-182.

GLAVA XIV ALTERNATIVNI POSTUPAK

Član 229 Alternativni postupak

Državni tužilac razmotriće i upotrebiti alternativni postupak u skladu sa ovom glavom ili alternativne mere odnosno mere izvršenja obaveza shodno članu 184. ovog zakonika kada takav postupak ili vaspitna mera je u saglasnosti sa dužnostima i nadležnostima državnog tužioca shodno članu 49 ovog zakonika.

Član 230 Privremeni prekid postupka

1. Državni tužilac može uz saglasnost oštećene strane, imajući u vidu prirodu, okolnosti i karakter krivičnog dela i izvršioca, da privremeno prekine krivično gonjenje krivičnog dela kažnjivog novčano ili zatvorom do tri (3) godine, ako okrivljeno lice prihvati da se ponaša prema uputstvima državnog tužioca i da izvrši neke obaveze koje umanjuju ili otklanjaju štetne posledice krivičnog dela, uključujući:

1.1. Otklanjanje ili naknadu štete;

1.2. Uplatu doprinosa nekoj javnoj instituciji, humanitarnoj organizaciji ili fondu za naknadu štete žrtvama krivičnih dela; ili

1.3. Obavljanje nekog rada od opšteg interesa.

2. Ako okrivljeni ispuni preuzete obaveze u propisanom vremenskom roku koji nije duži od šest (6) meseci, krivična prijava biće odbačena, ili će istraga biti obustavljena.

3. U slučaju da se okrivljeni ne ponaša u skladu sa svojim obavezama iz stava 1. ovog člana, državni tužilac može ponovo da pokrene krivično gonjenje.

4. Ovaj član se ne primenjuje u slučajevima nasilja u porodici ili seksualnog nasilja.

Član 231 Okolnosti kada krivično gonjenje nije obavezno

1. Državni tužilac nije obavezan da započne krivično gonjenje ili može da odustane od gonjenja:

1.1 Ako krivični zakon predviđa da sud može da se odrekne kažnjavanja izvršioca krivičnog dela a državni tužilac odluči da u svetlu aktuelnih okolnosti slučaja samo suđenje bez krivične sankcije nije potrebno; ili

1.2 Ako počinilac krivičnog dela kažnjivog novčanom kaznom ili zatvorom u trajanju do godinu dana izrazi iskreno kajanje za učinjeno delo i ako spreči štetne posledice ili nadoknadi štetu, a državni tužilac odluči da u svetlu aktuelnih okolnosti slučaja, krivična sankcija ne bi bila opravdana.

Član 232 Postupak medijacije

1. Državni tužilac može da uputi krivičnu prijavu za krivično delo kažnjivo novčano ili zatvorom u trajanju do tri (3) godine na postupak medijacije. Pre nego što postupi tako, državni tužilac uzima u obzir vrstu i prirodu dela, okolnosti pod kojima je izvršeno, ličnost izvršioca i njegove prethodne kazne za isto ili druga krivična dela, kao i stepen njegove ili njene krivične odgovornosti.

2. Medijaciju vodi nezavisni posrednik odnosno medijator. Posrednik je obavezan da prihvati slučaj koji je uputio državni tužilac i obavezan je da preduzme mere koje obezbeđuju da sadržaj sporazuma

bude srazmeran ozbiljnosti i posledicama dela.

3. Sporazum postignut u postupku medijacije može da bude postignut samo uz pristanak okrivljenog i oštećenog lica.

4. Kada državni tužilac dobije obaveštenje da je sporazum postignut, odbacuje krivičnu prijavu. Posrednik je obavezan da obavesti državnog tužioca o neuspehu posredovanja i o razlozima neuspeha. Rok za postizanje dogovora ne može da bude duži od tri (3) meseca.

5. Zaključen dogovor usred posredovanja je izvršan shodno odredbama Zakona o obligacionim odnosima i zakona o posredništvu, ili naknadno usvojenim zakonima.

Član 233 **Sporazum o priznanju krivice**

1. U bilo koje vreme pre podnošenja optužnice državni tužilac i branilac mogu pregovarati o uslovima pismenog sporazuma o priznanju krivice prema kojima su okrivljeni i državni tužilac pristali na tačke optužnice i okrivljeni pristao da se izjasni krivim u zamenu za:

1.1. pristanak državnog tužioca da sudu predloži blažu kaznu koja ne može biti ispod minimalne kazne predviđene zakonom ili minimum predviđen stavom 7 ovog člana; ili

1.2. druge protivnaknade u interesu pravde, kao što je odustajanje od kazne predviđeno članom 234. ovog zakonika.

2. U bilo kom trenutku od podizanja optužnice i pre završetka suđenja državni tužilac i branilac mogu pregovarati o uslovima pismenog sporazuma o priznanju krivice prema kojima je okrivljeni pristao da se izjasni krivim u zamenu za:

2.1. pristanak državnog tužioca da sudu predloži blažu kaznu koja ne može biti ispod minimalne kazne predviđene zakonom ili minimum predviđen tackom 7 ovog člana; ili

2.2. drugu protivnaknadu u interesu pravde, kao što je odustajanje od kazne predviđene članom 234. ovog zakonika.

3. U slučajevima kada okrivljeni želi da sklopi sporazum o priznanju krivice, branilac okrivljenog ili okrivljeni, ako ga ne zastupa branilac, traži preliminarni sastanak sa državnim tužiocem kako bi počeli pregovori o sporazumu o priznanju krivice. U svim takvim pregovorima okrivljenog mora da zastupa branilac, u skladu sa stavom 1. ovog člana.

4. Po prijemu zahteva za preliminarni sastanak državni tužilac obaveštava šefa svoje kancelarije, koji daje pismeno ovlašćenje za održavanje sastanaka povodom razgovora o sporazumu o priznanju krivice na kome će se izjavama okrivljenog dati ograničen imunitet kako je predviđeno stavom 11. ovog člana. Svi sporazumi o priznanju krivice moraju biti u pisanoj formi i odobreni od strane šefa kancelarije odgovarajućeg državnog tužioca pre nego što se formalno ponude okrivljenom.

5. U slučajevima kada želi da sklopi sporazum o priznanju krivice, državni tužilac dobija odobrenje šefa svoje kancelarije da počne pregovore o sporazumu o priznanju krivice. Po odobrenju šefa svoje kancelarije, državni tužilac:

5.1. šalje pismo braniocu sa opisom ponuđenog sporazuma o priznanju krivice, uključujući uslove propisane stavom 12, ovog člana ili

5.2. se sastaje sa braniocem i okrivljenim kako bi pregovarao o mogućnosti i uslovima sporazuma o priznanju krivice. Stav 4. ovog člana primenjuje se *mutatus mutandis*.

6. Pismeni sporazum o priznanju krivice može sadržati odredbu da će državni tužilac podneti sudu zahtev iz člana 236. ovog zakonika da izda naredbu koja proglašava okrivljenog „svedokom saradnikom“ kako je definisano u članu 235. ovog zakonika. Ako takav okrivljeni pruža pomoć, kao svedok saradnik, državni tužilac preporučuje sudu blažu kaznu, shodno stavu 7 ovog člana, koja

odražava obim pomoći i saradnje od strane okrivljenog, uzimajući istovremeno u obzir težinu krivičnih optužbi.

7. Na osnovu pismenog sporazuma o priznanju krivice državni tužilac može da preporuči blažu kaznu iz stava 1., podstav 1.1, stav 2., podstav 2.1 i stava 6 ovog člana, ali samo u meri dozvoljenoj prema sledećoj formulaciji:

7.1. za sporazum o priznanju krivice zaključen tokom glavnog pretresa, okrivljeni se može osuditi na najmanje devetdeset odsto (90%) moguće minimalne kazne zatvora predviđene odgovarajućim odredbama Krivičnog zakonika.

7.2. za sporazum o priznanju krivice zaključen pre glavnog pretresa, okrivljeni se može osuditi na najmanje osamdeset odsto (80%) moguće minimalne kazne zatvora predviđene odgovarajućim odredbama Krivičnog zakonika.

7.3. za sporazum o priznanju krivice zaključen pre glavnog pretresa u kome okrivljeni učestvuje kao svedok saradnik i obezbeđuje dokaze u krivičnom postupku, okrivljeni se može osuditi na najmanje šezdeset (60%) moguće minimalne kazne zatvora predviđene odgovarajućim odredbama Krivičnog zakonika.

7.4. za sporazuma o priznanju krivice zaključen pre glavnog pretresa u kome okrivljeni učestvuje kao svedok saradnik u tajnoj istrazi i obezbeđuje dokaze u krivičnom postupku, okrivljeni se može osuditi na najmanje četrdeset odsto (40%) moguće minimalne kazne zatvora predviđene odgovarajućim odredbama Krivičnog zakonika.

8. Okrivljeni i branilac su prisutni tokom pregovora o priznanju krivice i moraju pristati na uslove pismenog sporazuma o priznanju krivice pre nego što se on predstavi sudu. Kada okrivljeni ne učestvuje kao svedok saradnik važe sledeći uslovi. Državni tužilac obaveštava oštećeno lice o dogovorenom sporazumu o priznanju krivice kada se dogovori konačna forma sporazuma. Kada je oštećeno lice podnelo zahtev za naknadu štete prouzrokovane krivičnim ponašanjem za koje je podneta optužnica ili se tereti u optužnici, sporazum o priznanju krivice mora da sadrži zahtev oštećenog lica, a državni tužilac mora da obavesti oštećeno lice da okrivljeno lice traži da pregovara o sporazumu o priznanju krivice. Oštećenom se mora dati prilika da sudu predstavi izjavu o tom imovinskoopravnom zahtevu pre nego što sud prihvati sporazum o priznanju krivice.

9. Kada okrivljeni učestvuje kao svedok saradnik, državni tužilac osigurava da je zahtev oštećenog za naknadu štete sadržan u sporazumu o priznanju krivice. Kada oštećena strana ima zahtev za naknadu štete koja proizilazi iz krivičnog ponašanja za koje je podneta optužnica ili se tereti u optužnici, sporazum o priznanju krivice mora da sadrži zahtev oštećenog. Oštećenom se mora dati prilika da sudu predstavi izjavu o takvom imovinskoopravnom zahtevu pre nego što sud osudi okrivljenog u skladu sa sporazumom o priznanju krivice.

10. Sud ne učestvuje u pregovorima o priznanju krivice, ali može da odredi razuman rok od najviše tri (3) meseca za zaključenje pregovora kako bi se sprečilo odlaganje postupka.

11. U bilo koje vreme pre prihvatanja sporazuma o priznanju krivice od strane suda, državni tužilac ili okrivljeni može odbaciti sporazum o priznanju krivice, a sudija pojedinac ili predsednik veća zakazuje suđenje kako je predviđeno u Glavi XIX ovog zakonika. Ako državni tužilac i branilac ili okrivljeni ne postignu sporazum o priznanju krivice, ili ako sud ne prihvati sporazum o priznanju krivice, izjave okrivljenog date tokom pregovora o priznanju krivice (kao što je propisano u stavu 3, 4 i 5 ovog člana nisu prihvatljive kao dokazni materijal u sudskom ili drugim srodnim postupcima.

12. Pismeni sporazum o priznanju krivice mora navesti svaki uslov sporazuma, mora biti potpisan od strane glavnog državnog tužioca odgovarajuće kancelarije, branioca i okrivljenog i obavezujući je za svaku stranu. Sporazum o priznanju krivice mora sadržati najmanje sledeće:

12.1. optužbe za koje će okrivljeni priznati krivicu;

12.2. da li okrivljeni pristaje da sarađuje;

12.3. prava od kojih se odustalo;

12.4. odgovornost okrivljenog za naknadu štete oštećenom i oduzimanje svih sredstava koja su predmet zaplene iz Glave XVIII ovog zakonika.

13. Sporazum o priznanju krivice može uključivati i odredbu u kojoj su se stranke dogovorile o opsegu kazne koju predlaže državni tužilac ukoliko okrivljeni značajno sarađuje i, ukoliko sud izrekne kaznu izvan ovog opsega na štetu jedne od stranaka, ta stranka ima pravo da se žali na odluku o kazni.

14. Pismeni sporazum o priznanju krivice mora biti predstavljen sudu na ročištu otvorenom za javnost, osim u slučaju predviđenom stavom 16 ovog člana.

15. Ako je pismeni sporazum o priznanju krivice zaključen pre optužnice, istovremeno sa sporazumom o priznanju krivice podnosi se odvojena optužnica za okrivljenog u zavisnosti od sporazuma o priznanju krivice. I odvojena optužnica i sporazum mogu da se podnesu u zatvorenom i zapečaćenom kovertu. Prvo ročište sa sudijom pojedincem ili predsednikom veća takođe može poslužiti kao ročište prema ovom članu.

16. Sud može službeno da prihvati ili odbaci sporazum o priznanju krivice u skladu sa faktorima koji se razmatraju u stavu 18. ovog člana. Sporazum o priznanju krivice stupa na snagu tek pošto ga zvanično prihvati sud uz stavljanje beleške u spise.

17. Ako okrivljeni pristane da bude svedok saradnik i kad su mu osigurane mere predviđene Glavom XIII ovog zakonika, na zahtev bilo koje stranke sud može odrediti ročište za razmatranje sporazuma o priznanju krivice koje će biti zatvoreno za javnost i može narediti da pismeni sporazum o priznanju krivice bude zapečaćen.

18. Prilikom razmatranja da li da prihvati sporazum o priznanju krivice, sud mora da ispita okrivljenog, njegovog branioca i državnog tužioca i utvrđuje da:

18.1. okrivljeni razume prirodu i posledice priznavanja krivice;

18.2. se okrivljeni dobrovoljno izjasnio krivim nakon odgovarajućih konsultacija sa braniocem, ako okrivljeni ima branioca, i da okrivljeni nije bio prinuđen ili na bilo koji način prisiljen da se izjasni krivim;

18.3. je priznanje krivice potkrepljeno činjenicama i materijalnim dokazima o slučaju koji se nalaze u optužnici, materijalom koji je predstavio tužilac radi dopune optužnice i prihvatio okrivljeni, kao i bilo kojim drugim dokazima, kao što su iskazi svedoka, koje su predstavili tužilac ili okrivljeni; i

18.4. ne postoji nijedna od okolnosti iz člana 253, stavovi 1. i 2. ovog zakonika.

19. Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivice, sud mora da traži stavove državnog tužioca, branioca i oštećenog lica. Ako je saglasnost okrivljenog lica da sarađuje i prizna krivicu zapečaćena u skladu sa stavom 17. ovog člana, sud dozvoljava oštećenom da da izjavu na kraju saradnje okrivljenog, pre izricanja presude.

20. Ako nije uveren da postoje sve okolnosti propisane stavom 18. ovog člana, sud odbija priznanje krivice i suđenje po predmetu se nastavlja kako je predviđeno ovim zakonikom.

21. Ako je uveren da su ustanovljene sve okolnosti iz stava 18. ovog člana, sud prihvata sporazum o priznanju krivice i naređuje da se sporazum podnose sudu. Sud određuje datum kada će stranke dati svoje izjave u vezi sa kaznom, posle čega sud izriče kaznu. Taj datum, međutim, može da se odloži za okrivljenog koji je svedok saradnik.

22. Pošto prihvati priznanje krivice i pismeni sporazum o priznanju krivice, ali pre izricanja kazne, sud ne može da dozvoli okrivljenom da povuče priznanje krivice ili tužiocu da raskine sporazum o priznanju krivice, osim ako utvrdi da neke od okolnosti iz stava 18. ovog člana više ne postoje.

Stranka koja traži da se povuče iz sporazuma snosi teret dokazivanja u podnošenju takvog zahteva sudu.

Član 234 **Odustajanje od kazne**

1. Na zahtev državnog tužioca sud može da odustane od kažnjavanja izvršioca koji nije svedok saradnik ili da smanji takvu kaznu u skladu sa članom 75. Krivičnog zakonika kada je izvršilac dobrovoljno sarađivao i njegova saradnja je sprečila bilo koje novo krivično delo koje bi drugi počinili, ili je vodila uspešnom gonjenju drugih izvršilaca krivičnih dela.

2. Ako je izvršilac proglašen krivim za krivično delo kažnjivo sa najmanje deset (10) godina zatvora, sud ne može da obustavi ili da odustane od izricanja kazne.

Član 235 **Svedok saradnik**

1. Za potreba ovog dela zakonika "svedok saradnik" je osumnjičeni ili okrivljeni u vezi sa kojim optužnica još nije pročitana na glavnom pretresu, a od koga se očekuje da sudu predoči dokaze:

- 1.1. koji će verovatno da spreče da neka druga osoba izvrši krivično delo;
- 1.2. koji će verovatno da vode ka otkrivanju istine u krivičnom postupku;
- 1.3. koji su dati uz potpunu saglasnost da svedočenje na sudu bude verodostojno;
- 1.4. za koje sud odluči da su verodostojni i potpuni; ili
- 1.5. koji bi mogli da vode uspešnom gonjenju drugih izvršilaca krivičnih dela.

Član 236 **Zahtev za dobijanje statusa svedoka saradnika**

1. Državni tužilac može da uruči sudu pisani predlog za izdavanje naloga kojim se osoba proglašava svedokom saradnikom. Predlog mora da sadrži posebnu izjavu državnog tužioca o činjeničnim navodima.

2. Državni tužilac može da podnese obrazložen zahtev za izdavanje naloga da činjenice sadržane u izjavi budu držane tajnim za druge učesnike i njihove pravne zastupnike.

3. Sud može u bilo kom trenutku posle prijema zahteva za tajnošću od državnog tužioca da donese nalog za održavanje tajnim činjenica sadržanih u izjavi.

4. Bilo koje kršenje naloga za tajnošću ustanovljenog prema stavu 2. ovog člana biće gonjeno od strane državnog tužioca prema članu 202. Krivičnog zakonika, a član 202. stav 2. Krivičnog zakonika se ne primenjuje.

Član 237 **Postupak za dobijanje statusa svedoka saradnika**

1. Nakon prijema zahteva, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća saslušava predlog na zasedanju zatvorenom za javnost. Državni tužilac i pravni zastupnik svedoka saradnika mogu da učestvuju na saslušanju za procenu kredibiliteta svedoka saradnika i da obezbede da su uslovi iz člana 235. ovog zakonika ispunjeni. Izjave date sudiji u toku ovog ispitivanja ne mogu da budu korišćene u krivičnom postupku protiv svedoka saradnika ili protiv bilo koje druge osobe kao dokaz koji ide u prilog utvrđivanja krivice.

2. Odredbe koje se primenjuju na ispitivanje svedoka primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje pri ispitivanju svedoka saradnika, a ispitivanje se unosi u zapisnik shodno odredbama ovog zakonika.

3. Po završetku saslušanja, sudija za prethodni postupak ili predsednik veća može da izda naredbu kojim lice proglašava svedokom saradnika ako on ili ona odluči da su kriterijumi za svedoka saradnika prema članu 235. ovog zakonika ispunjeni.

4. Naredba navodi:

4.1. Krivična dela, opisivanjem dela i njihovih kvalifikacija, za koja je izdata zabrana pokretanja ili nastavljanja krivičnog postupka, ili izricanje kazni;

4.2. Zabranu pokretanja ili nastavljanja krivičnog postupka protiv svedoka saradnika i izricanje kazni svedoku saradniku za krivična dela navedena u naredbi;

4.3. Prirodu i suštinu saradnje koju je pružio svedok saradnik; i

4.4. Uslove za opoziv naredbe.

5. Sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik veća ne izdaje takvu naredbu ako je svedoka saradnika osumnjičio državni tužilac ili je podignuta optužnica koja ga tereti da je organizator ili vođa grupe od dve (2) ili više osoba koja je počinila krivično delo.

6. Naredba ne zabranjuje pokretanje ili nastavak krivičnog postupka protiv svedoka saradnika za dela koja su počinjena posle izdavanja naredbe ili za krivična dela kažnjiva sa najmanje deset (10) godina zatvora.

Član 238

Opoziv statusa svedoka saradnika

1. Na zahtev državnog tužioca, nalog iz člana 237. ovog zakonika može da bude opozvan od strane vanpretresnog veća ako je utvrđeno da je svedočenje svedoka saradnika lažno u bilo kom bitnom delu, ili da je svedok saradnik propustio da izjavi celu istinu.

2. Svedok saradnik se poučava o posledicama davanja lažnog svedočenja u bilo kom bitnom delu ili svesnog propuštanja da izjavi potpunu istinu pre nego što ga sasluša sudija za prethodni postupak prema članu 237. stava 1. ovog zakonika i pre davanja svedočenja pod zaštitom naredbe. Bilo koje davanje iskaza mora da bude ili u pisanom obliku na jeziku svedoka saradnika koji svojim potpisom priznaje njegovu verodostojnost ili snimljeno na audio ili video kasetu za koju sud utvrdi da je autentična.

Član 239

Okrivljeno lice dobija obaveštenje o utvrđivanju statusa svedoka saradnika

Okrivljenom licu protiv kojeg se očekuje svedočenje svedoka saradnika uručuje se primerak naredbe pre održavanja glavnog pretresa okrivljenog u kojoj je naglašeno da će lice da bude svedok saradnik.

GLAVA XV

OPTUŽNICA I IZJAŠNJAVANJE O KRIVICI

Član 240

Krivični postupak pred sudom se vodi samo nakon podizanja optužnice

1. Po završetku istrage, ili ako državni tužilac smatra da informacije koje on ima u vezi sa krivičnim delom i izvršiocem pružaju dobro osnovanu sumnju da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo ili krivična dela, postupak pred sudom može da bude vođen samo na osnovu optužnice koju podigne državni tužilac.

2. Ako je istraga završena i nema dovoljno dokaza da podrže dobro osnovanu sumnju da je okrivljeni izvršio krivično delo ili krivična dela, državni tužilac podnosi rešenje kojim se prekida istraga.

Član 241 Optužnica

1. Optužnica sadrži:

- 1.1 označenje suda gde će se održati glavni pretres;
- 1.2. ime i prezime okrivljenog lica sa ličnim podacima;
- 1.3. podatke o tome da li se i od kad nalazi u sudskom pritvoru ili drugim merama koje treba da obezbede prisustvo okrivljenog lica, da li se nalazi na slobodi i ako je pre podizanja optužnice pušteno na slobodu, onda koliko je proveo u sudskom pritvoru;
- 1.4. vreme i mesto izvršenja krivičnog dela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično delo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično delo što tačnije odredi;
- 1.5. zakonski naziv krivičnog dela, sa navođenjem odredaba Krivičnog zakonika;
- 1.6. predlog o dokazima koje treba izvesti na glavnom pretresu, uz naznačenje imena svedoka i veštaka, spisa i predmeta koji služe za dokaz.
- 1.7. obrazloženje o osnovima za podizanje optužnice prema rezultatu istrage i dokazima kojima se utvrđuju ključne činjenice
- 1.8. ako je sprovedena posebna dokazna mogućnost, u optužnici se naznačuju imena sudija u veću koji su održali saslušanje o posebnoj dokaznoj mogućnosti.
- 1.9. optužnica će naznačiti specifičnost svake zgrade, nepokretne imovine, pokretne imovine, novčanih sredstava ili sredstava koje su predmet sekvestriranja. Optužnica takođe može da naznači odgovarajući dokaz potreban da se opravda sekvestriranje shodno glavi XVIII ovog zakonika.

2. Ako se okrivljeno lice nalazi na slobodi, državni tužilac može u optužnici predložiti da se odredi sudski pritvor, a ako se nalazi u pritvoru može se predložiti da se pusti na slobodu.

3. Jednom optužnicom može se obuhvatiti više krivičnih dela ili više okrivljenih lica samo ako se po odredbama člana 35. ovog zakonika može sprovesti jedinstveni postupak.

Član 242 Postupak za podnošenje optužnice

1. Optužnica se podnosi nadležnom sudu u onoliko primeraka koliko ima okrivljenih lica i njihovih branilaca i jedan primerak za sud. Državni tužilac takođe dostavlja sudu i sve spise sačinjene tokom istrage

2. Sud će rasporediti sudiju pojedinca ili predsednika veća i veće na osnovu raspodele predmeta na objektiv i transparentan način. Ako je sprovedena posebna dokazna mogućnost, jedan od sudija veća dodeljuje se sudiji pojedincu ili predsedniku veća ili predsednik veća i sudija pretresnom veću.

3. Sudija pojedinac ili predsednik veća može po službenoj dužnosti utvrditi da li imaju nadležnost u predmetnoj stvari optužnice.

4. Sudija pojedinac ili predsednik veća odmah zakazuje prvo saslušanje koje mora da bude održano u roku od trideset (30) dana od podnošenja optužnice.

5. Ako se okrivljeni nalazi u sudskom pritvoru, prvo saslušanje se održava prvom prilikom, ali u roku od petnaest (15) dana od dana podnošenja optužnice.

6. Sudija pojedinac ili predsednik veća će obavestiti državnog tužilaca, okrivljena lica i advokate odbrane o vremenu i mestu održavanja prvog saslušanja.

Član 243

Dopuna optužnice

1. Istovremeno sa podnošenjem optužnice državni tužilac, ako je potrebno, podnosi sledeća dokumenta:

1.1. državni tužilac podnosi potkrepljujuće dokaze iz člana 263. ovog zakonika uz izjave uzete prema članu 132. ili dokaze pribavljene prema članu 219. stav 6 ovog zakonika, koje namerava da podnese kao neposredne dokaze bez prisustva svedoka. Potkrepljujući dokazi opisuju nezavisne dokaze koji potkrepljuju izjavu koju državni tužilac namerava da podnese kao neposredan dokaz. Potkrepljujući dokaz može da se dopuni ili podnese kasnije ako svedok na koga se ova odredba odnosi više ne može da svedoči na glavnom pretresu.

1.2. zahtev da se nastavi ili sprovede bilo koja mera obezbeđivanja prisustva okrivljenog lica. Članovi 173. do 193. ovog zakonika primenjuju se *mutatis mutandis* na svaki zahtev iz ovog stava.

2. Državni tužilac može da podnese obaveštenje o potkrepljujući dokaz ili zahtev iz ovog člana u nekom drugom trenutku, ako osnove za podnošenje obaveštenja ili zahteva nisu mogle da mu budu poznate u vreme podnošenja optužnice.

Član 244

Materijal koji se dostavlja okrivljenom licu pre optužnice

1. Najkasnije do podnošenja optužnice državni tužilac je dužan da braniocu ili glavnom braniocu dostavi primerak sledećih materijala ili kopije materijala koji poseduje, kontroliše ili nadzire, uključujući i materijal koji poseduje, kontroliše ili nadzire policija, ako ovaj materijal već u toku istrage nije dat braniocu:

1.1. zapisnike o izjavama i priznanjima okrivljenog, potpisanim ili nepotpisanim;

1.2. imena svedoka koje tužilac namerava da pozove radi svedočenja i ranije izjave tih svedoka;

1.3. informacije o licima za koje tužilac zna da poseduju prihvatljive i oslobađajuće dokaze ili informacije o tom slučaju i zapisnike o izjavama tih lica o datom slučaju, potpisanim ili nepotpisanim;

1.4. nalaze fizičkog i mentalnog ispitivanja, naučnih testova ili eksperimenata obavljenih u vezi sa tim slučajem;

1.5. krivične prijave i policijske izveštaje; i

1.6. kratak pregled materijalnih dokaza ili pozivanje na materijalne dokaze pribavljene tokom istrage.

2. Izjave svedoka dostupne su na jeziku koji okrivljeni razume i govori.

3. Nakon podnošenja optužnice, tužilac je dužan da dostavi odbrani svaki novi materijal propisan stavom 1. ovog člana u roku od deset (10) dana od dana njegovog prijema.

4. Odredbe ovog člana primenjuju se u zavisnosti od mera koje štite oštećenog i svedoke, njihovu privatnost i poverljive informacije, kako je propisano zakonom.

Član 245

Prvo saslušanje

1. Na prvom saslušanju prisutni su državni tužilac, jedan ili više okrivljenih i branilac.

2. Tokom prvog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća dostavlja primerke optužnice okrivljenom ili okrivljenima, ukoliko već nisu dobili primerke optužnica.
3. Tokom prvog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća donosi rešenje o predlogu za produženje ili sprovođenje mera koje osiguravaju prisustvo okrivljenog.
4. Tokom prvog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća dužan je da obezbedi ispunjavanje obaveze državnog tužioca u vezi sa obelodanjivanjem dokaza iz člana 244. ovog zakonika.
5. Tokom prvog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća dužan je da zakaže drugo saslušanje najranije trideset (30) dana od dana prvog saslušanja i najkasnije četrdeset (40) dana od dana prvog saslušanja. Kao alternativu, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može samo da zahteva podnošenje predloga do određenog datum ali ne kasnije od trideset (30) dana od prvog saslušanja.
6. Sudija pojedinac ili predsednik veća obaveštava okrivljenog i branioca da pre drugog saslušanja moraju da:
 - 6.1. podnesu prigovore na dokaze navedene u optužnici,
 - 6.2. podnesu zahteve za odbacivanje optužnice kao zakonski zabranjene, i
 - 6.3. podnesu zahteve za odbacivanje optužnicu u slučaju da ne opisuje krivično delo predviđeno zakonom.
7. Tokom prvog saslušanja ne ispituje se nijedan svedok ili veštak niti se predstavljaju drugi dokazi, osim ako je svedok potreban za odluku o produženju ili sprovođenju mera koje osiguravaju prisustvo okrivljenog iz stava 3. Ovog člana.

Član 246 Izjašnjavaње

1. Na početku prvog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća poučava okrivljenog o njegovom pravu da se ne izjasni o svom slučaju ili da ne odgovori na pitanja i, ako se izjasni o svom slučaju, da ne okrivi sebe ili svog bližnjeg i da ne prizna krivicu; da se brani sam ili uz pravnu pomoć branioca po svom izboru; da uloži prigovor na optužnicu i ospori prihvatljivost dokaza predstavljenih u optužnici.
2. Sudija pojedinac ili predsednik veća mora da se uveri da je ispoštovano pravo okrivljenog na branioca i da je državni tužilac ispunio obavezu u vezi sa obelodanjivanjem dokaza prema članu 244. ovog zakonika.
3. Državni tužilac zatim čita optužnicu okrivljenom.
4. Sudija pojedinac ili predsednik veća mora da se uveri da okrivljeni razume optužnicu i daje mogućnost okrivljenom da prizna krivicu ili da izjavi da nije kriv. Ako okrivljeni nije razumeo optužnicu sudija pojedinac ili predsednik veća poziva državnog tužioca da objasni optužnicu na takav način da okrivljeni može da je razume bez poteškoća. Ako okrivljeni ne želi da da nikakvu izjavu o svojoj krivici, smatra se da je izjavio da nije kriv.

Član 247 Sporazumi o izjašnjavaњу tokom prvog saslušanja

1. Ako je sporazum o priznanju krivice prema članu 233. ovog zakonika podnet zajedno sa optužnicom, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća ocenjuje sporazum o priznanju krivice i prihvata ga, odbacuje ili zakazuje posebno saslušanje u skladu sa postupkom iz člana 248. i člana 233. ovog zakonika
2. Ako se okrivljeni izjasnio da nije kriv, sud ne može osuditi okrivljenog osim ako okrivljeni promeni svoju izjavu o krivici ili ga sud proglašuje krivim nakon glavnog pretresa, bez obzira na sporazum o priznanju krivice.

3. Saslušanja iz ove glave mogu da se održe uz mere tajnosti na zahtev državnog tužioca u skladu sa Glavom XIII. ovog zakonika.

4. Sporazum o priznanju krivice iz člana 233 ovog zakonika ili priznanje krivice iz člana 248. ovog zakonika sud može da razmatra u bilo kom trenutku pre zaključivanja glavnog pretresa

Član 248 **Izjašnjavanje o krivici tokom prvog saslušanja**

1. Kada okrivljeni prizna krivicu po svim tačkama optužnice shodno čl. 246. ili 247. ovog zakonika, sudija pojedinac ili sudija veća utvrđuje da li:

1.1. Okrivljeni razume prirodu i posledice priznavanja krivice;

1.2. Okrivljeni je priznanje dao dobrovoljno posle dovoljnih konsultacija sa braniocem, ako okrivljeni ima branioca;

1.3. Izjašnjavanje o priznanju krivice je podržano činjenicama u vezi sa slučajem koje su sadržane u optužnici i materijalu koji je prezentovao državni tužilac kao dopunu optužnice koju je okrivljeni prihvatio i u vezi sa bilo kojim drugim dokazom kao što je svedočenje svedoka, koje izvodi državni tužilac ili okrivljeni; i

1.4. Optužnica ne sadrži nikakve očigledne pravne greške ili pogrešan prikaz činjenica.

2. Imajući u vidu priznanje krivice okrivljenog, sudija pojedinac ili predsednik veća može da traži mišljenje državnog tužioca, branioca i oštećenog.

3. Ako sudija pojedinac ili predsednik veća smatra da nisu ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana, donosi rešenje kojim odbija priznanje krivice i nastavlja postupak potvrđivanja optužnice kao da nije priznata krivica.

4. Ako sudija pojedinac ili predsednik veća smatra da su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana, donosi rešenje kojim prihvata priznanje krivice okrivljenog i nastavlja sa izricanjem kazne, zakazuje ročište za utvrđivanje stvari od značaja za izricanje kazne ili odlaganje izricanja kazne u čekanju završetka saradnje okrivljenog sa državnim tužiocem.

5. Okrivljeni koji se ne izjasni krivim tokom prvog saslušanja može da se izjasni o krivici u bilo kom trenutku. Svakom okrivljenom koji želi da se izjasni krivim shodno ovom stavu, sudija pojedinac ili predsednik veća održaće saslušanje shodno ovim članom.

Član 249 **Prigovor na dokaze**

1. Pre drugog saslušanja, okrivljeni može da podnese prigovore na dokaze navedene u optužnici po sledećim osnovama:

1.1. Policija, državni tužilac ili drugo vladino telo nisu na zakonit način prikupili dokaze,

1.2. Dokazi čine povredu propisa shodno glavi XVI. ovog zakonika.

1.3. Postoji jasna osnova za sud da utvrdi da su dokazi suštinski nepouzdati.

2. Tužilac će dobiti mogućnost da odgovori na prigovor usmenim ili pismenim putem.

3. Na sve dokaze na koje je podnesen prigovor, sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili sudsko veće izdaje pismenu odluku kojom se prihvataju ili isključuju dokazi.

4. Neprihvatljivi dokazi će se isključiti iz spisa i biti zapečaćeni. Takvi dokazi se čuvaju u sudu odvojeni od ostalih zapisnika i dokaza. Isključeni dokazi ne mogu da budu ispitani ili korišćeni u krivičnom postupku izuzev u slučaju žalbe protiv rešenja o prihvatljivosti.

5. Svi dokazi na koje nije podnesen prigovor smatraju se prihvatljivim na glavnom pretresu, osim ako sud bio u službenoj dužnosti ne utvrdi da će prihvatljivost dokaza činiti povredu prava okrivljenog koja su garantovana Ustavom Republike Kosovo.

6. Bilo koja strana može da podnese žalbu na odluku shodno stavu 3. Žalba mora da bude podnesena u roku od pet (5) dana od prijema pismene odluke.

Član 250 **Zahtev za odbacivanje optužnice**

1. Pre drugog saslušanja okrivljeni može da podnese zahtev za odbacivanje optužnice na sledećim osnovama:

1.1. radnja za koju se tereti nije krivično delo;

1.2. postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost;

1.3. nastupila je zastarelost ili je radnja obuhvaćena pomilovanjem ili postoje druge okolnosti koje zabranjuju krivično gonjenje; ili

1.4. nema dovoljno dokaza koji podržavaju dobro osnovanu sumnja da je okrivljeni počinio krivično delo iz optužnice.

2. Tužiocu se pruža prilika da odgovori na zahtev usmeno ili pismeno.

3. Sudija pojedinac ili predsednik veća donosi pismenu odluku sa obrazloženjem koje odbacuje zahtev ili odbacuje optužnicu.

4. Svaka stranka može da uloži žalbu na odluku iz stava 3. ovog člana. Žalba mora da se podnese u roku od pet (5) dana od dana prijema pismene odluke.

Član 251 **Odgovori**

1. Državni tužilac ima priliku da odgovori na prigovor iz člana 249. ili zahtev iz člana 250 ovog zakonika.

2. Odgovor iz stava 1. ovog člana može se dati usmeno na drugom ročištu ili u pisanoj formi.

3. Sudija pojedinac ili predsednik veća daje državnom tužiocu rok od nedelju dana da podnese pismeni odgovor na prigovor iz člana 249. ili zahtev iz člana 250. ovog zakonika.

4. Umesto odgovora na zahtev iz člana 250. ovog zakonika državni tužilac može da podnese izmenjenu optužnicu iz člana 252. ovog zakonika

Član 252 **Izmenjena optužnica**

1. Ako zahtev za odbacivanje optužnice koji je podneo okrivljeni prema članu 250. ovog zakonika može da se reši izmenom optužnice, državni tužilac podnosi izmenjenu optužnicu u skladu sa članom 241. ovog zakonika u roku od nedelju dana od dana drugog saslušanja.

2. Ako je izmenjena optužnica podnesena protiv jednog okrivljenog ili više okrivljenih, sudija pojedinac ili predsednik veća zakazuje prvo saslušanje iz člana 245. ovog zakonika kao da se radi o novoj optužnici.

3. Okrivljeni mogu da podnesu nove prigovore iz člana 249. ili zahteve iz člana 250, ovog zakonika ali samo na one delove optužnice koji su izmenjeni.

4. Okrivljeni može da obnovi svoje prethodne prigovore iz člana 249. ili zahteve iz člana 250. ovog zakonika. Ako okrivljeni ne obnovi svoje prethodne prigovore ili zahteve, sudija pojedinac ili predsednik veća zaključuje da se ti prigovori ili zahtevi ne odnose na izmenjenu optužnicu i više ih ne razmatra.

5. Državni tužilac može da izmeni optužnicu samo jednom, osim ako ne dobije nove informacije koje zahtevaju da se optužnica izmeni.

Član 253 Odbacivanje optužnice

1. Za svaki zahtev za odbacivanje optužnice iz člana 250, ovog zakonika sudija pojedinac ili predsednik veća donosi rešenje o odbacivanju optužnice i prestanku krivičnog postupka ako utvrdi da:

1.1. radnja koja je predmet optužbe nije krivično delo;

1.2. postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost;

1.3. je nastupila zastarelost, delo je obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje; ili

1.4. nema dovoljno dokaza za dobro osnovanu sumnju da je okrivljeni počinio krivično delo iz optužnice.

2. Prilikom donošenja rešenja iz ovog člana sudiju pojedinca ili predsednika veća ne obavezuje zakonsko određivanje krivičnog dela koje je tužilac predstavio u optužnici.

3. U odgovoru na zahtev iz člana 250. ovog zakonika državni tužilac može odbaciti optužnicu ako zahtev iz člana 250. ovog zakonika ima osnova.

Član 254 Drugo saslušanje i zakazivanje glavnog pretresa

1. Na drugom saslušanju prisutni su državni tužilac, okrivljeni ili više okrivljenih i branilac, izuzev ako sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća samo zahtevaju podnošenje predloga do datuma održavanja drugog saslušanja.

2. Tokom drugog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća osiguravaju ispunjenje obaveze branioca u vezi sa obelodanjivanjem dokaza shodno članu 256. ovog zakonika.

3. Tokom drugog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća razmatra svaki prigovor iz člana 249. ili zahtev iz člana 250. ovog zakonika. On može da traži od tužioca da odgovori usmeno tokom saslušanja ili u pisanoj formi, u skladu sa članovima 249. do 253. ovog zakonika.

4. Tokom drugog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća zakazuje saslušanje u skladu sa članom 255, ovog zakonika ako je to saslušanje potrebno.

5. Tokom drugog saslušanja, sudija pojedinac ili predsednik veća zakazuje glavni pretres, osim ako mora da donese rešenje o nerešenom prigovoru iz člana 249. ili zahtevu iz člana 250. ovog zakonika.

6. Ako tek mora da donese rešenje o nerešenom prigovoru iz člana 249. ili zahtevu iz člana 250, ovog zakonika sudija pojedinac ili predsednik veća donosi pismenu odluku sa obrazloženjem nerešenog zahteva posle drugog saslušanja. On ili ona će takođe zakazati glavni pretres pismenom naredbom koja se izdaje istovremeno sa navedenom pismenom odlukom ili odlukama.

7. Na drugom saslušanju se ne ispituju ni svedoci ni veštaci niti se predstavljaju drugi dokazi.

Član 255
Ročište za utvrđivanje valjanosti predloga

1. Ako utvrdi da je ročište neophodno da bi se procenio prigovor okrivljenog iz člana 249. ili zahtev iz člana 250, ovog zakonika sudija pojedinac ili predsednik veća zakazuje i održava ročište što pre, ali u roku od tri (3) nedelje od dana drugog saslušanja.

2. Sudija pojedinac ili predsednik veća donosi pismeno rešenje sa obrazloženjem što pre nakon održanog ročišta iz ovog člana, ali u roku od tri (3) nedelje od dana održanog ročišta iz ovog člana.

Član 256
Materijale koje obezbeđuje odbrana

1. Odbrana pruža državnom tužiocu na drugom saslušanju:

1.1. obaveštenje o nameri da daju alibi, navodeći mesto odnosno mesta na kojima okrivljeni tvrdi da je bio prisutan u vreme navodnog krivičnog dela i imena svedoka ili bilo koje druge dokaze koji podržavaju alibi;

1.2. Obaveštenje o nameri da predstavu osnovu za isključivanje krivične odgovornosti, navodeći imena svedoka i bilo koje druge dokaze koji podržavaju takvu osnovu; i

1.3. Obaveštenje o imenima svedoka koje odbrana namerava da pozove da svedoče.

2. Branilac može da doda informacije koje su pružene u stavu 1. ovog člana državnom tužiocu pismenim putem u bilo kom trenutku pre pretresa.

3. Ako branilac nije ispunio obavezu iz stava 1. ili 2, ovog člana a sud ne nađe opravdan razlog za takav propust, sud može da kazni branioca novčanom kaznom do dvesta pedeset (250) evra i o tome obaveštava advokatsku komoru.

GLAVA XVI
DOKAZI

Član 257
Opšta pravila izvođenja dokaza

1. Pravila izvođenja dokaza izneta u ovom članu primenjuju se u svim krivičnim postupcima pred sudom i, kada je to propisano ovim zakonikom, u postupcima pred državnim tužiocem i policijom.

2. Dokazi pribavljeni kršenjem odredbi krivičnog postupka nisu prihvatljivi kada to izričito propisuju ovaj zakonik ili druge odredbe zakona.

3. Sud ne može svoju odluku da zasniva na neprihvatljivom dokazu.

4. Prilikom bilo kog ispitivanja ili saslušavanja, zabranjeno je:

4.1. uticati na slobodu okrivljenog da ima sopstveno mišljenje i da izrazi šta želi lošim tretmanom, iscrpljivanjem, fizičkim ometanjem, upotrebom narkotika, torturom, prinudom ili hipnozom;

4.2. upućivati pretnje okrivljenom merama koje nisu dozvoljene zakonom;

4.3 nuditi mogućnosti koje nisu predviđene zakonom; i

4.4. uticati na pamćenje okrivljenog ili njegovu sposobnosti da shvati.

5. Zabrana iz stava 4. ovog člana primenjuje se bez obzira na saglasnost subjekta koji je podvrgnut ispitivanju ili saslušavanju.

6. Ako je ispitivanje ili saslušavanje obavljeno suprotno stavu 4. ovog člana, nijedan zapisnik sa takvog ispitivanja ili saslušanja nije prihvatljiv.

Član 258 **Dokazi i red u sudu**

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća odgovoran je za uredno funkcionisanje glavnog pretresa, uključujući i izvođenje dokaza.

2. Sud može da spreči izvođenje dokaza ako:

2.1. je izvođenje tih dokaza radi dopune drugih dokaza nepotrebno ili suvišno, jer se radi o opštepoznatoj stvari;

2.2. činjenica koja se dokazuje nije važna za odluku ili je već dokazana;

2.3. su dokazi potpuno nepodesni, nemogući ili se ne mogu pribaviti, ili

2.4. se zahtev podnosi da bi se produžio postupak.

3. Sud može da spreči izvođene dokaza ili da isključi dokaze.

Član 259 **Neprihvatljivost očigledno nevažnih ili suštinski nepouzdanih dokaza**

1. Svaki dokaz koji se ne odnosi na dokazivanje elementa krivičnog dela, štete prouzrokovane krivičnim delom, odbranu tužilaštva ili drugo relevantno pitanje može se smatrati očigledno nevažnim i neprihvatljiv je.

2. Svaki dokaz koji je suštinski nepouzdan prema definiciji iz člana 19, stav 1, podstav 1.29, ovog zakonika.

Član 260 **Razmatranje prihvatljivih dokaza na glavnom pretresu**

1. Kada sudija pojedinac ili predsednik veća isključi dokaze u skladu sa članom 249, ovog zakonika te dokaze sud može razmatrati samo nakon obnove postupka ako je odluka sudije pojedinca ili predsednika veća da isključi te dokaze poništena u žalbenom postupku.

2. Sudija pojedinac ili sudsko veće može razmatrati dokaze tokom glavnog pretresa ako ti dokazi nisu isključeni shodno članu 249. ovog zakonika ili nisu neprihvatljivi shodno članu 259. ovog zakonika.

3. Sudija jedini sudilac, predsednik sudskog veća ili član sudskog veća, ceni verodostojnost, značaj i vrednost dokazanog primljenog dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 261 **Korišćenje ranijih izjava na glavnom pretresu**

1. Izjava okrivljenog data policiji ili državnom tužiocu može da bude prihvatljiv dokaz na sudu samo ako je uzeta u skladu sa odredbama čl. 73. stav 1, člana 131. ili člana 132. i u skladu sa čl. 151. do 155. ovog zakonika. Takve izjave mogu da budu upotrebljene da bi se osporio iskaz okrivljenog na sudu ili kao neposredni dokaz u skladu sa članom 262. stava 2. ovog zakonika.

2. Ispitivanja u prethodnom postupku mogu da se upotrebe kao dokaz u skladu sa članom 123. stava 2. ovog zakonika

3. Davanje iskaza u prethodnom postupku može da se upotrebi kao dokaz u skladu sa članom 123. stava 3. ovog zakonika

4. Posebna dokazna mogućnost može da se upotrebi kao dokaz u skladu sa članom 123. stava 4. ovog zakonika

Član 262 **Dokazi kao osnov krivice**

1. Sud ne može da proglasi optuženog krivim samo na osnovu ili dajući presudan značaj svedočenjima ili drugim dokazima koje okrivljeni ili branilac ne mogu da ospore ispitivanjem u toku krivičnog postupka.

2. Sud ne može da proglasi optuženog krivim samo na osnovu iskaza ili dajući presudan značaj iskazu okrivljenog koji je dat policiji ili državnom tužiocu.

3. Sud ne može da proglasi optuženog krivim samo na osnovu svedočenja ili dajući presudan značaj svedočenju jedinog svedoka čiji je identitet nepoznat odbrani ili okrivljenom.

4. Sud ne može nikoga da proglasi krivim samo na osnovu iskaza svedoka saradnika.

Član 263 **Obaveštenje o potkrepljujućim dokazima**

1. Državni tužilac koji namerava da se oslanja na prethodne izjave shodno članu 261. ili dokazima koji su pribavljeni shodno članu 219. stava 6. ovog zakonika podnosi obaveštenje o potkrepljujućim dokazima.

2. Obaveštenje o potkrepljujućim dokazima sadrži:

2.1. Opis iskaza, izjava ili drugih dokaza na koje državni tužilac namerava da se osloni a koji bi u skladu sa članom 262. ovog zakonika bili ograničeni.

2.2. Kratak opis drugih iskaza, dokumenata ili dokaza koje potvrđuju odnosno potkrepljuju optužujuće informacije u dokazima navedenim shodno podstavu 2.1. ovog stava.

3. Obaveštenje o potkrepljujućim dokazima trebalo bi da se podnose sa optužnicom, ali najkasnije do početka glavnog pretresa.

GLAVA XVII **NALOZI ZA ZAMRZAVANJE SREDSTAVA I NALOZI ZA ZAPLENU**

Član 264 **Privremeno zamrzavanje sredstava**

1. Ako je istražna faza odobrena za krivično delo iz člana 90, ovog zakonika državni tužilac može da izda nalog za sprečavanje prodaje, prenosa vlasništva ili podizanja sa računa bilo koje stavke koja je opisana u stavu 2 ili 3. ovog člana.

2. Svaki objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo za koje državni tužilac ima jasno izrečive dokaze koji pokazuju osnovanu sumnju da je:

2.1. objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo bilo korišćeno u krivičnom delu koje je pod istragom,

2.2. objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo dokaz krivičnog dela koje je pod istragom, ili

2.3. objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo stečeno krivičnim delom koje je pod istragom.

3. Svaki finansijski račun pod istragom koji pripada okrivljenom koji može da sadrži novčana sredstva:

3.1. stečena krivičnim delom koje je pod istragom, ili

3.2. koja se koriste za nastavak izvršenja krivičnog dela koje je pod istragom.

4. Nalog državnog tužioca iz ovog člana ima sledeće dejstvo:

4.1. Svaka banka ili finansijska institucija koja dobije nalog iz ovog člana odmah sprečava svaku dalju aktivnost na bankovnom računu navedenom u nalogu. Banka nije odgovorna vlasniku bankovnog računa za postupanje u skladu sa nalogom iz ovog stava.

4.2. Svaka druga stranka koja dobije nalog iz ovog člana preduzima svaku razumnu meru da postupi po nalogu.

5. Nalog državnog tužioca iz ovog člana može se izdati samo jednom i na snazi je samo sedamdeset i dva (72) časova od izdavanja naloga.

6. Nalog državnog tužioca opisuje objekat, nepokretnu imovinu, pokretnu imovinu, finansijski račun ili sredstvo i naređuje primaocu da spreči prodaju, prenos vlasništva ili povlačenje sa računa u roku od sedamdeset i dva (72) časova od izdavanja naloga. U nalogu se navodi vreme izdavanja i vreme isteka naloga.

7. Nalog iz ovog stava može izdati samo državni tužilac ako sudiji za prethodni postupak podnese i zahtev za izdavanje naloga za zaplenu iz člana 265. ovog zakonika za sredstva navedena u nalogu.

Član 265 Nalog za zaplenu

1. Državni tužilac koji izda nalog za privremeno zamrzavanje sredstava iz člana 264. ovog zakonika odmah podnosi sudiji za prethodni postupak zahtev za izdavanje naredbe za zaplenu sredstava navedenih u nalogu za privremeno zamrzavanje sredstava.

2. Zahtev za izdavanje naredbe za zaplenu sadrži sledeće:

2.1. primerak naloga za privremeno zamrzavanje sredstava,

2.2. opis jasno izrecivih dokaza koji opravdavaju nalog,

2.3. opis neophodnosti naredbe za zaplenu kako bi se sprečila prodaja, prenos ili povlačenje sa računa navedenih sredstava, i

2.4. identitet svih lica koja imaju finansijski interes ili interes u navedenim sredstvima, navedenim u katastarskim podacima ili ostalim vladinim podacima i

3. Sudija za prethodni postupak će izdati naredbu za zaplenu za svako traženo sredstvo ako državni tužilac jasno izrecivim dokazima opravda razloge za izdavanje naloga.

4. Sudija za prethodni postupak će odbiti ili izdati naredbu za zaplenu pre isteka naloga za privremeno zamrzavanje sredstava.

5. Naredba za zaplenu koji izda sudija za prethodni postupak na Kosovu ima pravno dejstvo na celom Kosovu.

6. Naredba za zaplenu navodi objekat, nepokretnu imovinu, pokretnu imovinu, finansijski račun ili sredstvo i naređuje primaocu da spreči prodaju, prenos vlasništva ili povlačenje sa računa u roku od

trideset (30) dana od dana izdavanja naredbe. Naredba navodi vreme izdavanja i vreme isteka naredbe.

7. Naredba za zaplenu dostavlja se finansijskoj instituciji ili drugom licu kome je dostavljen nalog za privremeno zamrzavanje sredstava.

8. Naredba za zaplenu dostavlja se i okrivljenom i svim drugim licima koja imaju interes u opisanom sredstvu. U naredbi za zaplenu zakazuje se ročište u roku od tri (3) nedelje i navodi se sledeće: „Imovina navedena u naredbi za zaplenu zamrznuta je trideset (30) dana. Ročište je zakazano. Ako nameravate da osporite zamrzavanje ove imovine treba da prisustvujete ročištu, gde ćete imati priliku da obrazložite razloge za odmrzavanje imovine. Na ovom ročištu može da se naredi dugoročna zaplena imovine i to će uticati na vaš interes u imovini.“

9. Naredba za zaplenu iz ovog člana ima sledeće dejstvo:

9.1. Svaka banka ili finansijska institucija koja dobije naredbu iz ovog stava odmah sprečava svaku dalju aktivnost na bankovnom računu navedenom u nalogu. Banka nije odgovorna vlasniku bankovnog računa za postupanje u skladu sa naredbom iz ovog stava.

9.2. Svaka druga stranka koja dobije naredbu iz ovog stava preduzima svaku razumnu meru da postupi po naredbi.

Član 266 **Ročište za potvrđivanje naloga za zaplenu imovine**

1. Sudija za prethodni postupak može da razmatra dokaze ili svedoke prethodno izdate naredbe za zaplenu kada odlučuje o izdavanju naredbe za dugoročnu zaplenu na kraju ročišta za zaplenu. On ili ona takođe naredbu za dugoročnu zaplenu zasniva na dokazima predstavljenim tokom ročišta za zaplenu shodno stavovima 2, 3 i 4 ovog člana.

2. Državni tužilac iznosi dokaze ili svedoke u prilog naredbi za zaplenu.

3. Okrivljeni može da predstavi dokaze ili svedoke protiv dokaza koji idu u prilog naredbi za zaplenu ili dokaze koji mogu da ospore pravne osnove za naredbu za zaplenu.

4. Ostale stranke sa interesom u imovini će predstaviti dokaze ili svedoke protiv dokaza u prilog naredbi za zaplenu ili dokaze koji mogu da ospore pravne osnove za naredbu za zaplenu.

5. Sudija za prethodni postupak izdaje naredbu za dugoročnu zaplenu za svako traženo sredstvo samo ako postoji jasno izreciv dokaz koji pokazuje opravdani razlog za izdavanje naredbe.

6. Na kraju ročišta, sudija za prethodni postupak izdaje naredbu koja:

6.1. osporava zaplenu imovine i naređuje da se odmah odmrzne imovina, ili

6.2. potvrđuje naredbu za zaplenu imovine i odmah izdaje naredbu za dugoročnu zaplenu.

7. Sud na kraju ročišta može da naredi da oduzetom imovinom upravlja Agencija za upravljanje zaplenjenom i oduzetom imovinom samo ako je uveren da naredbom za zaplenu neće moći da zadrži imovinu u svojoj nadležnosti.

8. Osim novčanih sredstava koja se drže zamrznutim ili zaplenjenog finansijskog računa, okrivljeni ili korisnik imovine nastavlja da koristi imovinu, ali ne može da je proda ili na drugi način prenese vlasništvo nad imovinom.

9. Naredba za dugoročnu zaplenu koji izda sudija za prethodni postupak na Kosovu ima pravno važenje na celom Kosovu.

10. Naredba za dugoročnu zaplenu koji izda sudija za prethodni postupak važi do kraja glavnog pretresa, obustave istrage ili na osnovu stava 11. ovog člana.

11. Ako navedena imovina u naredbi za dugoročnu zaplenu nije navedena u optužnici iz člana 241. ovog zakonika sudija pojedinac ili predsjednik veća može da odlučuje o otpustu imovine za sve stranke obuhvaćene navedenom u naredbom za dugoročnu zaplenu.

12. Žalba na naredbu za dugoročnu zaplenu može da se uloži apelacionom sudu u roku od deset (10) dana od dana izdavanja naredbe. Žalba ne zadržava izvršenje naredbe za dugoročnu zaplenu.

GLAVA XVIII SEKVESTRIRANJE IMOVINSKE KORISTI

1. POSTUPCI PRE OPTUŽNICE

Član 267 Privremeno sekvestriranje

1. Objekti, nepokretni predmeti, pokretni predmeti i sredstva koja su privremeno sekvestrirana prema članu 112: ovog zakonika.

1.1. vraćaju se vlasniku shodno članu 116, ovog zakonika.

1.2. čuvaju se dok ne budu trebala da se koriste kao dokaz i/ili trajno oduzmu shodno članu 268. ovog zakonika.

2. Švercovana roba koja je privremeno sekvestrirana shodno članu 136. ovog zakonika ne vraća se vlasniku i uništava se kada više ne bude trebalo da se koristi kao dokaz.

3. Sredstva koja su zaplenjena, a koji su inače predmet sekvestriranja i zaplene u skladu sa zakonom, smatraju se privremeno oduzetim ili zaplenjenim shodno ovom poglavlju.

4. U roku od šesdeset (60) dana od dana privremenog sekvestriranja objekta, nepokretnog predmeta, pokretnog predmeta ili sredstava, državni tužilac traži privremenu meru za obezbeđivanje imovine shodno članu 268. ovog zakonika.

Član 268 Zahtev za privremene mere obezbeđenja imovine

1. Za objekte, nepokretnu imovinu, pokretnu imovinu i sredstava koji su privremeno sekvestrirana i koja će se koristiti kao dokazni materijal ili koja mogu biti predmet trajnog sekvestriranja, državni tužilac podnosi sudiji za prethodni postupak pismeni zahtev za privremene mere za obezbeđivanje imovine.

2. Zahtev za privremene mere navodi:

2.1. objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet zahteva,

2.2. osnovanu sumnju da su objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva:

2.2.1. stečena krivičnim delom koje je pod istragom, ili

2.2.2. koristila se ili nameravala da se koriste u izvršenju krivičnog dela;

2.3. veliku verovatnoću da će objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva biti nedostupna za sekvestriranje na kraju krivičnog postupka ili će se koristiti u izvršenju krivičnog dela ukoliko se ne preduzmu privremene mere;

2.4. sva lica koja imaju pravni interes u objektu, nepokretnoj imovini, pokretnoj imovini ili sredstvima; i

2.5. predložene privremene mere koje će se preduzeti shodno članu 269. ovog zakonika.

3. Državni tužilac dostavlja primerak zahteva za privremene mere svakom licu navedenom u podstavstazu 2.4. stava 2. ovog člana. Ako primerak zahteva za privremene mere ne može da se dostavi svakom licu iz stava podstavstazu 2.4. stava 2. ovog člana državni tužilac ulaže razuman napor da obavesti svako lice iz podstavstava 2.4. ovog člana o postojanju i posledicama zahteva za privremene mere.

Član 269 **Privremene mere obezbeđenja imovine**

1. Državni tužilac može zahtevati, a Agencija za upravljanje zaplenjenom i oduzetom imovinom je odgovorna za, izvršavanje sledećih privremenih mere za obezbeđivanje imovine:

- 1.1. čuvanje imovine u sefu;
- 1.2. čuvanje imovinu u obezbeđenom skladištu;
- 1.3. čuvanje nepokretne imovine kod upravnika imovine;
- 1.4. čuvanje novčanih sredstava na bankovnom računu koji je ovlastio sud;
- 1.5. otuđenje imovine iz stava 2 ili 3 ovog člana.
- 1.6. razumne korake za čuvanje imovine kao dokaza; ili
- 1.7. razumne korake za čuvanje imovine ili njenog ekvivalenta kao sredstva.

2. Za imovinu koja će zahtevati vanredne troškove za upravljanje, održavanje, ishranu ili skladištenje, državni tužilac može zahtevati razumnju meru koja će smanjiti vanredne troškove ali održati vrednost imovine. Napori u okviru ovog stava mogu da uključuju prodaju imovine po tržišnoj ceni, klanje ili prodaju stoke ili obradu useva ili materijala u krajnje proizvode.

3. Za imovinu kojoj će se brzo smanjiti vrednost ili koja je apsolutno zamenjiva, državni tužilac može zahtevati razumnju meru koja će sprečiti gubitak vrednosti ili nepotrebne troškove održavanja. Napori u okviru ovog stava mogu da uključuju prodaju imovine po tržišnoj ceni, stapanje imovine ili obradu useva ili materijala u krajnje proizvode.

4. Prodaja imovine iz ovog člana vrši se u skladu sa članom 8. Zakona br. 03/L-141 o upravljanju zaplenjenom ili konfiskovanim imovinom.

5. Novčana sredstva od prodaje imovine iz ovog člana održavaju se u skladu sa članom 9. Zakona br. 03/L-141 o upravljanju zaplenjenom ili konfiskovanim imovinom

Član 270 **Prigovori trećih lica**

1. Sva lica koja imaju pravni interes u objektu, nepokretnoj imovini, pokretnoj imovini ili sredstvima navedenim u članu 268, stav 4, ovog zakonika imaju priliku da ulože prigovor na privremene mere koje je predložio državni tužilac.

2. Ako su objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva navodno korišćeni u krivičnom delu, lice koje je uložio prigovor na privremene mere mora dokazati da:

- 2.1. nije znalo za korišćenje imovine u krivičnim delu,
- 2.2. nije moglo da zna za korišćenje imovine u krivičnom delu,
- 2.3. imovina ne može ponovo da se koristi za krivično delo, i

2.4. bi privremena mera koja se predlaže nerazumno ugrozila interese lica koje je uložilo prigovor.

3. Ako se pretenduje da jeobjekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja predstavljaju imovinsku korist stečena izvršenjem krivičnog dela, lice koje je uložilo prigovor na privremene mere mora dokazati da:

3.1. je imalo imovinski interes u objektu, nepokretnoj imovini, pokretnoj imovini ili sredstvima više od šest (6) meseci pre privremenog sekvstriranja imovine,

3.2. je platilo tržišnu cenu za imovinski interes u objektu, nepokretnoj imovini, pokretnoj imovini ili sredstvima,

3.3. nije znalo za radnje vršene u cilju pomaganja krivičnog dela,

3.4. osumnjičeni ili okrivljeni nisu mogli da koriste, prenose ili na drugi način pristupe objektu, nepokretnoj imovini, pokretnoj imovini ili sredstvima, i

3.5. bi privremena mera koja se predlaže nerazumno ugrozila interese lica koje je uložilo prigovor.

4. U prigovoru može da se predloži manje restriktivna privremena mera ili da se uopšte ne izdaje naredba za privremenu meru.

5. U prigovoru može da se ospori ispravnost opisa objekta, nepokretne imovine, pokretne imovine ili sredstava koja su predmet zahteva.

Član 271 Prigovori okrivljenog lica

1. Okrivljeni može da uloži prigovor na zahtev za privremene mere iz člana 268. ovog zakonika.

2. U prigovoru može da se ospori:

2.1. ispravnost opisa objekta, nepokretne imovine, pokretne imovine ili sredstava koja su predmet zahteva,

2.2. postojanje osnovane sumnja da su objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva:

2.2.1. stečeni krivičnim delom koje je pod istragom, ili

2.2.2. koristila se ili nameravala da se koriste u izvršenju krivičnog dela;

2.3 postojanje velike verovatnoće da će objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva biti nedostupni za sekvstriranje na kraju krivičnog postupka ili će se koristiti u izvršenju krivičnog dela ukoliko se ne preduzmu privremene mere;

2.4 opravdanost ili neophodnost predloženih privremenih mera koje se preduzimaju shodno članu 269. ovog zakonika.

Član 272 Ročište za nalaganje privremenih mera

1. Sudija za prethodni postupak odlučuje o zahtevu za privremene mere koje podnosi državni tužilac shodno članu 273. ovog zakonika ako sud ne dobije nikakav prigovor u roku od četrnaest (14) dana od dana podnošenja zahteva.

2. Ako u roku od četrnaest (14) dana od dana podnošenja zahteva ne dobije nikakav prigovor od okrivljenog ili trećeg lica, sudija za prethodni postupak može izdati pismenu naredbu iz člana 273. ovog zakonika bez ročišta ili posle ročišta.

3. Sudija za prethodni postupak može zahtevati ročište pre naređivanja privremenih mera iz člana 273. ovog zakonika ako je okrivljeni ili treće lice iznelo činjenično pitanje koje zahteva izvođenje dokaza ili razjašnjavanje činjenica.

Član 273 **Nalaganje privremenih mera**

1. Sudija za prethodni postupak naređuje, menja ili odbacuje privremene mere koje je tražio državni tužilac shodno članu 268. ovog zakonika.

2. Naredba iz stava 1. ovog člana kojom se naređuje ili menja privremena mera koju traži državni tužilac shodno članu 268. ovog zakonika navodi:

2.1. objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet zahteva;

2.2. osnovanu sumnju da su objekat, nepokretni predmet, pokretni predmet ili sredstva:

2.2.1. stečena krivičnim delom koje je pod istragom; ili

2.2.2. koristila se ili nameravala da se koriste u izvršenju krivičnog dela;

2.3. veliku verovatnoću da objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva neće biti dostupna za sekvestriranje na kraju krivičnog postupka ili će se koristiti u izvršenju krivičnog dela ukoliko se ne preduzmu privremene mere;

2.4. privremene mere iz člana 269. ovog zakonika koje će se primeniti;

2.5. Naredba sadrži i obrazloženje za odbijanje prigovora dobijenih shodno članu 270. ili članu 271. ovog zakonika ili izmenu privremenih mera zbog tih prigovora;

2.6. Naredbom se može odrediti razuman rok za privremenu meru;

2.7. Naredba se dostavlja Agenciji za upravljanje zaplenjenom ili konfiskovanom imovinom u roku od deset (10) dana;

2.8. Agencija za upravljanje zaplenjenom ili konfiskovanom imovinom izvršava naredbu u roku od petnaest (15) dana od dana izdavanja naredbe, osim ako se ne uloži prigovor iz stava 4. ovog zakonika.

3. Naredbom iz stava 1. ovog člana koji odbacuje privremenu meru koju zahteva državni tužilac shodno članu 268. ovog zakonika umesto toga naređuje se povraćaj imovine vlasniku ili posedniku.

3.1. Naredba se dostavlja Agenciji za upravljanje zaplenjenom ili konfiskovanom imovinom u roku od deset (10) dana;

3.2. Agencija za upravljanje zaplenjenom ili konfiskovanom imovinom izvršava naredbu u roku od petnaest (15) dana od dana izdavanja naredbe, osim ako se ne uloži prigovor iz stava 4. ovog člana.

4. Prigovor na naređivanje privremenih mera iz ovog člana može da sasluša vanpretresno veće. Prigovor zaustavlja izvršenje naredbe iz ovog člana do donošenja odluke vanpretresnog veća.

2. POSTUPAK POSLE OPTUŽNICE

Član 274

Obuhvatanje u optužnici, imovine koje je predmet konfiskacije

1. Ako objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet naredbe iz člana 273. ili naredbe za trajnu zaplenu iz člana 266. ovog zakonika nisu navedena u optužnici u skladu sa članom 241, stav 1, podstav 1.9. ovog zakonika, pre drugog saslušanja vlasnik ili posednik može sudiji pojedincu ili predsedniku veća da podnese zahtev za povraćaj imovine vlasniku ili posedniku.
2. Ako su objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet naredbe iz člana 273. ili naredbe za dugoročnu zaplenu iz člana 266 ovog zakonika. predmet drugog pravnog procesa zaplene, sudija pojedinac ili predsednik veća odbacuje zahtev iz stava 1. ovog člana.
3. Ako su objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet naredbe iz člana 273. ili naredbe za dugoročnu zaplenu iz člana 266. ovog zakonika potrebni kao dokaz na glavnom pretresu, sudija pojedinac ili predsednik veća odbacuje zahtev iz stava 1. ovog člana
4. Ako objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet naredbe iz člana 273. ovog zakonika ili naredbe za dugoročnu zaplenu iz člana 266 ovog zakonika mogu biti navedena u optužnici koja još nije podneta, državni tužilac o tome obaveštava sudiju pojedinca ili predsednika veća. Sudija pojedinac ili predsednik veća obustavlja zahtev iz stava 1 ovog člana, ali će dozvoliti podnosiocu zahteva da obnovi zahtev za šest (6) meseci, ako se ne podnese nijedna druga optužnica.
5. Ako nije podneta nijedna druga optužnica i podnosilac zahteva obnovi zahtev posle šest (6) meseci, sudija pojedinac ili predsednik veća izdaje naredbu iz stava 6. ovog člana. Državni tužilac može da traži produženje od tri (3) meseca samo u izuzetnim okolnostima.
6. Sudija pojedinac ili predsednik veća odobrava zahtev iz stava 1. ovog člana nakon što utvrdi da objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva koja su predmet naredbe iz člana 273. ili naredbe za dugoročnu zaplenu iz člana 266. ovog zakonika nisu navedena u optužnici u skladu sa članom 241, stav 1, podstav 1.9. ovog zakonika.
7. Na naredbu iz ovog člana može se podneti žalba. Žalba iz ovog stava ne odlože krivični postupak ili izvršenje naredbe shodno ovom članu

Član 275

Potrebni dokazi za konfiskaciju imovinske koristi, stečene izvršenjem krivičnog dela

1. Pre nego što sud bude mogao da izda pravosnažnu naredbu za zaplenu objekta, nepokretne, pokretne imovine ili sredstva navedenog u optužnici, optužnica navodi, a državni tužilac dokazuje na glavnom pretresu, da objekat, nepokretni predmet, pokretni predmet ili sredstvo predstavlja materijalnu korist stečenu krivičnim delom koje je pod istragom, u skladu sa članovima 276-280. ovog zakonika.
2. Državni tužilac, oštećeni ili okrivljeni može na glavnom pretresu da ispita svedoke i dostavi dokaze koji će podržati ili osporiti neophodan dokaz iz stava 1. ovog člana.
3. Kvalifikovani finansijski stručnjak može dati svoje mišljenje o tome da li objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo navedeno u optužnici predstavlja dobit stečenu krivičnim delom koje je pod istragom u izveštaju iz člana 148. ovog zakonika i tokom svedočenja na glavnom pretresu.
4. Ako je oštećeni podneo imovinskopравни zahtev za povraćaj predmeta stečenih izvršenjem krivičnog dela ili dobijanje njihovog novčanog ekvivalenta, taj imovinskopравни zahtev može da ide u prilog dokazu koji se zahteva u stavu 1 ovog člana, ali ne može da posluži kao jedini ili odlučujući dokaz iz stava 1. ovog člana.

Član 276

Utvrđivanje materijalne koristi stečene krivičnim delom

1. Objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo koje je neposredno stečeno radnjama koje predstavljaju krivično delo predstavlja imovinske koristi stečene tim krivičnom delom.
2. Novčana sredstva koja su neposredno stečena radnjama koje predstavljaju krivično delo predstavljaju imovinske koristi stečene tim krivičnom delom.
3. Objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo koje je kupljeno novčanim sredstvima koja su dobijena neposrednim radnjama koje predstavljaju krivično delo jeste imovinske koristi stečene tim krivičnim delom.
4. Novčana sredstva dobijena posredno radnjama koje predstavljaju krivično delo, uključujući i kamate, bruto profit ili povećanje zbog promene deviznog kursa, jesu materijalna korist stečena tim krivičnim delom ako ta posredno dobijena novčana sredstva ne bi nastala da nije bilo novčanih sredstava opisanih u stavu 2.ovog člana.
5. Objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo koje je kupljeno novčanim sredstvima koja su dobijena posredno u skladu sa stavom 4. ovog člana jeste imovinske koristi stečene tim krivičnom delom.

Član 277

Računanje materijalne koristi stečene krivičnim delom

1. Za potrebe ovog zakonika, ako su novčana sredstva koja predstavljaju materijalnu korist stečenu krivičnim delom stopljena sa novčanim sredstvima koja nisu materijalna korist od krivičnog dela, svaki iznos koji je na raspolaganju za zaplenu i koji je jednak ili manji od iznosa materijalne koristi smatra se materijalnom koristi od tog krivičnog dela.
2. Sudija pojedinac ili sudsko veće oslanja se na pravila računovodstva i raspoložive dokaze prilikom utvrđivanja razumne procene iznosa materijalne koristi stečene krivičnim delom.

Član 278

Materijalna korist od krivičnog dela koju poseduje treće lice

1. dohoci stečeni krivičnim delom od dela preneti na drugo lice, poslovnu organizaciju ili pravno lice pre sekvestriranja, ta dobit se sekvestrira ako:
 - 1.1. je dobit od krivičnog dela bila prebačeni iz poseda okrivljenog;
 - 1.2. je prenos bio za znatno manji od pravične tržišne vrednosti dobiti stečene kriminalnim radnjama; i
 - 1.3. postoje dokazi da okrivljeni i dalje kontroliše ili koristi dobit od kriminalnih radnji.
2. Ako je dobit od krivičnog dela u posedu drugog lica, poslovne organizacije ili pravnog lica, ta dobit je predmet sekvestriranja, ako:
 - 2.1. je lice, poslovna organizacija ili pravno lice dobilo u posed dobit stečenu krivičnim delom kao neposrednu posledicu krivičnog dela;
 - 2.2. postoje dokazi da okrivljeni i dalje kontroliše ili koristi dobit od kriminalnih radnji ili drži kontrolu nad poslovnom organizacijom ili pravnim licem.

Član 279

Prava trećih strana koje poseduju imovinsku korist stečenu krivičnim delom

1. Kada je reč o sekvestriranju materijalne koristi stečene izvršenjem krivičnog dela, lice na koje je materijalna korist prenesena, uključujući predstavnika poslovne organizacije ili drugog pravnog lica, poziva se na saslušanje tokom istrage i na glavnom pretresu. Ono se upozorava da postupak može da se vodi i bez njegovog prisustva.
2. Predstavnik poslovne organizacije ili pravnog lica sasluša se na glavnom pretresu posle optuženog. Na isti način postupa se i u odnosu na drugog primaoca materijalne koristi, ako nije pozvan kao svedok.
3. Primalac materijalne koristi i predstavnik poslovne organizacije ili pravnog lica ima pravo da, u vezi sa utvrđivanjem materijalne koristi, predlaže dokaze i, uz odobrenje sudije pojedinca ili predsednika veća, postavlja pitanja okrivljenom, svedocima i veštacima.
4. Isključenje javnosti sa glavnog pretresa ne odnosi se na primaoca materijalne koristi, uključujući predstavnika poslovne organizacije ili drugog pravnog lica.
5. Ako tek u toku glavnog pretresa utvrdi da se radi o sekvestriranju materijalne koristi stečene izvršenjem krivičnog dela, sud prekida glavni pretres i poziva lice na koje je materijalna korist prenesena ili predstavnika poslovne organizacije ili drugog pravnog lica.

Član 280

Postupak prema trećoj strani koja poseduje imovinsku korist stečenu krivičnim delom

1. Sekvestriranje imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog dela sud može izreći u presudi kojom se optuženi proglašava krivim ili u sudskoj opomeni, kao i u rešenju kojim se izriče mera obaveznog rehabilitacionog lečenja izvršilaca zavisnih od alkohola ili droga.
2. U izreci presude ili rešenju sud će navesti koja se stvar, odnosno novčani iznos sekvestrira. Kada postoji opravdan razlog, sud dozvoljava da materijalna korist bude isplaćena u ratama i tom prilikom određuje rokove i iznose rata.
3. Overeni prepis presude odnosno rešenja dostavlja se licu na koje je imovinska korist prenesena i predstavniku poslovne organizacije ili drugog pravnog lica, ako je sud izrekao sekvestriranje imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog dela od tog lica, poslovne organizacije ili drugog pravnog lica.

Član 281

Imovina stečena radnjama korupcije

1. U slučajevima kad krivični postupak nije okončan presudom kojom se optuženi proglašava krivim, predmeti koji potiču od krivičnog dela iz člana 344. krivičnog zakonika i nezakonito date ili primljene nagrade, pokloni ili povlastice predviđene članovima 214, 314, 315, 428, 429, 430. i 431. krivičnog zakonika sekvestriraju kada se:
 - 1.1. utvrđuju zakonski elementi krivičnog dela iz člana 344. krivičnog zakona, ili se utvrđuje da su određeni predmeti stečeni izvršenjem krivičnog dela iz člana 344. Krivičnog zakonika; ili
 - 1.2. utvrđuju zakonski elementi krivičnog dela iz člana 214, 314, 315, 428, 429, 430. i 431. krivičnog zakona kao i data ili primljena nagrada, poklon ili druge koristi.
2. Na obrazloženi zahtev javnog tužioca, sud donosi posebno rešenje o sekvestriranju iz stava 1. ovog člana. Javni tužilac u zahtevu iznosi sve podatke i okolnosti važne za utvrđivanje dobiti stečene izvršenjem krivičnog dela, predmete dobijene izvršenjem krivičnog dela ili nezakonito date ili primljene nagrade, poklone ili povlastice..

3. Overeni primerak rešenja iz stava 2. ovog člana dostavlja se vlasniku oduzetog novca ili imovine, ako je poznat. Ako je vlasnik nepoznat, rešenje se objavljuje na oglasnoj tabli suda i, posle osam (8) dana, smatra se da je izvršeno dostavljanje nepoznatom vlasniku.

4. Vlasnici oduzetog novca ili imovine imaju pravo da se žale na rešenje iz stava 2. ovog člana ako smatraju da nije bilo zakonskih osnova za sekvestriranje.

Član 282

Imovina koja se automatski sekvestrira

1. Imovina koja je sama po sebi opasna ili protivzakonita podleže automatskoj zaplenu, bez obzira na nalaze sudije pojedinca ili sudskog veća o krivici ili nevinosti okrivljenog. Posednik, korisnik ili okrivljeni nema pravo na prigovor.

2. Imovina u smislu stava 1. ovog člana obuhvata:

2.1. oružje koje je korišćeno ili nastalo krivičnim delom iz člana 371. ili 376. krivičnog zakonika.

2.2. hemikalije, predmeti, supstance, opremu ili oružje koje je korišćeno ili nastalo krivičnim delom iz članova 121, 122, 124, 125, 127, 128, 129, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 143, 144, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 158, 159, 161, 163, 172, 173, 174, 175. ili 176. Krivičnog zakonika.

2.3. hemikalije ili supstance koje se koriste ili nastaju krivičnim delom iz članova 262, 263, 264, 265, 266, 269, 270, 346, 347, 348, 350, 353, 354. ili 355. Krivičnog zakonika kao i sve životinje, usevi, hrana ili voda zagađena krivičnim delom.

2.4. hemikalije, postrojenja, laboratorijska oprema ili supstance koje se koriste ili su nastale krivičnim delom iz članova 272-280. Krivičnog zakonika;

2.5. falsifikovani novac ili stvari koje se koriste ili nastaju krivičnim delom iz članova 292, 293, 301. 303. ili 306. Krivičnog zakonika

3. Stvari navedene u stavu 2. ovog člana neophodne kao dokaz na glavnom pretresu uništavaju se ili čuvaju na sigurnom mestu, a fotografije, laboratorijski testovi ili stručni izveštaj služe kao prihvatljivi dokazi o postojanju, identitetu i sastavu stvari koja je sama po sebi opasna. Za stvari shodno stavu 2. podstav 2.2, 2.3, 2.4 i 2.5 ovog člana zadržava se mali uzorak.

4. Policija će obavestiti državnog tužioca o radnjama preduzetim shodno stavu 3 u roku od dvadeset i četiri (24) časova.

Član 283

Dokazi koji se zahtevaju za konfiskaciju imovine korišćene, prilikom izvršenja krivičnog dela

1. Pre nego što sud bude mogao da izda pravosnažnu naredbu za zaplenu objekta, nepokretne imovine, pokretne imovine ili sredstva navedenog u optužnici, optužnica navodi, a državni tužilac treba dokazati na glavnom pretresu, da je objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo bilo korišćeno u krivičnom delu.

2. Za potrebe ovog člana, objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo bilo je korišćeno u krivičnom delu ako:

2.1. je objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo bili neposredno korišćeno za vršenje neke radnje s ciljem pomaganja krivičnog dela,

2.2. je objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo pružalo sklonište koje je bilo neophodno za izvršenje radnje s ciljem pomaganja krivičnog dela,

2.3. je objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo bilo korišćeno za finansiranje radnje ili radnji s ciljem pomaganja krivičnog dela, ili

2.4. je objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo bilo neophodno da se omogući izvršenje radnje s ciljem pomaganja krivičnog dela. Objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo smatra se neophodnim za omogućavanje takve radnje ako se krivično delo ne bi dogodilo da se nije koristio taj objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo.

3. Državni tužilac, oštećeni ili okrivljeni mogu da ispitaju svedoke i dostave dokaze na glavnom pretresu kako bi podržali ili osporili neophodan dokaz iz stava 1 ovog člana.

4. Kvalifikovani finansijski stručnjak može da iznese svoje mišljenje o tome da li je objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo navedeno u optužnici stečeno krivičnim delom koje je pod istragom u izveštaju iz člana 148 ovog zakonika. i tokom svedočenja na glavnom pretresu.

5. Ako je oštećeni podneo imovinsko pravni zahtev za povraćaj predmeta stečenih izvršenjem krivičnog dela ili dobijanje njihovog novčanog ekvivalenta, taj imovinsko pravni zahtev može da podrži dokaz koji se zahteva u stavu 1 ovog člana, ali ne može da posluži kao jedini ili odlučujući dokaz iz stava 1. ovog člana.

Član 284

Obrazložen nalog za sekvstriranje imovine

1. Sudija pojedinac ili pretresno veće, istovremeno sa presudom sa suđenja, izdaje naredbu uz obrazloženje koje utvrđuje da li se objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo navedeno u optužnici u skladu sa članom 241, stav 1, podstav 1.9, ovog zakonika zaplenjuje ili vraća.

2. Svaki objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo navedeno u optužnici u skladu sa članom 241, stav 1, podstav 1.9. ovog zakonika razmatra se odvojeno u naredbi iz stava 1. ovog člana.

3. Državni tužilac može da zahteva da se objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo proda ili likvidira. Novčana sredstva od prodaje ili likvidacije koriste se u skladu sa stavom 5. ovog člana

4. Državni tužilac može da zahteva da se objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo zadrži za upotrebu od strane vlade Kosova.

5. Ako se sredstva konfiskuju neposredno ili na osnovu stava 3, državni tužilac, oštećeni ili zastupnik žrtve može da traži da se novčana sredstva upotrebe za nadoknadu oštećenom. Sva preostala novčana sredstva prenose se u budžet.

6. Naredba iz stava 1. ovog člana naređuje Agenciji za upravljanju zaplenjenom ili konfiskovanom imovinom da proda, likvidira ili zadrži objekat, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstvo. Ako je zahtev iz stava 5. ovog člana podnesen, sud može da naloži nadoknadu oštećenom. Sudija pojedinac ili pretresno veće može da postavi dodatne uslove za korišćenje imovine ako je zadržati vlada.

7. Naredba se šalje svakome ko ima pravo svojine u objektu, nepokretnoj imovini, pokretnoj imovini ili sredstvu, i ko može podneti žalbu na naredbu.

8. Ako se žalba na naredbu ne podnese u roku od jedne (1) nedelje, naredba se šalje Agenciji za upravljanje zaplenjenom ili konfiskovanom imovinom na izvršenje

GLAVA XIX GLAVNI PRETRES

1. Pripremanje glavnog pretresa

Član 285 Zakazivanje glavnog pretresa

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa u skladu sa članom 254. ovog zakonika.
2. Sudija pojedinac ili predsednik veća odrediće glavni pretres u roku od mesec dana od drugog saslušanja ili poslednje naredbe izdate shodno članu 254. stava 5. ovog zakonika.
3. Ako sudija pojedinac ili predsednik veća utvrde da glavni pretres ne može da se zakaže u roku propisanim stavom 2. ovog člana sudija pojedinac ili predsednik veća izdaju odluku kojim se glavni pretres odlaže sve do prvog raspoloživog datuma.
4. Ako sudija pojedinac ili predsednik veća utvrde da pretres ne može da bude održan u roku predviđenim u stavu 2. ovog člana zbog odsustva okrivljenog lica, sudija pojedinac ili predsednik veća izdaju naredbu za hapšenje okrivljenog lica. Ako okrivljeno lice nije bilo prisutno na prvom ili drugom saslušanju, sudija pojedinac ili predsednik veća izdaju odluku kojom se odlaže glavni pretres zbog izostanka okrivljenog lica. Glavni pretres zbog izostanka okrivljenog lica počinje po njegovom odnosno njenom hapšenju.

Član 286 Mesto održavanja glavnog pretresa

1. Glavni pretres održava se u mestu gde se nalazi sedište suda i u sudnici.
2. Ako su u određenom slučaju prostorije u sudskoj zgradi nepodesne za održavanje glavnog pretresa zbog nedostatka prostora ili zbog drugog opravdanog razloga predsednik suda može da naloži da glavni pretres bude održan u drugoj zgradi.

Član 287 Lica pozvana na glavni pretres

1. Na glavni pretres biće pozvani optuženo lice, njegov odnosno njen branilac, državni tužilac, oštećeno lice i njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, kao i tumač. Na glavni pretres se takođe pozivaju i svedoci i veštaci koje je predložio državni tužilac u optužnici i okrivljeno lice shodno članu 256. ovog zakonika.
2. Čl. 174. i 132. ovog zakonika primenjuju se na sadržinu poziva uručenih optuženom licu i svedocima. Poziv uručen optuženom licu sadrži informacije koje optuženo lice poučavaju da se smatra da se ono odreklo svog prava na žalbu ako ne uloži žalbu u roku od osam (8) dana od objavljivanja presude. U slučajevima kada odbrana nije obavezna, optuženo lice će se poučiti u pozivu da ima pravo da angažuje branioca, ali da glavni pretres ne mora da bude odložen zbog toga što branilac nije došao na glavni pretres ili zbog toga što je optuženo lice angažovalo branioca tek na glavnom pretresu.
3. Poziv optuženom licu mora da bude uručeno najmanje osam (8) dana pre glavnog pretresa tako da mu bude ostavljeno dovoljno vremena između uručenja poziva i održavanja glavnog pretresa za pripremanje odbrane. Na zahtev optuženog lica ili na zahtev državnog tužioca, a uz pristanak optuženog lica, ovaj propisani rok može da bude skraćen.
4. Oštećeno lice koje nije pozvano da se pojavi kao svedok biva obavešteno u pozivu da glavni pretres može da bude održan i u njegovom odnosno njenom odsustvu, a da će njegova odnosno njena izjava o imovinskopravnom zahtevu da bude pročitana.

5. Optuženo lice, svedok i veštak poučiće se u pozivu o posledicama nedolaska na glavni pretres.
6. Na zahtev ombudsmana Kosova, ombudsman Kosova se takođe obaveštava o glavnom pretresu u cilju praćenja krivičnog postupka u granicama svojih ovlašćenja.

Član 288

Zahtevi nakon zakazanog glavnog pretresa

1. Stranke, branilac i oštećeno lice mogu i posle zakazivanja glavnog pretresa da zahtevaju da novi svedoci ili veštaci budu pozvani na glavni pretres ili da budu pribavljeni novi dokazi. Zahtev mora da bude obrazložen i mora da naznači koje činjenice moraju da budu dokazane i kojim od predloženih dokaza.
2. Sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća će usvojiti zahtev shodno stavu 1. ako novi svedok, veštak ili novi dokazi nisu bili poznati u vreme drugog saslušanja, suštinski ne ponavljaju drugog svedoka, veštaka ili dokaze, i ako pravo okrivljenog lica na pravično suđenje može da bude povređeno odbijanjem zahteva.
3. Ako sudija pojedinac ili predsednik veća odbije predlog za pribavljanje novih dokaza, na takvo odbijanje može da se podnese žalba u roku od četrdeset i osam (48) časova od prijema naredbe za odbijanje takvog zahteva.
4. O odluci kojom se naređuje pribavljanje novih dokaza obavestiće se stranke i branilac pre otvaranja glavnog pretresa.

Član 289

Rezervne sudije

Ako je u izgledu da će glavni pretres trajati duže, predsednik veća može zatražiti od predsednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudija da prisustvuju glavnom pretresu, kako bi zamenili članove sudskog veća u slučaju njihove sprečenosti da prisustvuju glavnom pretresu. Ovaj sudija se zove rezervni sudija. Ako je posebna dokazna mogućnost sprovedena tokom krivičnog postupka, jedan od dvoje sudija koji su bili u sastavu tog veća, ali nisu bili sudija za prethodni postupak, biće član veća, a drugi kao rezervni sudija.

Član 290

Ispitivanje svedoka ili veštaka van pretresa

1. Ako svedok ili veštak koji je pozvan na glavni pretres nije u stanju da se pojavi zbog hronične bolesti ili zbog neke druge smetnje, takav svedok ili veštak može da bude ispitan u mestu gde živi, ukoliko takav svedok ili veštak nije bio već saslušan tokom posebne dokazne mogućnosti.
2. O vremenu i mestu ispitivanja biće obavestene stranke, branilac i oštećeno lice, ako je to s obzirom na hitnost postupka moguće. Ako je optuženo lice u sudskom pritvoru, o potrebi njegovog odnosno njenog prisustvovanja ispitivanju odlučuje sudija pojedinac ili predsednik veća obezbeđujući da, u odsustvu optuženog lica, njegov odnosno njen branilac bude prisutan. Ako su stranke, branilac i oštećeno lice prisutni, oni imaju prava prema članu 149. stava 6. ovog zakonika.

Član 291

Odlaganje sudske rasprave

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća može zbog dobro osnovanih razloga da odloži datum održavanja glavnog pretresa na predlog strana ili branioca ili po službenoj dužnosti.
2. Ako sudija pojedinac ili predsednik veća odloži datum održavanja glavnog pretresa shodno stavu 1, može da zakaže periodična ročišta da se razgovora o status predmeta, nerešenim pitanjima i da osigura blagovremeno izlaganje predmeta ili zakazivanje glavnog pretresa.

Član 292
Povlačenje optužnice pre početka sudske rasprave

1. Državni tužilac može povlačiti optužnicu pre početka sudske rasprave, ukoliko podnosi obaveštenje za povlačenje optužnice. U takvom slučaju, sudija jedini sudilac ili predsednik sudskog veća, poništi će optužnicu:

- 1.1. državni tužilac podnese obaveštenje o povlačenju, i
- 1.2. sudija pojedinac ili predsednik veća odbacuje optužnicu.

2. Državni tužilac ne može da ponovo podnese optužnicu koju je povukao.

2. Javni karakter sudske rasprave

Član 293
Publicitet sudske rasprave

1. Glavni pretres je javan.
2. Glavnom pretresu može da prisustvuje lice koje je navršilo četrnaest (14) godina ili starije.
3. U sudnici nije dozvoljeno oružje ili opasni predmeti, osim za policijske službenike koji čuvaju optuženo lice a koje je ovlastio sudija pojedinac, predsednik pretresnog veća ili predsednik suda.

Član 294
Isključenje javnosti

1. Od otvaranja zasedanja, pa do završetka glavnog pretresa, sudija pojedinac ili sudsko veće može na predlog stranaka ili po službenoj dužnosti, ali uvek nakon njihovog izjašnjenja, isključiti javnost za ceo glavni pretres ili za jedan njegov deo, ako je to potrebno radi:

- 1.1. zaštite službene tajne;
- 1.2. čuvanja poverljivosti informacija koje bi bile ugrožene javnim saslušanjem;
- 1.3. čuvanja javnog reda i zakona;
- 1.4. zaštite ličnog ili porodičnog života optuženog lica, oštećenog lica, ili drugih učesnika u postupku;
- 1.5. zaštite interesa dece; ili
- 1.6. zaštite oštećenog lica, svedoka saradnika ili svedoka kako je predviđeno glavom XIII ovog zakonika.

Član 295
Osobe koje se ne isključuju iz sudske rasprave i očuvanje tajnosti

1. Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, oštećeno lice, njihove zastupnike i branioca, osim pod uslovima odredbi o zaštiti oštećenog lica, svedoka saradnika i svedoka iznetim u glavi XIII ovog zakonika.

2. Sudija pojedinac ili sudsko veće može da dozvoli da glavnom pretresu sa koga je javnost isključena prisustvuju pojedina službena lica, akademici, javne ličnosti, a na zahtev optuženog lica, takođe i bračni ili vanbračni drug optuženog lica i bliski rođaci optuženog lica.

3. Sudija pojedinac ili predsednik veća će upozoriti lica koja prisustvuju glavnom pretresu na kome je javnost isključena, da su dužna da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznala i ukazaće im da odavanje tih informacija predstavlja krivično delo.

Član 296 **Odluka o isključenju javnosti**

1. Odluku o isključenju javnosti donosi sudija pojedinac ili sudsko veće rešenjem, koje mora da bude obrazloženo i javno objavljeno.
2. Rešenje o isključenju javnosti može se pobijati samo u žalbi na presudu.

3. Vođenje glavnog pretresa

Član 297 **Glavni pretres sa sudijom pojedincem**

1. Ako se pretres vodi pred sudijom pojedincem, sudija pojedinac, zapisničar, kao i rezervni sudija moraju neprekidno da prisustvuju glavnom pretresu.
2. Dužnost sudije pojedinca je da potvrdi da je sud konstituisan u skladu sa zakonom i da li postoje razlozi za isključenje zapisničara.

Član 298 **Glavni pretres sa pretresnim većem**

1. Ako se pretres vodi pred sudskim većem, predsednik veća, članovi veća, zapisničar, kao i dodeljeni rezervni sudija moraju neprekidno da prisustvuju glavnom pretresu.
2. Dužnost predsednika veća je da potvrdi da je sudsko veće u sastavu prema zakonu i da li postoje razlozi za isključenje člana veća ili zapisničara.

Član 299 **Sudija pojedinac ili predsednik veća zadužen za glavni pretres**

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća rukovodi glavnim pretresom i poziva stranke, oštećeno lice, zakonske zastupnike, punomoćnike, branioca, veštake i članove sudskog veća da daju svoje iskaze ili postavljaju pitanja.
2. Članovi pretresnog veća mogu da postavljaju pitanja bilo kom svedoku ili veštaku.
3. Dužnost je sudije pojedinca ili predsednika pretresnog veća da obezbedi da slučaj bude pažljivo i pošteno ispitan u skladu sa pravilima izvođenja dokaza kako predviđa ovaj zakonik.
4. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća vode računa da su dokazi uzeti u skladu sa glavom XVI ovog zakonika.
5. Sudija pojedinac ili predsednik veća odlučuje o predlozima stranaka.
6. Rešenja sudije pojedinca ili predsednika veća se uvek objavljuju i uz kratko objašnjenje unose u zapisnik sa glavnog pretresa.

Član 300 **Redosled razmatranja dokaza u sudskoj raspravi**

Glavni pretres odvija se kako je predviđeno ovim zakonikom. Ipak, sudija pojedinac ili sudsko veće može da odluči da izmeni delove ročišta zbog posebnih okolnosti, posebno broja optuženih lica, broja krivičnih dela ili obima dokaznog materijala.

Član 301

Održavanje reda i medije u sudnici

1. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća je dužan da obezbedi održavanje reda u sudnici i dostojanstvo suda. U tom cilju on ili ona može odmah posle otvaranja zasedanja da upozori lica koja prisustvuju glavnom pretresu da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad suda. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može da naloži pretresanje lica koja prisustvuju glavnom pretresu.
2. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može odrediti da se udalje sva ostala lica koja prisustvuju glavnom pretresu, ako se merama za održavanje reda predviđenim ovim zakonom ne bi moglo obezbediti nesmetano održavanje glavnog pretresa.
3. Fotografisanje, snimanje filmskom kamerom, televizijsko snimanje i druga snimanja osim službenog snimanja glavnog pretresa je dozvoljeno izuzev kada sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća ne ograniči fotografisanje, snimanje kamerom ili televizijsko snimanje i druga snimanja u obrazloženoj pisanoj odluci.

Član 302

Narušavanje reda i nepoštovanje naređenja suda

1. Ako optuženo lice, branilac, oštećeno lice, zakonski zastupnik, punomoćnik, svedok, veštak, tumač ili drugo lice koje prisustvuje glavnom pretresu narušava rad tako što ne poštuje naređenja sudije pojedinca ili predsednika pretresnog veća za održavanja reda ili vređa dostojanstvo suda, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća će opomenuti to lice. Ako opomena bude bezuspešna, sudija pojedinac ili predsednik veća može narediti da se optuženo lice udalji iz sudnice, dok ostala lica ne samo da mogu da budu udaljena, već mogu da budu kažnjena novčanom kaznom do hiljadu (1.000) evra.
2. Sudija pojedinac ili predsednik veća može narediti da se optuženo lice udalji iz sudnice privremeno, ali, ako je već ispitano na glavnom pretresu, za vreme trajanja dokaznog postupka. Pre završetka dokaznog postupka, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća će pozvati optuženo lice i obavestiti lice o toku glavnog pretresa. Ako optuženo lice nastavi da narušava red i da vređa dostojanstvo suda, sudija pojedinac ili predsednik veća može ponovo udaljiti to lice bez prava da prisustvuje glavnom pretresu do njegovog završetka. U tom slučaju, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća saopštiće optuženom licu presudu u prisustvu zapisničara.
3. Sudija pojedinac ili predsednik veća može da uskrati braniocu ili punomoćniku pravo da brani odnosno zastupa svoje klijente na glavnom pretresu ako posle izricanja kazne produži da narušava red. U takvom slučaju stranka će se pozvati da uzme drugog branioca odnosno punomoćnika. Ako optuženo lice ne može odmah da uzme drugog branioca ili sud nije u mogućnosti da postavi novog branioca bez štete za odbranu, glavni pretres će biti prekinut ili odložen. Rešenje o ovom pitanju, zajedno sa objašnjenjem unosi se u zapisnik sa glavnog pretresa. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena posebna žalba.
4. Ako državni tužilac narušava red, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća o tome obaveštava pretpostavljenog državnog tužioca, a može i da privremeno prekine glavni pretres i da od pretpostavljenog državnog tužioca zatraži da postavi drugog državnog tužioca u predmetu.
5. Kada sud udalji iz sudnice ili kazni člana advokatske komore ili advokatskog pripravnika koji narušava red, o tome obaveštava advokatsku komoru.

Član 303

Žalbe na rešenja na glavnom pretresu

1. Protiv rešenja o izricanju kazne dozvoljena je žalba. Sudija pojedinac ili pretresno veće može opozvati rešenje o kažnjavanju.
2. Protiv drugih odluka o merama održavanja reda i upravljanje glavnim pretresom žalba nije dopuštena.

Član 304 **Krivično delo učinjeno na glavnom pretresu**

1. Ako optuženo lice na glavnom pretresu učini krivično delo, postupa se prema odredbama člana 351. ovog zakonika.
2. Ako lice koje nije optuženo lice u toku glavnog pretresa dok sud zaseda učini krivično delo, sudija pojedinac ili pretresno veće može na osnovu usmene optužbe državnog tužioca da prekine glavni pretres i da odmah sudi za izvršeno krivično delo ili da ga uzme u razmatranje po završetku glavnog pretresa.
3. Ako postoji osnovana sumnja da je svedok ili veštak na glavnom pretresu dao lažni iskaz, za takvo delo ne mora odmah da se sudi. U tom slučaju, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može da naredi da se o iskazu svedoka, odnosno veštaka sastavi poseban zapisnik i da se on dostavi državnom tužiocu.
4. Ako nije moguće da se izvršiocu krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti odmah sudi, nadležni državni tužilac će se obavestiti radi daljeg postupka.

4. Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa

Član 305 **Otvaranje zasedanja**

Sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća otvara zasedanje i objavljuje predmet glavnog pretresa, a ako je u pitanju pretresno veće, sastav veća, utvrđuje da li su došla sva pozvana lica i da li su lica koja nisu došla uredno pozvana i da li su svoj izostanak opravdala.

Član 306 **Izostanak državnog tužioca na glavnom pretresu**

Ako na glavni pretres, koji je zakazan na osnovu optužnice državnog tužioca, ne dođe državni tužilac, glavni pretres se odlaže, a sudija pojedinac ili predsednik veća će o tome obavestiti glavnog tužioca državnog tužilaštva.

Član 307 **Izostanak optuženog lica na glavnom pretresu**

1. Ako je optuženo lice uredno pozvano, a ne dođe na glavni pretres niti svoj izostanak opravda, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća izdaje nalog za hapšenje optuženog lica u skladu sa članom 175. ovog zakonika. Ako se dovođenje optuženog lica ne bi moglo odmah izvršiti, sudija pojedinac ili veće će odlučiti da se glavni pretres ne održi i narediti da se optuženo lice dovede na idući glavni pretres. Ako optuženo lice opravda izostanak pre nego što dovođenje bude izvršeno, sudija pojedinac ili predsednik veća može opozvati naredbu za dovođenje.
2. Ako optuženo lice koje je uredno pozvano očigledno izbegava da dođe na glavni pretres, a nijedan razlog za sudski pritvor predviđen članom 187. ovog zakonika ne postoji, sudija pojedinac ili sudsko veće može da naredi sudski pritvor radi obezbeđenja prisustva lica na glavnom pretresu. Žalba na ovo rešenje ne zadržava njegovo izvršenje. Čl. 185. do 203. ovog zakonika primenjuju se uz odgovarajuće prilagođavanje na sudski pritvor određen iz ovog razloga. Ako ne bude ranije ukinut, pritvor traje do objavljivanja presude, a najduže mesec dana.

Član 308 **Izostanak branioca na glavnom pretresu**

Ako na glavni pretres ne dođe branilac koji je uredno pozvan i ne obavesti sud o razlogu sprečenosti čim je za taj razlog saznao/la, ili ako branilac bez odobrenja pretresnog veća napusti glavni pretres, sud pozvaće optuženo lice da odmah uzme drugog branioca, a ako optuženo lice to ne učini, a nema mogućnosti da on bude imenovan bez štete za odbranu, glavni pretres se odlaže.

Član 309
Izostanak svedoka ili veštaka na glavnom pretresu

1. Ako na glavni pretres de dođe svedok ili veštak koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, sudija pojedinac ili pretresno veće može narediti da se odmah dovede.
2. Glavni pretres može početi i bez prisustva pozvanog svedoka ili veštaka, uz obavezu sudije pojedinca ili pretresnog veća da u kasnijem toku glavnog pretresa odluči da li treba nastaviti sa glavnim pretresom u njihovom odsustvu ili da li zbog izostanka nekoga od njih glavni pretres treba odložiti ili prekinuti.

5. Odlaganje i nastavljanje glavnog pretresa

Član 310
Razlozi za odlaganje sudske rasprave

1. Osim u slučajevima posebno predviđenim u ovom zakoniku, sudija pojedinac ili pretresno veće će rešenjem odložiti glavni pretres ako treba izvesti nove dokaze, ili ako se u toku glavnog pretresa utvrdi da je kod optuženog lica posle učinjenog krivičnog dela nastupilo duševno oboljenje ili duševna poremećenost ili postoje druge smetnje da se glavni pretres uspešno sprovede.
2. Uvek kada je moguće, u rešenju kojim se odlaže glavni pretres naznačava se dan i čas kada će glavni pretres da bude nastavljen. Istim rešenjem, sudija pojedinac ili pretresno veće može narediti da se prikupe dokazi za koje postoji verovatnoća da bi protokom vremena mogli da budu izgubljeni.
3. Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Član 311
Izmena sastava pretresnog veća tokom odlaganja

1. Glavni pretres koji je odložen mora početi iznova ako se izmenio sastav pretresnog veća, ali pretresno veće može nakon izjašnjenja stranaka odlučiti da se svedoci i veštaci ne ispituju ponovo i da se ne izvrši novi uviđaj mesta ako je već prethodno izvršen, nego da se izvrši uvid u u njihove iskaze datim na ranijem glavnom pretresu ili u zapisnik o uviđaju mesta.
2. Ako sastav sudskog veća nije promenjen, glavni pretres koji je bio odložen nastavlja se, a predsednik sudskog veća ukratko iznosi tok ranijeg glavnog pretresa. Ipak i u ovom slučaju pretresno veće može odlučiti da glavni pretres mora početi iznova.
3. Ako je glavni pretres bio odložen duže od tri (3) meseca, ili ako se pretres drži pred drugim predsednikom pretresnog veća, glavni pretres mora početi iznova i svi dokazi moraju biti ponovo izvedeni.

Član 312
Prekid glavnog pretresa

1. Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakoniku, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može prekinuti glavni pretres zbog odmora, isteka radnog vremena, pribavljanja određenih dokaza u kratkom periodu, pripremanja optužbe ili odbrane.
2. Prekinuti glavni pretres nastavlja se uvek pred istim sudijom pojedincem ili pretresnim većem.
3. Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim pretresnim većem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od osam (8) dana, postupa se prema odredbama člana 311. ovog zakonika.

Član 313
Zamenjivanje sastava sudskog veća zbog nedostatka nadležnosti

Ako se u toku glavnog pretresa pred sudijom pojedincem pokaže da činjenice na kojima je zasnovana optužba ukazuju na krivično delo za čije je suđenje nadležno sudsko veće sastavljeno od troje profesionalnih sudija, suđenje se prenosi na odgovarajuće veće pri Osnovnom sudom, a glavni pretres počinje iznova.

Član 314
Vreme za okončanje sudske rasprave

1. Ako sudija pojedinac ili pretresno veće ne prekinu glavni pretres shodno članu 310, ovog zakonika, glavni pretres mora da bude završen u navedenom vremenskom roku:

1.1 ako se glavni pretres vodi pred sudijom pojedincem, glavni pretres mora da bude završen u roku od devedeset (90) dana, ukoliko sudija pojedinac ne izda obrazloženu odluku da produži vreme glavnog pretresa zbog jednog od razloga iz stava 2. Ovog člana.

1.2 ako se glavni pretres vodi pred pretresnim većem, glavni pretres mora da bude završen u roku od sto dvadeset (120) dana, izuzev ako pretresno veće ne donese obrazloženu odluku da produži trajanje glavnog pretresa zbog jednog od razloga iz stava 2. ovog člana.

2. glavni pretres može da bude produžen obrazloženom odlukom shodno stavu 1. ako postoje okolnosti koje zahtevaju više vremena, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

2.1. ima neobično veliki broj svedoka,

2.2. davanje iskaza jednog ili više svedoka je neobično dugo,

2.3. broj dokaznih predmeta je neobično veći ili

2.4. sigurnost pretresa zahteva produžetak.

3. Glavni pretres može da bude produžen za trideset (30) dana za svaku odluku shodno stavu 1. ovog člana.

6. Zapisnik o glavnom pretresu

Član 315.
Zapisnik o glavnom pretresu

1. O glavnom pretresu vodi se zapisnik, u koji se, u bitnom, unosi sadržaj rada i ceo tok glavnog pretresa.

2. Tok glavnog pretresa se može tonski ili optički snimati, beležiti i stenografski, izuzev ako ne postoji opravdani razlog da se to ne čini.

3. Zapisnik o glavnom pretresu sadrži prepis tonskog snimanja glavnog pretresa i zapisnik o toku glavnog pretresa, njegove glavne delove i donete odluke, kako je propisano čl. 317. 318. i 319. ovog zakonika.

4. Kada je optuženo lice osuđeno na kaznu zatvora, ili nakon izjavljivanja žalbe u drugim instancama, u roku od tri (3) radna dana od završetka glavnog pretresa mora da se u celosti uradi prepis tonskog ili optičkog snimanja glavnog pretresa. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može zbog opravdanog razloga da produži ovaj rok od petnaest (15) dana. Sudija pojedinac ili predsednik veća će preispitati i potvrditi prepis i priključiti ga zapisniku kao sastavni deo zapisnika o glavnom pretresu.

5. Sudija pojedinac ili predsednik veća donosi odluku o načinu beleženja glavnog pretresa.

Član 316. **Doslovni zapisnik**

1. Ako se glavni pretres beleži samo u pisanom obliku, sudija pojedinac ili predsednik veća, na predlog stranke ili po službenoj dužnosti, može da naloži da se u zapisnik doslovno upišu iskazi koje smatra naročito važnim.

2. Ako je potrebno, a naročito ako je iskaz u zapisnik unet doslovno, sudija pojedinac ili predsednik veća može da naloži da se taj deo zapisnika odmah pročita. Iskaz koji je doslovno zabeležen uvek će se odmah pročitati na zahtev stranke, branioca ili lica čiji je iskaz unet u zapisnik.

Član 317 **Kontrolisanje, korigovanje i potpisivanje zapisnika sudske rasprave, početne rasprave i druge rasprave**

1. Zapisnik sa glavnog pretresa, prvog i drugog saslušanja mora da bude završen do kraja zasedanja. Zapisnik potpisuje zapisničar i sudija jedini sudilac, predsednik sudskog veća i prisutne stranke.

2. Stranke imaju pravo da pregledaju završeni zapisnik i priloge njemu, da daju primedbe na sadržaj i da zahtevaju ispravke.

3. Ispravke pogrešno upisanih imena, brojeva i drugih očiglednih grešaka u pisanju može da naloži sudija pojedinac ili predsednik veća na predlog stranaka ili ispitivanog lica ili po službenoj dužnosti. Druge ispravke i dopune zapisnika može da naloži samo sudija pojedinac ili sudsko veće.

4. Primedbe i predlozi stranaka u pogledu zapisnika, kao i ispravke i dopune izvršene u zapisniku, unose se u dodatak završenog zapisnika. U dodatak naznačavaju se i razlozi zbog kojih pojedini predlozi i primedbe nisu usvojeni. Zapisničar i sudija pojedinac ili predsednik veća potpisuju dodatak zapisniku.

Član 318 **Sadržaj zapisnika o glavnom pretresu**

1. U uvodu zapisnika o glavnom pretresu mora se naznačiti: sud pred kojim se održava glavni pretres, broj predmeta, mesto i vreme zasedanja, ime i prezime sudije pojedinca ili predsednika veća, članova veća i zapisničara, tužioca, optuženog lica i branioca, oštećenog lica i njegovog odnosno njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, tumača, krivično delo koje je predmet pretresa, kao i da li je glavni pretres javan ili je javnost isključena.

2. Zapisnik mora naročito da sadrži podatke o tome koja je optužnica na glavnom pretresu pročitana, odnosno usmeno izložena i da li je državni tužilac izmenio ili proširio optužbu, kakve su predloge podnele stranke i kakve je odluke donosio predsednik veća ili veće, koji su dokazi izvedeni, da li je izvršen uvid u zapisnike i druga pismena, da li su reprodukovani optički ili tonski snimak ili drugi zapis i kakve su primedbe učinile stranke u pogledu tih zapisnika, pismena ili snimaka. Ako je na glavnom pretresu isključena javnost, u zapisniku se mora naznačiti da je sudija pojedinac ili predsednik veća upozorio prisutne na posledice ako neovlašćeno otkriju ono što su na tom glavnom pretresu saznali kao tajnu.

3. U zapisniku obuhvaća se samo glavna deklaracija tužioca, okrivljenog lica, svedoka i veštaka. Na zahtev stranke sudija pojedinac ili predsednik veća naloži pročitavanje prethodne deklaracije ili neki deo od zapisnika.

4. Na zahtev stranke, u zapisnik se unosi pitanje odnosno odgovor koji je sudija pojedinac ili veće odbacilo kao nedozvoljeno.

Član 319 **Obuhvatanje obrazloženja presude u zapisniku sudske rasprave**

1. U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude, uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude sadržana u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja izvornik.

2. Ako je na glavnom pretresu doneto rešenje o sudskom pritvoru, mora se i ono uneti u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 320 **Zapisnik za savetovanje i glasanje sudskog veća**

1. Ako se glavni pretres održava pred pretresnim većem:

1.1. o većanju i glasanju pretresnog veća sastaviće se poseban zapisnik.

1.2. zapisnik o većanju i glasanju pretresnog veća sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.

1.3. ovaj zapisnik potpisuju svi članovi pretresnog veća i zapisničar. Izdvojeno mišljenje člana veća priključuje se zapisniku o većanju i glasanju, ako nije uneseno u zapisnik.

1.4. zapisnik o većanju i glasanju zatvoriće se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo viši sud kad rešava o pravnom leku i u tom slučaju dužan je da zapisnik ponovo zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledao zapisnik.

7. Početak glavnog pretresa i izjašnjavanje optuženog lica o krivici

Član 321 **Prisustvo pozvanih osoba na sudskoj raspravi i potvrđivanje identiteta okrivljenog**

Kada sudija pojedinac ili predsednik veća utvrde da su na glavnom pretresu prisutna sva pozvana lica, ili kada sudija pojedinac ili predsednik veća u slučaju nedolaska nekog od njih održi glavni pretres u njihovom odsustvu ili odluči da ta pitanje reši kasnije, sudija pojedinac ili predsednik veća pozvaće optuženo lica da iznese lične podatke, osim podataka o prethodnim osuđivanjima, kako bi se utvrdila istovetnost lica.

Član 322 **Početna uputstva suda u vezi sa svedocima i oštećenima**

1. Kada istovetnost optuženog lica bude utvrđena, sudija pojedinac ili predsednik veća uputiće svedoke i veštake izvan sudnice na mesto na kome će sačekati da budu pozvani radi svedočenja. Sudija pojedinac ili predsednik veća može ako oceni da je potrebno da pozove veštaka da ostane u sudnici i prati tok glavnog pretresa.

2. Ako je oštećeno lice prisutno, sudija pojedinac ili predsednik veća će podsetiti lice da ako još nije postavilo imovinskopravni zahtev da takav zahtev može postaviti u krivičnom postupku.

3. Sudija pojedinac ili predsednik veća može preduzeti potrebne mere za sprečavanje međusobnog dogovaranja svedoka, veštaka i ostalih strana.

Član 323 **Pouke optuženom**

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća će pozvati optužno lice da pažljivo prati tok glavnog pretresa i poučiti optuženo lice o pravu da iznese svoj slučaj, postavlja pitanja saoptuženom, svedoku, veštaku i stavlja primedbe i daje objašnjenja u vezi sa njihovim svedočenjem.

2. Sudija pojedinac ili predsednik veća će nakon toga poučiti optuženo lica da:

2.1. ima pravo da ne daje iskaze u vezi sa svojim slučajem ili da ne odgovara na pitanja;

2.2. ako da iskaz o svom slučaju, nije obavezno da optuži sebe ili svog bliskog rođaka, niti da prizna krivicu; i

2.3. može da se brani samo, ili uz stručnu pomoć branioca po vlastitom izboru.

Član 324 **Čitanje optužbi u optužnici**

Glavni pretres se otvara tako što državni tužilac čita optužbe protiv okrivljenog lica u optužnici. Optuženo lice može da se odrekne prava da mu se pročitaju optužbe.

Član 325 **Izjašnjavanje okrivljenog lica na optužnicu**

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća nakon što se uveri da je optuženo lice razumelo izlaganja optužbe zatražiti da se izjasni da li je krivo ili nevino.
2. Ako optuženo lice nije razumelo optužbe, sudija pojedinac ili predsednik veća pozvaće tužilaštvo da mu izlože njenu sadržinu na način koji je za optuženo lice najrazumljiviji;
3. Ako optuženo lice ne želi da se izjasni o krivici smatra se da se izjasnilo da nije krivo.

Član 326 **Izjava o krivici okrivljenog lica na pretresu**

1. Ako je optuženo lice priznalo krivicu po svim tačkama optužnice na glavnom pretresu, sudsko veće odlučuje da li su ispunjeni uslovi iz člana 248. stava 1. ovog zakonika.
2. Pri razmatranju izjave optuženog lica o priznavanju krivice, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća može da zatraži mišljenje državnog tužioca, branioca i oštećenog lica.
3. Ako pretresno veće smatra da zahtevi iz člana 248. stava 1. ovog zakonika nisu ispunjeni, postupa kao da nije bilo izjašnjavanja o krivici.
4. Ako pretresno veće smatra da su zahtevi iz člana 248. stava 1. ovog zakonika ispunjeni, glavni pretres se nastavlja završnim rečima.
5. Ukoliko ima više okrivljenih lica i jedan ili više okrivljenih lica se izjasni krivim, glavni pretres se nastavlja dalje za okrivljena lica koja se nisu izjasnila krivim. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća odlažu izricanje kazne okrivljenim licima koja su se izjasnila krivim na početku glavnog pretresa sve dok se ne završi glavni pretres. Ako su na glavnom pretresu uzeti samo dokazi koji terete okrivljeno lice koje se izjasnilo krivim, ali ne predstavljaju dokaze od značaja protiv preostalih okrivljenih lica koja se nisu izjasnila krivim, takav dokaz ne može se iskoristiti protiv preostalih okrivljenih lica.
6. Ako optuženo lice izjavi da je krivo u skladu sa ovim članom shodno sa sporazumom o priznanju krivice, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća primenjuje čl. 233. i 247. ovog zakonika *mutatis mutandis*.

8. Redosled izvođenja dokaza

Član 327 **Redosled izvođenja dokaza na glavnom pretresu**

1. Dokazi na glavnom pretresu se izvode sledećim redosledom:
 - 1.1. uvodna izlaganja,
 - 1.2. izvođenje dokaza državnog tužioca,
 - 1.3. izvođenje dokaza oštećene strane, ako je ima,

1.4. izvođenje dokaza okrivljenog lica, i

1.5. završne reči.

9. Uvodna izlaganja

Član 328 Uvodno izlaganje

1. Ako se okrivljeno lice ne izjasni krivim na početku glavnog pretresa, sudija pojedinac ili predsednik veća pozvaće državnog tužioca, a potom oštećeno lice i branioca da izvedu sažeto dokaze koji idu u prilog njegovom odnosno njenom slučaju ili zahtevu. Prvo će govoriti državni tužilac, a potom oštećeno lice i branilac.

2. Uvodna izlaganja lica mogu se odnositi na prihvatljive dokaze, važeći zakon i mogu da koriste mape, dijagrame, sudski dozvoljene prepise traka, pregled i upoređivanje dokaza, ako se zasnivaju na prihvatljivim dokazima kao i uvećane prikaze dokaznih predmeta i bilo koji demonstrativni ili ilustrovani dokazni predmet ili pokazivanje na sudu.

3. Izlaganje uvodnih reč strana može vremenski ograničiti sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća.

10. Izvođenje dokaza

Član 329 Opšta pravila za izvođenje dokaza

1. Izvođenje dokaza odnosi se na sve činjenice za koje sud smatra da su od važnosti za propisnu i poštenu presudu.

2. Pravila dokazivanja, kako je predviđeno u glavi XIV ovog zakonika primenjuju se u toku glavnog pretresa.

3. Stranke i oštećena lica mogu do završetka glavnog pretresa predlagati da se izvrši uvid u nove činjenice, da se prikupe novi dokazi, a mogu ponoviti predloge koje je ranije odbio sudija pojedinac ili pretresno veće.

4. Pored dokaza koje su predložile stranke ili oštećeno lice, pretresno veće ima ovlašćenja da prikupi dokaze koje smatra potrebnim za pošteno i potpuno rešenje slučaja.

Član 330 Saslušanje svedoka ili stručnjaka bez prisustva drugih svedoka

Svedok koji još nije saslušan, po pravilu, neće prisustvovati izvođenju dokaza, a veštak koji još nije dao svoj nalaz i mišljenje ne prisutvuje saslušanju dok drugi veštak daje svoj iskaz o istom predmetu.

Član 331 Iskaz svedoka na glavnom pretresu

1. Sudija pojedinac ili predsednik veća donosi raspored svedoka, počevši od svedoka kojeg je predložio državni tužilac, preko svedoka kojeg je predložilo oštećeno lice ili zastupnik žrtve, pa sve do svedoka kojeg je predložilo okrivljeno lice ili branilac. Ako je moguće, raspored se pravi tako da se svedoci pozivaju po redosledu koji su predložili državni tužilac, oštećeno lice, zastupnik žrtve, okrivljeno lice i branilac.

2. Državni tužilac, okrivljeno ili oštećeno lice mogu da traže od suda da sasluša svedoke koji pobijaju svedočenje ili dokaze koje je predstavila suprotna strana shodno stavu 1. ovog člana.

Član 332
Neposredno saslušanje, posredno saslušanje i ponovno saslušanje svedoka

1. Kada stranka izvodi dokaze, stranka koja predlaže dokaze prva ispituje svedoka ili izvodi dokaze.
2. Druge stranke će imati priliku da unakrsno ispituju svedoka ili ospore kredibilitet svedoka.
3. Stranka koja je predložila dokaze na kraju ima priliku da razjasni odgovore sa svedokom ili povrati kredibilitet svedoka.
4. Ako stranku zastupa više od jednog branioca, samo glavni branilac može da ispituje svedoke, unakrsno ispituje svedoke i ponovno ispituje svedoke.

Član 333
Neposredno ispitivanje svedoka

1. Svedoka prvo ispituje stranka koja ga je predložila.
2. Stranka koja ispituje svedoka može da postavlja pitanja svedoku u skladu sa pravilima o izvođenju dokaza.
3. Stranka može da pokaže svedoku dokazni predmet u skladu sa članom 336. ovog zakonika.
4. Ako svedok ili veštak ne može da se seti činjenica koje je predstavio u prethodnom svedočenju, stranka koja je predložila svedoka može da mu pokaže prihvatljivi dokaz koji će ga podsetiti na prethodni iskaz.

Član 334
Unakrsno ispitivanje svedoka

1. Stranka koja unakrsno ispituje svedoka može da:
 - 1.1. mu odnosno da joj postavlja pitanja u skladu sa pravilima o izvođenju dokaza, i
 - 1.2. traži od njega odnosno nje da potvrdi ili negira neku činjenicu. Ako je odgovor svedoka protivrečan prihvatljivom dokazu, stranka koja unakrsno ispituje svedoka može da mu odnosno da joj pokaže ili pročita protivrečan dokaz. Stranka koja unakrsno ispituje svedoka ili sud može da traži od svedoka da objasni razliku;
 - 1.3. da postavlja svedoku pitanja kojima se proverava pouzdanost njegovih iskaza ili njegova moguća pristrasnost.
2. Dokazni predmeti koji se koriste tokom unakrsnog ispitivanja jasno su naznačeni za sud, a u zapisnik se unosi korišćenje dokaznog predmeta.

Član 335
Ponovno direktno ispitivanje

Nakon što je svedok unakrsno ispitan, stranka koja je predložila svedoka ima priliku da postavi pitanja koja razjašnjavaju nejasno svedočenje, objašnjavaju razlike u svedočenju, sumnje u pouzdanost iskaza svedoka ili moguću pristrasnost svedoka.

11. Propisi koji se odnose na svedoke

Član 336
Dokazni predmeti u prilog iskazima svedoka

1. Stranka može pokazati dokazni predmet svedoku i ispitati svedoka o tom dokaznom predmetu tokom ispitivanja, unakrsnog ispitivanja ili dodatnog ispitivanja.

2. Dokazni predmet može biti dokument, grafikon, specifikacija, video kasete, audio kasete ili drugi fizički dokaz.

3. Svaki dokazni predmet koji sumira ili pokazuje prihvatljive dokaze kojih ima mnogo ili su veliki ili uništeni prvo se pokazuje svedoku koji može da identifikuje upotrebljeni prihvatljivi dokaz, objasni kako je dokazni predmet nastao i pokaže da je dokazni predmet pravi, pouzdan i tačan prikaz izvornog prihvatljivog dokaza.

4. Svaki dokazni predmet iz stava 2. i 3. ovog člana prihvata se ako je pravi, pouzdan i tačan prikaz izvornog prihvatljivog dokaza. Dokazni predmet se unosi u zapisnik ako već nije prihvaćen kao dokaz.

Član 337

Upotreba prethodnog svedočenja svedoka

1. Stranka izvodi dokaze iz prethodnog iskaza svedoka, ako je dobijen tokom posebne dokazne mogućnosti iz člana 149. ovog zakonika.

2. Stranka izvodi dokaze iz prethodnog iskaza svedoka ako je iskaz dobijen tokom svedočenja u prethodnom postupku shodno članu 132, ovog zakonika ako svedok ne može da iskaz i ako je prijavljen podrška priznanja u skladu sa članom 263. ovog zakonika.

3. Državni tužilac može izvoditi dokaze na glavnom pretresu sa audio kasete ili video kasete optuženog lica koje su pribavljene u skladu sa članom 88. ili 92. ovog zakonika

4. Ako je video kasete ili audio kasete svedočenja ili izjave iz stava 1-3. ovog člana doneta, ona se pušta na glavnom pretresu u celosti, osim ako sudija pojedinac ili pretresno veće odluči da cela video kasete ili audio kasete sadrži previše nebitnih informacija. U tom slučaju, sudija pojedinac ili pretresno veće može da naredi da se na pretresu puste konkretni, relevantni delovi video kasete ili audio kasete.

5. Ovaj član ne zabranjuje upotrebu prethodnih izjava svedoka tokom unakrsnog ispitivanja tog svedoka.

Član 338

Čitanje drugih datih prethodnih izjava

1. Osim u slučajevima propisanim u ovom zakoniku, upoznavanje sa sadržinom zapisnika o iskazima svedoka, saoptuženih ili već osuđenih saučesnika u krivičnom delu, kao i zapisnika o nalazu i mišljenju veštaka, može se po odluci veća obaviti u sledeći slučajevima ako:

1.1. su ispitana lica umrla, duševno obolela ili poremećena ili se ne mogu pronaći ili je njihov dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti, bolesti ili zbog drugih važnih razloga;

1.2. svedoci ili veštaci odbiju da svedoče na glavnom pretresu bez zakonskog razloga; ili

1.3. su stranke saglasne da se zapisnik pročita umesto neposrednog ispitivanja svedoka ili veštaka koji nije prisutan, bez obzira da li je to lice bilo pozvano ili ne.

2. Zapisnici o ranijem ispitivanju lica koja su oslobođena dužnosti svedočenja ne smeju se izvesti ako ta lica nisu uopšte pozvana na glavni pretres ili su na glavnom pretresu izjavila da neće da svedoče. Ako takva lica iskoriste svoje pravo da ne daju iskaze na glavnom pretresu, nakon što su ranije saslušana ili ako nisu došla na pretres kad su pozvana, zapisnik sa ranijeg saslušanja će biti neprihvatljiv dokaz.

3. Razlozi čitanja zapisnika biće naznačeni u zapisniku o glavnom pretresu, a prilikom čitanja biće saopšteno da li je svedok ili veštak položio zakletvu.

Član 339

Posebno zaštićeni svedoci

1. Na glavnom pretresu nije dozvoljeno ispitivanje lica mlađeg od šesnaest (16) godina koje je bilo žrtva krivičnog dela shodno glavi XX Krivičnog zakonika ili ako je njegov iskaz već uzet u prethodnom postupku shodno čl. 132. ili 149. ovog zakonika i ako pretresno veće smatra da ponovno ispitivanje nije potrebno. Ako se takav svedok ispituje, veće može odlučiti da isključi javnost.
2. Ako dete prisustvuje saslušanju kao svedok ili kao oštećeno lice, udaljiće se iz sudnice čim njegovo prisustvo nije više potrebno.
3. Mere za zaštitu oštećenih lica i svedoka kako je predviđeno u glavi XIII ovog zakonika primenjuju se tokom glavnog pretresa.

Član 340

Zakletva

1. Pre ispitivanja svedoka, sudija pojedinac ili predsednik veća ili sudija za prethodni postupak kada postupa prema članu 149. ovog zakonika može da zahteva od svedoka da položi zakletvu. Od deteta ili lica za koje je utvrđeno ili se osnovano sumnja da je izvršilo krivično delo ili da je učestvovalo u izvršenju krivičnog dela zbog kojeg se ispituje, ne može da se traži da položi zakletvu. Ako je svedok položio zakletvu u prethodnom postupku, njemu odnosno njoj se na glavnom pretresu samo stavlja do znanja da je pod zakletvom.
2. Tekst zakletve svedoka glasi: "Svestan značaja svog iskaza i svoje zakonske odgovornosti, svečano se zaklinjem da ću govoriti istinu, celu istinu i samo istinu, i da ništa od onoga što mi je poznato neću prećutati".
3. Sudija pojedinac ili predsednik veća može da zatraži od veštaka da položi zakletvu pre početka veštačenja. Pre glavnog pretresa veštak može da položi zakletvu samo pred sudom i samo kada postoji opasnost da možda neće moći da se pojavi na glavnom pretresu. Razlog zbog kog se traži da položi zakletvu unosi se u zapisnik. Stalnom veštaku, koji je dao opštu zakletvu za vrstu veštačenja o kome je reč, pre početka veštačenja stavlja se do znanja da je pod zakletvom.
4. Tekst zakletve veštaka glasi: "Svestan značaja svog iskaza i svoje zakonske odgovornosti, svečano se zaklinjem da ću veštačiti savesno i po svom najboljem znanju i da ću tačno i potpuno izneti svoj nalaz i mišljenje".
5. Nemi svedoci i veštaci koji su pismeni, zaklinju se potpisujući tekst zakletve, a gluvi svedoci i veštaci čitaju tekst zakletve. Ako je gluv ili nem svedok i veštak nepismeno lice, zakletva se polaže preko tumača.

Član 341

Deklarisanje stručnjaka

1. Veštak dostavlja svoje nalaze i mišljenje sudu putem izveštaja shodno članu 138. ovog člana.
2. Na glavnom pretresu pisani izveštaj se u unosi u zapisnik. Veštak opisuje svoje nalaze i objašnjava svoju analizu. Veštak može da koristi dokazne predmete kao pomoć u svom iskazu.
3. Strana koja nije zatražila veštačenje može unakrsno da ispita veštaka o njegovom odnosno njenom izveštaju, analizima, obrazovanju, iskustvu ili osnovama njegove odnosno njene stručnosti.

Član 342

Prisustvo svedoka u sudnici

1. Ispitani svedoci i veštaci ostaju u sudnici, ako ih sudija pojedinac ili predsednik veća, nakon izjašnjenja stranaka, sasvim ne otpusti ili ne naredi da se privremeno udalje iz sudnice.

2. Sudija pojedinac ili predsednik veća može po predlogu stranaka ili po službenoj dužnosti, da naredi da se ispitani svedoci i veštaci udalje is sudnice da bi kasnije mogli biti ponovo pozvani i još jednom ispitani u prisustvu ili odsustvu drugih svedoka i veštaka.

Član 343 **Uzimanje iskaza van zgrade suda**

1. Ako se na glavnom pretresu sazna da pozvani svedok ili veštak ne može da dođe pred sud ili mu je dolazak znatno otežan, sudsko veće može, ako smatra da je njegov odnosno njen iskaz važan, narediti da to lice van glavnog pretresa ispita predsednik veća ili sudija član veća van glavnog pretresa, ili da se iskaz da sudiji za prethodni postupak suda na čijoj se mesnoj nadležnosti svedok, odnosno veštak, nalazi.

2. Ako je potrebno da se izvrši uviđaj ili rekonstrukcija van glavnog pretresa, veće će ovlastiti sudiju pojedinca ili predsednika veća ili sudiju člana veća da to učini.

3. Stranke i oštećeno lice biće uvek obavešteni o mestu i vremenu ispitivanja svedoka ili mestu i vremenu uviđaja ili rekonstrukcije i upozoreni da tokom njihovog izvođenja imaju pravo da budu prisutni. Ako su stranke i oštećeno lice prisutni tokom izvođenja tih radnji, imaju prava iz člana 149. stava 2. ovog zakonika.

Član 344 **Čitanje zapisnika ili reprodukovanje snimaka**

1. Zapisnik o uviđaju mesta koji je vođen van glavnog pretresa, o pretresu prostorija i lica i o sekvestriranju predmeta, dokumenata, knjiga, datoteka i drugih dokumenata kao i tehničkih snimaka koji imaju dokaznu vrednost, biće pročitani ili reprodukovani na glavnom pretresu da bi bila utvrđena njihova sadržina. Sudsko veće ima diskreciono pravo da dozvoli usmeno iznošenje sažetka ovih zapisnika kao i reprodukciju audio ili video snimka toka tih istražnih radnji. Dokumenta koja imaju dokaznu vrednost po mogućstvu se podnose u originalnom obliku.

2. Predmeti koji mogu da posluže da se razjasni neko pitanje stvari mogu u toku glavnog pretresa da budu pokazani optuženom licu, a prema potrebi i svedoku i veštaku.

Član 345 **Saslušanje optuženog lica nakon izvođenja dokaza**

1. Posle ispitivanja svedoka i veštaka i izvođenja materijalnih dokaza, obavlja se ispitivanje optuženog lica koje je izjasnilo da nije krivo.

2. Odredbe koje se odnose na ispitivanje okrivljenog lica u prethodnom postupku primenjuju se mutatis mutandis na ispitivanje optuženog lica na glavnom pretresu.

3. Saoptužena lica koja još nisu ispitana ne smeju da budu prisutna tokom ispitivanja optuženog lica.

Član 346 **Saslušanje optuženog lica**

1. Optuženo lice ima pravo da ne svedoči. Ukoliko optuženo lice odluči da ne svedoči njegovo saslušanje se vrši u skladu sa stavom 2-4. ovog člana.

2. Glavni branilac sasluša okrivljeno lice u skladu sa članom 333. ovog zakonika.

3. Državni tužilac sasluša okrivljeno lice u skladu sa članom 334. ovog zakonika.

4. Saoptužena lica, ukoliko ih ima, mogu da saslušaju okrivljeno lice u skladu sa članom 334. ovog zakonika.

5. Oštećeno lice može da sasluša okrivljeno lice u skladu sa članom 334. ovog zakonika.

6. Branilac može da izvede ponovno direktno saslušanje okrivljenog lica u skladu sa članom 335. ovog zakonika.

7. Nakon što se sudija pojedinac ili jedino predsednik uveri da strane nemaju više pitanja, može da nastavi da sasluša optuženo lice ako u njegovim odnosno njenim odgovorima ima praznina, dvosmislenosti ili protivrečnosti. Posle toga, članovi veća mogu da postavljaju neposredna pitanja optuženom licu.

8. Kada je saslušanje završeno, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća će upitati optuženo lice da li ima nešto da doda u svoju odbranu. Ako optuženo lice opširno izloži svoju odbranu, mogu mu se ponovo postaviti pitanja.

Član 347 **Saslušanje saoptuženog lica**

1. Nakon završetka saslušanja prvooptuženog lica biva ispitivano svako od ostalih saoptuženih lica, ukoliko ih ima, jedno za drugim u skladu sa članom 346. ovog zakonika. Svako saoptuženo lice ima pravo da postavi pitanje drugom saoptuženom licu koje ispituju.

2. Prethodni iskaz saoptuženog lica tokom glavnog pretresa mogu upotrebiti stranke shodno članu 334 ovog zakonika. Ako iskaz pojedinog saoptuženog lica o istim okolnostima se razlikuje, sudija pojedinac ili predsednik veća mogu suočiti saoptuženo lice.

Član 348 **Predlozi za dopunu dokaznog postupka**

1. Po završetku dokaznog postupka, sudija pojedinac ili predsednik veća će upitati stranke i oštećeno lice da li imaju predloge za dopunu dokaznog postupka.

2. Ako niko ne predloži dopunu dokaznog postupka ili predlog bude odbijen, a sud nađe da je slučaj razjašnjen, sudija pojedinac ili predsednik veća će objaviti da je dokazni postupak završen.

Član 349 **Podaci iz kaznene evidencije optuženog lica**

Podaci iz kaznene evidencije i drugi podaci o osuđivanosti za krivična dela se mogu pročitati samo nakon završetka izvođenja dokaza. Kada se optuženo lice izjasnilo krivim, svi podaci o osuđivanosti optuženog lica pročitace se pre nego što strane daju svoju završnu reč.

12. Izmena i proširenje optužnice

Član 350 **Izmena optužnice na glavnom pretresu**

1. Državni tužilac može u toku glavnog pretresa, ako oceni da izvedeni dokazi ukazuju da je činjenično stanje drugačije od onog iznetog u optužnici, izmeniti optužnicu ili predložiti da se glavni pretres prekine radi pripremanja nove optužnice.

2. Ako veće prekine glavni pretres radi pripremanja nove optužnice odrediće rok u kome državni tužilac mora podneti novu optužnicu. Nova optužnica se dostavlja optuženom licu za pripremanje odbrane. Ako državni tužilac ne podnese novu optužnicu u propisanom roku, sud nastavlja glavni pretres na osnovu prethodne optužnice.

3. Kada je optužnica izmenjena, optuženo lice ili branilac mogu da podnesu predlog za prekid glavnog pretresa zbog pripremanja odbrane. Ako je optužnica bitno izmenjena ili proširena, pretresno veće će prekinuti glavni pretres i obezbediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 351
Proširenje optužnice na sudskom postupku

1. Ako optuženo lice na glavnom pretresu tokom saslušanja učini krivično delo ili ako se u toku glavnog pretresa otkrije ranije učinjeno krivično delo optuženog lica, pretresno veće će po optužnici državnog tužioca, koja može biti i usmeno iznesena, proširiti glavni pretres i na to delo.
2. U takvom slučaju, sud će prekinuti glavni pretres i obezbediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a nakon saslušanja strana može odlučiti da za delo iz stava 1. ovog člana optuženom licu posebno sudi.
3. Ako je za presuđenje dela iz stava 1. ovog člana nadležno drugo odeljenje pri osnovnom sudu, veće će nakon saslušanja stranaka odlučiti da li će ustupiti i predmet po kome se vodi glavni pretres nadležnom višem sudu za presuđivanje.

13. Završna reč

Član 352
Završna reč stranaka

1. Posle završenog dokaznog postupka, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća poziva stranke, oštećeno lice i branioca da izvedu zaključak svojih argumenata. Prvi govori državni tužilac, zatim oštećeno lice i branilac, a na kraju optuženo lice.
2. Lica koja daju završnu reč mogu da se pozovu na prihvatljive dokaze, na postupak, važeći zakon, karakter i ponašanje svedoka uočeno u toku sudskog postupka, a mogu da koriste i tabele, dijagrame, prepise snimaka koje je odobrio sud, rezime i upoređenje dokaza, ako su oni zasnovani na prihvatljivom dokazu, kao i uvećane prikaze dokaznih predmeta i bilo koji demonstrativni ili ilustrovani dokazni predmet ili pokazivanje na sudu.

Član 353
Završna reč državnog tužioca

1. Državni tužilac u svojoj završnoj reči iznosi ocenu dokaza izvedenih na glavnom pretresu, izvodi zaključke o činjenicama važnim za odluku, izlaže i obrazlaže svoj predlog o krivičnoj odgovornosti optuženog lica, važeće odredbe krivičnog zakonika, olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom odluke o krivičnoj sankciji. Državni tužilac ne može da predlaže visinu kazne, ali može da predloži da se izrekne sudski ukor ili jedna od alternativnih kazni prema članu 49. Krivičnog zakonika.
2. U slučajevima kada optuženi, koji je svedok saradnik, priznaje krivicu na osnovu sporazuma o priznanju krivice, tužilac može preporučiti sudu kaznene limite, sudsku opomenu ili jednu od alternativnih kazni predviđenih Krivičnim zakonikom Kosova

Član 354
Završna reč u ime oštećene strane

Oštećeno lice ili njegov odnosno njen ovlašćeni zastupnik može u završnoj reči obrazložiti svoju izjavu o šteti i imovinskopравни zahtev i ukazati na dokaze o krivičnoj odgovornosti optuženog lica.

Član 355
Završna reč i primedbe u ime optuženog lica

1. Branilac ili sam optuženo lice u završnoj reči iznosi svoju odbranu i može odgovoriti na navode optužbe i oštećenog lica.
2. Pošto branilac predoči argumente odbrane, optuženo lice ima pravo da lično govori, da se izjasni da li se slaže sa odbranom koju je izneo njegov odnosno njen branilac i da dopuni takvu odbranu.

3. Državni tužilac i oštećeno lice imaju pravo da odgovore na odbranu, a branilac ili optuženo lice imaju pravo da se osvrnu na te odgovore.

4. Poslednja reč uvek pripada optuženom licu.

Član 356 **Izlaganje završnih reči**

1. Završne reči stranaka može vremenski ograničiti sudeći sudija ili predsednik pretresnog veća.

2. Sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća može, posle prethodne opomene, prekinuti lice koje u svojoj završnoj reči vređa javni red i moral ili vređa drugoga, ili se upušta u ponavljanje ili izlaganje koje očigledno nije u vezi sa predmetom. U zapisniku o glavnom pretresu navodi se da je i zbog čega je završna reč bila prekinuta.

3. Kad optužbu zastupa više lica ili odbrana ima više branilaca, samo glavni branilac ili subranilac kojeg odredi glavni branilac izlažu završnu reč u ime svoje strane.

4. Posle svih završnih reči, sudija pojedinac ili predsednik veća je dužan da upita da li još neko od lica želi nešto da izjavi.

Član 357 **Završetak sudskog razmatranje, savetovanja i glasanja**

1. Ako sudija pojedinac ili pretresno veće posle završnih reči stranaka smatra da nema potrebe da se izvede još neki dokaz, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća objaviće da je glavni pretres završen.

2. Sudija pojedinac ili pretresno veće će se povući na većanje i glasanje radi donošenja presude.

Član 358 **Odbacivanje optužnice**

1. Pretresno veće će rešenjem odbaciti optužnicu ako utvrdi:

1.1 da se postupak vodi bez zahteva državnog tužioca,

1.2 bez predloga oštećenog lica ili odobrenja nadležnog državnog organa ili ako je nadležni javni organ povukao dozvolu; ili

1.3 ako postoje druge okolnosti koje sprečavaju gonjenje.

2. Sudija pojedinac ili pretresno veće može da donese rešenje o odbacivanju optužnice i posle zakazivanja glavnog pretresa.

GLAVA XX **PRESUDA**

1. Donošenje presude

Član 359 **Donošenje i objavljivanje presude**

1. Ako sud u toku većanja ne nađe da treba ponovo da otvori glavni pretres zbog dopune postupka ili razjašnjenja pojedinih pitanja, sud će izreći presudu.

2. Presuda se donosi i objavljuje u ime naroda.

Član 360
Subjektivni identitet i predmet presude sa optužnicom

1. Presuda se može odnositi samo na lice koje je optuženo i samo na delo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj ili na glavnom pretresu izmenjenoj ili proširenoj optužnici.
2. Sud nije vezan za predloge državnog tužioca u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog dela.
3. Sud neće obavezivati nikakav dogovor između državnog tužioca i branioca u pogledu optužbi ili izjašnjenja o krivici, izuzev u slučaju sporazuma o priznanju krivice koji je shodno članu 233. ovog zakonika sud prihvatio.

Član 361
Činjenični osnov presude

1. Sud zasniva svoju presudu samo na činjenicama i dokazima koji su razmatrani na glavnom pretresu.
2. Sud je dužan da na osnovu savesne ocene svakog dokaza pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima i na osnovu takve ocene izvede zaključak o izvesnosti postojanja određene činjenice.

2. Vrste presuda

Član 362
Oblik presude

1. Sud presudom odbija optužbu, oslobađa optuženo lice od optužbe ili oglašava optuženo lice krivim.
2. Ako optužba obuhvata više krivičnih dela, u presudi će se izreći da li se i za koje krivično delo optužba odbija, ili se optuženo lice oslobađa optužbe, ili se oglašava krivim.

Član 363
Odbijajuća presuda

1. Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći ako je:
 - 1.1. državni tužilac od započinjanja do završetka glavnog pretresa odustao od optužbe;
 - 1.2. optuženo lice za isto krivično delo već pravosnažno osuđeno ili pravosnažno oslobođeno od optužbe ili je protiv njega odnosno nje postupak obustavljen pravosnažnom odlukom suda; ili
 - 1.3. istekao period zastarelosti, optuženo lice je aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od krivičnog gonjenja ili postoje neke druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje.

Član 364
Oslobađajuća presuda

1. Presudu kojom se optuženo lice oslobađa od optužbe sud će izreći ako:
 - 1.1. delo za koje je optuženo po zakonu nije krivično delo;
 - 1.2. postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost; ili
 - 1.3. nije dokazano da je optuženo lice učinilo delo za koje je optuženo.

Član 365
Osuđujuća presuda

1. U presudi u kojoj se optuženi oglašava krivim sud će navesti:

1.1. za koje se delo oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obeležja izvršenog krivičnog dela, kao i činjenice i okolnosti od kojih zavisi primena određenih odredaba krivičnog zakona;

1.2. zakonski naziv krivičnog dela i koje su odredbe zakona primenjene prilikom izricanja presude;

1.3. na kakvu se kaznu osuđuje optuženo lice, uključujući alternativnu kaznu shodno Krivičnom zakoniku ili se oslobađa od kazne;

1.4. naredba da se naredi obavezno rehabilitaciono lečenje izvršioca koji su zavisni od alkohola ili droga ili da se oduzme imovina koja je predmet zaplene;

1.5. odluku da se uključi vreme povedeno u sudskom pritvoru ili ranija kazna u iznos kazne; i

1.6. odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopravni zahtev i da li pravosnažna presuda treba da bude objavljena u štampi, na radiju ili televiziji.

2. Ako je optuženo lice kažnjeno novčanom kaznom, u presudi će se navesti rok u kome se novčana kazna ima platiti kao i način zamene ove kazne u slučaju da novčana kazna se ne može prinudno naplatiti.

3. Objavljivanje presude

Član 366 Objavljivanje presude

1. Pošto je sud izrekao presudu, sudija pojedinac ili predsednik veća će je odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti da istog dana po završetku glavnog pretresa izrekne presudu, odložiće objavljivanje presude najviše za tri (3) dana i odrediće vreme i mesto objavljivanja presude.

2. Sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća će u prisustvu stranaka, njihovih zakonskih zastupnika, punomoćnika i branioca javno pročitati izreku presude i saopštiti ukratko razloge presude.

3. Presuda će biti objavljena i kada stranka, zakonski zastupnik, punomoćnik ili branilac nije prisutan. Sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća može odrediti da optuženom licu, koje je odsutno, presudu usmeno saopšti sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća ili da mu se pismena presuda samo dostavi.

4. Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvek pročitati na javnom zasedanju. Sudsko veće će odlučiti da li će i u kom obimu isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

5. Svi prisutni saslušaće čitanje izreke presude stojeći.

Član 367 Sudski pritvor nakon objavljivanja presude

1. Pri donošenju presude kojom se optuženo lice osuđuje na kaznu zatvora, sudija pojedinac ili sudsko veće može:

1.1. odrediti, nastavljati sudski pritvor ako su ispunjeni uslovi navedeni u članu 187. stava 1. ovog zakonika ili;

1.2. ukinuti sudski pritvor optuženom licu koje se nalazi u sudskom pritvoru i prestale su da važe osnove za njegovo određivanje.

2. Ako sudija koji sudi, ili sudsko veće izriče kaznu od pet (5) ili više godina zatvora optuženom se određuje pritvor, ako on nije u pritvoru, ili produžava istog kada optuženi već se nalazi u pritvoru .

3. Ako je izricana kazna manja od pet (5) godina, onda se određuje pritvor, ili se isti produžava ako su ispunjeni uslovi propisani u članu 187. stava 1. ovog Zakonika.

4. Pretresno veće će ukinuti sudski pritvor i odrediti da optuženo lice bude pušteno ako je:

4.1. optuženo lice oslobođeno optužbe;

4.2. oglašeno krivim, ali se odustalo od kazne;

4.3. kažnjeno samo novčanom kaznom, ili mu je izrečena sudska opomena;

4.4. izrečena neka od alternativnih kazni, sa izuzetkom kazne delimične slobode shodno članu 61. Krivičnog zakonika;

4.5. zbog uračunavanja sudskog pritvora u kaznu, kaznu je već izdržalo; ili

4.6. optužba odbačena, izuzev u slučaju kada je odbačena na osnovu nenadležnosti suda.

5. Pre donošenja rešenja kojim se određuje ili ukida sudski pritvor prema stavu 3 ili 4 ovog člana, sudija pojedinac ili pretresno veće prvo sasluša mišljenje državnog tužioca, ako je postupak pokrenut na njegov odnosno njen zahtev, a nakon toga optuženo lice ili branioca.

6. Ako se optuženo lice već nalazi u sudskom pritvoru, a sudija pojedinac ili sudsko veće nađe da razlozi zbog kojih je određen pritvor još postoje ili da postoje razlozi, sudsko veće donosi posebno rešenje o produženju sudskog pritvora. Posebno rešenje sudsko veće donosi i kad treba da odredi ili da ukine sudski pritvor. Žalba protiv ovog rešenja ne zadržava njegovo izvršenje.

7. Sudski pritvor koji je određen ili produžen prema odredbama stavovima 3 ili 6. ovog člana može da traje dok presuda ne postane pravosnažna, ali najduže do isteka vremena trajanja kazne izrečene u presudi Osnovnog suda.

8. Ako je presudom izrečena kazna zatvora, optuženo lice koje se nalazi u pritvoru može zahtevati da bude upućeno na izdržavanje kazne u kaznenu ustanovu rešenjem sudije pojedinca ili predsednika sudskog veća i pre pravosnažnosti presude.

Član 368

Pouke i upozorenja uz presudu

1. Po objavljivanju presude, sudija pojedinac ili predsednik veća će poučiti stranke o pravu na žalbu. Ova pouka se unosi u zapisnik postupka sa glavnog pretresa.

2. Ako je izrečena jedna od alternativnih kazni iz člana 49. Krivičnog zakona, sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća upozorava optuženo lice na značenje kazne i na uslove kojih mora da se pridržava.

3. Sudija pojedinac ili predsednik sudskog veća podseća stranke na njihovu obavezu da do pravosnažnog okončanja postupka o svakoj promeni adrese obaveste sud.

4. Pismena izrada i dostavljanje presude

Član 369

Rok i dostavljanje pismene presude

1. Objavljena presuda mora biti sastavljeno u pismenoj formi u roku od petnaest (15) dana od dana objavljivanja iste, kada se optuženi nalazi u pritvoru ili mu je određen pritvor, dok je u drugim slučajevima u roku od trideset (30) dana od dana objavljivanja. Kada je predmet složen, sudija pojedinac ili predsednik veća može zatražiti produženje roka do šesdeset (60) dana za pismenu izradu presude.

2. Presudu potpisuje sudija pojedinac ili predsednik veća i zapisničar.
3. Overeni prepis presude sa poukom o pravu na žalbu dostavlja se stranama.
4. Overeni prepis presude sa poukom o pravu na žalbu će se dostaviti oštećenom licu, licu čiji je predmet oduzet presudom kao i pravnom licu od koga je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim delom.
5. Ako je sud, primenom odredaba o odmeravanju jedinstvene kazne za krivična dela u sticaju, izrekao presudu uzimajući u obzir i presude koje su doneli drugi sudovi, dostaviće overene prepise pravosnažne presude tim sudovima.

Član 370 **Sadržaj pismeno izrađene presude**

1. Pismeno izrađena presuda mora potpuno da odgovara presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.
2. Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime naroda, naziv suda, ime i prezime predsednika i članova veća i zapisničara, ime i prezime optuženog lica, krivično delo za koje je optuženo i da li je bilo prisutno na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime državnog tužioca, branioca, zakonskog zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni na glavnom pretresu, dan objavljivanja izrečene presude i datum kada je presuda sačinjena.
3. Izreka presude sadrži lične podatke o optuženom licu i odluku kojom se optužba odbija ili se optuženo lice oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.
4. Ako je optuženo lice proglašeno krivim, izreka presude mora obuhvatiti sve potrebne podatke navedene u članu 365. ovog zakonika, a ako je optuženo lice oslobođeno od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude sadrži opis dela za koje je optuženo i odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopravnom zahtevu, ako je bio postavljen.
5. U slučaju sticaja krivičnih dela, izreka presude sadrži kazne utvrđene za svako pojedinačno krivično delo i jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva dela u sticaju.
6. U obrazloženju presude sud će izneti razloge za svaku tačku presude.
7. Sud će jasno i iscrpno izneti ocenu činjenica koje uzima kao dokazane ili nedokazane i iz kojih razloga. Sud će takođe naročito oceniti verodostojnost protivrečnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine dokaze stranaka, kojim razlozima se rukovodio pri rešavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li je optuženo lice učinilo krivično delo i pri primenjivanju određenih odredaba zakona na optuženo lice i krivično delo.
8. Ako je optuženo lice osuđeno na kaznu zatvora, u obrazloženju će se navesti koje činjenice je sud uzeo u obzir pri odmeravanju kazne. Sud će posebno navesti kojim razlozima se rukovodio kada je našao da je to posebno težak predmet i da treba izreći strožu kaznu od propisane ili da kaznu treba ublažiti ili optuženo lice osloboditi od kazne, ili treba izreći alternativnu krivičnu sankciju ili izreći mere obavezne rehabilitacije ili lečenja ili sekvestriranje imovinske koristi proistekle izvršenjem krivičnog dela.
9. Ako optužnica navodi imovinu koja je predmet sekvestriranja, presuda će naznačiti da li će se imovina oduzeti ili ne. Presuda će obrazložiti sekvestriranje svakog dela imovine koji treba oduzeti, kao i obrazloženje imovine koja nije deo naredbe sekvestriranja.
10. Ako je optuženo lice oslobođeno optužbe, sud će u obrazloženju navesti iz kojih razloga shodno članu 364. ovog zakonika to čini.
11. U obrazloženju presude kojom se optužba odbija sud neće ocenjivati suštinu predmeta, već će se ograničiti samo na razloge odbijanja optužbe.

Član 371

Sitne greške u presudi

1. Greške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne greške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku pismene presude i nesaglasnosti presude sa izvornikom, ispraviće posebnim rešenjem sudija pojedinac ili predsednik veća, na zahtev stranaka, branioca ili po službenoj dužnosti.

2. Ako su minimalne ili beznačajne greške u presudi predmet žalbe, Apelacioni sud može ispraviti presudu shodno članu 403. ovog zakonika.

3. Ako postoji nesaglasnost između overenog prepisa presude i njenog izvornika u pogledu podataka iz člana 365. stava 1. Podstav 1.1. do 1.4. i 1.6. ovog zakonika, rešenje o ispravci dostaviće se licima navedenim u članu 369. ovog zakonika. U tom slučaju, rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rešenja, protiv kojeg nije dozvoljena posebna žalba.

Član 372

Izvršenje krivičnih sankcija

1. Kada sud odlučuje za produženje ili određivanje pritvora nakon objavljivanja presude, i optuženi je saglasan time, ili kada sud određuje kaznu u skladu sa odredbom člana 369 stav 5 ovog zakonika, smatra se da je optuženi u izdržavanju kazne u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.

2. Ako presuda sadrži krivičnu sankciju sa kaznom shodno članu 367. stav 2. ili 3. ili u pravosnažnoj pismenoj presudi shodno članu 369. stav 5 ovog zakonika, ali je optuženo lice napustilo Kosovo ili izbegava uručenje, sudija pojedinac ili predsednik veća izdaće naredbu za hapšenje optuženog lica u skladu sa članom 175. ovog zakonika.

Član 373

Presuda protiv pravnih lica i izvršenje presude

Investitori, deoničari ili pozajmivači pravnom licu nemaju pravo prigovora na presude i njihovo izvršenje protiv pravnog lica, ukoliko to lice nije predstavnik okrivljenog pravnog lica shodno članu 20. Zakona o odgovornosti pravnih lica za krivična dela, Zakon br. 04/L-030 ili kasnije usvojenog zakona.

GLAVA XXI

PRAVNI LEKOVI

1. Pravni lekovi

Član 374

Vrste pravnih lekova

1. Ukoliko nije drugačije propisano ovim zakonikom, stranka može da traži pravne lekove preko sudova više instance:

1.1. žalba na presudu Osnovnog suda izjavljuje se Apelacionom sudu.

1.2. žalba na presudu Apelacionog suda izjavljuje se Vrhovnom sudu Kosova shodno članu 407. stav 1. ovog zakonika ili gde je presudom izrečena kazna doživotnog zatvora.

1.3. žalba na odluku Osnovnog suda izjavljuje se Apelacionom sudu.

1.4. zahtev za vanredne pravne lekove Osnovnog suda ili Apelacionog suda podnosi se Vrhovnom sudu Kosova.

2. Naredbu sudije za prethodni postupak može preispitati veće u čijem sastavu su troje sudija Osnovnog suda ukoliko su ovlašćeni shodno ovom zakoniku. Naredbu koju je preispitalo

vanpretresno veće shodno ovom stavu može preispitati Apelacioni sud ili Vrhovni sud samo tokom žalbe na presudu Osnovnog suda.

2. Opšta pravila žalbenog postupka

Član 375 Pravičnost u pravnim lekovima

1. Nijednoj strani neće biti dozvoljena nepropisna komunikacija u vezi sa predmetom sa vanpretresnim većem, apelacionim sudom u pogledu zahteva za pravni lek koji čeka na rešavanje pred vanpretresnim većem, u apelacionom sudu ili Vrhovnom sudu, ili koju strana namerava da podnese vanpretresnom veću, apelacionom sudu ili Vrhovnom sudu.

2. Nijedan sudija vanpretresnog veća, apelacionog suda ili Vrhovnog suda ne sme da ima komunikaciju sa strankom posle podnesenog zahteva za pravni lek za koji strana ima interes, a koja čeka na rešavanje pred apelacionim sudom ili Vrhovnim sudom, ili koju strana namerava da podnese vanpretresnom veću, apelacionim sudu ili Vrhovnim sudom.

3. Sudija sa kojim strana pokušava nepropisno da komunicira što čini povredu stava 1. ili 2. ovog člana neodložno odbacuje komunikaciju i obaveštava strane o pokušanoj nepropisnoj komunikaciji.

Član 376 Sadržaj prigovora ili zahteva za pravni lek

1. Kao opšte pravilo, prigovori ili zahtevi za pravni lek treba da sadrže:

1.1. broj predmeta,

1.2. ime okrivljenog lica,

1.3. opis zakonskog statusa predmeta, uključujući da li je prigovor ili zahtev podnesen u dozvoljenom roku,

1.4. opis činjenica od značaja sadržanih u zapisniku,

1.5. opis zakonskog osnova prigovora ili zahteva,

1.6. opis pravnog leka koji se traži,

1.7. opis pravne osnove za pravni lek,

1.8. ako se prigovor ili zahtev podnosi u ime okrivljenog lica, izjava da se okrivljeno lice slaže sa prigovorom ili zahtevom,

2. Prigovor ili zahtev mora jasno navesti informacije koje ispunjavaju uslove iz stava 1. ovog člana.

3. Prigovor ili zahtev podnosi se Osnovnom sudu koji dostavlja prigovor ili zahtev suprotnoj strani.

4. Prigovor ili zahtev koja ne ispunjava uslove propisane se neće razmatrati.

Član 377 Sadržaj odgovora na prigovor ili zahtev za pravni lek

1. Odgovor na prigovor ili zahtev za pravni lek treba da sadrži:

1.1. broj predmeta,

1.2. ime okrivljenog lica,

- 1.3. opis pravnog statusa predmeta, uključujući da li je odgovor podnet u propisanom roku
 - 1.4. opis činjenica od značaja u zapisniku,
 - 1.5. argumente na pravne osnove prigovora ili zahteva koji podnosilac zahteva traži,
 - 1.6. argumente na pravne lekove koje podnosilac zahteva traži,
 - 1.7. argumente na pravne osnovu pravnog leka koji podnosilac zahteva traži,
2. Odgovor na prigovor ili zahtev mora jasno navesti informacije koje ispunjavaju uslove iz stava 1. ovog člana.
 3. Odgovor na prigovor ili zahtev podnosi se Osnovnom sudu koji će odgovor dostaviti suprotnoj strani.
 4. Odgovor na žalbu ili zahtev koji ne ispunjavaju uslove iz ovog člana se neće razmatrati.

Član 378

Rok za podnošenje prigovora i zahtev za pravni lek i odgovor

1. Prigovor koji razmatra vanpretresno veće mora biti podnesen u roku od četrdeset i osam (48) časova, ukoliko nije drugačije određeno ovim zakonikom.
2. Zahtev koji razmatra apelacioni sud mora biti podnesen u roku od pet (5) dana od dana izricanja pravosnažne presude ili odluke, ukoliko nije drugačije predviđeno zakonom.
3. Zahtev koji razmatra Vrhovni sud Kosova mora biti podnesen u roku od deset (10) dana ukoliko nije drugačije određeno zakonom.
4. Odgovor na prigovor mora da se podnese u roku od dvadeset i četiri (24) časova od podnošenja prigovora o kojem presuđuje vanpretresno veće.
5. Odgovor na zahtev mora biti podnesen u roku od pet (5) dana od podnošenja zahteva koji je rešavao Apelacioni sud.
6. Odgovor na zahtev mora biti podnesen u roku od deset (10) dana od prigovora koji je rešavao Vrhovni sud Kosova.

Član 379

Svi prigovori, zahtevi za pravne lekove i odgovori moraju da ispunjavaju uslove

Sudija Osnovnog suda, vanpretresno veće, apelacioni sud ili Vrhovni sud Kosova neće razmatrati mišljenje, prigovor ili zahtev za pravni lek ili odgovor koji ne ispunjava uslove propisane čl. 375. do 378. ovog zakonika.

3. Žalbe na presudu

Član 380

Podnošenje žalbe na presudu

1. Protiv presudu koju je doneo sudija pojedinac ili veće osnovnog suda ovlašćena lica mogu izjaviti žalbu u roku od petnaest (15) dana od dana dostavljanja prepisa presude.
2. Blagovremeno izjavljeno žalba ovlašćenog lica protiv presude odlaže izvršenje presude.

Član 381
Ovlašćena lica da podnesu žalbu protiv presude

1. Žalbu mogu izjaviti državni tužilac, branilac, optuženo lice, pravni zastupnik optuženog lica i oštećeno lice.
2. Državni tužilac može izjaviti žalbu kako na štetu, tako i u korist optuženog lica.
3. Oštećeno lice može izjaviti žalbu samo zbog odluke suda o kaznenim sankcijama za krivična dela protiv života i tela, seksualnog integriteta ili bezbednosti javnog saobraćaja i troškovima krivičnog postupka.
4. Žalbu može izjaviti i lice čiji je predmet oduzet ili od koga je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim delom ili imovina proistekla iz krivičnog dela kao i pravno lice od kojeg je oduzeta imovinska korist.

Član 382
Sadržaj žalbe izjavljene na presudu

1. Žalba na presudu se izjavljuje shodno članu 376 ovog zakonika, ali dodatno sadrži:
 - 1.1. označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;
 - 1.2. osnovi pobijanja presude shodno članu 383. ovog zakonika;
 - 1.3. predlog da se pobijena presuda potpuno ili delimično ukine ili preinači; i
 - 1.4. potpis lica koje izjavljuje žalbu.
2. Ako je žalbu izjavilo optuženo ili oštećeno lice koje nema branioca, a žalba nije sastavljena u skladu sa stavom 1. ovog člana, sudija pojedinac ili predsednik veća će naložiti žalioocu da u propisanom roku uredi žalbu ili da je dopuni pismenim podneskom. Ako žalilac ne postupi po nalogu i žalba ne sadrži elemente iz člana 376. ili stava 1. ovog člana, sudija pojedinac ili predsednik veća će odbaciti kao neurednu žalbu koja je nečitka.
3. U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, ali je žalilac dužan da navede razloge zašto ih ranije nije izneo. Pozivajući se na predložene dokaze, žalilac je dužan da navede dokaze kojima bi se iznete činjenice imale dokazati, a pozivajući se na predložene dokaze, dužan je da navede činjenice koje pomoću tih dokaza želi da dokaže.
4. Ako žalilac navede osnove za žalbu koje nije naveo odnosno navela pri Osnovnom sudu tokom prvog saslušanja, drugog saslušanja ili glavnog pretresa, žalilac ne može da navede te osnove ukoliko ne navede vanredni razlog ili nove dokaze shodno stavu 3. ovog člana.

Član 383
Razlozi za podnošenje žalbe protiv presude

1. Presuda se može pobiti:
 - 1.1. na osnovu suštinske povrede odredaba krivičnog postupka;
 - 1.2. na osnovu povrede krivičnog prava;
 - 1.3. na osnovu pogrešnog ili nepotpunog utvrđivanja činjenične situacije; ili
 - 1.4. na osnovu odluke o krivičnim sankcijama, sekvstriranju materijalne dobiti pribavljene izvršenjem krivičnog dela, troškova krivičnog postupka, imovinskopravnog zahteva kao i na osnovu naredbe za objavljivanje presude.

2. Presuda ne može da se pobije na osnovu pogrešnog ili nepotpunog utvrđenog činjeničnog stanja kada postoji sporazum o krivici ili kada se optuženo lice izjasnilo krivim po svim tačkama optužnice, a pretresno veće je prihvatilo takvo izjašnjenje.

Član 384 **Bitna povreda odredaba krivičnog postupka**

1. Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako:

1.1. je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravnosnažnom odlukom izuzet od suđenja;

1.2. je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti;

1.3. je glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo na glavnom pretresu obavezno ili ako je optuženom licu, braniocu, oštećenom licu ili privatnom tužiocu, protivno njegovom odnosno njenom zahtevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa;

1.4. je protivno ovom zakoniku bila isključena javnost na glavnom pretresu;

1.5. je sud povredio odredbe krivičnog postupka u pogledu postojanja optužbe ovlašćenog tužioca, odnosno odobrenja nadležnog organa;

1.6. je presudu doneo sud bez predmetnu nenadležnost za suđenje predmeta;

1.7. sud u svojoj presudi nije u potpunosti presudio suštinu optužbe;

1.8. presuda se zasnivala na neprihvatljivom dokazu;

1.9. optuženo lice, kada se zatražilo da se izjasni, izjasnilo se da nije krivo po svim ili određenim tačkama optužbe i ispitano je pre izvođenja dokaza;

1.10. presuda je prevazišla delokrug optužbe;

1.11. je presudom povređena odredba člana 395. ovog zakonika; ili

1.12. presuda nije sačinjena u skladu sa članom 370. ovog zakonika.

2. Esencijalno kršenje odredaba krivičnog postupka, smatra se i kada tokom krivičnog postupka, uključujući i prethodni postupak, sud, državni tužilac i policija:

2.1. Nije primenjena neka odredba ovog kodeksa, ili su pogrešno primenili istu; ili

2.2. Povredili pravo na odbranu, i to je uticalo, ili je moglo uticati na donošenje zakonite i pravedne presude.

Član 385 **Povreda krivičnog zakona**

1. Povreda krivičnog zakona postoji :

1.1. delo za koje se optuženo lice goni nije krivično delo;

1.2. okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost;

1.3. okolnosti koje isključuju krivično gonjenje i posebno, da li je krivično gonjenje zabranjeno zbog zastarelosti, amnestije ili pomilovanja ili prethodnim presuđivanjem pravosnažnom presudom;

1.4. za krivično delo koje je predmet optužbe primenjen je zakon koji ne važi;

1.5. odlukom o kazni, alternativnoj kazni ili sudskoj opomeni, odnosno odlukom o meri obaveznog rehabilitacionog lečenja ili o sekvestriranju materijalne dobiti stečene izvršenjem krivičnog dela, sud prekoračio ovlašćenje koje ima po zakonu; ili

1.6. povređene odredbe koje se odnose na uračunavanje sudskog pritvora i ranije izdržane kazne u visinu kazne.

Član 386

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

1. Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

2. Činjenično stanje je pogrešno utvrđeno kada je sud neku odlučnu činjenicu koja je predmet dokazivanja pogrešno utvrdio, ili kada je sadržaj spisa, zapisnika o ispitanim dokazima ili tehničkih zapisa uticao na ispravnost ili pouzdanost utvrđivanja odlučne činjenice.

3. Nepotpuno je utvrđeno činjenično stanje ako sud nije utvrdio odlučnu činjenicu.

Član 387

Žalba protiv presude u vezi odluke o krivičnoj sankciji i drugih odluka

1. Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni ili sudskoj opomeni na osnovu toga da sud iako nije prekoračio svoja zakonska ovlašćenja, nije pravilno odmerio kaznu ili sudsku opomenu s obzirom na sve od značaja.

2. Presuda može takođe da bude pobijena na osnovu toga što je sud primenio ili što nije primenio odredbe o ublažavanju kazne, o odustajanju od kazne ili o sudskoj opomeni.

3. Odluka o meri obavezne rehabilitacionog lečenja lica zavisnih od alkohola ili narkotika ili za sekvestriranje materijalne dobiti pribavljene izvršenjem krivičnog dela može da bude pobijena zbog toga što je sud iako nije povredio član 385. Podstav 1.5 ovog zakonika, ipak nepravilno doneo ovu odluku, ili nije izrekao meru obavezne rehabilitacije lica zavisnih od alkohola ili narkotika, ili meru sekvestriranja materijalne dobiti pribavljene izvršenjem krivičnog dela, iako su za to postojali zakonski uslovi.

4. Odluka o troškovima krivičnog postupka može da bude osporena kada sud donese nepravilnu odluku o tim troškovima ili u suprotnosti sa odredbama ovog zakonika.

5. Odluka o imovinskopravnom zahtevu ili odluci o naredbi objavljivanja presude putem štampe, radija ili televizije može da bude pobijena kada sud po ovim pitanjima donese odluku protivno odredbama zakona

Član 388

Postupak podnošenja žalbe na presude

1. Žalbu na presudu podnosi se sudu koji ju je doneo.

2. Osnovni sud će dostaviti prepis žalbe suprotnim stranama, koje mogu da podnesu odgovor na žalbu u roku od osam (8) dana od uručenja.

3. Sud dostavlja žalbu, odgovor i povezane spise sudu koji je nadležan da razmatra žalbu.

4. Svaka žalba ili zahtev shodno ovom članu podnosi se u dovoljnom broju primeraka za sud i suprotne strane.

Član 389
Postupak o uloženoj žalbi protiv presude kod Apelacioni sud

1. Kada spisi povodom žalbe stignu Apelacionom sudu, dostavljaju se predsednik veća u skladu sa sudskim kalendarom.
2. Predsednik apelacionog veća zakazuje sednicu veća.
3. U slučaju povratka predmeta, državni tužilac može da podnese zahtev ili da izjavi da će to predstaviti na ročište apelacionog veća
4. Sudija izvestilac može, prema potrebi, od Osnovnog suda pribaviti izveštaj o povredama odredbi krivičnog postupka, a preko ovog suda ili na drugi način može proveriti navode žalbe u pogledu novih dokaza i novih činjenica, ili može od drugih organa ili pravnih lica pribaviti potrebne izveštaje ili dokumenta.
5. Ako se optuženo lice nalazi u sudskom pritvoru, sudija izvestilac će ispitati po službenoj dužnosti da li razlozi za sudski pritvor još uvek postoje u roku od pet (5) dana od prijema spisa predmeta.

Član 390
Sednica apelacionog veća

1. Kada je optuženom izrečena kazna zatvorom, obaveštenje o ročištu apelacionog veća se dostavlja nadležnom državnom tužiocu, oštećenom, optuženom i njegovom braniocu.
2. Ako optuženo lice koje je u sudskom pritvoru ili na izdržavanju kazne želi prisustvovati sednici, to će mu biti dozvoljeno.
3. Sednica veća počinje izveštajem sudije izvestioca o činjenicama. Veće može od stranaka i branioca koji prisustvuju sednici da zatraži potrebna objašnjenja u vezi sa navodima u žalbi. Stranke i branilac mogu da predlože da se pojedini spisi pročitaju kao dopuna izveštaja i mogu da daju potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe odnosno iz odgovora na žalbu, ne ponavljajući ono što je sadržano u izveštaju.
4. Nedolazak stranaka koje su uredno obaveštene ne sprečava održavanje sednice veća. Ako optuženo lice nije obavestilo sud o promeni adrese ili boravišta, sednica veća može da bude održana iako optuženo lice nije bilo obavešteno o sednici.
5. Sa sednice veća kojoj prisustvuju stranke, javnost se može isključiti samo pod uslovima predviđenim ovim zakonikom.
6. O sednici veća vodi se zapisnik koji se priključuju spisima.
7. Rešenja iz čl. 399. i 400. ovog zakonika može se doneti i bez obaveštavanja stranaka o sednici veća.

Član 391
Odlučivanje na sednici veća ili na pretresu

1. Drugostepeni sud donosi odluku o žalbi na sednici veća ili na osnovu pretresa.
2. Da li će održati pretres odlučuje veće drugostepenog suda.

Član 392
Razlozi za održavanje ročišta pred Apelacionim sudom

1. Pretres pred drugostepenim sudom održaće se samo ako je potrebno da se zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja izvedu ili ponove dokazi koji su ranije izvedeni, a postoje opravdani razlozi da predmet ne vrati osnovnom sudu na ponovni glavni pretres.

2. Na pretres pred drugostepenim sudom pozivaju se optuženo lice i njegov odnosno njen branilac, državni tužilac, oštećeno lice, zakonski zastupnici i punomoćnici oštećenog lica, kao i svedoci i veštaci za koje sud odluči da se neposredno ispituju na zahtev stranaka ili po službenoj dužnosti.

3. Ako je optuženo lice u sudskom pritvoru ili na izdržavanju kazne, predsednik veća Apelacionog suda preduzeće potrebne radnje da se optuženi dovede na pretres.

Član 393

Tok pretresa pred žalbenim većem

1. Pretres pred Apelacionim sudom počinje izveštajem sudije izvestioca koji izlaže stanje stvari ne dajući svoje mišljenje o osnovanosti žalbe.

2. Po predlogu ili po službenoj dužnosti pročitae se presuda ili deo presude na koji se odnosi žalba, a po potrebi i zapisnik o glavnom pretresu.

3. Posle toga pozvaće se žalilac da obrazloži žalbu, a onda i protivna stranka da mu odgovori. Optuženo lice i njegov odnosno njen branilac uvek govore poslednji.

4. Stranke i branilac mogu na pretresu iznositi nove dokaze i činjenice.

5. Državni tužilac može, s obzirom na rezultat pretresa, izmeniti optužnicu u korist optuženog ili u celini ili delimično odustati od optužbe.

Član 394

Limit za razmatranje žalbe od strane Apelacionog suda

1. Apelacioni sud ispituje presudu u delu pobijanja koji su istaknuti u žalbi. Pored toga, kada je izjavljena žalba, sud će ispitati po službenoj dužnosti da li:

1.1. postoji povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 384. stav 1 podstav 1.1, 1.2., 1.6. i 1.8. do 1.12. ovog zakonika;

1.2. je glavni pretres protivno odredbama ovog zakona vođen u odsustvu optuženog lica; i

1.3. je u slučaju kada je odbrana obavezna, glavni pretres vođen u odsustvu branioca; i

1.4. da li je na štetu optuženog lica povređen krivični zakon.

2. Ako žalba izjavljena u korist optuženog lica ne sadrži informacije iz člana 382. stav 1. podstav 1.2. ili 1.3. ovog zakonika, Apelacioni sud će se ograničiti na ispitivanje povreda iz stava 1. podstav 1.1. do 1.4. ovog člana, kao i na ispitivanje odluke o kazni, obaveznom rehabilitacionom lečenju i sekvestriranju materijalne dobiti pribavljene izvršenjem krivičnog dela.

Član 395

Reformatio in peius

Ako je izjavljena žalba samo u korist optuženog lica, presuda se ne sme izmeniti na njegovu odnosno njenu štetu u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog dela i krivične sankcije.

Član 396

Dejstvo žalbe na osnovu pogrešno ili nepotpuno utvrđene činjenice ili povrede krivičnog zakona

Žalba u korist optuženog lica podneta zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede krivičnog zakona sadrži i žalbu na odluku o kazni, obaveznom rehabilitacionom lečenju i sekvestriranju materijalne dobiti pribavljene izvršenjem krivičnog dela.

Član 397

Beneficium Cohaesionis

Ako drugostepeni sud povodom bilo čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je doneo odluku u korist optuženog lica i koje nisu isključivo lične prirode, od koristi i za saoptuženo lice koje nije izjavilo žalbu ili je nije izjavilo u tom pravcu, postupiće po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

Član 398

Odluka Apelacionog suda o žalbi protiv presude Osnovnog suda

1. Apelacioni sud može u sednici veća ili na osnovu održanog pretresa:

- 1.1. odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedozvoljenu;
- 1.2. odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi presudu osnovnog suda;
- 1.3. poništiti presudu i vratiti predmet osnovnom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje; ili
- 1.4. preinačiti presudu osnovnog suda.

2. Apelacioni sud može naložiti osnovnom sudu da na osnovu objektivnog i transparentnog sistema raspodele predmeta odredi novog sudiju pojedinca, predsednika veća ili pretresno veće ako Apelacioni sud utvrdi da je određeni sudija pojedinac, predsednik veća ili pretresno veće neprekidno na nepropisan način primenjivalo zakon, u velikoj meri pogrešno ocenio dokaze ili neraspoređivanje sudije ili veća dovelo bi do pogrešne primene prava ili sukoba interesa.

3. O svim žalbama na istu presudu Apelacioni sud će doneti jedinstvenu odluku.

4. Odluka Apelacionog suda, osim odluke iz članova 399. i 400. ovog zakonika potpisuće sve sudije članovi veća. Član veća može podneti neslagajuće ili potvrđujuće mišljenje o pravnim ili činjeničnim pitanjima u vezi sa žalbom, a ova mišljenja se priključuju glavnoj odluci.

Član 399

Odbacivanje neblagovremene žalbe

Apelacioni sud će odbaciti rešenjem žalbu kao neblagovremenu ako se utvrdi da je podneta posle zakonskog roka.

Član 400

Odbacivanje nedozvoljene žalbe

Apelacioni sud će odbaciti rešenjem žalbu kao nedozvoljenu, ako se utvrdi da je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašćeno za izjavljivanje žalbe ili lice koje se odreklo od žalbe, ili ako se utvrdi odustanak žalbe ili da je posle odustanka ponovo izjavljena žalba ili ako žalba po zakonu nije dozvoljena.

Član 401

Odbijanje neosnovane žalbe i potvrđivanje presude osnovnog suda

Apelacioni sud će odbaciti rešenjem žalbu kao neosnovanu i potvrdiće presudu osnovnog suda kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je žalba izjavljena niti povrede zakona iz člana 394. stava 1. ovog zakonika.

Član 402

Poništavanje presude osnovnog suda

1. Apelacioni sud će rešenjem u određenim slučajevima ukinuti presudu osnovnog suda i vratiti predmet na ponovno suđenje ako:

- 1.1. postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka i Apelacioni sud ne može da postupa shodno članu 403. zakonika; ili

1.2. novi glavni pretres pred osnovnim sudom je neophodan zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđene činjenične situacije i Apelacioni sud ne može da postupa u skladu sa članom 403.

2. Apelacioni sud će poništiti presudu osnovnog suda i odbiti optužnicu ako utvrdi da postoje okolnosti iz člana 358. stava 1. ovog zakonika. Apelacioni sud će postupati na isti način ako utvrdi da osnovni sud nije nadležan za presuđivanje o predmetu, osim ako je žalba podneta samo u korist optuženog.

3. Apelacioni sud može poništiti presudu osnovnog suda delimično ako pojedini delovi presude mogu da se preispitaju posebno bez štete na propisno presuđivanje.

4. Ako je optuženo lice u sudskom pritvoru, Apelacioni sud će ispitati da li još uvek postoje osnovi za sudski pritvor i rešenjem produžava ili ukida trajanje pritvora, Na rešenje nije dozvoljena žalba.

Član 403

Preinačenje presude osnovnog suda

1. Apelacioni sud, presudom će preinačiti presudu osnovnog suda ako utvrdi da je osnovni sud pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenice i u tu svrhu:

1.1. na zahtev stranaka ili postupajući po službenoj dužnosti, može održati ročište za uzimanje novih dokaza ili ponovno izvođenje dokaza kako bi na propisan način utvrdio i ocenio materijalne činjenice;

1.2. može propisno utvrditi i oceniti materijalne činjenice bez ročišta ukoliko nema potrebe da se uzmu novi dokazi ili da se ponovi izvođenje novih dokaza.

2. Ako Apelacioni sud utvrdi da postoje zakonski razlozi za izricanje sudske opomene, rešenjem će preinačiti presudu osnovnog suda i doneti sudsku opomenu.

3. Ako su se zbog preinačenja presude osnovnog suda stekli uslovi da bude određen, odnosno ukinut sudski pritvor, Apelacioni sud o tome donosi posebno rešenje protiv kojeg nije dozvoljena žalba.

Član 404

Obrazloženje odluka Apelacionog suda

1. U obrazloženju presude odnosno rešenja, Apelacioni sud treba da oceni žalbene pretenzije i naznačava povrede zakona koje je utvrdio po službenoj dužnosti.

2. Kada se presuda osnovnog suda ukida zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, u obrazloženju treba navesti koje su odredbe povređene i u čemu se povrede sastoje u skladu sa članom 384. ovog zakonika.

3. Kada se presuda osnovnog suda ukida zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, u obrazloženju treba navesti u čemu se sastoje nedostaci u utvrđivanju činjeničnog stanja odnosno zašto su novi dokazi i činjenice važni i od uticaja za donošenje pravilne odluke.

Član 405

Ponovno vraćanje odluka osnovnom sudu za dostavljanje

1. Apelacioni sud vratiće sve overene spise Osnovnom sudu zajedno sa dovoljnim brojem zajedno sa kopijama svoje odluke, radi dostavljanja strankama i drugim licima koja imaju pravni interes.

2. Apelacioni sud je dužan da svoju odluku sa spisima dostavi Osnovnom sudu ako je optuženi u pritvoru najkasnije u roku od tri (3) meseca od dana kad je primio spise od nižeg suda.

Član 406
Postupak o ponovnom suđenju pred Osnovnim sudom u skladu sa rešenjem
Apelacionog suda

1. Osnovni sud kome je predmet upućen na suđenje uzeće za osnovu raniju optužnicu. Ako je presuda Osnovnog suda delimično ukinuta, kao osnov za suđenje će uzeti samo onaj deo optužbe koji se odnosi na ukinuti deo presude.
2. Na novom glavnom pretresu, stranke mogu isticati nove činjenice i iznositi nove dokaze.
3. Osnovni sud je dužan da izvede sve procesne radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao Apelacioni sud u svojoj odluci.
4. Pri izricanju nove presude, osnovni sud je vezan zabranom propisanom u članu 395. ovog zakonika.
5. Ako je optuženo lice u sudskom pritvoru, veće osnovnog suda dužno je da postupi po članu 193. stava 2. ovog zakonika.

Član 407
Žalba Vrhovnom sudu na presudu Apelacionog suda

1. Protiv presude Apelacionog suda dozvoljena je žalba Vrhovnom sudu Kosova ako je Apelacioni sud preinačio presudu Osnovnog suda kojom je optuženo lice oslobođeno od optužbe i izrekao presudu kojom ga oglašava krivim ili kada presudom Osnovnog suda ili Apelacionog suda je izrečena kazna doživotnog zatvora.
2. Članovi 389 - 406. ovog zakonika se primenjuju mutatis mutandis na žalbeni postupak pred Ustavnim sudom.
3. Presudu Vrhovnog suda Kosova potpisuju sve sudije članovi veća. Član veća može da podnese neslagajuće ili potvrđujuće mišljenje o zakonskim ili činjeničnim pitanjima u vezi sa žalbom, a ova mišljenja se priključuju presudi.

4. Žalba na rešenja

Član 408
Vrste rešenja na koje se može uložiti žalba

1. Na rešenje sudije za prethodni postupak i na druga rešenja doneta pred osnovnim sudom stranke i lica čija su prava povređena mogu da izjave žalbu u skladu sa članom 411, osim ako odredbe ovog zakonika izričito određuju da žalba nije dozvoljena ili ako je odluka preispitiva od strane veća za razmatranje u fazi prethodnog postupka.
2. Na rešenje tročlanog vanpretresnog veća doneto u prethodnom postupku nije dozvoljena žalba, osim ako je ovim zakonom drugačije određeno.
3. Rešenja doneta u vezi sa pripremom glavnog pretresa i presudom mogu da budu pobijena samo u žalbi na presudu, osim ako je ovim zakonom drugačije određeno.
4. Protiv rešenja koje donese Vrhovni sud Kosova nije dozvoljena žalba.

Član 409
Rok za žalbu protiv odluke

1. Žalba se izjavljuje sudu koji je doneo rešenje.
2. Žalba se izjavljuje u roku od tri (3) dana od dana dostavljanja rešenja, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 410
Suspenzivno dejstvo žalbe protiv rešenja

Izjavljivanje žalbe odlaže izvršenje rešenja, osim ako ovim zakonikom nije drugačije određeno.

Član 411
Postupak izjavljivanja žalbe na odluke

1. Ovlašćena strana izjavljuje žalbu shodno odredbama ove glave.
2. Apelacioni sud će odmah odbaciti žalbu koja nije u skladu sa ovom glavom nakon utvrđivanja da nije u suprotnosti sa zagaranovanim ustavnim pravima.
3. Žalilac na odluku osnovnog suda izjavljuje žalbu Osnovnom sudu.
4. Osnovni sud dostavlja prepis žalbe suprotnim stranama.
5. Osnovni sud dostavlja žalbu, odgovor i spise od značaja Apelacionom sudu.
6. Ovlašćena strana na odluku Apelacionog izjavljuje žalbu Apelacionom sudu.
7. Apelacioni sud dostavlja prepis žalbe suprotnim stranama.
8. Apelacioni sud dostavlja žalbu, odgovor i spise od značaja Vrhovnom sudu.
9. Žalbu podnesenu shodno stavu 6. ovog člana koja nije u saglasnosti sa ovom glavom, Vrhovni sud može odmah odbaciti nakon utvrđivanja da ne čini povredu Ustavom zagaranovanih prava.
10. U slučajevima shodno stavu 2. ili stavu 9. ovog člana gde žalba dovodi u pitanje Ustavom zagaranovana prava, ali nije u saglasnosti sa ovom glavom, žalilac će dobiti mogućnost da ispravi žalbu.
11. Bilo koja žalba ili zahtev shodno ovom članu podnosi se u dovoljnom broju primeraka za sud i za suprotne strane.

Član 412
Postupak po žalbi protiv rešenja Apelacionog suda

1. Apelacioni sud će po prijemu žalbe proslediti spise nadležnom državnom tužiocu pri apelacionom tužilaštvu koji će ih razmotriti i bez odlaganja vratiti sudu.
2. Državni tužilac može, pri vraćanju predmeta, podneti svoj predlog ili može izjaviti da će podneti predlog u toku sednice apelacionog veća.
3. Kada državni tužilac vrati predmet, predsednik apelacionog veća zakazuje sednicu veća.

Član 413
Rešenje žalbenog veća na osnovu podnesaka ili u veću

1. Apelacioni sud će doneti rešenje na osnovu podnesene žalbe i predloga ili na sednici veća.
2. Apelacioni sud će doneti rešenje na osnovu podnesene žalbe i predloga samo:
 - 2.1. kada nema pravnog ili činjeničnog osporavanja, ili
 - 2.2. kada veće odluči da je rešenje jasna i da sednica nije neophodna.
3. Rešenje Apelacionog veća u skladu sa stavom 2. ovog člana uključuje obrazloženje koje podržava rešenje shodno stavu 2. ovog člana.

Član 414

Sednica žalbenog veća

1. Kada Apelacioni sud prima žalbu protiv rešenja, veće može odlučiti da održi sednicu veća na kojoj se obaveštavaju: nadležni državni tužilac, oštećeni, optuženi i njegov branilac.
2. Optuženom licu koje se nalazi u sudskom pritvoru ili na izdržavanju kazne biće dozvoljeno da prisustvuje sednici, ukoliko to želi.
3. Veće može od stranaka i branioca koji su prisutni na sednici zatražiti potrebna objašnjenja u vezi sa žalbom i odgovorom na žalbu.
4. Nedolazak stranaka koje su uredno pozvane ne sprečava održavanje sednice veća. Ako optuženo lice nije obavestilo sud o promeni adrese ili boravišta, sednica veća može da se održi iako optuženo lice nije obavesteno o sednici.
5. Na sednici veća kojoj prisustvuju stranke, javnost se može isključiti samo pod uslovima predviđenim zakonikom.
6. Zapisnik o sednici veća priključuje se sudskim spisima.
7. Rešenja iz čl. 399. i 400. ovog zakonika mogu se doneti i bez obaveštavanja stranaka o sednici veća.

Član 415

Osnovi izjavljivanja žalbe na rešenje

1. Žalba se može izjaviti na rešenje sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca, predsednika veća ili pretresnog veća ako sudsko rešenje čini povredu:
 - 1.1. prava stranke u skladu sa Ustavom Republike Kosovo,
 - 1.2. suštinskog prava stranke shodno ovom zakoniku,
 - 1.3. suštinskog prava stranke shodno drugim zakonom Kosova, i
 - 1.4. proceduralnog prava koje ima za cilj da garantuje pravo u skladu sa podstav 1.1., do 1.3. ovog člana; i
2. Stranka koja izjavljuje žalbu na odluku osnovnog suda mora pokazati da je povreda prava prouzrokovala stalnu štetu strani.
3. Ako osnov žalbe nije u saglasnosti sa stav. 1. i 2. ovog člana. Apelacioni sud može odbaciti žalbu. Žalba koja je predmet odbacivanja shodno ovom stavu može biti ponovno podnesena sa žalbom na presudu shodno članu 380. ovog zakonika.

Član 416

Odluke o žalbama na rešenja

1. O žalbi na rešenje osnovnog suda odlučuje Apelacioni suda na sednici veća, osim ako je ovim zakonikom drugačije određeno.
2. Rešavajući po žalbi, sud može rešenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao neprihvatljivu, ili odbaciti kao neosnovanu, ili je uvažiti i preinačiti rešenje, ili ga poništiti i, kada je to potrebno, vratiti na ponovno razmatranje.
3. Rešavajući po žalbi protiv rešenja kojim se optužnica odbacuje, sud može presudom odbiti žalbu, ako utvrdi da postoji osnov za takvu presudu.

4. Razmatrajući žalbu, sud po službenoj dužnosti ispituje da li je za donošenje rešenja osnovni sud stvarno nadležan, odnosno, da li je rešenje doneo organ koji je za to ovlašćen.

Član 417 **Preispitivanje vanpretresnog veća osnovnog suda**

1. O prigovoru na naredbu sudije za prethodni postupak odlučuje vanpretresno veće istog suda ako je to predviđeno ovim zakonikom.
2. Predsednik osnovnog suda određuje vanpretresno veće od troje (3) sudija. Troje (3) sudija je nadležno da razmotre prigovor. Sudija za prethodni postupak ili bilo koji sudija koji učestvuje u posebnoj dokaznoj mogućnosti ne može da učestvuju u radu vanpretresnog veća.
3. Vanpretresno veće će razmatrati prigovor strana u roku od tri (3) dana od podnošenja žalbe, ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonikom.
4. Vanpretresno veće izdaje rešenje na žalbu strana u roku od jedne nedelje od dana podnošenja prigovora, ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonikom.
5. Rešenje o prigovoru vanpretresnog veća preispituje Apelacioni sud samo na žalbu presude osnovnog suda, ukoliko nije drugačije predviđeno ovim zakonikom.

5. Vanredni pravni lekovi

Član 418 **Vanredni pravni lekovi**

1. Strana može zatražiti ponavljanje krivičnog postupka u roku od dve (2) godine od dana izricanja pravosnažne presude ili pravosnažnog rešenja kojim je obustavljen krivični postupak. Strana će podneti zahtev osnovnom sudu koji je izrekao pravosnažnu presudu koji će dostaviti Vrhovnom sudu sve opravdane zahteve.
2. Strana može zatražiti vanredno ublažavanje kazne u bilo kom trenutku tokom odsluženja zatvorske kazne tokom poslednjih šest (6) meseci odsluženja zatvorske kazne. Strana će podneti zahtev osnovnom sudu koji je izrekao pravosnažnu presudu koji će proslediti sve opravdane zahteve Vrhovnom sudu.
3. Protiv pravosnažne odluke ili pravosnažnog rešenja koje je doneto, strana može zatražiti zaštitu zakonitosti u roku od tri (3) meseca od dana njenog donošenja. Strana će podneti zahtev osnovnom sudu gde je pravosnažna presuda doneta, koji će proslediti opravdane zahteve Vrhovnom sudu.
4. Uslovi iz članova 375, 376, 377, 378 i 379. ovog zakonika primenjivaće se na sve podnesene zahteve shodno ovom članu.

A. Ponavljanje krivičnog postupka

Član 419 **Opšte odredbe**

Krivični postupak koji je završen pravosnažnim rešenjem ili pravosnažnom presudom može se ponoviti na zahtev ovlašćenog lica samo u slučajevima i pod uslovima propisanim u ovom zakoniku.

Član 420 **Promena pravosnažne presude, bez preispitavnje krivičnog postupka**

1. Pravosnažna presuda može biti preinačena i bez ponavljanja krivičnog postupka:

1.1. ako je u dve ili više presuda protiv istog osuđenog lica izrečeno više kazni u konačnom obliku, a nisu primenjene odredbe o izricanju jedinstvene kazne za dela u sticaju;

1.2. ako je prilikom izricanja jedinstvene kazne primenom odredbi o sticaju krivičnih dela, kazna koja je već obuhvaćena jedinstvenom kaznom izrečenom ranijom presudom u skladu sa odredbama o krivičnim delima u sticaju, takođe uzeta u obzir; ili

1.3. ako pravosnažna presuda kojom je za više krivičnih dela izrečena jedinstvena kazna ne bi mogla da bude izvršena u nekom svom delu zbog amnestije, pomilovanja ili iz drugih razloga.

2. U slučaju iz stava 1. podstava 1.1. ovog člana, sud novom presudom preinačuje ranije presude u pogledu odluka o kaznama izrečenih tim presudama i izriče jedinstvenu kaznu. Za donošenje nove presude nadležan je osnovni sud koji je sudio u stvari, a na kojem je izrečena najstrožija vrsta kazne. Kada su izrečene kazne iste vrste, sud koji je izrekao najstrožiju vrstu kazne izriče novu presudu, a ako su kazne jednake, to čini sud koji je poslednji izrekao kaznu.

3. U slučaju iz stava 1. podstav 1.2. ovog člana, sud koji je prilikom izricanja jedinstvene kazne pogrešno uračunao i kaznu koja je već obuhvaćena nekom ranijom presudom, mora da preinači svoju presudu.

4. U slučaju iz stava 1. podstav 1.3. ovog člana, sud koji je sudio u prvom stepenu preinačuje raniju presudu u pogledu kazne i izriče novu kaznu ili utvrđuje koliki deo kazne izrečene ranijom presudom treba da bude izvršen.

5. Novu presudu donosi sud na sednici veća na predlog državnog tužioca ako je postupak pokrenut na njegov odnosno njen zahtev, ili na predlog optuženog lica, ali posle saslušanja suprotne strane.

6. Ako su u slučaju iz stava 1. podstav 1.1. ili 1.2. ovog člana prilikom izricanja kazne uzete u obzir i presude drugih sudova, overen prepis nove pravosnažne presude se dostavlja tim sudovima.

Član 421 **Nastavak postupka**

Ako je optužnica odbijena prema članu 253. stava 1. podstav 1.2. ili članu 358. ovog zakonika, postupak će se nastaviti na zahtev ovlašćenog državnog tužioca čim prestanu razlozi zbog kojih je doneto to rešenje.

Član 422 **Preispitivanje obustavljenog krivičnog postupka pravosnažnim rešenjem**

1. Krivični postupak koji je zvanično obustavljen pre početka glavnog pretresa može biti ponovljen kada državni tužilac odustane od optužnice i dokaže se da je odustajanje rezultat krivičnog dela zloupotrebe službenog položaja državnog tužioca. Pri dokazivanju ovog krivičnog dela primenjuju se odredbe člana 423. stava 2. ovog zakonika.

2. Ako je optužnica odbačena zbog toga što nije bilo dovoljno dokaza za opravdanu sumnju da je okrivljeni izvršio krivično delo naznačeno u optužnici i ako budu otkrivene ili dobijene nove činjenice i novi dokazi, nova optužnica može biti podignuta ako vanpretresno veće smatra da nove činjenice i novi dokazi to opravdavaju.

Član 423 **Ponovno pokretanje krivičnog postupka obustavljenog pravosnažnom presudom**

1. Krivični postupak završen pravosnažnom presudom može se ponoviti samo ako:

1.1. se dokaže da je presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svedoka, veštaka ili tumača;

1.2. se dokaže da je do presude došlo usled krivičnog dela sudije, ili lica koje je preduzimalo dokazne radnje;

1.3. se iznosu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji sami za sebe ili u vezi sa ranijim dokazima mogu dovesti do odbijanja optužbe, oslobađanja od optužbe ili do osude po blažim krivičnim odredbama;

1.4. ako je za isto delo više puta suđeno licu ili ako je više lica osuđeno za isto delo koje je moglo učiniti samo jedno lice, ili neka od njih; ili

1.5. ako se u slučaju osude za produženo krivično delo, ili za drugo krivično delo koje po zakonu obuhvata više istovrsnih ili raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da nije učinilo radnju koja je obuhvaćena krivičnim delom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi bitno uticalo na odmeravanje kazne.

2. Krivični postupak okončan pravosnažnom presudom može se ponoviti samo u korist okrivljenog lica, osim ako je dokazano da su okolnosti iz stava 1. podstav 1.1. i 1.2. ovog člana rezultat krivičnog dela koje je izvršilo okrivljeno lice ili lice koje deluje u njegovo ime protiv jednog svedoka, veštaka, tumača, državnog tužioca, sudije ili njihovih bližnjih, krivični postupak okončan pravosnažnom presudom može se ponoviti protiv okrivljenog lica. Ponavljanje krivičnog postupka protiv okrivljenog lica je dozvoljeno samo unutar roka od pet (5) godina od donošenja pravosnažne presude.

3. U slučajevima iz stava 1. podstav 1.1 i 1.2. ili stava 2. ovog člana pravosnažnom presudom mora se dokazati da su lica o kojima je reč proglašena krivim za krivična dela o kojima je reč. Ako se postupak protiv ovih lica ne može sprovesti zbog toga što su preminula ili zato što postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, činjenice iz stava 1. podstav. 1.1.. i 1.2. ili stava 2. ovog člana mogu se dokazati korišćenjem drugih dokaza.

Član 424

Lica ovlašćena da zatraže ponavljanje krivičnog postupka

1. Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka mogu podneti stranke i branilac. Posle smrti osuđenog lica, ponavljanje postupka može zahtevati državni tužilac, bračni drug, vanbračni drug, lica u krvnom srodstvu po vertikalnoj liniji prvog stepena, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra i hranitelj osuđenog lica.

2. Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka može se podneti i nakon što je osuđeno lice izdržalo kaznu bez obzira na zastarelost, amnestiju ili pomilovanje.

3. Ako sud koji je nadležan za odlučivanje o ponavljanju krivičnog postupka sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka, obavestiće o tome osuđeno lice ili drugo lice koje je ovlašćeno da podnese zahtev.

Član 425

Sadržaj zahteva za ponovno razmatranje krivičnog postupka i sud koji odlučuje o tome

1. O zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje tročlano vanpretno veće osnovnog suda koje je sudilo u ranijem postupku.

2. U zahtevu se mora naznačiti po kojem zakonskom osnovu se traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtev zasniva. Ako zahtev ne sadrži ove podatke, sud poziva podnosioca zahteva da u određenom roku dopuni zahtev.

3. Sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku ne može da učestvuje u radu veća u kojem se razmatra zahtev za ponavljanje postupka.

Član 426

Osnova i procedura za odbacivanje zahteva za pre razmatranje krivične procedure

1. Sud će rešenjem odbaciti zahtev za ponavljanje krivičnog postupka na osnovu zahteva ili prethodnog postupka ako:

- 1.1. je zahtev podnelo neovlašćeno lice;
- 1.2. nema zakonskih uslova za ponavljanje postupka;
- 1.3. su činjenice i dokazi na kojima se zahtev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka koji je pravnosnažno odbijen;
- 1.4. činjenice i dokazi očigledno ne pružaju odgovarajuću osnovu za ponavljanje postupka; ili
- 1.5. podnosilac zahteva nije postupio u skladu sa odredbama člana 425. stava 2. ovog zakonika;

2. Ako zahtev nije odbačen, sud dostavlja prepis zahteva državnom tužiocu ili protivnoj stranci, koja ima pravo da u roku od osam (8) dana odgovori na zahtev. Kad sudu stigne odgovor na zahtev, ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsednik vanpretresnog veća može odrediti da se provere činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtevu i u odgovoru na zahtev.

Član 427 **Odluke veća u vezi sa zahtevom za pre razmatranje**

1. Na osnovu rezultata provere sud uvažava ili odbija zahtev za ponavljanje krivičnog postupka.
2. Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je dozvolio ponavljanje krivičnog postupka postoje i za neko od saoptuženih lica koje takav zahtev nije podnelo, postupiće po službenoj dužnosti kao da je takav zahtev podnet.
3. U rešenju kojim dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka sud će odrediti da se odmah održi novi glavni pretres ili da se predmet vrati u fazu istrage odnosno da bude sprovedena istraga ako ranije nije vođena.
4. Sud nalaže da se izvršenje presude odloži ili prekine ako, imajući u vidu predočene dokaze, sud zaključi da:
 - 4.1. osuđeno lice može u ponovljenom postupku da bude osuđeno na takvu kaznu da bi uz uračunavanje već izdržane kazne moralo da bude pušteno na slobodu;
 - 4.2. može da bude oslobođeno optužbe; ili
 - 4.3. optužba protiv njega odnosno nje može da bude odbijena.
5. Kada rešenje kojim se dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka postane pravosnažno obustavlja se izvršenje kazne. Ipak, ako postoje razlozi iz člana 187. stava 1. ovog zakonika, sud će odrediti sudski pritvor.

Član 428 **Pravila za novu proceduru pre razmatranja**

1. U novom postupku, sprovedenom na osnovu rešenja kojim je dozvoljeno ponavljanje krivičnog postupka, važe iste odredbe kao i za raniji postupak. U novom postupku, sud nije vezan za rešenja doneta u ranije sprovedenom postupku.
2. Ako se novi postupak obustavi do početka glavnog pretresa, sud će rešenjem o obustavljanju postupka staviti van snage raniju presudu.
3. Kad sud donesi novu presudu, izreći će da se ranija presuda delimično ili u celini stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom uračunaće optuženom licu izdržanu kaznu, a ako je ponavljanje postupka određeno samo za neko od krivičnih dela za koja je optuženo lice bilo osuđeno ili oslobođeno, izreći će novu jedinstvenu kaznu po odredbama krivičnog zakona.
4. U novom postupku, sud je obavezan zabranom propisanom u članu 395. ovog zakonika.

B. Vanredno ublažavanje kazne

Član 429 Odobranje vanrednog ublažavanje kazne

Vanredno ublažavanje konačne izrečene kazne dozvoljeno je kad se nakon pravosnažnosti presude pojave okolnosti kojih nije bilo kad je presuda izricana ili sud za njih nije znao iako su postojale, a one bi očigledno dovele do blaže kazne.

Član 430 Lica ovlašćena da podnesu zahtev za vanredno ublažavanje kazne i posledica

1. Zahtev za vanredno ublažavanje kazne može podneti državni tužilac, ako je postupak pokrenut na njegov zahtev, osuđeno lice ili branilac.
2. Zahtev za vanredno ublažavanje kazne ne zadržava izvršenje kazne.

Član 431 Procedura u vezi zahteva za vanredno ublažavanje kazne i odluke Vrhovnog suda

1. O zahtevu za vanredno ublažavanje kazne odlučuje Vrhovni sud Kosova.
2. Zahtev u skladu sa članom 376. ovog zakonika za vanredno ublažavanje kazne podnosi se osnovnom sudu koji je izrekao presudu u prvom stepenu.
3. Osnovni sud će dostaviti zahtev državnom tužiocu, koji podnosi odgovor u skladu sa članom 377. ovog zakonika.
4. Sudija pojedinac ili predsednik veća osnovnog suda će odbaciti zahteve koji ne ispunjavaju uslove iz člana 376. ovog zakonika.
5. Osnovni sud će ispitati da li postoje razlozi za vanredno ublažavanje kazne i proslediće spise sa svojim obrazloženim predlogom Vrhovnom sudu Kosova.
6. Vrhovni sud Kosova će odbiti zahtev ako utvrdi da nisu ispunjeni zakonski uslovi za vanredno ublažavanje kazne. Ako se zahtev usvoji, sud će rešenjem preinačiti pravosnažnu presudu u pogledu odluke o kazni.

C. Zahtev za zaštitu zakonitosti

Član 432 Razlozi za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti

1. Protiv pravosnažne odluke ili zbog povrede odredaba postupka koji je prethodio njenom donošenju, može se nakon konačnog završetka postupka podneti zahtev za zaštitu zakonitosti u sledećim slučajevima:

- 1.1. na osnovu povrede krivičnog zakona;
- 1.2. zbog suštinske povrede odredaba krivičnog postupka shodno članovima 384. stava 1. ovog zakonika; ili
- 1.3. na osnovu drugih povreda odredaba krivičnog postupka, ako su te povrede uticale na zakonitost sudske odluke.

2. Protiv odluke o zahtevu za zaštitu zakonitosti ili zbog pogrešnog ili nepotpunog utvrđenog činjeničnog stanja koji je pred Vrhovnim sudom Kosova prethodio njenom donošenju, zahtev za zaštitu zakonitosti nije dozvoljen.

3. Uprkos odredbama stava 1. ovog člana, glavni državni tužilac može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti zbog bilo koje povrede zakona.

4. Uprkos odredbama stava 1. ovog člana, zahtev za zaštitu zakonitosti može da bude podnet u toku krivičnog postupka koji nije konačno završen samo protiv konačnih odluka koje se odnose na određivanje ili produženje sudskog pritvora.

Član 433

Lica ovlašćena za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti

1. Zahtev za zaštitu zakonitosti mogu podneti glavni državni tužilac, okrivljeno lice i njegov odnosno njen branilac. Nakon smrti okrivljenog lica takav zahtev mogu u ime okrivljenog lica podneti lica u poslednjoj rečenici člana 424. stava 1. ovog zakonika.

2. Glavni državni tužilac, okrivljeno lice i njegov ili njen branilac i lica iz poslednje rečenice člana 424. stava 1. ovog zakonika, mogu podneti zahtev za zaštitu zakonitosti u roku od tri (3) meseca od dana kada je okrivljenom licu uručena pravosnažna sudska odluka. Ako protiv odluke osnovnog suda nije podneta žalba, ovaj rok se računa od dana kada je odluka postala konačna.

3. Ako je odlukom Evropskog suda za ljudska prava utvrđeno da konačna sudska odluka protiv okrivljenog krši ljudska prava, predviđeni rok za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti računa se od dana kad je odluka Evropskog suda za ljudska prava uručena okrivljenom licu.

4. Uprkos odredbi člana 432. stava 2. ovog zakonika, zahtev za zaštitu zakonitosti zasnovan na odluci iz stava 3. ovog člana može se podneti i protiv odluke Vrhovnog suda Kosova.

Član 434

Podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti u osnovnom sudu

1. Zahtev za zaštitu zakonitosti podnosi se osnovnom sudu koji je doneo odluku.

2. Nadležni sudija za prethodni postupak, sudija pojedinac ili predsednik pretresnog veća će odbaciti rešenjem zahtev za zaštitu zakonitosti ako je:

2.1. zahtev podnet protiv odluke Vrhovnog suda Kosova shodno članu 432. stav 2 ovog zakonika, osim u slučajevima iz člana 433. stava 4. ovog zakonika;

2.2. zahtev podnelo neovlašćeno lice shodno članu 433. stava 1. ovog zakonika; ili

2.3. zahtev neblagovremen shodno članu 433. stava 2. ovog zakonika.

3. Protiv ovog rešenja dozvoljena je žalba Apelacionom sudu.

4. U zavisnosti od sadržine zahteva, osnovni sud može da naredi da se izvršenje pravosnažne sudske odluke odloži ili obustavi.

Član 435

Razmatranje veća Vrhovnog suda po zahtevu za zaštitu zakonitosti

1. O zahtevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni sud Kosova na sednici veća.

2. Vrhovni sud Kosova će odbaciti rešenjem zahtev za zaštitu zakonitosti ako je zahtev nedozvoljen ili nije blagovremen shodno članu 434. stava 2. ovog zakonika, a u suprotnom šalje prepis zahteva suprotnoj strani koja u roku od petnaest (15) dana od dana prijema zahteva može podneti odgovor na zahtev.

3. Pre nego što se donese odluka o zahtevu, sudija izvestilac može, ako je potrebno, da iznese izveštaj o navodnim povredama zakona.

4. U zavisnosti od sadržine zahteva, Vrhovni sud Kosova može odložiti ili ukinuti izvršenje pravosnažne sudske odluke.

Član 436

Koristi optuženog u odnosu na zahtev za zaštitu zakonitosti

1. Prilikom odlučivanja o zahtevu za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Kosova će se ograničiti na ispitivanje onih povreda zakona na koje se podnosilac zahteva poziva u svom zahtevu.

2. Ako Vrhovni sud Kosova utvrdi da razlozi zbog kojih je doneo odluku u korist okrivljenog lica postoje i u odnosu na drugo saoptuženo lice koje nije podnelo zahtev za zaštitu zakonitosti, postupa po službenoj dužnosti, kao da je to lice podnelo takav zahtev.

3. Ako je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet u korist okrivljenog lica, Vrhovni sud Kosova je prilikom donošenja odluke o zahtevu obavezan zabranom predviđenom članom 395. ovog zakonika.

Član 437

Odbijanje zahteva za zaštitu zakonitosti

Vrhovni sud Kosova će presudom odbiti zahtev za zaštitu zakonitosti kao neosnovan, ako utvrdi da ne postoje zakonske povrede na koje se podnosilac zahteva poziva, ili kad je zahtev za zaštitu zakonitosti podnet zbog pogrešnog ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja shodno čl. 386. i 432. stava 2. ovog zakonika.

Član 438

Presuda o zahtevu na zaštitu zakonitosti

1. Ako Vrhovni sud Kosova utvrdi da je zahtev za zaštitu zakonitosti osnovan, doneće presudu kojom će prema prirodi povrede:

1.1. preinačiti konačnu odluku;

1.2. ukinuti u celini ili delimično odluku osnovnog suda i odluku višeg suda ili samo odluku višeg suda i predmet vratiti na ponovnu odluku ili narediti da se novi postupak održi pred osnovnim sudom ili višim sudom; i

1.3. ograničiti se samo na to da utvrdi povredu zakona.

2. Vrhovni sud Kosova će presudom utvrditi da postoji povreda zakona ne dirajući u pravosnažnost odluke ako usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti koji je podnet na štetu okrivljenog lica.

3. Ako Apelacioni sud koji je odlučivao o redovnom pravnom leku nije bio ovlašćen po odredbama ovog zakonika da otkloni povredu koja je učinjena u pobijanoj odluci ili u postupku koji je prethodio njenom donošenju, a Vrhovni sud Kosova po usvajanju zahteva za zaštitu zakonitosti podignutog u korist okrivljenog lica nađe da je zahtev osnovan i da radi otklanjanja učinjene povrede zakona treba ukinuti ili preinačiti pobijanu odluku, ukinuće ili preinačiti i odluku donetu u postupku po redovnom pravnom leku iako njome nije povređen zakon.

Član 439

Posledice činjenične sumnje u odluci osporenoj zahtevom

Ako se u postupku prema zahtevu za zaštitu zakonitosti pojavi znatna sumnja u tačnost utvrđenih činjenica u odluci koja je osporena zahtevom, Vrhovni sud Kosova, presudom kojom rešava o zahtevu za zaštitu zakonitosti, ukida tu odluku i nalaže da se održi glavni pretres pred istim ili drugim osnovnim sudom.

Član 440
Poništavanje pravosnažne presude osnovnog suda

1. Ako je pravosnažna presuda poništena i predmet vraćen na ponovno suđenje, postupak se zasniva na ranijoj optužnici ili na njenom delu koji se odnosi na poništeni deo presude.
2. Sud je obavezan da preduzme sve proceduralne radnje i da raspravi sva pitanja na koja mu je ukazao Vrhovni sud Kosova.
3. Stranke imaju pravo predočiti nove činjenice i dokaze pred osnovnim sudom ili Apelacionim sudom.
4. Sud je pri donošenju nove odluke obavezan zabranom propisanom članom 395. ovog zakonika.
5. Ako je uporedo sa odlukom osnovnog suda poništena i odluka Apelacionog suda, predmet se osnovnom sudu šalje preko Apelacionog suda.

Član 441
Ustav Republike Kosova, Evropska konvencija za ljudska prava
i Evropski sud o ljudskim pravima

Zahtev za vanredan pravni lek iz ove glave može se podneti na osnovu prava u skladu sa ovim zakonikom koja su zajamčena Ustavom Republike Kosova ili Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i njenih pratećih protokola kao i na osnovu odluke Evropskog suda za ljudska prava.

TREĆI DEO
VOĐENJE POSTUPKA

GLAVA XXII:
PODNESCI

Član 442
Način podnošenja predstavki

1. Optužnice, predlozi za gonjenje, reenje tužioca, pravni lekovi i druge izjave i saopštenja podnose se pisanim putem ili se daju usmeno na zapisnik.
2. Podnesak iz stava 1. ovog člana može se podneti u elektronskom obliku ako je pisarnica suda u mogućnosti da postupa za prijem podnesaka u elektronskom obliku. Sudski savet Kosova odrediće mogućnost sudova u pogledu vođenja elektronskih podnesaka i izdaće naredbu kojom se dozvoljavaju takvi elektronski podnesci i uredbe za postupanje po prijemu takvih podnesaka.
3. Podnesak iz stava 1. ovog člana mora biti razumljiv i sadržati sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti.
4. Ako u ovom zakoniku nije drugačije određeno, sud će podnosioca podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi po njemu moglo postupati pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako to ne učini u određenom roku, podnesak će odbaciti.
5. U pozivu za ispravku, odnosno dopunu podneska, podnosilac će se upozoriti na posledice propuštanja.

Član 443
Slanje predavki u dovoljnim primercima

1. Podnesak koji se po ovom zakoniku dostavlja protivnoj stranci u postupku predaju se sudu u dovoljnom broju primeraka za sud i drugu stranku.
2. Ako podnesak nije predat sudu u dovoljnom broju primeraka, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku preda dovoljan broj primeraka. Ako podnosilac ne postupi po pozivu suda, sud će potrebne primerke prepisati o trošku podnosioca.

Član 444
Kazne o pismenim ili usmenim predstavkama sa uvredljivim sadržajem

Sud će kazniti novčanom kaznom do dvesta pedeset (250) evra branioca ili oštećeno lice koje u podnesku ili usmenoj reči vređa sud ili učesnika u postupku. Odluku o kažnjavanju donosi sudija odnosno veće pred kojim je data takva izjava, a ako je ona učinjena u podnesku, sud koji o podnesku treba da odluči. Na ovo rešenje je dozvoljena žalba. Ako državni tužilac vređa drugog učesnika, sud će o tome obavestiti nadležnog državnog tužioca. O kažnjavanju advokata ili advokatskog pripravnika obaveštava se advokatska komora.

GLAVA XXIII
ROKOVI

Član 445
Rokovi

1. Rokovi predviđeni ovim zakonikom ne mogu se produžiti, osim kad to zakonik izričito dozvoljava. Ako je u pitanju rok koji je ovim zakonikom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava okrivljenog lica, taj rok se može skratiti ako to zahteva okrivljen lice pismeno ili usmeno na zapisnik pred sudom.
2. Kad je podnošenje izjave vezano za rok, smatra se da je predata u roku, ako je pre nego što je rok istekao predata onom ko je ovlašćen da je primi.
3. Kad je izjava upućena preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegrafskim putem, ili na neki drugi način (teleprinter ili telefaks ili sličan način) dan predaje pošti smatra se kao dan predaje onome kome je upućena. Predaja vojnoj pošti u mestima gde ne postoji redovna pošta smatra se kao predaja pošti preporučenom pošiljkom. Smatraće se da je podnosilac izjave uputio istu u propisanom roku ako je lice kome je upućena izjava nije primio na vreme zbog omaške i načinu dostavljanja za koje podnosilac ne zna.
4. Okrivljeno lice koje se nalazi u pritvoru može dati izjavu koja je vezana za rok dati i usmeno na zapisnik kod suda koji vodi postupak ili ga predati preko zavoda, a lice koje se nalazi na izdržavanju zatvorske kazne ili koje je zatvoreno u nekoj drugoj ustanovi zbog izrečene mere obaveznog lečenja može takvu izjavu predati preko zavoda odnosno ustanove u kojem je smešteno. Dan kad je sastavljen takav zapisnik, odnosno kada je izjava predata preko zavoda, smatra se kao dan predaje organu koji je nadležan da ga primi.
5. Ako je podnesak koji je vezan za rok, zbog neznanja ili očigledne omaške podnosioca, predat ili upućen nenadležnom sudu pre isteka roka, pa nadležnom sudu stigne posle isteka roka, smatraće se da je na vreme podnesen.

Član 446
Računanje rokova

1. Rokovi se računaju na časove, dane, mesece i godine.

2. Čas ili dan kad je dostavljanje ili saopštenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok, već se za početak roka uzima prvi naredni čas, odnosno dan. U jedan dan računa se dvadeset i četiri (24) časa, a mesec se računa po kalendarskom vremenu.

3. Rokovi određeni po mesecima, odnosno godinama završavaju se protekom onog dana poslednjeg meseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema tog dana u poslednjem mesecu, rok se završava poslednjeg dana tog meseca.

4. Ako poslednji dan roka pada na zvanični praznik ili u subotu ili u nedelju ili u neki drugi dan kad nadležni organ nije radio, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Član 447

Molba za povraćaj u pređašnje stanje

1. Ako okrivljeno lice koje iz opravdanih razloga u propisanom roku ne najavi žalbu ili ne izjavi žalbu na presudu ili na rešenje o sekvestriranju materijalne dobiti, sud će da dozvoli vraćanje u pređašnje stanje za podnošenje najave odnosno podnošenje žalbe ako u roku od osam (8) dana posle prestanka uzroka koji je doveo do propuštanja propisanog roka, okrivljeno lice podnese molbu za vraćanje u pređašnje stanje i ako istovremeno sa molbom podnese najavu žalbe ili preda žalbu.

2. Molba za vraćanje u pređašnje stanje ne može da bude podneta ako je prošlo tri (3) meseca od dana kada je istekao predviđeni rok.

Član 448

Odlučivanje o molbi za povraćaj u pređašnje stanje

1. Rešenje za povraćaj u pređašnje stanje donosi predsednik veća, koji je doneo presudu koje se pobija žalbom, odnosno presudu ili rešenje na koje je uložena žalba.

2. Protiv rešenja kojim se dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje nije dozvoljena žalba.

3. Kad je okrivljeno lice izjavilo žalbu na rešenje kojim se ne dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje, sud je dužan da ovu žalbu, protiv presude ili rešenja za sekvestriranje materijalne koristi, kao i sa odgovorom na žalbu i svim spisima, dostavi neposredno višem sudu na odlučivanje.

Član 449

Dejstvo molbe za povraćaj u pređašnje stanje

Po pravilu, molba za povraćaj u pređašnje stanje ne zadržava izvršenje presude, odnosno izvršenje rešenja o sekvestriranju materijalne dobiti, ali sud nadležan za rešavanje molbe može da odluči da obustavi izvršenje do donošenja odluke o molbi.

GLAVA XXIV

TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

Član 450

Vrsta troškova krivične procedure

1. Troškovi krivičnog postupka su izdaci učinjeni tokom krivičnog postupka i zbog tog postupka.

2. Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:

2.1. troškove za svedoke, veštake, prevodioce i tumače, stručna lica, stenografe i tehnička snimanja kao i troškove inspekcije lokaliteta;

2.2. troškove prevoza okrivljenog lica;

2.3. izdatke za dovođenje okrivljenog lica ili lica u sudskom pritvoru;

2.4. transport i putne troškove službenih lica;

2.5. troškove lečenja okrivljenog lica za vreme dok se nalazi u sudskom pritvoru ili medicinskoj ustanovi u skladu sa odlukom suda kao i troškove porođaja;

2.6. paušalni iznos;

2.7. nagradu i nužne troškovi branioca, i

2.8. nužne troškovi oštećenog lica i njegovog odnosno njenog zakonskog zastupnika, kao i nagradu i nužne izdatke njegovog ili njenog punomoćnika;

3. Paušalni iznos u rasponu koji je propisan administrativnim uputstvom Sudskog saveta Kosova koji se određuje prema trajanju i složenosti postupka i imovnom stanju lica obaveznog da plati ovaj iznos.

4. Troškovi iz stava 2. podstav 2.1. do 2.5. ovog člana, kao i nagrada i nužni izdaci postavljenog branioca i postavljenog punomoćnika oštećenog lica isplaćuju se iz sredstava organa postupka odnosno policije, državnog tužioca ili suda unapred, a naplaćuju se kasnije od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama ovog zakonika. Organ krivičnog postupka dužan je da sve troškove koji su unapred isplaćeni unese u popis koji će se priložiti spisima.

5. Troškovi prevođenja i tumačenja na jezike okrivljenog lica, svedoka ili ostalih lica koji učestvuju u krivičnom postupku koji su nastali tokom primene odredaba ovog zakonika neće se naplaćivati od lica koja su po odredbama ovog zakonika dužna da naknade troškove krivičnog postupka.

6. Troškovi prevođenja i tumačenja neće se naplatiti okrivljenom licu koje ne zna ili ne govori jezik na kojem se vodi krivični postupak.

7. Nagrada i potrebne troškove branioca određene članom 57. stav 2. ili 3. ili člana 58. ovog zakonika plaćuju se iz budžetskih sredstava i ne plaća ih okrivljeno lice.

Član 451

Odlučivanje o troškovima krivičnog postupka

1. U svakoj presudi ili rešenju kojom se okončava postupak odlučiće se ko će snositi troškove postupka i koliko oni iznose.

2. Ako nedostaju podaci o visini troškova, posebno rešenje o visini troškova doneće sudija pojedinac ili predsednik veća kada se ti podaci pribave. Podaci o visini troškova i zahteva za njihovu naknadu mogu se podneti najkasnije u roku od tri (3) meseca od dana pravnosnažnosti presude ili rešenja lica koje ima pravo na takav zahtev.

3. Kada je o troškovima krivičnog postupka odlučeno posebnim rešenjem, o žalbi protiv tog rešenja odlučuje veće.

Član 452

Plaćanje troškova na osnovu krivice lica koje je ih uzrokovao

1. Okrivljeno lice, oštećeno lice, branilac, zakonski zastupnik, svedok, veštak, prevodilac odnosno tumač, stručno lice bez obzira na ishod krivičnog postupka, snose troškove svog obaveznog dolaska, odlaganja dokazne radnje i druge troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivicom, kao i odgovarajući deo paušalnog iznosa.

2. O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rešenje, osim ako se o troškovima koje snosi okrivljeno lice rešava u odluci o glavnoj stvari.

Član 453

Efekat obaveza okrivljenog lica za nadoknadu troškova

1. Kad sud okrivljeno lice oglasi krivim, izreći će u presudi da je dužno da naknadi troškove krivičnog postupka.
2. Lice koje je okrivljeno za više krivičnih dela, nije dužno da naknadi troškove u pogledu dela za koja je oslobođeno od optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.
3. U presudi kojom je više okrivljenih lica oglašeno krivim, sud će odrediti koliki će deo troškova snositi svako od njih, a ako to nije moguće, odrediće da sva okrivljena lica solidarno snose troškove. Plaćanje paušalnog iznosa odrediće se za svako okrivljeno lice posebno.
4. U odluci kojom rešava o troškovima, sud može osloboditi okrivljeno lice od dužnosti da naknadi u celini ili delimično troškove krivičnog postupka iz člana 450. stava 2. podstav 2.1. do 2.6. ovog zakonika, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okrivljenog lica ili lica koje je ono dužno da izdržava. Ako se ove okolnosti utvrde posle donošenja odluke o troškovima, sudija pojedinac odnosno predsednik veća može posebnim rešenjem osloboditi okrivljeno lice od dužnosti naknade troškova krivičnog postupka ili mogućnost da troškove plati u ratama.

Član 454

Efekat odluke o krivici u vezi nadoknade troškova

1. Kad se obustavi krivični postupak ili donese presuda u kojoj se ili okrivljeno lice oslobodi od optužbe ili optužba odbije izreći će se u rešenju odnosno presudi da troškovi krivičnog postupka iz člana 450. stava 2. podstav 2.1 do 2.5. ovog zakonika, nužni izdaci okrivljenog lica i nužni izdaci i naknada branioca i punomoćnika padaju na teret budžetskih sredstava suda, izuzev u slučajevima navedenim i stavovima ovog člana koji slede.
2. Lice koje je pravosnažnom presudom osuđeno za krivično delo lažnog prijavljivanja snosi troškove krivičnog postupka.
3. Oštećeno lice koje je odustalo od predloga za gonjenje snosiće troškove krivičnog postupka ako okrivljeno lice nije izjavilo da će ih samo snositi.

Član 455

Nagrada i potrebni troškovi odbrane ili ovlašćenog zastupnika

1. Nagradu i nužne izdatke branioca ili oštećenog lica dužno je da plati zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako branilac nije postavljen prema članu 57. stav 2 ili 3 ili prema članu 58. ovog zakonika.
2. Branilac ili opunomoćenik koji nisu članovi advokatske komore nemaju pravo na nagradu. Oni imaju pravo na nužne izdatke, a branioci i pravo na izgublenu zaradu.

Član 456

Pravosnažna odluka o obavezi plaćanja troškova

1. Konačnu odluku koja se odnosi na obavezu plaćanja troškova koji nastaju kod osnovnog suda donosi nadležni sudija ili veće osnovnog suda shodno ovoj glavi.
2. Konačnu odluku koja se odnosi na obavezu plaćanja troškova koji nastaju kod Apelacionog suda donosi predsednik apelacionog veća u skladu sa ovom glavom.
3. Konačnu odluku koja se odnosi na plaćanje troškova nastalih pred Vrhovnim sudom donosi predsednik veća Vrhovnog suda u skladu sa ovom glavom.
4. Uslovi iz ove glave primenjuju se shodno troškovima koji su nastali tokom postupka koji se odnosi na vanredne pravne lekove.

Član 457
Propisi o troškovima

Naknada troškova krivičnog postupka nastalih pred sudovima bliže se uređuje administrativnim uputstvom Sudskog saveta Kosova koje može da bude usklađivano na godišnjoj osnovi.

GLAVA XXV
IMOVINSKOPRAVNI ZAHTEV

Član 458
Imovinskopравни zahtevi

1. Imovinskopравни zahtev koji je nastao usled izvršenja krivičnog dela raspraviće se na predlog ovlašćenih lica u krivičnom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak.
2. Imovinskopравни zahtev može se odnositi na naknadu štete, povraćaj stvari ili poništaj određenog pravnog posla.

Član 459
Ovlašćena lica za podnošenje predloga za realizaciju imovinsko pravnog zahteva

1. Imovinskopравни zahtev u krivičnom postupku može podneti lice koje je ovlašćeno da takav zahtev ostvaruje u parničnom postupku.
2. Ako je usled krivičnog dela oštećena javna, državna ili privatna svojina, organ koji je zakonom ili drugim propisom ovlašćen da se stara o zaštiti te svojine može u krivičnom postupku učestvovati u skladu sa ovlašćenjima koja ima na osnovu zakona.

Član 460
Podnošenje imovinskopravnog zahteva

1. Imovinskopравни zahtev u krivičnom postupku se podnosi nadležnom organu kome je podnesena krivična prijava ili sudu pred kojim se vodi postupak.
2. Imovinskopравни zahtev se može podneti najkasnije do završetka glavnog pretresa pred osnovnim sudom.
3. Lice ovlašćeno da podnese zahtev mora da navede korektno svoje potraživanje i priloži dokaze.
4. Ako ovlašćeno lice nije podnelo imovinskopравни zahtev u krivičnom postupku do podizanja optužbe, obavestiće se da ga može podneti do završetka glavnog pretresa. Ako su usled krivičnog dela oštećena svojina u javnom, državnom ili društvenom vlasništvu, a imovinskopравни zahtev nije postavljen, sud će o tome obavestiti telo ili nadležni organ iz člana 459. stava 2. ovog zakonika.

Član 461
Povlačenje i odustajanje od imovinsko – pravnog zahteva

1. Ovlašćena lica mogu do završetka glavnog pretresa odustati od imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustanka, imovinskopравни zahtev se ne može ponovo podneti ako nije drugačije uređeno ovim zakonikom.
2. Ako je imovinskopравни zahtev posle podnošenja, a pre završetka glavnog pretresa, prešao na drugo lice po pravilima imovinskog prava, pozvaće se to lice da se izjasni da li ostaje kod zahteva. Ako se uredno pozvano lice ne odazove, smatra se da je odustalo od podnetog imovinskopravnog zahteva.

Član 462
Razmatranje predloga za realizaciju imovinsko pravnog zahteva

1. Sud koji vodi postupak će saslušati okrivljeno lice o činjenicama u vezi sa imovinskopravnim zahtevom i proveriti okolnosti koje su od važnosti za njegovo utvrđivanje. Sud je dužan da prikupi dokaze za odlučivanje o zahtevu i pre nego što je on podnet.

2. Ako bi se prikupljanjem dokaza i proverom okolnosti o imovinskopravnom zahtevu znatno odugovlačio postupak, sud će se ograničiti na prikupljanje onih podataka čije utvrđivanje kasnije ne bi bilo moguće ili bi bilo znatno otežano.

Član 463
Odluka na ostvarivanje imovinskopravnog zahteva

1. O imovinskopravnom zahtevu odlučuje sud.

2. U presudi kojom sud okrivljeno lice oglašava krivim, sud će oštećenom licu dosuditi imovinskopravni zahtev u celini ili delimično, a za višak uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za delimično presuđenje, sud će oštećeno lice uputiti da imovinskopravni zahtev u celini može da ostvaruje u parničnom postupku.

3. Kad sud donese presudu kojom se okrivljeno lice oslobađa od optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rešenjem obustavi krivični postupak, uputiće oštećeno lice da imovinskopravni zahtev može ostvarivati u parničnom postupku. Kad se sud oglasi nenadležnim za krivični postupak, uputiće oštećeno lice da imovinskopravni zahtev može podneti u krivičnom postupku koji će otpočeti ili biti nastavljen pred nadležnim sudom.

Član 464.
Povraćaj stvari

Ako se imovinskopravni zahtev odnosi na povraćaj stvari, a sud ustanovi da stvar pripada oštećenom licu i da se nalazi kod okrivljenog lica ili kod nekog od učesnika u krivičnom delu ili kod lica kome su je oni dali na čuvanje, odrediće u presudi da se stvar preda oštećenom licu.

Član 465
Poništaj pravnog posla

Ako se imovinskopravni zahtev odnosi na poništaj određenog pravnog posla, a sud nađe da je zahtev osnovan, izreći će u presudi potpun ili delimični poništaj tog pravnog posla, s posledicama koje iz toga proističu, ne dirajući u prava trećih lica.

Član 466
Promena konačne presude u vezi sa imovinsko-pravnim zahtevom

1. Pravosnažnu presudu kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu sud koji vodi krivični postupak može izmeniti samo povodom ponavljanja krivičnog postupka i zahteva za zaštitu zakonitosti.

2. U svim ostalim slučajevima, osuđeno lice, odnosno njegovi ili njeni naslednici mogu samo u parničnom postupku zahtevati da se pravosnažna presuda krivičnog suda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu izmeni i to ako postoje uslovi za preispitivanje po odredbama zakona koji uređuju parnični postupak.

Član 467
Privremene mere obezbeđenja imovinskopravnog zahteva

1. Na predlog ovlašćenih lica shodno članu 459. ovog zakonika, mogu se u krivičnom postupku po odredbama koji uređuju postupak izvršenja odrediti privremene mere obezbeđenja imovinskopravnog zahteva nastalog usled izvršenja krivičnog dela.

2. Rešenje iz stava 1. ovog člana donosi u prethodnom postupku sudija za prethodni postupak. Posle podizanja optužnice rešenje u slučajevima van glavnog pretresa donosi sudija pojedinac ili predsednik veća, a na glavnom pretresu sudsko veće u punom sastavu.

3. Žalba protiv rešenja sudskog veća o privremenim merama obezbeđenja nije dozvoljena. U ostalim slučajevima o žalbi rešava tročlano vanpretresno veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Član 468

Povraćaj imovine oštećenoj strani

1. Ako se u zahtevu radi o stvarima koje nesumnjivo pripadaju oštećenom licu, a ne služe kao dokaz u krivičnom postupku, predaće se oštećenom licu i pre završetka postupka.

2. Ako se više oštećenih lica spore o svojini stvari, uputiće se na parnični postupak, a sud će u krivičnom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu meru obezbeđenja.

3. Stvari koje služe kao dokaz privremeno se sekvstriraju i po završetku postupka vraćaju se vlasniku odnosno vlasnici. Ako je ta stvar neodložno potrebna vlasniku odnosno vlasnici, ona može da bude vraćena i pre završetka postupka uz obavezu da je na zahtev ponovo donese.

Član 469

Mere za privremeno obezbeđenje imovinsko pravnog zahteva upućeno protiv trećih lica

1. Ako oštećeni ima zahtev prema trećem licu zbog toga što se kod njega odnosno nje nalaze stvari pribavljene izvršenim krivičnim delom, ili zbog toga što je stekao odnosno stekla materijalnu korist izvršenjem krivičnog dela, sud može na predlog ovlašćenih lica u krivičnom postupku po odredbama koje uređuju izvršni postupak odrediti privremene mere obezbeđenja zahteva protiv tog trećeg lica. Odredbe člana 467. stav 2. i 3. ovog zakonika primenjuju se i u ovom slučaju.

2. U presudi kojom je optuženo lice oglašeno krivim sud će ili da opozove mere iz stava 1. ovog člana, ako već ranije nisu opozvane, ili će uputiti oštećeno lice na građansku parnicu, pri čemu će ove mere biti opozvane ukoliko građanska parnica nije pokrenuta u roku koji odredi sud.

GLAVA XXVI

DONOŠENJE I KOMUNICIRANJE ODLUKA

Član 470

Vrsta i donošenje odluka

1. U krivičnoj proceduri odluke se donesu u obliku, presude, rešenja i naredbe.

2. Presudu može doneti jedino sud, rešenje može doneti državni tužioc dok naredbe mogu doneti i ostali javni organi koji učestvuju u krivičnoj proceduri.

3. Naredba se donosi i komunicira u skladu sa odredbama ovog Zakonika

Član 471

Procedura za donošenje odluka u sednici za savetovanje i glasanje od sudskog veća

1. Odluke veća donose se posle usmenog većanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nju glasala većina članova veća.

2. Predsednik veća rukovodi većanjem i glasanjem i glasa poslednji. Predsednik veća je dužan da se stara da sva pitanja budu svestrano i potpuno razmotrena.

3. Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa glasovi podele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne

većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se doneti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za okrivljenog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.

4. Članovi veća ne mogu da odbiju da glasaju o pitanjima koja postavi predsednik veća, ali član veća koji je glasao da optuženo lice bude oslobođeno ili da presuda bude opozvana a koji je ostao u manjini, nije dužan da glasa o kazni. Ako ona ili one ne glasa, smatraće se kao da je glasao za ono što je za okrivljeno lice najpovoljnije.

Član 472

Redosled razmatranja pitanja o kojima se glasa

1. Pri donošenju odluke prvo se glasa da li je sud nadležan, da li je potrebno dopuniti postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima.

2. Pri odlučivanju o glavnoj stvari, prvo će se glasati da li je optuženo lice učinilo krivično delo i da li je krivično odgovorno, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnim sankcijama ili merama obaveznog lečenja, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtevu i ostalim pitanjima o kojima treba doneti odluku.

3. Ako je isto lice optuženo za više krivičnih dela, glasaće se i o krivičnoj odgovornosti i kazni za svako od tih krivičnih dela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva krivična dela.

Član 473

Zatvorena sednica za savetovanje i glasanje

1. Većanje i glasanje obavljaju se na tajnom zasedanju.

2. U prostoriji u kojoj se obavlja većanje i glasanje mogu da budu prisutni samo članovi veća i zapisničar.

Član 474

Saopštavanje odluka

1. Ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, odluke se saopštavaju usmenim objavljivanjem licima koja za to imaju pravni interes, ako su prisutna, a dostavljanjem overenog prepisa, ako su odsutna.

2. Ako je odluka usmeno saopštena, to će se naznačiti u zapisniku ili na spisu, a lice kome je saopštenje dato potvrdiće to svojim potpisom. Ako to lice izjavi da se neće žaliti, overeni prepis usmeno saopštene odluke neće mu se dostaviti, ako ovim zakonikom nije drugačije određeno.

3. Prepisi odluka protiv kojih je dozvoljena žalba dostavljaju se sa poukom o pravu na žalbu.

GLAVA XXVII DOSTAVLJANJE SPISA

Član 475

Način dostave spisa

1. Pismena se dostavljaju po pravilu preko pošte. Dostavljanje može da se obavlja i preko nadležnog opštinskog organa, preko službenog lica organa koji je odluku doneo ili neposredno kod tog organa.

2. Poziv za glavni pretres ili druge pozive sud može i usmeno da saopšti licu koje se nalazi pred sudom, zajedno sa poukom o posledicama nedolaska. Poziv izvršen na ovaj način unosi se u zapisnik koji potpisuje pozvano lice, osim ako taj poziv nije zabeležen u zapisnik sa glavnog pretresa. Smatra se da je time izvršeno punovažno dostavljanje.

3. Sud ili tužilac može uputiti Policiju Kosova da dostavi pismena ako, nakon prvog pokušaja shodno stavu 1. ili 2. ovog člana. dostavljanje je neuspešno, nije jasno da li je dostavljanje bilo uspešno ili se čini da pozvano lice nije obavешteno. Sud takođe može uputiti Policiju Kosova da uruči poziv bez obzira na stav 1. ili 2. ovog člana ako veruje da lice verovatno neće ispoštovati dostavljanje shodno stavu 1. i 2. ovog člana.

Član 476 **Lično dostavljanje pismena**

Pismo koji prema ovom zakoniku mora lično da bude uručen predaje se neposredno licu kome je upućen. Ako lice kome pismo mora lično da bude uručeno ne bude nađeno tamo gde je trebalo da se izvrši dostavljanje, dostavljač saznaje kada i na kom mestu može da nađe to lice i ostavlja mu kod jednog od lica navedenih u članu 477. ovog zakonika pismo obavешtenje da primalac pismena bude određenog dana i sata u svom stanu ili na svom radnom mestu da bi primio pismo. Ako i posle ovoga ne nađe lice kojem je trebalo da se izvrši dostavljanje, dostavljač postupa prema odredbi člana 477. stava 1. ovog zakonika i smatra se da je time dostavljanje izvršeno.

Član 477 **Druge mogućnosti ličnog dostavljanja**

1. Pismo za koje ovaj zakonik ne propisuje dostavljanje neposrednom predajom licu takođe se uručuju lično, ali ako se primalac ne zatekne kod kuće ili na poslu, takvo pismo se može predati punoletnom licu članu njegovog domaćinstva, koje je dužno da ga primi. Ako se član porodičnog domaćinstva tu ne zatekne, pismo će se predati portiru ili susedu ako oni na to pristanu. Ako se dostavljanje vrši na radnom mestu lica, a to se lice tu ne zatekne, pismo se može predati licu ovlašćenom za prijem pošte koje je dužno da primi pismo ili licu koje je tamo zaposleno, ako ono pristane da primi pismo.

2. Ako pismo se ne može uručiti licima iz stava 1. ovog člana, primaocu se ostavlja obavешtenje u kome je naznačeno u kojoj pošti i u kom roku može da preuzme pismo. Pismo koje nije preuzeto u predviđenom roku biće vraćeno.

3. Ako se utvrdi da je lice kome pismo treba da se dostavi odsutno, a da zbog toga lica iz stava 1. ovog člana ne mogu da mu uruče pismo na vreme, pismo će se vratiti sa naznakom mesta gde se odsutno lice nalazi.

Član 478 **Spisi koje lično treba dostaviti**

1. Okrivljenom licu se lično uručuje poziv za prvo ispitivanje u prethodnom postupku i za glavni pretres.

2. Okrivljenom licu koje nema branioca lično se uručuje optužnica, presuda i druge odluke u kojima propisani rok za podnošenje žalbe počinje da teče danom uručivanja, uključujući žalbu suprotne strane na koju se čeka odgovor. Na zahtev okrivljenog lica, presuda i druge odluke uručuju se licu koje on odredi.

3. Ako okrivljenom licu koje nema branioca treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena kazna zatvora, a dostavljanje presude se ne može izvršiti na adresu o kojoj je okrivljeni obavestio sud, postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti dok okrivljeno lice ne obavesti sud o novoj adresi. Postavljenom braniocu će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisima, posle čega će se presuda dostaviti postavljenom braniocu, a postupak nastaviti. U slučaju da je reč o drugoj odluci čijim danom uručivanja počinje računanje propisanog rok za podnošenje žalbe ili je reč o žalbi suprotne strane na koju se čeka odgovor, a dostavljač nije u stanju da sazna novu adresu okrivljenog lica, odluka odnosno žalba istaći će se na oglasnoj tabli suda i po proteku roka od (8) osam dana od dana isticanja smatra se da je dostavljanje izvršeno.

4. Ako okrivljeno lice ima branioca, pismena iz stava 2. ovog člana uručiće se braniocu i okrivljenom licu u skladu sa odredbama člana 477. ovog zakonika. U tom slučaju, propisani rok za izjavljivanje pravnog leka, odnosno odgovora na žalbu počinje da teče od dana uručivanja pismena okrivljenom

licu. Ako se odluka odnosno žalba ne može uručiti okrivljenom licu zato što je njegova odnosno njena adresa nepoznata, odluka, odnosno žalba će se istaći na oglasnoj tabli suda i po proteku roka od osam (8) dana od dana isticanja smatra se da je dostavljeno izvršeno.

5. Ako se pismena uručuje braniocu okrivljenog lica, a okrivljeno lice ima više branilaca, dovoljno je da se ono dostavi jednom od njih.

Član 479 **Procedura dostave**

1. Primalac i dostavljač potpisuju potvrdu o izvršenom dostavljanju – dostavnicu ili povratnicu. čime potvrđuju da je dostavljanje izvršeno. Primalac će na potvrdi lično naznačiti dan prijema.

2. Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan prijema i staviti napomenu zašto je potpisao primaoca.

3. Ako primalac odbije da potpiše potvrdu, dostavljač će to zabeležiti na potvrdi i naznačiti dan predaje i time je dostavljanje validan.

Član 480 **Odbijanje dostave**

Ako primalac ili punoletni član njegovog odnosno njenog domaćinstva odbije da primi pismeno, dostavljač će zabeležiti na dostavnici dan, čas i razlog odbijanja prijema, a pismeno će se ostaviti u stanu primaoca ili gde je ono zaposleno i time je dostavljanje izvršeno.

Član 481 **Dostava spisa u posebnim okolnostima**

1. Policijskim službenicima, pripadnicima straže u ustanovama u kojima su smeštena lica lišena slobode i zaposlenima u kopnenom i vazduhoplovnom saobraćaju (kopneni, morski i vazdušni transport) uručivanje poziva vrši se preko njihove komande, odnosno neposrednog starešine, a prema potrebi, na isti način mogu im se dostaviti i druga pismena.

2. Licima lišenim slobode dostavljanje poziva se vrši preko suda ili preko ustanove u kojoj su smeštena.

3. Licima koja uživaju pravo imuniteta na Kosovu, osim ako međunarodni ugovori drugačije određuju, pozivi se dostavljaju u skladu sa odredbama ove glave. U prostorijama međunarodnih organizacija koje su zaštićene međunarodnim pravom ili ugovorom ne može se vršiti lično uručivanje poziva.

Član 482 **Dostavljanje državnom tužiocu**

1. Državnom tužiocu se odluke i druga pismena dostavljaju predajom pisarnici nadležnog državnog tužilaštva.

2. Kada se dostavljaju odluke ili druga pismena od čijeg dostavljanja teče rok, kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici nadležnog državnog tužilaštva.

3. Sud će državnom tužiocu, na njegov odnosno njen zahtev, dostaviti krivični spis radi razmatranja. Ako je u toku rok za izjavu redovnog pravnog leka, ili ako to zahtevaju drugi interesi postupka, sud može odrediti u kom roku državni tužilac treba da vrati spise.

Član 483 **Upućivanje na parnični postupak**

U slučajevima koji nisu posebno propisani ovim zakonikom, dostavljanje se vrši prema odredbama koje važe za građanski parnični postupak.

Član 484
Dostava spisa preko ostalih učesnika u proceduri

1. Ako organ postupka smatra da će dostavljanje biti izvršeno, učesniku u postupku se do završetka glavnog pretresa mogu dostavljati pismena preko drugog učesnika u postupku koji pristane da ih preda. Okrivljenom licu se na ovaj način ne može izvršiti dostavljanje.
2. Ako organ postupka smatra da će obaveštenje biti primljeno, lica iz stava 1. ovog člana ako postoji opasnost od odlaganja mogu se obavestiti sredstvima telekomunikacije o pozivu za glavni pretres ili drugom pozivu ili o odluci o odlaganju glavnog pretresa ili drugih radnji.
3. O dostavljanju ili obaveštenju izvršenom u skladu sa stavom 1. i 2. ovog člana će se sastaviti službena beleška na zapisnik.
4. Ako je dostavljanje ili obaveštenje blagovremeno izvršeno u skladu sa odredbama ovog člana, posledice predviđene za propuštanje nastupaju samo ako je lice iz stava 1. i 2. ovog člana bilo upozoreno na njih.

GLAVA XXVIII
IZVRŠENJE ODLUKA

Član 485
Konačni oblik i izvršenost odluke

1. Presuda postaje pravosnažna kada se više ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dozvoljena.
2. Pravosnažna presuda postaje izvršna od dana dostavljanja, ako za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije izjavljena žalba ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od izjavljene žalbe.
3. Ako sud koji je doneo presudu u prvom stepenu nije nadležan za njeno izvršenje, dostaviće overeni prepis presude sa potvrdom o izvršnosti organu koji je nadležan za izvršenje.
4. Odredbe koje se primenjuju na izvršavanje krivičnih sankcija biće iznete u posebnom zakonodavnom aktu.

Član 486
Izvršenje novčane kazne

Ako novčana izričena kazna ovim zakonikom ne može ni prinudno da se naplati, sud će izvršava primenom člana 46. Krivičnog zakonika.

Član 487
Izvršenje presude u vezi troškova krivične procedure, konfiskaciju imovinske koristi i imovinsko pravnog zahteva

1. Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, sekvstriranja imovinske koristi i imovinskopravnih zahteva vrši nadležni sud u skladu sa odredbama koje se primenjuju za prinudni postupak.
2. Troškovi krivičnog postupka prinudno se naplaćuju u korist budžeta, po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz budžetskih sredstava suda.
3. Ako je u presudi izrečena sporedna kazna sekvstriranja predmeta, takvi predmeti će automatski postati državna imovina. Overen prepis presude se neodložno dostavlja Agenciji za upravljanje zaplenjenom i oduzetom imovinom koja može da predmet proda ili preda na korišćenje Vladi. Novac dobijen prodajom predmeta uplaćuje se u budžet.

4. Odredbe stava 3. ovog člana shodno će se primeniti i kad se donese odluka o sekvestriranju predmeta na osnovu glave XVIII, drugi deo ovog zakonika.

5. Pravosnažna odluka o sekvestriranju predmeta može se, osim u slučaju ponavljanja krivičnog postupka ili odlučivanja po zahtevu za zaštitu zakonitosti, izmeniti u parničnom postupku ako se pojavi spor o svojini sekvestriranih predmeta.

Član 488 **Izvršenje rešenja i naredbe**

1. Ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, rešenje je izvršno kada postane pravosnažno. Naredbe je izvršna odmah po donošenju, osim ako organ koji je naredbu izdao ne odredi drugačije.

2. Pravosnažnost rešenja nastupa kada se ono ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dozvoljena.

3. Rešenja i naredbe, ako nije drugačije određeno, izvršavaju organi koji su te odluke doneli. Ako je sud rešenjem doneo odluku koja se tiče troškova krivičnog postupka, naplata tih troškova vrši se u skladu sa odredbama člana 487. stava 1. i 2. ovog zakonika.

Član 489 **Dvoumljenja o izvršenju rešenja i ispravke**

1. Ako se pojavi sumnja o dozvoljenosti izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne, ili ako u pravosnažnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne, ili uračunavanje nije pravilno izvršeno, o tome će odlučiti posebnim rešenjem predsednik veća koji je sudio u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja, osim ako sud nije drugačije odredio.

2. Ako se u toku izvršenja pojavi sumnja u pogledu tumačenja sudske odluke, o tome odlučuje sud koji je doneo pravosnažnu odluku.

Član 490 **Izdavanje overene kopije rešenja u vezi imovinsko pravnog zahteva**

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu postala pravosnažna, oštećeno lice može zahtevati od suda koji je odlučio u prvom stepenu da mu izda overeni prepis odluke, sa naznačenjem da je odluka izvršna.

Član 491 **Vođenje evidencije o osuđenim licima**

Kaznenu evidenciju i evidenciju osuđenih lica vodi nadležni javni pravosudni organ. Način vođenja kaznene evidencije biće uređen u **podzakonski akt**.

GLAVA XXIX **OSTALE ODREDBE**

Član 492 **Imunitet prema međunarodnim pravom**

1. Za isključivanje krivičnog gonjenja stranih lica, koji imaju imunitet, sprovode se pravila međunarodnog prava.

2. U slučaju sumnje dali lice ima imunitet, na osnovu stava 1 ovog člana, organ koji odvija proceduru obraća se za objašnjenja Ministarstvu inostranih poslova.

**ČETVRTI DEO
POSEBNI POSTUPCI**

**GLAVA XXX
POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA**

**Član 493
Zahtev za izdavanje kaznenog naloga**

1. Za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do tri (3) godine ili novčana kazna, a za koja državni tužilac sazna na osnovu verodostojne krivične prijave, može u optužnom predlogu da zatraži da sud izda kazneni nalog kojim se optuženom licu izriče određena kazna bez održavanja glavnog pretresa.

2. Državni tužilac može zatražiti određivanje jedne ili više od sledećih mera: novčana kazna, zabrana upravljanja motornim vozilom, naredbu objavljivanja presude u medijima, zaplena predmeta, sudska opomena ili zaplena materijalne koristi stečene izvršenjem krivičnog dela.

**Član 494
Odbacivanje zahteva za kazneni nalog**

1. Sudija pojedinac će odbaciti zahtev za izdavanje rešenja o kaznenom nalogu ako je reč o krivičnom delu za koje se takav zahtev ne može podneti ili ako državni tužilac zatraži izricanje kazne koja prema zakonu nije dopuštena. O žalbi državnog tužioca na rešenje o odbacivanju zahteva odlučuje vanpretresno veće u propisanom roku od četrdeset i osam (48) časova.

2. Ako sudija pojedinac smatra da podaci u optužnom predlogu ne pružaju dovoljno osnova za izdavanje kaznenog naloga ili da se prema tim podacima može očekivati izricanje neke druge kazne ili mere, a ne one koju je zatražio državni tužilac, po prijemu optužnice zakazaće glavni pretres.

**Član 495
Izdanje presude o kaznenim nalogu**

1. Ako se sa zahtevom složi, sudija pojedinac će presudom izdati kazneni nalog.

2. U kaznenim nalogu će se navesti samo da se prihvata zahtev državnog tužioca i da se optuženiku, čiji lični podaci moraju biti jasno određeni, izriče kazna ili mera iz zahteva. Izreka presude o kaznenom nalogu obuhvata potrebne podatke iz člana 365. stava 1. ovoga zakonika, uključujući i odluku o imovinskopravnom zahtevu, ako je predlog za njegovo ostvarivanje bio postavljen. U obrazloženju će se samo navesti dokazi koji opravdavaju izdavanje kaznenog naloga.

3. Kazneni nalog sadržava pouku okrivljenom u smislu odredbe člana 496. stava 2. ovog zakonika te da će po proteku roka za prigovor, ako prigovor ne bude podnesen, kazneni nalog će postati pravosnažan i izrečena kazna protiv okrivljenog lica će se izvršiti.

**Član 496
Dostavljanje presude za kazneni nalog i njegovo suprotstavljanje**

1. Kazneni nalog se dostavlja okrivljenom licu i njegovom odnosno njenom braniocu, ako ga ima, i državnom tužiocu.

2. Okrivljeno lice ili njegov odnosno njen branilac može u roku od osam (8) dana po prijemu podneti prigovor protiv kaznenog naloga u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik kod suda. Prigovor ne mora biti obrazložen, u njemu se mogu predložiti dokazi u korist obrane. Optuženo lice se može odreći prava na prigovor, ali od podnesenog prigovora nakon zakazanog glavnog pretresa ne može odustati. Plaćanje novčane kazne pre isteka roka za prigovor ne smatra se odricanjem od prava na prigovor.

3. Okrivljeno lice, koje iz opravdanih razloga propusti rok za podnošenje prigovora, predsednik veća dopustiće povraćaj u pređašnje stanje. Na odlučivanje o molbi za povraćaj u pređašnje stanje primenjuju se odredbe čl. 447. i 448. ovoga zakonika.

4. Ako sudija pojedinac ne odbaci prigovor kao neblagovremeni ili podnesen od neovlašćenog lica, zakazaće glavni pretres o optužnom predlogu državnog tužioca.

5. Veće od tri (3) sudija odlučuju o žalbi protiv rešenja o odbacivanju prigovora protiv kaznenog naloga po utvrđenom roku shodno članu 494 stav 1.

Član 497

Sudija pojedinac nije vezan za zahtev za kazneni zahtev

Pri donošenju presude povodom prigovora, sudija pojedinac nije vezan na zahtev državnog tužioca iz čl. 493. stava 2. ovog zakonika niti zabranama iz člana 395. ovog zakonika.

GLAVA XXXI IZRICANJE SUDSKE OPOMENE

Član 498

Sudska opomena

1. Sudska opomena donosi se presudom.

2. Ukoliko u ovoj glavi nije drugačije predviđeno, odredbe ovog zakonika koje se odnose na presudu kojom se okrivljeno lice oglašava krivim primenjuju se *mutatis mutandis* na presudu o sudskoj opomeni.

Član 499

Objavljivanje i sadržaj obrazloženja presude za sudsku primedbu

1. Presuda kojom se izriče sudska opomena objavljuje se odmah po završetku glavnog pretresa sa bitnim razlozima za njeno izricanje.

2. Izreka presude o sudskoj opomeni, navodi lične podatke optuženog lica, naznaka da se optuženom licu izriče sudska opomena za delo navedeno u optužnici i zakonski naziv krivičnog dela. Izreka presude o sudskoj opomeni sadrži i potrebne podatke iz člana 365. stava 1. podstava 1. 4. i 1.6. ovog zakonika.

3. U obrazloženju presude, sud će navesti kojim se razlozima rukovodio pri donošenju sudske opomene.

Član 500

Razlozi za žalbu protiv presude na sudsku primedbu

1. Presuda o sudskoj opomeni može se pobijati zbog razloga navedenih u članu 383. stava 1. podstava 1.1., 1.2. i 1.3. ovog zakonika, kao i zbog nepostojanja okolnosti koje opravdavaju donošenje sudske opomene.

2. Ako presuda o sudskoj opomeni sadrži odluku o meri obaveznog rehabilitacionog lečenja, sekvestriranju imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog dela, o troškovima krivičnog postupka ili o imovinskopravnom zahtevu, takva presuda može se pobijati na osnovu toga što sud nije pravilno primenio meru obaveznog rehabilitacionog lečenja, sekvestriranja imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog dela ili zato što je odluku o troškovima krivičnog postupka ili imovinskopravnom zahtevu doneo protivno zakonskim odredbama.

Član 501
Zabrana prekoračenja sudskih ovlašćenja predviđenih zakonom

Kršenje krivičnog zakona u slučaju izricanja sudske opomene, pored kršenja zakona navedeno u članu 385. ovog zakonika, postoji i kad sud prekorači ovlašćenja određene zakonom u vezi sa sudskom opomenom, merom o obaveznom rehabilitacionom lečenju ili sekvestriranjem imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog dela.

Član 502
Dejstvo žalbe

1. Ako je žalbu na presudu o sudskoj opomeni izjavio tužilac na štetu optuženog lica, drugostepeni sud može da donese presudu kojom optuženo lice oglašava krivim i osuđuje na kaznu, ili presudu kojom izriče alternativnu kaznu ako ustanovi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio materijalne činjenice, ali da pravilna primena zakona zahteva da kazna bude izrečena.

2. Povodom bilo koje žalbe na presudu o sudskoj opomeni, drugostepeni sud može da donese presudu kojom odbacuje optužni predlog ili kojom optuženo lice oslobađa optužbe, ako utvrdi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio materijalne činjenice, ali da pravilna primena zakona nalaže donošenje jedne od gornjih presuda.

3. Kad postoje uslovi iz člana 401. ovog zakonika, drugostepeni sud donosi rešenje kojim žalbu odbija kao neosnovanu i potvrđuje presudu osnovnog suda o sudskoj opomeni.

POGLAVLJE XXXII

POSTUPAK PROTIV LICA KOJA SU IZVRŠILA KRIVIČNO DELO POD DEJSTVOM ALKOHOLA I ZAVISNOSTI OD UPOTREBE OPOJNIH DROGA

Član 503
Izricanje mere za prinudni tretman rehabilitacije

1. Sud može osuđujućom presudom da izrekne meru obaveznog rehabilitacionog lečenja izvršilaca krivičnih dela koji su zavisni od upotrebe alkohola ili opojnih droga, izvršiocu koji je izvršio krivično delo pod uticajem alkohola ili opojnih droga, u skladu sa čl. 58.i 90. Krivičnog zakonika.

2. Meru iz stava 1. ovog člana sud može izreći nezavisno od sankcije koju je izrekao optuženom licu i ona će se izvršiti bez obzira da li je okrivljeno lice na slobodi ili na odsluženju kazne zatvora.

3. Sud odlučuje o primeni mere iz stava 1. ovog člana posle dobijanja stručnog mišljenja i saslušavanja državnog tužioca i odbrane. Stručno mišljenje treba da objasni mogućnosti za lečenje okrivljenog lica.

4. Vreme koje osuđeno lice provede u zdravstvenoj ustanovi usled mere obaveznog rehabilitacionog lečenja uračunava se u kaznu zatvora.

Član 504
Sudsko nadgledanje mere obaveznog rehabilitacionog lečenja

1. Sud koji donese meru obaveznog rehabilitacionog lečenja u zdravstvenoj ustanovi, po službenoj dužnosti ili na predlog zdravstvene institucije i na osnovu mišljenja psihijataru, donosi sve buduće odluke u vezi sa trajanjem ili izmenama mere iz člana 90. Krivičnog zakonika.

2. Odluke iz prethodnog stava donosi tročlano veće posle saslušanja. Obaveštenje o saslušanju šalje se državnom tužiocu i braniocu. Pre donošenja odluke, sud saslušava mišljenje veštaka i izvršioca dela, ako njegovo zdravstveno stanje to dozvoljava.

3. U postupku ponovnog razmatranja trajanja ili promene mere obaveznog rehabilitacionog lečenja, izvršilac mora da ima branioca.

4. Svaka dva (2) meseca, sud u skladu sa stavom 2. ovog člana po službenoj dužnosti odlučuje da li još uvek postoje uslovi za primenu mere obaveznog rehabilitacionog lečenja u zdravstvenoj ustanovi. Veštak koji radi u zdravstvenoj ustanovi u kojoj se izvršilac nalazi na obaveznom rehabilitacionom lečenju obavlja stručnu analizu i podnosi svoj nalaz u pisanom obliku, a ako je potrebno, daje iskaz na sudu.

5. Sud obustavlja primenu mere iz stava 1. ovog člana ako lečenje ili rehabilitacija nisu više potrebni, ili ako je istekao propisani vremenski period iz člana 90. Krivičnog zakonika.

Član 505

Uskladjeno sprovođenje ostalih odredaba ovoga zakonika

Osim ako nije drugačije predviđeno ovom glavom, druge odredbe ovog zakonika primenjuju se *mutatis mutandis* na lica koja su izvršila krivično delo pod uticajem zavisnosti od alkohola ili zavisnosti od opojnih droga.

GLAVA XXXIII

KRIVIČNI POSTUPAK KOJI UKLJUČUJE IZVRŠIOCE KOD KOJIH JE NASTUPILA DUŠEVNA POREMEĆNOST

Član 506

Definicije

Za potrebe ove glave:

1. "duševna poremećenost" označava bilo koju onesposobljenost ili poremećenost uma ili mozga, bilo trajno ili privremeno, koje dovodi do umanjjenja ili poremećaja duševnog funkcionisanja;
2. "neuračunljivost" ima značenje utvrđeno u stavu 1. člana 18. Krivičnog zakonika;
3. "smanjena uračunljivost" ima značenje utvrđeno u stavu 2. člana 18. Krivičnog zakonika; i
4. "mera obaveznog psihijatrijskog lečenja" predstavlja meru obaveznog psihijatrijskog lečenja i stavljanja pod nadzor u zdravstvenoj instituciji ili meru obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi.

Član 507

Mere obaveznog lečenja shodno Krivičnom zakoniku

Izvršilac sa duševnim poremećajem ili lice koje se tretira kao takvo ima na raspolaganju prava i mere obaveznog lečenja shodno glavi V Krivičnog zakonika.

Član 508

Sprovođenje psihijatrijskog pregleda

1. U bilo koje vreme u toku postupka, uključujući glavni pretres, ako postoji sumnja da je okrivljeno lice bilo u stanju neuračunljivosti ili smanjene uračunljivosti u vreme izvršenja krivičnog dela ili da je on ili ona duševno bolestan/a, sud može, po službenoj dužnosti ili na predlog državnog tužioca ili branioca, da naimenuje veštaka shodno članu 146. Ovog zakonika koji sprovodi psihijatrijski pregled okrivljenog lica u cilju utvrđivanja:

- 1.1. da li je u vreme izvršenja krivičnog dela okrivljeno lice bilo u stanju neuračunljivosti ili smanjene uračunljivosti; ili
- 1.2. da li okrivljeno lice može da prati postupak.

2. Naredba navodi vreme do kojeg psihijatrijski pregled mora da bude završen, a koje ne može da bude duže od dve (2) nedelje od dana donošenja naredbe. Ako okrivljeno lice još nema branioca, sud izdaje nalog kojim naimenuje branioca o javnom trošku.

3. Branilac može da prisustvuje psihijatrijskom pregledu koje se sprovodi u cilju utvrđivanja da li je okrivljeni u stanju da prati postupak, osim ako veštak odluči da bi takvo prisustvo ometalo pravilnu procenu okrivljenog lica.

4. Ako veštak utvrdi da psihijatrijski pregled okrivljenog lica zahteva posmatranje u zdravstvenoj ustanovi ili ako okrivljeno lice odbije da se povinuje psihijatrijskom pregledu, veštak podnosi sudu obrazloženi zahtev za donošenje rešenja o smeštanju u zdravstvenu ustanovu. Sud može, pošto čuje mišljenje državnog tužioca i branioca, da donese rešenje o zadržavanju okrivljenog lica pod nadzorom u zdravstvenu ustanovu u trajanju do dve (2) nedelje. Žalba na ovo rešenje ne zadržava njegovo izvršenje.

5. Ako veštak utvrdi da pregled okrivljenog lica shodno stavu 1. ovog člana, ili posmatranje u zdravstvenoj ustanovi shodno stavu 4. ovog člana, zahteva više vremena, on/ona mora da podnese sudu obrazložen zahtev za produženje. Sud može da naredi produženje u trajanju do dve (2) nedelje.

6. Ako je posmatranje u zdravstvenoj ustanovi shodno stavu 4. ovog člana izrečeno licu koje se već nalazi u sudskom pritvoru, vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi se uračunava u sudski pritvor.

7. U slučaju kada je psihijatrijski pregled naređen shodno stavu 1, podstav 1.1. ovog člana, veštak mora u mišljenju da navede sledeće elemente: prirodu, vrstu, stepen i trajanje duševnog oboljenja okrivljenog lica; vrstu uticaja koje je ovo duševno oboljenje imalo i još uvek ima na shvatanje i postupke okrivljenog, i da li je i u kom stepenu ovo duševno oboljenje postojalo u vreme kad je izvršeno krivično delo.

8. U slučaju psihijatrijskog pregleda naređenog shodno stavu 1, podstavu 1.2. ovog člana, veštak mora u mišljenju da navede sledeće elemente: prirodu, vrstu, stepen i trajanje duševnog oboljenja okrivljenog lica i vrstu uticaja koji je ovo duševno oboljenje ima na shvatanje i postupke okrivljenog lica, posebno na njegovu ili njenu sposobnost da se brani, da se konsultuje sa drugima uključujući branioca i da razume optužbu.

Član 509 **Sudski pritvor lica sa duševnim oboljenjem**

1. Pored slučajeva iz člana 187 ovog zakonika. kad može da bude određen sudski pritvor, sud može da odredi sudski pritvor licu:

1.1. ako postoji osnovana sumnja da je to lice izvršilo krivično delo;

1.2. ako je, prema psihijatrijskom pregledu naređenom shodno članu 508. lice bilo u stanju neuračunljivosti ili smanjene uračunljivosti u vreme izvršenja krivičnog dela; i

1.3. ako je lice trenutno duševno obolelo, zbog čega postoji osnov za verovanje da će on/ona da ugrozi život ili zdravlje drugog lica.

2. Sudski pritvor shodno stavu 1. ovog člana može da bude određen samo ako je državni tužilac podneo predlog iz člana 512. ovog zakonika Sudski pritvor se izdržava u zdravstvenoj ustanovi i može da traje dokle god je okrivljeno lice opasno, ali ne može da prekorači propisani rok sudskog pritvora iz člana 190. ovog zakonika.

3. Ako je okrivljeni već u sudskom pritvoru, a naknadno je utvrđeno da je bio u stanju neuračunljivosti u vreme izvršenja krivičnog dela, sud nalaže okrivljenom da sudski pritvor izdržava u zdravstvenoj instituciji ukoliko je on/ona trenutno neuračunljiv.

4. Sud donosi rešenje shodno stavu 1. ili 3. ovog člana samo pošto čuje mišljenje javnog tužioca, branioca i okrivljenog, ako njegovo/njeno stanje to dozvoljava, i pošto razmotri mišljenje veštaka.

Takvo rešenje uručuje se državnom tužiocu, okrivljenom licu i njegovom odnosno njenom braniocu, zdravstvenoj ustanovi i pritvorskoj ustanovi. Žalba ne zadržava izvršenje naloga.

5. O merama osiguravanja javne bezbednosti i sigurnosti i bezbednosti i sigurnosti okrivljenog lica odlučuje medicinska institucija posle konsultacija sa organima nadležnim za pritvor, uzimajući u obzir i bezbednosne i terapijske potrebe.

6. Odredbe shodno ovom zakoniku koje se odnose na sudski pritvor primenjuju se uz odgovarajuća prilagođavanja na sudski pritvor koji se izdržava u zdravstvenoj ustanovi.

Član 510

Rešenje o sposobnosti praćenja pretresa

1. Sud donosi rešenje o sposobnosti okrivljenog da prati suđenje pošto razmotri mišljenje veštaka donetog shodno članu 508. ovog zakonika i čuje mišljenje državnog tužioca, branioca i okrivljenog lica.

2. Sud donosi rešenje da okrivljeno lice nije u stanju da prati suđenje ako je ono trenutno duševno obolelo i zbog tog duševnog oboljenja nije u stanju da se brani, konsultuje sa braniocem ili da razume postupak.

3. Na rešenje o sposobnosti okrivljenog lica da prati suđenje može da bude uložena žalba.

Član 511

Obustavljanje ili suspenzija postupka zbog rešenja o nesposobnosti praćenja pretresa

1. Ako sud odluči da je okrivljeno lice nesposobno da prati suđenje u toku postupka zbog trajnog duševnog oboljenja, donosi odluku o obustavljanju postupka.

2. Ako sud odluči da je okrivljeno lice nesposobno da prati suđenje u toku postupka usled privremenog duševnog oboljenja nastalog nakon izvršenja krivičnog dela, istraga biva suspendovana ili suđenje biva prekinuto, u skladu sa ovim zakonikom.

3. Ako je postupak obustavljen shodno stavu 1. ovog člana, postupak biva ponovo pokrenut na zahtev ovlašćenog tužioca čim razlozi za donošenje ovog rešenja prestanu da postoje.

4. Ako sud odluči da je okrivljeni nesposoban da prati pretres shodno ovom članu, može da zahteva pokretanje postupka za njegovo/njeno smeštanje u zdravstvenu instituciju shodno važećem Zakonu o vanparničnom postupku. U tom slučaju, sud može da odluči da okrivljeni bude pritvoren u zdravstvenoj instituciji najduže etrdeset i osam (48) časova do pokretanja postupka za smeštanje u zdravstvenu instituciju prema važećem Zakonu o vanparničnom postupku, ako usled duševnog oboljenja lica, postoji osnov za verovanje da on/ona predstavlja pretnju po život ili zdravlje drugog lica.

Član 512

Predlog tužioca za primenu mere obaveznog psihijatrijskog lečenja

1. Pre otvaranja glavnog postupka, javni tužilac podnosi predlog da sud izrekne meru obaveznog psihijatrijskog lečenja okrivljenom licu ako je ono izvršilo krivično delo u stanju neuračunljivosti, a postoji osnov za izricanje ovakve mere, kako je predviđeno u članovima 88. i 89. Krivičnog zakonika.

2. U toku glavnog pretresa, državni tužilac dopunjuje optužnicu i podnosi predlog da sud izrekne meru obaveznog psihijatrijskog lečenja, ako dokazi izneti na glavnom pretresu ukazuju da je okrivljeno lice izvršilo krivično delo u stanju neuračunljivosti, i ako postoji osnov za izricanje ovakve mere, kako je predviđeno u članovima 88. i 89. Krivičnog zakonika

3. Ukoliko je podnet predlog iz stava 1. ili 2. ovog člana okrivljeno lice mora da ima branioca.

Član 513
Vođenje postupka za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja

1. Mera obaveznog psihijatrijskog lečenja se određuje posle održanog glavnog pretresa na sudu koji je nadležan da presuđuje o predmetu u prvom stepenu.
2. Pored lica koja moraju da budu pozvana na glavni pretres, pozivaju se i veštaci i psihijatri iz zdravstvene institucije kojoj je povereno obavljanje psihijatrijskog ispitivanja uračunljivosti okrivljenog. O glavnom pretresu moraju da budu obavešteni bračni drug okrivljenog i njegovi/njeni roditelji ili staratelj.
3. Odluka o izricanju mere obaveznog psihijatrijskog lečenja mora da bude doneta na osnovu ispitivanja pozvanih lica i nalaza i mišljenja veštaka. Pri odlučivanju o meri koja treba da bude izrečena, sud nije obavezan predlogom državnog tužioca.

Član 514
Odluke suda

1. Sud donosi rešenje kojim obustavlja postupak za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja ako ne postoji osnov za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja predviđen u članovima 88. i 89. Krivičnog zakonika.
2. Sud donosi presudu kojom oslobađa okrivljenog ako je okrivljeni bio neuračunljiv u vreme izvršenja krivičnog dela, a državni tužilac ne podnese predlog za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja, shodno članu 512. Krivičnog zakonika.
3. Sud donosi rešenje kojim izriče meru obaveznog psihijatrijskog lečenja ako postoji osnov za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja predviđen u članovima 88. i 89. Krivičnog zakonika, a državni tužilac podnese predlog za izricanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja, shodno članu 512. ovog zakonika. Rešenje mora da sadrži:
 - 3.1. opis dela za koje je utvrđeno da ga je okrivljeni izvršio, pravnu definiciju dela i primenjene odredbe krivičnog zakona;
 - 3.2. utvrđivanje da je okrivljeni izvršio delo u stanju mentalne neuračunljivosti; i
 - 3.3. meru obaveznog psihijatrijskog lečenja izrečenu okrivljenom.
4. Sva lica koja imaju pravo da se žale na presudu osim oštećenog lica imaju pravo da podnesu žalbu na odluku suda u roku od osam (8) dana od prijema odluke.
5. U slučajevima kada je sud odlučio da obustavi postupak shodno stavu 1. ovog člana, jer je zaključio da je okrivljeni bio mentalno neuračunljiv u vreme izvršenja krivičnog dela, državni tužilac može da se odrekne prava da se žali na ovo rešenje i može odmah da podigne optužnicu. Optužnica mora da bude podignuta u roku od osam (8) dana od odricanja od prava na žalbu.
6. U slučajevima iz stava 5. ovog člana glavni pretres biva ponovo pokrenut pred istim sudskim većem, a postupak biva nastavljen na osnovu nove optužnice pod sledećim uslovima:
 - 6.1. sud može da prekine glavni pretres zbog pripreme odbrane; i ovog
 - 6.2. dokazi izneti ranije ne iznose se ponovo, osim u slučajevima iz člana 311. ovog zakonika ili ako veće nađe da ne neophodno da pojedine dokazne stavke budu ponovo izvedene.

Član 515
Izricanje i računanje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja

1. Kad sud donosi presudu licu koje je izvršilo krivično delo u stanju umanjene računljivosti, mora u toj presudi da izrekne i meru obaveznog psihijatrijskog lečenja ako postoji osnov za izricanje takve mere shodno članovima 88. i 89. Krivičnog zakonika.

2. Mere iz stava 1. ovog člana mogu da budu izrečene bez obzira da li je okrivljeno lice na slobodi ili mu je izrečena kazna zatvora.

3. Vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi prema članu 508. zbog sudskog pritvora naređenog shodno članu 509. ovog zakonika ili zbog mere obaveznog psihijatrijskog lečenja pod nadzorom, biva uračunato u vreme trajanja izrečene kazne.

Član 516
Objavljivanje odluke za izvršenje mere obaveznog psihijatrijskog lečenja

Odluka kojom je izrečena mera obaveznog psihijatrijskog lečenja pod nadzorom ili mera obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi kada postane pravosnažna, podnosi se sudu koji je nadležan da donosi rešenja o sekvestriranju poslovne sposobnosti. O odluci biva obavešten i nadležni centar za socijalno staranje.

Član 517
Pravo na branioca

Izvršilac mora da ima branioca u toku postupka za izmenu ili prekid mere obaveznog psihijatrijskog lečenja.

Član 518
Izvršenje obavezne psihijatrijskog lečenja

Izvršenje psihijatrijskog lečenja shodno ovoj glavi uređuju se čl. 181. do 187. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.

GLAVA XXXIV
POSTUPAK ZA OPOZIV ALTERNATIVNIH KAZNI

Član 519
Uslovi za opozivanje alternativnih mera

1. Kad uslovna osuda zavisi od ispunjavanja jedne od obaveza iz člana 51. Krivičnog zakonika, a optuženo lice ne ispuni tu obavezu u roku koji odredi osnovni sud u prvom stepenu na predlog državnog tužioca, oštećenog lica ili po službenoj dužnosti će pokrenuti postupak za opozivanje uslovne osude.

2. Sudija koji je određen da vodi predmet ispitaće osuđeno lice, ako je dostupno i sprovedi potrebne provere zbog utvrđivanja činjenica i prikupljanja dokaznog materijala za presuđivanje, a zatim će predmet dostaviti veću.

3. Predsednik sudskog veća zakazuje sednicu veća o kojoj će obavestiti državnog tužioca, osuđeno i oštećeno lice. Nedolazak stranaka i oštećenog lica, ako su uredno pozvani, ne sprečava održavanje sednice veća.

4. Ako sud utvrdi da osuđeno lice nije ispunilo obavezu koja mu je bila izrečena presudom, donosi presudu u skladu sa članom 55. Krivičnog zakonika.

GLAVA XXXV
POSTUPAK DONOŠENJA REŠENJA O PONIŠTAVANJU UPISA OSUDE U KAZNENOJ
EVIDENCIJI

Član 520
Poništavanje upisa osude

1. Kada zakon predviđa poništavanje upisa osude u kaznenoj evidenciji posle isteka propisanog roka u kojem osuđeni ne sme izvršiti novo krivično delo shodno članu 103. Krivičnog zakonika, nadležni javni organ u oblasti pravosuđa donosi po službenoj dužnosti rešenje o poništavanju upisa osude u kaznenoj evidenciji.
2. Pre donošenja rešenja vrše se potrebne provere, a naročito se prikupljaju informacije o tome da li je protiv osuđenog lica u toku krivični postupak za neko novo krivično delo učinjeno pre isteka roka predviđenog za poništavanje upisa osude.

Član 521
Procedura za brisanje kazne u slučaju da upravni organ ne deluje

1. Ako nadležni javni organ iz pravosuđa ne donese rešenje, osuđeno lice može zahtevati da se poništenje upisa osude obavi po sili zakona.
2. Ako nadležni javni organ pravosuđa ne donese rešenje o poništenju upisa osude u roku od trideset (30) dana od prijema zahteva, osuđeno lice može zahtevati da sud koji je u prvom stepenu izrekao presudu donese rešenje o poništenju upisa osude.
3. O ovom zahtevu će odlučiti sud pošto čuje mišljenje državnog tužioca, ako je postupak pokrenut na njegov odnosno njen zahtev.

Član 522
Poništavanje upisa alternativnih kazni

Ako alternativna kazna nije opozvana ni posle godinu dana od dana isteka perioda utvrđivanja, sud koji je sudio u prvom stepenu doneće rešenje o poništenju upisa osude. Ovo rešenje će se dostaviti osuđenom licu, državnom tužiocu, ako je postupak vođen na njegov odnosno njen zahtev, kao i nadležnom javnom organu pravosuđa.

Član 523
Procedura za brisanje kazne na osnovu sudske odluke

1. Postupak za poništavanje upisa osude na osnovu sudske odluke shodno članu 104. Krivičnog zakonika pokreće se na molbu osuđenog lica.
2. Molba se podnosi sudu koji je sudio u prvom stepenu.
3. Sudija koji je određen da vodi predmet prethodno utvrđuje da li je istekao zakonski potreban period, a zatim sprovodi potrebne provere da bi utvrdio činjenice na koje se poziva molilac i da bi prikupio dokaze o svim okolnostima koje su važne za odluku.
4. Sud može zatražiti izveštaj o ponašanju molioca od policije na čijem je području osuđeno lice boravilo posle izdržane kazne, a može i zatražiti sličan izveštaj i od uprave ustanove u kojoj je osuđeno lice izdržavalo kaznu.
5. Posle izvršenih provera, pošto čuje mišljenje državnog tužioca, kada je postupak vođen na njegov odnosno njen zahtev, sudija šalje spise zajedno sa obrazloženim predlogom veću suda koje je sudilo o predmetu u prvom stepenu.
6. Protiv odluke suda o poništavanju upisa osude žalbu mogu izjaviti molilac ili državni tužilac.

7. Ako sud odbije molbu zato što molilac svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, molilac može molbu da obnovi posle dve (2) godine od pravosnažnosti rešenja o odbijanju molbe.

Član 524

Dejstvo poništenja upisa osude u kaznenoj evidenciji

U uverenju koje se izdaje na osnovu uvida u kaznenu evidenciju radi ostvarivanja prava pojedinca osuda čiji je upis poništen se ne sme pominjati.

POGLAVLJE XXXVI

POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE, REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA LICA NEOPRAVDANO OSUĐENI ILI LIŠENI SLOBODE

1. Postupak za naknadu štete licima neopravdana osuđeni ili lišeni slobode

Član 525

Osobe koje imaju pravo na nadoknadu zbog neosnovane presude

1. Lice ima pravo na naknadu štete zbog neopravdanu osudu kome je bila pravosnažno izrečena krivična sankcija ili koje je oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne, a povodom vanrednog pravnog leka je novi postupak pravosnažno obustavljen ili je optužba pravosnažno odbijena ili je okončan pravosnažnom oslobađajućom presudom, osim u slučajevima:

1.1. ako je do obustave postupka ili odbijanja optužbe došlo zbog toga što je u novom postupku oštećeno lice odustalo od gonjenja, ili što je oštećeno lice odustalo od predloga, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma sa okrivljenim licem;

1.2. ako je u ponovljenom postupku optužba presudom odbijena zbog toga što sud nije bio nadležan, a ovlašćeni tužilac je preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom.

2. Osuđeno lice nema pravo na naknadu nastale štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namerno prouzrokovalo svoju osudu, osim ako je na to bilo prinuđeno;

3. U slučaju osude za krivična dela u sticaju, pravo na naknadu štete može se odnositi na pojedinačna krivična dela u pogledu kojih su ispunjeni uslovi za priznanje naknade.

Član 526

Zahtev administrativnog organa za nadoknadu i njena zastarelost

1. Pravo na naknadu štete zastareva za tri (3) godine od dana pravosnažnosti prvostepene odbijajuće ili oslobađajuće presude, odnosno pravosnažnosti prvostepenog rešenja kojim je postupak obustavljen ili je optužba odbijena. Ako je povodom žalbe rešavao viši sud, pravo na naknadu štetu zastareva nakon tri (3) godine od dana prijema prijema odluke višeg suda.

2. Pre podnošenja zahteva za nadoknadu štete sudu, oštećeno lice je dužno da podnese zahtev nadležnom javnom organu za poslove pravosuđa radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.

3. U slučaju navedenom u stavu 1. podstav 1.2. člana 525 ovog zakonika, zahtev se može samo obraditi ako ovlašćeni tužilac ne započne krivično gonjenje pred nadležnim sudom u roku od tri (3) meseca po prijemu presude. Ako ovlašćeni tužilac započne krivično gonjenje pred nadležnim sudom nakon isteka propisanog vremenskog roka, postupak za naknadu štete će se obustaviti sve do okončanja krivičnog postupka.

Član 527
Tužbeni zahtev za naknadu štete

1. Ako molba za naknadu štete ne bude usvojena ili ako nadležni javni organ pravosuđa i oštećena strana ne postignu sporazum u roku od tri (3) meseca od podnošenja molbe, oštećena strana može kod nadležnog suda da podnese tužbeni zahtev za naknadu štete. Ako je postignut sporazum samo u pogledu dela zahteva, tužba za naknadu štete se može podneti u odnosu na preostali deo zahteva.
2. Dok traje postupak iz stava 1. ovog člana, ne teče zastarelost predviđena u članu 526. stava 1. ovog zakonika.
3. Zahtev za naknadu štete podnosi se protiv nadležnog javnog organa pravosuđa.

Član 528
Naknada štete nakon smrti oštećenog

1. Naslednici nasleđuju samo pravo oštećenog lica na naknadu imovinske štete. Ako je oštećeno lice već istaklo zahtev, naslednici mogu nastaviti postupak samo u granicama već postavljenog zahteva za naknadu imovinske štete.
2. Naslednici oštećenog lica mogu posle njegove odnosno njene smrti nastaviti postupak za naknadu štete, odnosno pokrenuti postupak ako je oštećeno lice umrlo pre isteka roka zastarelosti i od zahteva se nije odreklo.

Član 529
Lica koja imaju pravo na nadoknadu zbog neosnovanog lišavanja slobode

1. Pravo na naknadu štete pripada i:

1.1. licu koje je bilo u sudskom pritvoru, a nije došlo do pokretanja postupka, ili je pravnosnažnim rešenjem postupak obustavljen ili je optužba odbijena, ili je postupak pravnosnažno okončan odbijajućom ili oslobađajućom presudom.

1.2. licu koje je izdržavalo kaznu zatvora, a povodom zahteva za ponavljanje krivičnog postupka ili zahteva za zaštitu zakonitosti, izrečena mu je kazna zatvora u kraćem trajanju od izdržane kazne, ili je izrečena krivična sankcija koja se ne sastoji u lišenju slobode, ili je oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne;

1.3. licu koje je usled greške ili nezakonitog rada organa postupka bez osnova lišeno slobode ili je vreme provedeno u sudskom pritvoru trajalo duže ili je duže zadržano u zavodu radi izvršenja krivične sankcije; i

1.4. lice koje je bilo u sudskom pritvoru duže vremena nego što traje krivična sankcija izdržavanja kazne zatvora koja mu je izrečena;

2. Lice koje je prema članu 163. ovog zakonika uhapšeno bez zakonskog osnova ima pravo na naknadu ako mu nije određen sudski pritvor ili ako vreme tokom kojeg je lišeno slobode nije uračunato u izrečenu kaznu za krivično delo ili za prekršaj.

3. Naknada štete ne pripada licu koje je svojim nedozvoljenim postupcima prouzrokovalo lišenje slobode. U slučajevima iz stava 1. podstav 1.1. i podstav 1.2 ovog člana, isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 525. stav 1, podstav 1.1. i podstav 1.2 ovog zakonika.

4. U slučajevima za naknadu štete iz stava 1 i 2 ovog člana, primenjuju se *mutatis mutandis* odredbe ovog zakonika.

2. Rehabilitacija

Član 530

Objavlivanje u medijima saopštenja iz kojeg se vidi da je prethodna presuda bila neosnovana

1. Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdano lišenje slobode prikazivan preko sredstava javnog informisanja i time bio povređen ugled tog lica, sud će na zahtev lica objaviti u sredstvu javnog informisanja saopštenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost lišenja slobode, odnosno neopravdanost osude. Ako slučaj nije prikazivan preko sredstava javnog informisanja, ovakvo saopštenje će se, na zahtev tog lica, dostaviti poslodavcu. Posle smrti osuđenog lica, pravo na podnošenje zahteva tog lica pripada njegovom odnosno njenom bračnom drugu, licu sa kojim je živelo u vanbračnoj zajednici, deci, roditeljima, braći i sestrama.

2. Zahtev iz stava 1. ovog člana može se podneti i ako nije podnesen zahtev za naknadu štete.

3. Nezavisno od uslova predviđenih u članu 525. ovog zakonika, zahtev iz stava 1. i ovog člana može se podneti i kad je povodom vanrednog pravnog leka izmenjena pravna kvalifikacija krivičnog dela, ako je usled pravne kvalifikacije u ranijoj presudi bio teže povređen ugled osuđenog lica.

4. Zahtev shodno stavu 1. 2. ili 3. ovog člana podnosi se u roku od šest (6) meseci u skladu sa članom 526. stava 1. ovog zakonika sudu koji je u krivičnom postupku sudio u prvom stepenu. O zahtevu odlučuje veće drugostepenog suda. Prilikom rešavanja o zahtevu shodno se primenjuju odredbe člana 525. stav 2. i 3. i član 529. stav 3. ovog zakonika.

Član 531

Rešenje o poništavanju upisa neosnovane osude

Sud koji je u krivičnom postupku sudio u prvom stepenu doneće po službenoj dužnosti rešenje kojim se poništava upis neopravdane osude u kaznenoj evidenciji. Rešenje se dostavlja organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije. O poništenom upisu ne smeju se nikom davati podaci iz kaznene evidencije.

Član 532

Ograničenja povodom pregledanja i kopiranja dopisa

Lice kojem je dozvoljeno razmatranje i prepisivanje spisa koji se odnose na neopravdano lišenje slobode ili na neopravdanu osudu, ne može upotrebiti podatke iz tih spisa na način koji bi bio od štete za rehabilitaciju lica protiv kojeg je vođen krivični postupak. Predsednik suda je dužan da na ovo upozori lice kome je dozvoljeno razmatranje, i to će se zabeležiti na spisu uz potpis tog lica.

3. Postupak za ostvarivanje drugih prava

Član 533

Ostvarivanje drugih prava

1. Licu kome je zbog neopravdanog lišenja slobode ili neopravdane osude prestao radni odnos ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja, priznaje se radni staž, odnosno staž osiguranja kao da je bilo na radu za vreme za koje je zbog neopravdanog lišenja slobode ili neopravdane osude staž izgubilo. U staž se uračunava i vreme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neopravdanog lišenja slobode ili neopravdane osude, a koja nije nastala krivicom tog lica.

2. Prilikom svakog rešavanja o pravu na koje utiče dužina radnog staža, odnosno staža osiguranja, nadležni organ ili organizacija uzeće u obzir staž priznat u skladu sa odredbom stava 1. ovog člana.

3. Ako nadležni organ iz stava 2. ovog člana ne uzme u obzir priznat staž shodno stavu 1, oštećeni može zahtevati da sud iz člana 527. stav 1. ovog zakonika, utvrdi da je priznavanje ovog vremena nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv organa ili organizacije koja osporava priznati staž i protiv nadležnog javnog organa u oblasti pravosuđa.

4. Na zahtev organa, kod kojeg se pravo na radni staž ostvaruje shodno stavu 2. ovog člana odnosno staž osiguranja shodno stavu 1. ovog člana isplatiće se iz budžetskih sredstava propisani doprinos za vreme za koje je staž priznat.

5. Staž osiguranja priznat u skladu sa stavom 1. ovog člana u celini se uračunava u penzijski staž.

POGLAVLJE XXXVII

POSTUPAK ZA IZDAVANJE POTERNICE I JAVNIH OBJAVA

Član 534

Traženje adrese optuženog

Ako se ne zna prebivalište ili boravište okrivljenog lica, kad je to po odredbama ovog zakonika neophodno, državni tužilac ili sud će zatražiti od policije da okrivljeno lice potraži i da obavesti sud o njegovoj odnosno njenoj adresi.

Član 535

Uslovi za raspisivanje poternice

1. Poternice može se narediti ako se okrivljeno lice protiv kojeg je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti i za koje je predviđena kazna zatvora u trajanju od najmanje dve (2) godine nalazi u bekstvu, a postoji naredba za njegovo odnosno njeno dovođenje ili rešenje o određivanju pritvora.

2. Poternice naređuje sud koji vodi krivični postupak. U prethodnom postupku, izdavanje poternice naređuje sudija za prethodni postupak na predlog državnog tužioca.

3. Poternice narediće se i u slučaju bekstva okrivljenog lica iz zavoda u kojem izdržava krivičnu sankciju, bez obzira na visinu kazne, ili u slučaju bekstva iz zavoda u kojem izdržava zavodsku meru koja se sastoji u lišenju slobode. Naredbu u tom slučaju donosi upravnik zavoda.

4. Međunarodna poternica se može zatražiti u bilo kojim situacijama predviđenim ovim članom, ovog zakonika od strane odgovarajućeg autoriteta kada se tražena osoba ne nalazi na Kosovu ili kada se imaju dokazi da lice živi van Kosova.

5. Zahtev suda ili direktora institucije koja izdaje međunarodne poternice treba uputiti nadležnim autoritetima za njihovo izdavanje i raspodelu.

6. Naredba suda ili upravnika zavoda za izdavanje poternice dostavlja se organima policije radi izvršenja.

7. Policija vodi evidenciju izdatih poternica. Podaci o licima za kojima je izdata poternica brišu se iz evidencije čim nadležni organ opozove poternicu.

Član 536

Javni oglasi

1. Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima ili licima koja su u vezi sa krivičnim delom, ili ove predmete ili lica treba pronaći, a naročito ako je to potrebno radi ustanovljenja identiteta pronađenog nepoznatog leša, nadležni organ postupka će narediti izdavanje objave sa zahtevom da informacije i izveštaji se dostave nadležnom organu postupka.

2. Organ policije može objavljivati i fotografije leševa i nestalih lica ako postoje osnovi sumnje da je do smrti, odnosno nestanka tih lica, došlo usled krivičnog dela.

Član 537
Povlačenje Poternice ili javnog oglasa

1. Organ koji je naredio izdavanje poternice, međunarodne poternice ili objave dužan je da je odmah povuče kad se pronađe traženo lice ili predmet, ili kad nastupi zastarelost krivičnog gonjenja ili zastarelost izvršenja krivičnih sankcija ili drugi razlozi zbog kojih poternica ili objava nije više potrebna.

2. Nalog za povlačenje poternice, međunarodne poternice ili oglasa, treba dostaviti nadležnom autoritetu koji će odmah obezbedi njihovo poništenje.

Član 538
Raspisivanje poternice ili zahteva za informacije iz javnosti

1. Poternicu i objavu raspisuje nadležni organ unutrašnjih poslova.

2. Radi obaveštavanja javnosti o poternici ili objavi mogu se koristiti i sredstva javnog informisanja.

3. Ako je verovatno da se lice za kojim je izdata poternica nalazi u inostranstvu, nadležni organ može raspisati i međunarodnu poternicu posredstvom međunarodnih kanala.

4. Na molbu inostranog organa, nadležni javni organ za unutrašnje poslove može raspisati poternicu za licem za koje se sumnja da se nalazi na Kosovu, ako je u molbi data izjava da će se u slučaju pronalazanja tog lica zatražiti njegova izdavanje ekstradicija.

5. Odredbe ovog člana primenjuju se *mutatis mutandis* na slučajeve kada policija objavi pretresanje lica ili predmeta.

DEO ŠESTI
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

GLAVA XXXVIII
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 539
Zakonik na snazi za krivične postupke započete nakon stupanja na snagu ovog Zakonika

Svaki krivični postupak koji je pokrenut nakon stupanja na snagu ovog zakonika u potpunosti se sprovodi poštujući uslove ovog Zakonika.

Član 540
Sprovođenje ovog zakonika o krivičnim procedurama započetim pre njegovog stupanja na snagu.

Odredbe ovog Zakonika primenjuju se shodno svih krivičnih procedura započeta pre stupanja na snagu ovog Zakonika po kome nije pokrenuta optužnica

Član 541
Optužnice ili optužni predlozi podneseni pre stupanja na snagu ovog zakonika

1. Krivične procedure za koje je podignuta optužnica ali nije potvrđena pre stupanja na snagu ovog zakonika, neće se potvrđivati prema odredbama Zakonika koji je bio na snazi u vreme podizanja optužnice, ali će se procesirati prema odredbama ovog zakonika.

2. Krivične procedure za koje je potvrđivana optužnica pravosnažnom presudom, pre stupanja na snagu ovog zakonika i procedure za koju je podignut predlog optužnice će se okončati na osnovu odredaba ovog zakonika.

Član 542
Primena rokova

Ako je na dan stupanja na snagu ovog zakonika bio u toku neki rok, taj rok će se računati po odredbama ovog zakonika, osim ako je prethodni rok bio duži ili odredbe ove glave predviđaju drugačije.

Član 543
Nastavak krivičnog gonjenja po privatnoj tužbi

1. Za krivična dela za koje izvršioca krivično goni privatni tužilac ili oštećeno lice kao tužilac postupak za takvo krivično delo će se nastaviti pri Opštem odeljenju Osnovnog suda.

2. Za krivična dela shodno stavu 1. ovog člana krivično gonjenje se nastavlja shodno primeni Kosovskog zakona o krivičnom postupku.

Član 544
Primena zakona nakon ponovnog saslušanja

Nakon stupanja na snagu ovog zakonika, ako je u slučaju žalbe ili vanrednih pravnih lekova presuda poništena, glavni pretres se vodi *mutatis mutandis* u skladu sa zakonom koji je bio na snazi pre stupanja novog zakonika.

Član 545
Primena prelaznih odredbi

1. Odluka o primeni ovog zakonika o krivičnom postupku zasniva se na datumu podizanja optužnice. Dela koja se izvršena pre stupanja na snagu ovog zakonika su predmet ovog zakonika ako je istraga u krivičnom postupku i krivično gonjenje tog dela započeto nakon stupanja na snagu ovog zakonika.

2. Danom stupanja na snagu ovog zakonika prestaju da važe odredbe Kosovskog zakona o krivičnom postupku, izuzev u slučajevima predviđenim u ovoj glavi.

Član 546
Primena ovog zakonika

Sudski savet Kosova, Tužilačko Veće Kosova i Ministarstvo Pravde mogu da donesu administrativna uputstva u cilju primene ovog zakonika u oblastima svoje nadležnosti.

Član 547
Stupanje na snagu

Ovaj Zakonik stupa na snagu 1. januara 2013.

Zakonik Br. 04/ L-123
13. decembar 2012. god.

Proglašeno Ukazom Br.DL-057-2012, dana 21.12.2012, od strane Predsednice Atifete Jahjaga.